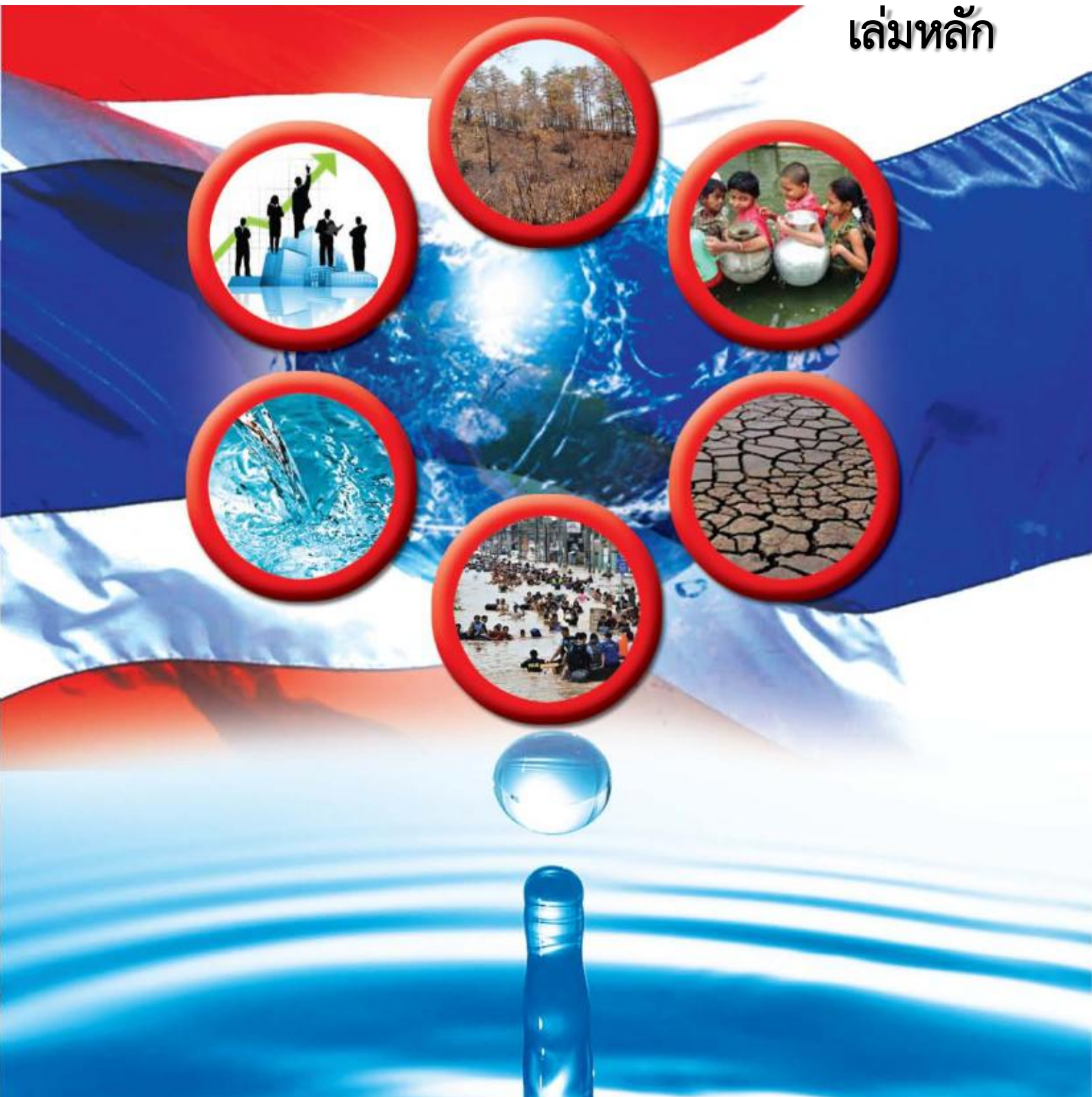

แผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เล่มหลัก

จัดทำโดย

คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

พฤษภาคม 2558

กิตติกรรมประกาศ

คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ขอขอบคุณ กองทัพบก กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ ที่เป็นฝ่ายเลขานุการในการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรน้ำ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแผนงานโครงการ และร่วมดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อันเป็นประโยชน์ยิ่ง พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในการดำเนินการเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงได้

สุดท้ายนี้ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้ง 5 คณะ ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน จนทำให้การดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พฤษภาคม 2558

คำนำ

แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำฉบับนี้ดำเนินการโดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีระยะเวลาของการดำเนินแผนงานตามยุทธศาสตร์ 12 ปี (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2569) โดยแบ่งเป้าหมายออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเร่งด่วน/สั้น (พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2559) ระยะกลาง (พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564) และระยะยาว (พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2569) เพื่อกำหนดกรอบนโยบายสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกด้าน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาคุณภาพน้ำ อย่างมีเอกภาพและบูรณาการในทุกมิติ

ในการดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครั้งนี้ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ นำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกภาคของประเทศ เพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สำหรับการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละลุ่มน้ำ และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ภายใต้ข้อจำกัดของเวลาที่ใช้ในการจัดทำ ความละเอียดของข้อมูล ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมายในเวทีรับฟังความคิดเห็น

แผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้มุ่งหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลรับผิดชอบด้านทรัพยากรน้ำใช้เป็นกรอบแนวทางในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงระยะเวลาของเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องและบูรณาการซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นไปตามประเด็น ข้อเสนอจากการรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่ จึงได้กำหนดให้ในขั้นตอนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์จะต้องดำเนินการบูรณาการแผนตั้งแต่ในระดับลุ่มน้ำ/จังหวัด (โดยคณะกรรมการลุ่มน้ำ) และหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละกลยุทธ์ และมีการเตรียมความพร้อมการดำเนินงานในทุกมิติ ก่อนที่จะเสนอเข้าสู่การขอรับการสนับสนุนงบประมาณประจำปีต่อไป

อย่างไรก็ดี การที่จะสามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ มาเป็นตัวกำหนดอีกด้วย เช่น นโยบายของรัฐ งบประมาณประจำปีของแต่ละหน่วยงานได้รับ กฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น ในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความต่อเนื่องและประสบความสำเร็จจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการกำจัดข้อจำกัดเหล่านี้ เพื่อให้การดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

สารบัญ

	หน้า	
บทที่ 1	บทนำ	1-1
1.1	ความเป็นมา	1-1
1.2	วัตถุประสงค์	1-2
1.3	กรอบแนวคิดการดำเนินงาน	1-2
1.4	กระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	1-4
1.5	แผนและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา	1-6
บทที่ 2	สถานการณ์และปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในภาพรวมของประเทศ	2-1
2.1	ข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพของทรัพยากรน้ำ	2-1
2.1.1	ศักยภาพทรัพยากรน้ำในประเทศ	2-1
2.1.2	สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
2.1.3	สถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ	2-9
2.1.4	การใช้น้ำในปัจจุบัน	2-16
2.1.5	สภาพปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	2-24
2.2	การแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำเพื่อการจัดทำแผน	2-42
2.3	ศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ	2-44
2.4	ผลการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขจากการรับฟังในพื้นที่	2-46
บทที่ 3	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-1
3.1	นโยบายการพัฒนาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน	3-1
3.2	ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-4
3.2.1	การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงกระแสโลก ที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย	3-4
3.2.2	การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรและสถานการณ์ของประเทศไทย ที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-6
3.3	การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-10
3.4	วิสัยทัศน์/ยุทธศาสตร์/แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-11
3.4.1	วิสัยทัศน์	3-11
3.4.2	เป้าหมายในภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-12
3.4.3	ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	3-12
3.4.4	แนวทางการบริหารจัดการน้ำในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ	3-36
บทที่ 4	การพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ	4-1
บทที่ 5	การจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	5-1
5.1	ข้อเท็จจริง ขอบเขตการทำงาน สถานการณ์ปัจจุบัน และประเด็นปัญหา	5-1
1)	ข้อเท็จจริง	5-1
2)	ขอบเขตการทำงานของคณะกรรมการฯ	5-2

	3) องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน	5-2
	4) ประเด็นปัญหาของการจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบัน	5-8
5.2	แผนปรับปรุงการจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	5-12
	1) แนวคิดและหลักการ	5-12
	2) วัตถุประสงค์	5-13
	3) สาระสำคัญของแผน	5-13
	3.1) แผนงานที่ 1 : แผนงานปรับปรุงองค์กรการบริหารจัดการน้ำ ในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต	5-13
	3.2) แผนงานที่ 2 : แผนงานผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.	5-33
	3.3) แผนงานที่ 3 : แผนงานปรับปรุงข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน	5-46
	3.4) แผนงานที่ 4 : แผนงานปรับปรุงการบริหารจัดการ	5-57
บทที่ 6	แผนประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	6-1
บทที่ 7	แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ข้อเสนอแนะ และบทสรุป	7-1
7.1	แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์	7-1
7.2	ข้อเสนอแนะ	7-4
7.3	บทสรุป	7-6
เอกสารอ้างอิง		

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	การแบ่งความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 5 คณะ	1-2
1-2	แนวทางการบริหารจัดการน้ำ	1-3
1-3	แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	1-4
1-4	กระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	1-5
2-1	แผนที่แสดงขอบเขต 25 ลุ่มน้ำหลัก	2-2
2-2	แผนที่แสดงความเข้มและการกระจายของฝน	2-4
2-3	แผนที่แสดงปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลในประเทศไทย	2-7
2-4	ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อประชากรของกลุ่มน้ำในประเทศไทย	2-9
2-5	แสดงวัฏจักรน้ำในประเทศไทย	2-11
2-6	แผนที่แสดงอ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทานในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย	2-12
2-7	พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งซ้ำซาก	2-26
2-8	พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซากจำแนกตามการจัดกลุ่มเมือง	2-29
2-9	พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มในประเทศไทยแบ่งตามระดับความเสี่ยง	2-31
2-10	แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2557	2-34
2-11	คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2557	2-37
2-12	พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	2-39
2-13	กลไกการบริหารจัดการน้ำที่ผ่านมา	2-40
2-14	แสดงการแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำ	2-43
2-15	บรรยากาศการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ลุ่มน้ำ	2-46
2-16	ความเร่งด่วนของปัญหารายลุ่มน้ำ จากการรับฟังสภาพปัญหาภาคประชาชน	2-47

2-17	สภาพปัญหาจากการรับฟังประชาชน รายลุ่มน้ำ	2-57
4-1	กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ	4-2
4-2	สัดส่วนงบประมาณตามแผนงานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ปี พ.ศ. 2558-2561	4-5
4-3	ผังบูรณาการแผนงาน/โครงการ ตามแผนงานการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ	4-9
4-4	แผนที่นำทางด้านระบบ ปี พ.ศ. 2558-2560	4-10
4-5	แผนที่นำทางด้านข้อมูล ปี พ.ศ. 2558-2560 และระยะยาว	4-11
5-1	กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน	5-4
5-2	แผนภาพแสดงผังกระทรวงทรัพยากรน้ำ จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญน้ำภาครัฐและเอกชน ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	5-28
5-3	แผนภาพแสดง ผังกระทรวง... ระยะที่ 1 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	5-30
5-4	ผังแสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	5-47
5-5	ผังแสดงความเชื่อมโยงระหว่าง (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. กับตัวอย่าง ของประเด็นปัญหาทางด้านกฎหมายที่เสนอปรับแก้	5-48
5-6	แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการในภาวะปกติและภาวะวิกฤต	5-58
7-1	แสดงแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	7-3
7-2	แสดงผังการเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่การปฏิบัติ	7-4

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	แผนและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา (ที่มีมติคณะรัฐมนตรีรองรับ)	1-6
2-1	ข้อมูลพื้นฐานด้านอุตุนิยมวิทยาและอุทกวิทยา	2-3
2-2	ศักยภาพในการพัฒนาน้ำบาดาลมาใช้เพิ่มเติม	2-6
2-3	ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
2-4	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีความจุอ่างเก็บน้ำมากกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตร	2-10
2-5	พื้นที่การเกษตร รายลุ่มน้ำ	2-14
2-6	การใช้น้ำเพื่อการเกษตร รายลุ่มน้ำ	2-18
2-7	ความต้องการใช้น้ำอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวปัจจุบันและอนาคต	2-19
2-8	ความต้องการน้ำในภาคอุตสาหกรรมปัจจุบันและอนาคต	2-21
2-9	ศักยภาพน้ำต้นทุน และน้ำที่จะไปใช้ประโยชน์ได้	2-23
2-10	ผลการวิเคราะห์พื้นที่แล้งซ้ำซากด้านเกษตรกรรมทั้งประเทศ	2-25
2-11	จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปาขยายภาค	2-25
2-12	คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่ทำการตรวจวัดในแต่ละภูมิภาค ปี พ.ศ. 2557	2-33
2-13	การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ	2-44
4-1	สรุปแผนงาน โครงการ และงบประมาณรายหน่วยงาน หลังการกลั่นกรองทั้งสิ้น 4 ครั้ง	4-4
4-2	โครงการด้านระบบข้อมูล ที่ใช้งบประมาณของหน่วยงาน	4-8
5-1	แสดงหน่วยงานที่มีภารกิจด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	5-5
5-2	ตารางเปรียบเทียบองค์ประกอบคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ ภายใต้การบริหารประเทศของรัฐบาลยุคต่าง ๆ	5-20

5-3	ตารางเปรียบเทียบ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่มีการจัดทำไว้แล้ว	5-45
6-1	กรอบแนวคิดในการประชาสัมพันธ์	6-2
6-2	แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	6-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

น้ำเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งการอุปโภค บริโภค การทำการเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การคมนาคม การผลิตพลังงาน การท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงมีความสำคัญในเชิงนิเวศวิทยาที่ช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศต่าง ๆ ด้วย แต่เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจ ทำให้มีความต้องการใช้น้ำทั้งทางตรงและทางอ้อมเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่อง เกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินส่งผลให้ความสามารถในการเก็บกักน้ำหรือการชะลอน้ำตามธรรมชาติลดลง ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศนำไปสู่ปัญหาน้ำท่วม และขาดแคลนน้ำที่ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีการระบายน้ำเสียทั้งจากภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและชุมชนลงสู่แหล่งน้ำ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพน้ำเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศไทยได้กำหนดแนวนโยบาย ตลอดจนจัดทำแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำมาอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากความสลับซับซ้อนของสภาพปัญหาที่แปรเปลี่ยนตลอดเวลา ทำให้แนวนโยบายและแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับน้ำดังกล่าวไม่อาจครอบคลุมในทุกปัจจัยของปัญหาประกอบกับความไม่ชัดเจนของการบูรณาการแผนงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นที่รับผิดชอบ จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนได้

เพื่อให้การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติให้กับประชาชนอย่างแท้จริง คณะรักษาความสงบแห่งชาติจึงได้มีคำสั่งที่ 85/2557 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขึ้น เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศให้เป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ ซึ่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 5 คณะ ประกอบด้วย

- 1) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก
- 2) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
- 3) คณะอนุกรรมการจัดการระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ
- 4) คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎ
- 5) คณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

โดยในแต่ละอนุกรรมการประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถาบันต่าง ๆ ร่วมพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์นี้

รูปที่ 1-1 การแบ่งความรับผิดชอบของคณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 5 คณะ

1.2 วัตถุประสงค์

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

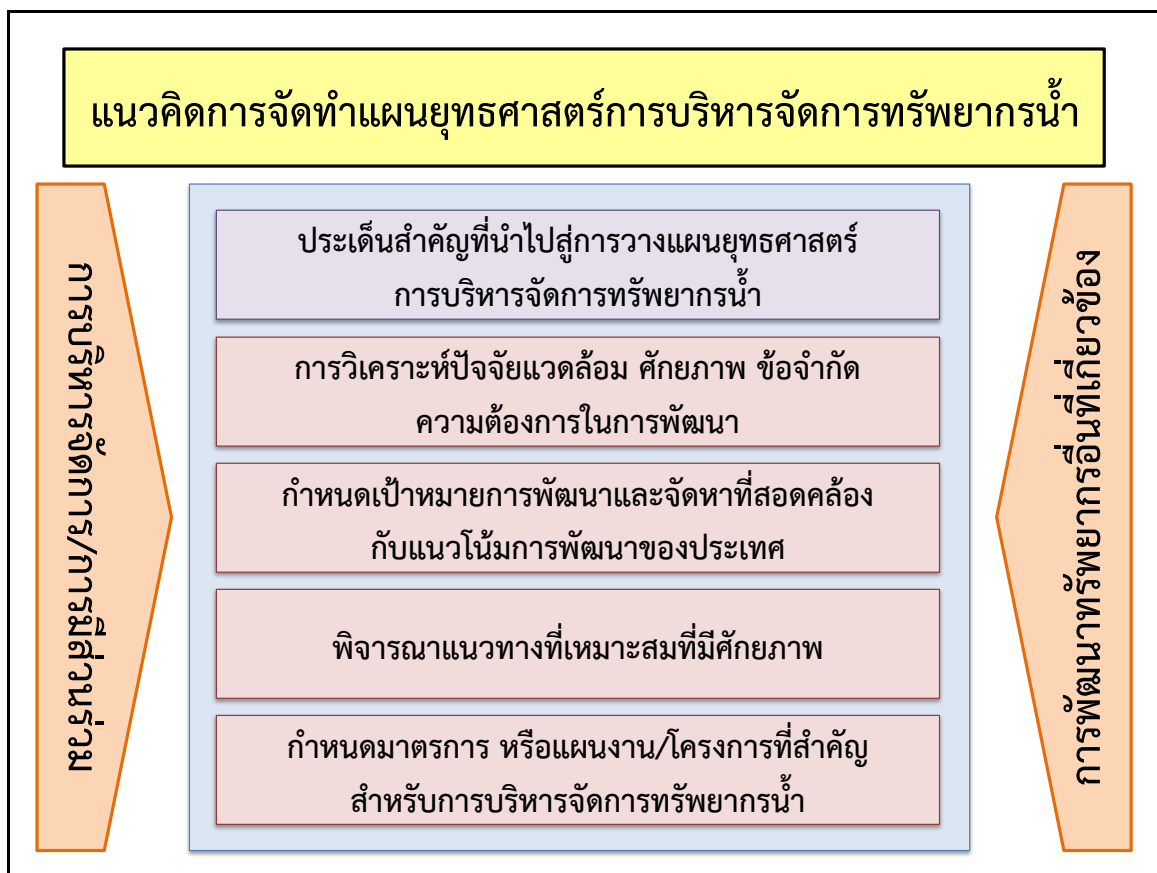
- 1) เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ที่มีผลกระทบรุนแรงต่อสังคมและเศรษฐกิจ ที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ปี พ.ศ. 2558-2569)
 - 2) เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเพื่อสร้างความสุขให้กับประชาชนและให้โอกาสการเข้าถึงทรัพยากรน้ำของทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสม
 - 3) เพื่อการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำตามศักยภาพลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศฉบับนี้ จะเป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการระดับลุ่มน้ำต่อไป

1.3 กรอบแนวคิดการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน ดังนี้

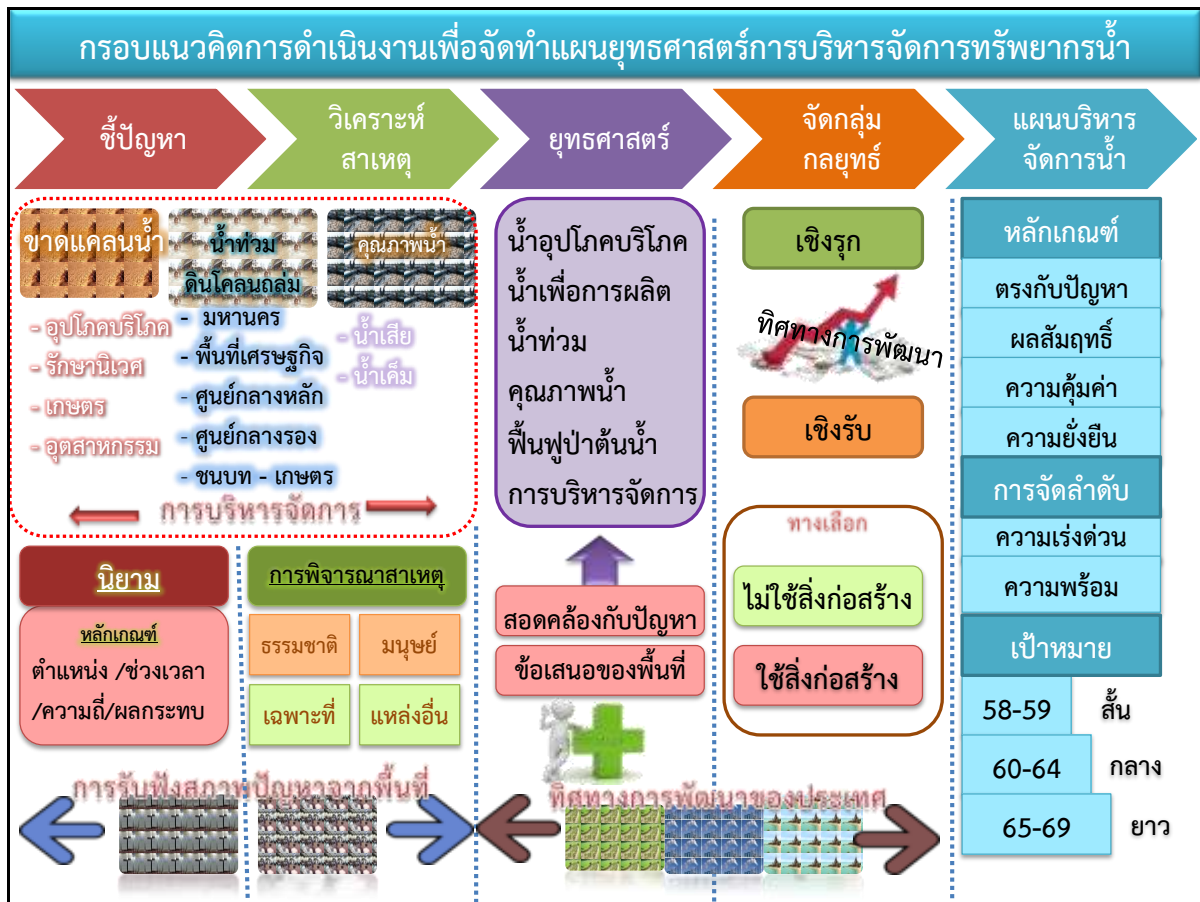
- 1) ยึดแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี) และแนวทางการบริหารจัดการน้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2555) ตามรูปที่ 1-2

3) การสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาแหล่งน้ำกับการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สนองตอบปัญหาในทุกด้านและมีความยั่งยืน นอกจากการพัฒนา แหล่งกักเก็บน้ำในปัจจุบันเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง การเพิ่มพื้นที่ชลประทาน จะต้องพิจารณาการจัดลำดับ ความสำคัญที่ตอบสนองต่อเป้าหมายทิศทางการพัฒนาของประเทศในแต่ละด้านในภาพรวม และแนวโน้ม การพัฒนาในอนาคต เช่น การเกษตร กำหนดเป้าหมายการผลิตเพื่อบริโภคในประเทศ เพื่อการส่งออก พืชพลังงาน ด้านการอุตสาหกรรม กำหนดเป้าหมาย ประเภท และขนาด ด้านสังคม กำหนดเป้าหมายเพื่อ สนองความจำเป็นพื้นฐาน และเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อม ดังนั้น เป้าหมายการพัฒนาด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ จึงต้องพิจารณาร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาด้านอื่น ๆ ของประเทศ รวมทั้งข้อจำกัดและความเป็นไปได้ในการลงทุน ดังแสดงตามรูปที่ 1-3

รูปที่ 1-3 แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

1.4 กระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังแสดงในรูปที่ 1-4 ได้แก่

รูปที่ 1-4 กระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

1) การ**ชี้ปัญหา** ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม/ดินโคลนถล่ม ปัญหาคุณภาพน้ำ และปัญหาการบริหารจัดการ ทั้งนี้แต่ละปัญหาจะระบุตำแหน่งที่เกิดปัญหา ช่วงเวลาที่เกิดปัญหา ความถี่ในการเกิดปัญหา และผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น พร้อมจัดลำดับความเร่งด่วนของการแก้ไขปัญหารายลุ่มน้ำร่วมกันให้ชัดเจน

2) การ**วิเคราะห์สาเหตุ**ของปัญหา แยกเป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และปัญหาที่เกิดจากมนุษย์ ทำการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลและสถิติในอดีตและมิติทางสังคม จารีต ประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมมาสังเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหา และชี้สาเหตุของปัญหาว่าเกิดขึ้นเฉพาะที่หรือมีสาเหตุต่อเนื่องมาจากแหล่งอื่น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการชี้ปัญหาได้ตรงกับข้อเท็จจริงในพื้นที่ จึงได้จัดเวทีการรับฟังสภาพปัญหาของกลุ่มน้ำจากพื้นที่เพื่อนำมาประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ด้วย

3) การ**กำหนดยุทธศาสตร์** เป็นการหาแนวทางแก้ไข โดยคำนึงถึงศักยภาพ ข้อจำกัด และความเชื่อมโยงระหว่างลุ่มน้ำ กำหนดยุทธศาสตร์ทิศทางในการแก้ไขปัญหาและเป็นกรอบสำหรับกำหนดกลยุทธ์/แนวทางการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในยุทธศาสตร์ และหาแนวทางที่เหมาะสมภายใต้ข้อจำกัดของการพัฒนาและบริหารจัดการในแต่ละลุ่มน้ำ นอกจากนี้ ยังพิจารณาถึงทิศทางการพัฒนาของประเทศที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ทั้งด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเกษตร ทั้งนี้ ได้นำทั้งข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการจัดเวทีรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ และจากคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและคณะอนุกรรมการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คณะที่ 1 และ 2 ที่ได้ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมมาประกอบในการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4) การจัดทำกลยุทธ์/แนวทางการดำเนินงาน ทั้งไม่ใช้สิ่งก่อสร้างและใช้สิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย การดำเนินการเชิงรุกสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์จากน้ำ และการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตตามทิศทางการพัฒนาของประเทศเป็นปัจจัยหลัก และวิธีการดำเนินการเชิงรับเพื่อแก้ไขปัญหาให้พื้นที่ที่ประสบภัย

5) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ เป็นแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานช่วงระยะเวลาของการพัฒนาออกเป็น ระยะเร่งด่วน ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว (ปี พ.ศ. 2558-2569) ตลอดจนจัดทำเป้าหมายตามศักยภาพเพื่อวัดความสำเร็จของแผนยุทธศาสตร์

1.5 แผนและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา

ที่ผ่านมา หน่วยงานภาครัฐมีความพยายามกำหนดแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนแม่บทและแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยมุ่งให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศ พบว่า ในช่วงก่อนการปฏิรูประบอบราชการ พ.ศ. 2545 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการที่หลากหลาย โครงสร้างการดำเนินการมีความซับซ้อนและทับซ้อน ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานและเป็นการวางนโยบายในลักษณะรวมศูนย์ (Centralization) ภายหลังจากการปฏิรูประบอบราชการ พ.ศ. 2545 มีการถ่ายโอนภารกิจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Decentralization) หากแต่ยังไม่มีการดำเนินการในลักษณะองค์รวม โดยแต่ละหน่วยงานราชการยังคงแยกกันบริหารตามภารกิจของตน

ในที่นี่ ได้ทำการรวบรวมแนวนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านน้ำที่มีการดำเนินงานในลักษณะบูรณาการหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ (Integration) และมีมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการ ดังแสดงในตารางที่ 1-1

ตารางที่ 1-1 แผนและนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา (ที่มีมติคณะรัฐมนตรีรองรับ)

พ.ศ.	นโยบาย/แผน	สาระสำคัญ	ข้อจำกัด/อุปสรรค
2543	นโยบายน้ำแห่งชาติ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2543)	เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์เรื่องน้ำของชาติ ว่า ภายในปี พ.ศ. 2568 ประเทศไทยจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีระบบการบริหารจัดการองค์กร ระบบกฎหมายในการใช้ทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรม ยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ	เป็นนโยบายในภาพรวมทั้งประเทศ ไม่ได้ลงรายละเอียด ระดับลุ่มน้ำ
2550	แผนการบรรเทาอุทกภัย ระยะกลางและระยะยาว (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2550)	เป็นแผนการแก้ไขปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งในมิติของการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีกรอบแผน/กรอบงบประมาณในแต่ละลุ่มน้ำ พร้อมหน่วยงานราชการดำเนินงานที่ชัดเจน	ดำเนินการได้เพียงร้อยละ 25 ในภาพรวมตามเป้าหมายของแผน เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลทำให้ขาดการสนับสนุนงบประมาณต่อเนื่อง
2550	แผนพัฒนาพื้นที่	แผนพัฒนาเพิ่มพื้นที่ชลประทานให้เต็ม	การบริหารจัดการที่แยกส่วน

พ.ศ.	นโยบาย/แผน	สาระสำคัญ	ข้อจำกัด/อุปสรรค
	ชลประทาน 60 ล้านไร่ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2550)	ศักยภาพ 60 ล้านไร่ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ให้ครบถ้วน เช่น ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วม การยอมรับ และการตอบสนองต่อความต้องการชุมชนและประชาชน	
2554	กรอบน้ำ 60 ล้านไร่ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554)	การพัฒนาลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ โดยมีกรอบแผนงานที่ชัดเจนและมอบหมายหน่วยงานหลัก (กรมชลประทาน) บูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนงาน	ขาดการจัดลำดับความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของโครงการ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและควรต้องมีการศึกษาวิจัยโครงการเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดระดับโครงการ
2550-2554	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)	เน้นการเพิ่มขีดความสามารถของการเก็บกักน้ำ การปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ การพัฒนาแหล่งน้ำใหม่ การพัฒนาระบบกระจายน้ำผิวดินและใต้ดิน และการวางระบบสารสนเทศการจัดการน้ำ	เน้นการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำ เพื่อรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ แต่ไม่ชัดเจนในเรื่องความเชื่อมโยงของการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ซึ่งต้องเน้นความเกี่ยวข้องกันทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
2555-2559	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)	เน้นการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ครอบคลุมการอนุรักษ์ พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งน้ำ ทั้งผิวดินและบาดาล แหล่งน้ำชุมชน การเพิ่มพื้นที่ชลประทานและประสิทธิภาพการกระจายน้ำ การผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำและระหว่างประเทศ รวมทั้งให้บริการน้ำอุปโภคบริโภคทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ	ไม่มีการกำหนดแผนหลักและแผนปฏิบัติ
2555	แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2555)	บรรเทาแก้ไขปัญหอุทกภัยในกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาในปี พ.ศ. 2555 ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการ เพื่อบรรเทาอุทกภัยระยะเร่งด่วนในปี พ.ศ. 2555 และแผนปฏิบัติการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำแบบบูรณาการและยั่งยืน	ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำแผน

บทที่ 2

สถานการณ์และปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในภาพรวมของประเทศ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพของทรัพยากรน้ำ

2.1.1 ศักยภาพทรัพยากรน้ำในประเทศ

2.1.1.1 ปริมาณน้ำฝน

พื้นที่ประเทศไทยแบ่งออกเป็น 25 กลุ่มน้ำหลัก ดังแสดงในรูปที่ 2-1 มีพื้นที่ประมาณ 514,008 ตารางกิโลเมตร หรือ 321 ล้านไร่ สภาพพื้นที่ตั้งของประเทศอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม 2 ชนิด ได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ระหว่างกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งทำให้ประเทศไทยมีฝนตกกระจายตามสภาพภูมิอากาศ มากบ้างน้อยมากตามลักษณะกายภาพและที่ตั้งของแต่ละกลุ่มน้ำ โดยประเทศไทยมีปริมาณฝนรายปีเฉลี่ย ทั่วประเทศประมาณ $1,375^1$ ถึง $1,455^2$ มิลลิเมตร มีความผันแปรตามลักษณะภูมิประเทศและตามฤดูกาล ในแต่ละพื้นที่ ปริมาณระหว่าง 900-4,000 มิลลิเมตรต่อปี บริเวณประเทศไทยตอนบนโดยปกติจะมีความแห้งแล้ง และมีฝนน้อยในฤดูหนาว และมีปริมาณฝนตกมากขึ้น พร้อมมีพายุฝนฟ้าคะนองเมื่อเข้าสู่ฤดูร้อนและฤดูฝน โดยส่วนใหญ่มีฝนตกชุกในเดือนสิงหาคมหรือกันยายน ภาคใต้มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดเนื่องจากมีพื้นที่ใกล้ซีกทะเล ภาคตะวันออกมีปริมาณน้ำฝนมากรองลงมา โดยที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแม้จะมีปริมาณน้ำฝนมาก แต่คุณสมบัติของดินเป็นดินปนทรายไม่อุ้มน้ำ และมีการตัดไม้ทำลายป่าสูง ทำให้ดินขาดการซึมซับน้ำ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ในระดับกลุ่มน้ำพบว่า กลุ่มน้ำท่าจีน เจ้าพระยา และชายฝั่งทะเลตะวันตก มีปริมาณฝนตกน้อยที่สุดเฉลี่ยปีละ 1,000 มิลลิเมตร ดังแสดงข้อมูลด้านอุตุนิมวิทยาเป็นรายกลุ่มน้ำในตารางที่ 2-1 และแสดงความเข้ม และการกระจายของฝนในรูปที่ 2-2

2.1.1.2 ปริมาณน้ำผิวดิน

ปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติ (Natural Flow) เป็นปริมาณน้ำบนผิวดินที่เกิดจากฝน หลังจาก การซึมลงใต้ดิน และการระเหยแล้ว มีทั้งสิ้น 285,227 ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำดังกล่าว บางส่วนถูกเก็บกัก ในแหล่งน้ำ บางส่วนถูกนำไปใช้ในรูปแบบต่าง ๆ และท้ายสุดไหลเป็นปริมาณน้ำท่าที่ไหลออกนอกกลุ่มน้ำ (Runoff) ทั้งประเทศมีทั้งสิ้น 224,024 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 79 ของน้ำท่าธรรมชาติ

กลุ่มน้ำที่มีปริมาณน้ำท่าต่ำที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำสะแกกรัง วัง โตนเลสาบ ท่าจีน บางปะกง และปัตตานี ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนของน้ำท่ากับปริมาณน้ำฝนที่ตกในกลุ่มน้ำหรือ สัมประสิทธิ์ของน้ำท่า พบว่า กลุ่มน้ำที่มีสัดส่วน น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำวัง เจ้าพระยา ยม สะแกกรัง ท่าจีน บางปะกง ชี ป่าสัก ปิง และทะเลสาบสงขลา ตามลำดับ ดังแสดงปริมาณน้ำผิวดินเป็นรายกลุ่มน้ำในตารางที่ 2-1 เมื่อพิจารณาปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่รับน้ำ (Specific Yield) จะเห็นว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มน้ำ ที่อยู่ทางภาคใต้ ริมทะเล หรือกลุ่มน้ำที่มีปริมาณฝนตกมากและมีกิจกรรมการใช้น้ำพื้นที่ลุ่มน้ำน้อย จะเป็นกลุ่มน้ำ ที่มีปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อหน่วยพื้นที่รับน้ำอยู่ในเกณฑ์สูง โดยกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออกมีปริมาณน้ำท่า ต่อหน่วยพื้นที่มากที่สุดเท่ากับ 41.8 ลิตรต่อวินาทีต่อตารางกิโลเมตร

¹ โดยวิธีประมาณค่าข้อมูลถ่วงน้ำหนักเชิงพื้นที่ Inverse Distance Weighting ที่มา : สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร, 2557

² โดยวิธีค่าเฉลี่ยทางคณิตศาสตร์ arithmetic mean ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำ, 2557

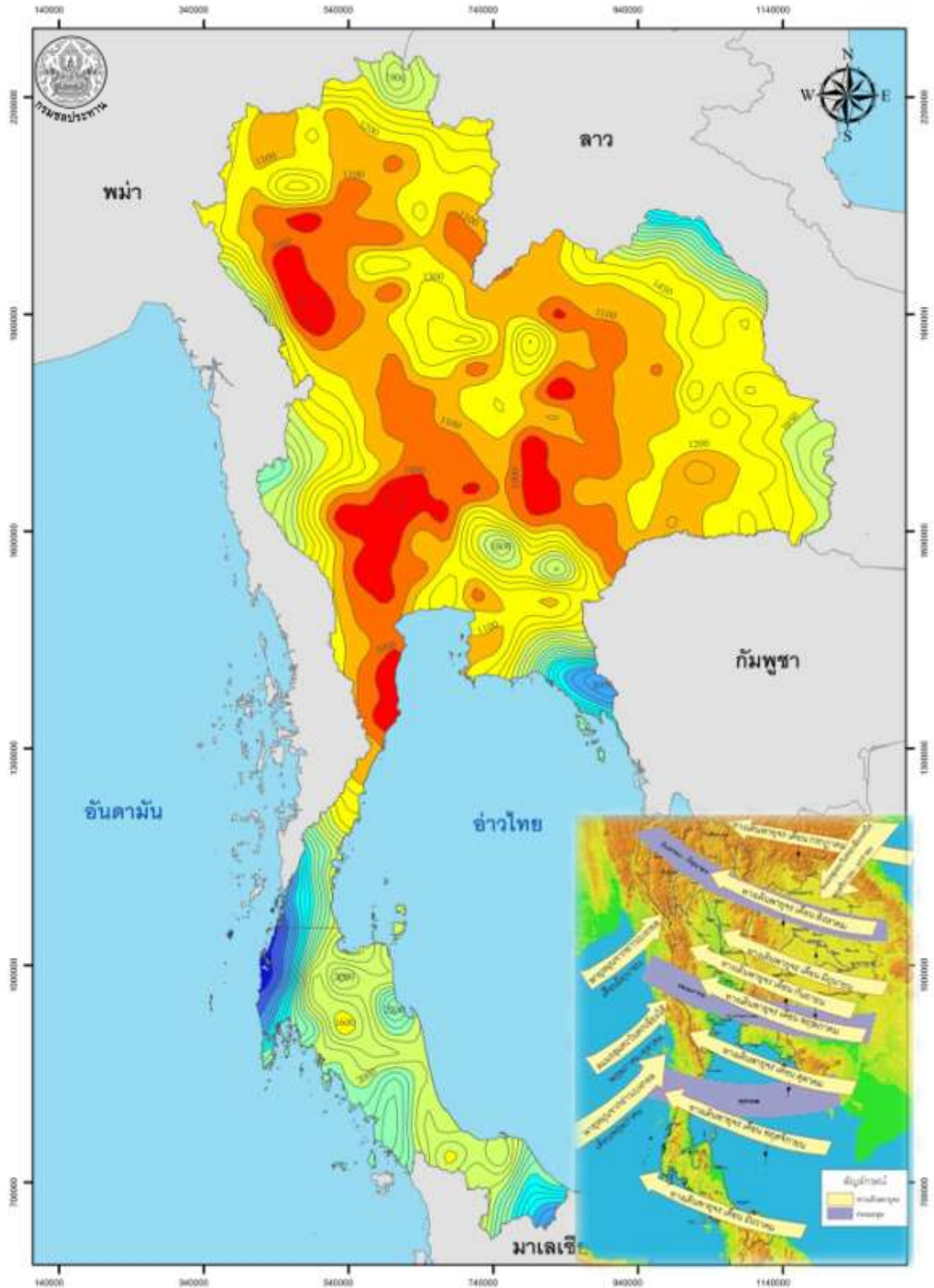
ตารางที่ 2-1 ข้อมูลพื้นฐานด้านอุตุนิยมวิทยาและอุทกวิทยา

รหัส/ลุ่มน้ำ	อุตุนิยมวิทยาและอุทกวิทยา						ค่าสัมประสิทธิ์น้ำท่า ² (ร้อยละ)
	ปริมาณการระเหยจากผิวน้ำ ¹ (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ยรายปี ¹ (มม.)	ปริมาณน้ำท่าธรรมชาติ ² (ล้าน ลบ.ม.)			ปริมาณน้ำท่าไหลออก ² (ล้าน ลบ.ม.)	
			เกณฑ์เฉลี่ย	เกณฑ์น้ำน้อย	เกณฑ์น้ำมาก		
01 สาละวิน	1,468	1,356	11,419	10,106	13,130	10,205	47.00
02 โขง (เหนือ)	1,479	1,598	6,522	6,443	7,616	6,728	40.50
02 โขง (อีสาน)	1,533	1,598	30,642	30,434	35,973	28,303	40.50
03 กก	1,505	1,347	4,264	4,250	5,409	3,669	40.10
04 ซี	1,771	1,228	16,405	14,910	19,165	11,949	27.00
05 มูล	1,793	1,312	29,172	26,039	31,150	18,973	31.90
06 ปิง	1,618	1,146	11,187	9,775	12,406	8,041	28.80
07 วัง	1,522	1,113	1,874	1,644	2,054	1,802	15.60
08 ยม	1,675	1,179	5,261	4,934	6,389	4,454	18.90
09 น่าน	1,596	1,237	17,454	15,487	20,039	11,042	41.10
10 เจ้าพระยา	1,873	1,099	4,225	4,083	5,161	3,981	19.10
11 สะแกกรัง	1,660	1,250	1,479	1,120	1,581	1,428	22.80
12 ป่าสัก	1,751	1,185	5,096	4,210	5,354	2,510	26.40
13 ท่าจีน	1,879	1,023	3,247	2,875	3,592	1,344	23.20
14 แม่กลอง	1,555	1,429	22,139	18,251	23,636	19,169	50.24
15 ปราจีนบุรี	1,695	1,527	8,544	6,968	8,531	5,222	44.18
16 บางปะกง	1,730	1,320	3,441	3,097	3,639	3,359	31.90
17 โตนเลสาป	1,637	1,425	2,442	2,975	3,682	1,794	51.80
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	1,673	2,161	18,242	15,702	18,693	15,706	55.75
19 เพชรบุรี	1,649	1,126	2,946	2,044	3,033	2,713	46.70
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	1,613	1,076	4,046	3,155	4,536	2,032	55.75
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	1,542	2,441	28,204	23,975	33,225	23,184	52.31
22 ตาปี	1,508	1,840	14,239	12,069	16,825	9,929	63.10
23 ทะเลสาบสงขลา	1,605	1,870	4,448	3,901	5,301	4,289	28.00
24 ปัตตานี	1,560	1,893	3,462	3,145	4,324	3,213	47.42
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	1,531	2,441	24,827	21,673	27,573	18,990	49.68
รวม/เฉลี่ย	1,632	1,455	285,227	253,277	322,026	224,029	

ที่มา : ¹ กรมทรัพยากรน้ำ, 2557

² กรมชลประทาน, 2557

นอกจากนี้ ยังมีน้ำผิวดินที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นห้วย หนอง คลอง บึง ทั่วประเทศ มีจำนวนทั้งสิ้น 50,677 แห่ง ความจุ 17,247 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันมีปัญหาเสื่อมโทรมต้องมีการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์เป็นแหล่งน้ำสำหรับแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำและบรรเทาอุทกภัย แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีจำนวนมากที่สามารถนำมาปรับปรุงฟื้นฟูมาใช้ประโยชน์อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำมูล ลุ่มน้ำชีและลุ่มน้ำโขง ตามลำดับ

รูปที่ 2-2 แผนที่แสดงความชื้นและการกระจายของฝน
 ที่มา : กรมชลประทาน, 2557

2.1.1.3 ปริมาณน้ำบาดาล

แอ่งน้ำบาดาลของประเทศไทยได้จำแนกตามลักษณะของชั้นหินให้น้ำ ชนิดและลักษณะของช่องว่างในหิน ส่วนประกอบของชั้นหินให้น้ำ คุณสมบัติในการกักเก็บและการจ่ายน้ำของชั้นหินให้น้ำ บริเวณที่เป็นพื้นที่รับน้ำและพื้นที่จ่ายน้ำของระบบน้ำบาดาล แบ่งแอ่งน้ำบาดาลได้ 27 แอ่งน้ำบาดาล และแบ่งเป็นแอ่งน้ำบาดาลย่อยได้หมด 36 แอ่งน้ำบาดาลย่อย ส่วนการจำแนกประเภทของชั้นหินให้น้ำหลักแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ หินให้น้ำหินแข็ง (Consolidated Aquifer) และชั้นหินให้น้ำตะกอนหินร่วน (Unconsolidated Aquifer) ครอบคลุมพื้นที่ 388,464 และ 125,543 ตารางกิโลเมตร ตามลำดับ โดยพบว่าพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือรองรับด้วยชั้นหินให้น้ำที่เป็นหินแข็งมากที่สุด และพื้นที่ของภาคเหนือรองรับด้วยชั้นหินให้น้ำตะกอนหินร่วนมากที่สุด

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (พ.ศ.2557) ประเมินว่า ปริมาณการกักเก็บในชั้นน้ำบาดาลทั้งประเทศมีประมาณ 1.13 ล้านล้านลูกบาศก์เมตร มีปริมาณน้ำไหลลงชั้นน้ำบาดาลเพิ่มเติมรายปี 102,809 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อพิจารณาศักยภาพในด้านของคุณภาพน้ำบาดาลแล้วพบว่า มีปริมาณน้ำไหลลงชั้นน้ำบาดาลที่มีคุณภาพที่สามารถใช้ได้เพิ่มเติมรายปี 95,613 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่เนื่องจากปริมาณน้ำไหลเพิ่มเติมบางส่วนจะไหลเข้าสู่แหล่งน้ำผิวดิน ทะเล และพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ ดังนั้น ปริมาณน้ำบาดาลที่สามารถพัฒนาขึ้นมาใช้ได้โดยไม่ให้กระทบต่อระบบนิเวศน์เท่ากับ 71,700 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 75 ของปริมาณน้ำที่เพิ่มเติมรายปี) แต่ปัจจุบันพบว่ามีการใช้น้ำบาดาลไปแล้วทั้งสิ้น 3,500 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อพิจารณาศักยภาพการนำมาใช้เพื่อไม่ให้กระทบปริมาณน้ำที่เก็บกักในชั้นน้ำบาดาลเดิมและปริมาณน้ำที่ใช้ในปัจจุบันพบว่าปริมาณน้ำที่จะพัฒนาขึ้นมาใช้ได้เพิ่มเติมทั้งประเทศมีทั้งสิ้น ปีละ 68,200 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งกลุ่มน้ำที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาบริหารจัดการน้ำบาดาลได้มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำสะแกกรัง ทำจีน แมกกลอง เจ้าพระยา น่าน และปิง ตามลำดับ รายละเอียดแต่ละกลุ่มน้ำแสดงดังตารางที่ 2-2 อย่างไรก็ตามในการพัฒนา น้ำบาดาลขึ้นมาใช้นั้น มีข้อจำกัดในเรื่องของความคุ้มทุน เนื่องจากมีค่าใช้จ่าย (ค่าไฟฟ้า) ในการสูบน้ำ อีกทั้งก่อนทำการเจาะบ่อน้ำบาดาล ต้องมีการสำรวจเพื่อให้ได้ปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลที่ดีโดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นหินแข็ง และพื้นที่น้ำเค็ม ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสำรวจค่อนข้างสูง

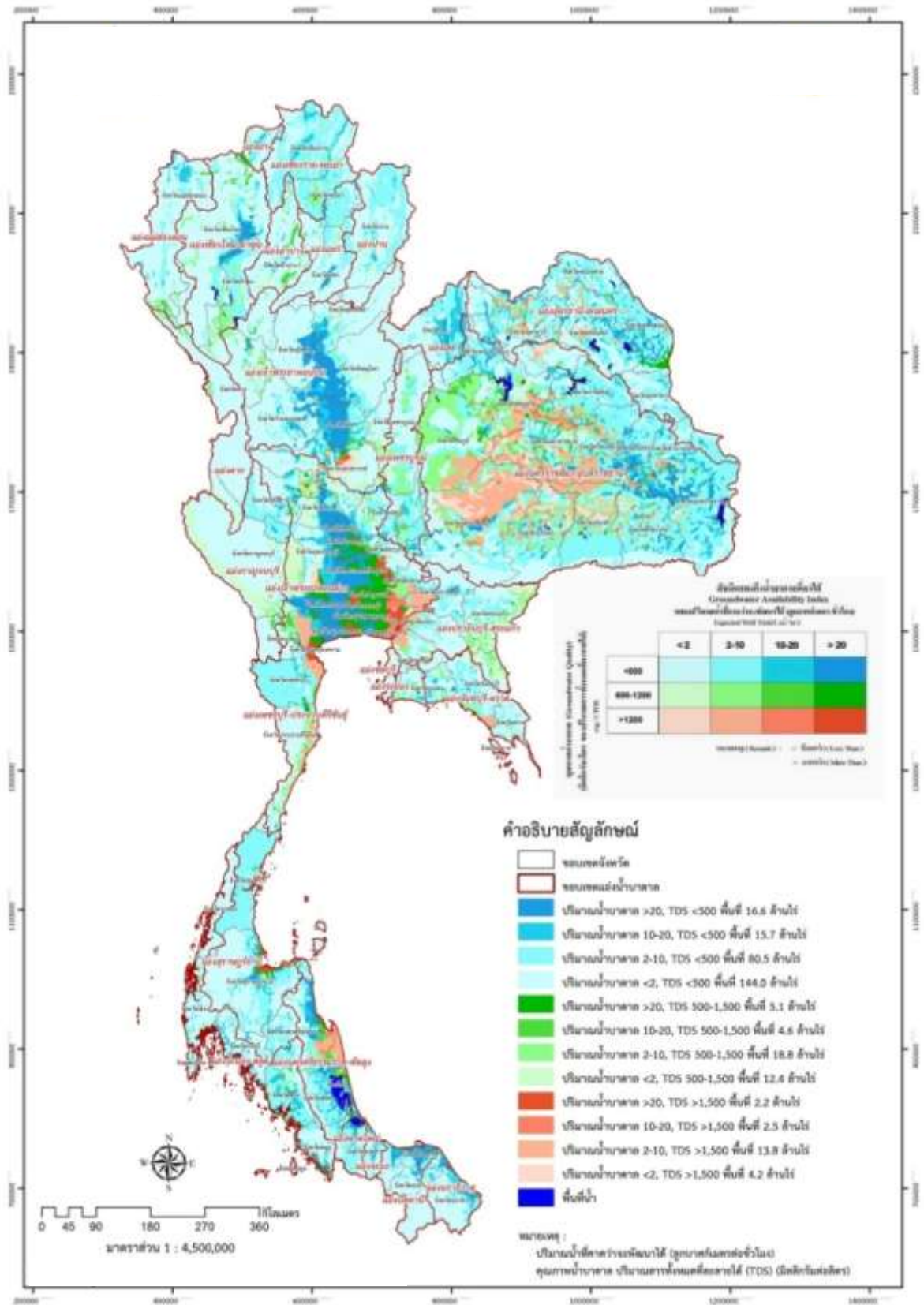
ข้อจำกัดในการที่ไม่สามารถพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่

- พื้นที่ศักยภาพบางส่วนอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ป่า ซึ่งไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้
- พื้นที่ศักยภาพในหลายพื้นที่ที่ประชาชนมีน้ำผิวดินใช้เพียงพอแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้
- พื้นที่ที่น้ำบาดาลศักยภาพสูงในหลายพื้นที่พัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากเพียงพอต่อความต้องการแล้ว
- การพัฒนาน้ำบาดาลในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีการพัฒนาเฉพาะในพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่ประชาชนขาดแคลนน้ำ แต่ในความเป็นจริงในหลายๆ พื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชนไม่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ พื้นที่ที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย หรือในพื้นที่ห่างไกลชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำบาดาลอีกจำนวนมาก

ตารางที่ 2-2 ศักยภาพในการพัฒนาน้ำบาดาลมาใช้เพิ่มเติม

รหัส/ลุ่มน้ำ	ปริมาณน้ำที่กักเก็บ (ล้าน ลบ.ม.)	ปริมาณน้ำเพิ่มเติมรายปี (ล้าน ลบ.ม./ปี)	ปริมาณการใช้น้ำบาดาล ในปัจจุบัน (ล้าน ลบ.ม./ปี)	ปริมาณน้ำที่จะพัฒนาขึ้น มาใช้ได้เพิ่มเติม (ล้าน ลบ.ม./ปี)
01 สาละวิน	15,802.76	1,089.16	2.45	722.51
02 โขง (เหนือ)	6,726.30	554.45	27.16	367.80
02 โขง (อีสาน)	209,015.28	5,198.79	325.05	3,448.69
03 กก	16,572.24	2,061.71	59.70	1,367.66
04 ซี	198,629.00	4,240.55	413.90	2,813.03
05 มูล	280,976.32	5,619.43	364.13	3,727.72
06 ปิง	71,659.08	8,241.73	289.66	5,467.26
07 วัง	13,790.97	977.77	43.39	648.61
08 ยม	12,586.73	3,173.52	187.40	2,105.20
09 น่าน	44,652.60	8,269.85	110.09	5,485.91
10 เจ้าพระยา	18,948.78	10,892.30	325.05	7,225.55
11 สะแกกรัง	31,832.04	12,440.96	25.06	8,252.87
12 ป่าสัก	33,960.27	1,571.32	145.35	1,042.36
13 ท่าจีน	4,400.34	12,368.26	317.01	8,204.65
14 แม่กลอง	35,488.54	12,166.49	219.27	8,070.80
15 ปราจินบุรี	11,077.57	1,018.85	34.64	675.87
16 บางปะกง	6,690.52	2,047.77	47.20	1,358.42
17 โตนเลสาป	8,780.14	1,694.59	19.49	1,124.13
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	12,164.43	2,178.14	114.82	1,444.90
19 เพชรบุรี	6,277.89	389.03	15.66	258.07
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	6,362.68	423.09	28.41	280.66
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	21,859.11	1,727.91	108.20	1,146.23
22 ตาปี	13,394.68	1,516.31	45.96	1,005.87
23 ทะเลสาบสงขลา	10,005.08	911.12	95.92	604.40
24 ปัตตานี	1,762.18	340.99	28.09	226.20
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	38,544.30	1,695.35	107.61	1,124.64
รวม	1,131,959.84	102,809.45	3,500.67	68,200.00

หมายเหตุ : ปริมาณน้ำที่จะพัฒนาขึ้นใช้ได้เพิ่มเติม ยังไม่ได้พิจารณาจากข้อจำกัดอื่น ๆ เช่น ความลึกของบ่อที่จะสูบได้ ความคุ้มทุน เป็นต้น
ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2557

รูปที่ 2-3 แผนที่แสดงปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลในประเทศไทย

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, 2557

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 65 ล้านคน (พ.ศ. 2556) โดยมีสัดส่วนความหนาแน่นประชากรในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้และภาคกลางมากที่สุด พื้นที่ลุ่มน้ำที่มีการพัฒนาแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน และการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมจะมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมค่อนข้างสูง เช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และมูล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำยังคงมีจังหวัด ที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (25,194 บาท/ครัวเรือน/เดือน) ซึ่งควรได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต ดังแสดงในตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม

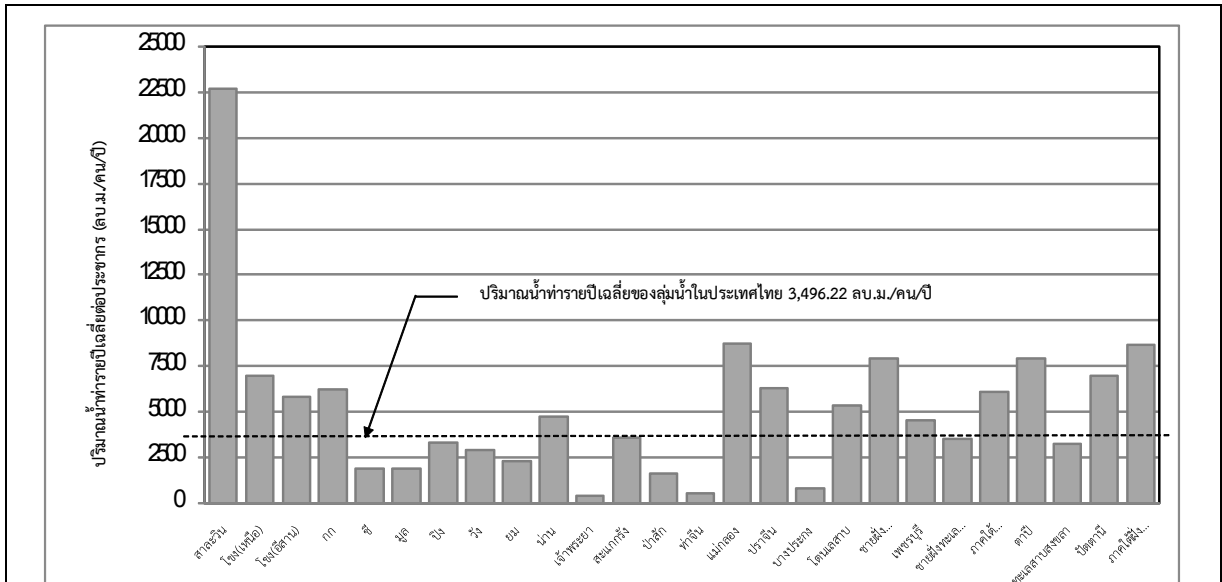
รหัส/ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ตาราง กิโลเมตร)	สภาพเศรษฐกิจและสังคม					ผลิตภัณฑ์ มวลรวม (GPP) ² (ล้านบาท)
		ประชากร ¹ (คน)	จำนวนครัวเรือน ¹		รายได้เฉลี่ย ¹		
			(ครัวเรือน)	เฉลี่ย (คน/ ครัวเรือน)	จังหวัด ที่มีรายได้ต่ำ	(บาท/ ครัวเรือน/ เดือน)	
01 สาละวิน	19,106.0	492,027	153,104	3.21	แม่ฮ่องสอน	8,821	29,855
02 โขง (เหนือ)	10,034.1	954,735	338,737	2.82	พะเยา	15,491	63,748
02 โขง (อีสาน)	47,154.5	4,843,539	1,439,716	3.36	นครพนม	14,310	261,091
03 กก	7,299.8	700,542	238,097	2.94	เชียงราย	13,510	54,733
04 ชี	49,129.9	6,500,948	1,976,786	3.29	ชัยภูมิ	18,641	412,625
05 มูล	71,071.6	10,069,109	3,016,135	3.34	ศรีสะเกษ	16,207	584,624
06 ปิง	34,499.4	2,465,975	817,712	3.02	ตาก	17,020	305,341
07 วัง	10,793.6	637,003	228,742	2.78	ตาก	17,020	51,282
08 ยม	23,948.2	1,946,223	682,531	2.85	สุโขทัย	24,121	152,955
09 น่าน	34,908.1	2,303,257	747,590	3.08	น่าน	17,598	195,723
10 เจ้าพระยา	20,266.5	9,305,456	2,956,051	3.15	ลพบุรี	23,426	3,881,603
11 สะแกกรัง	5,055.9	394,473	129,792	3.04	อุทัยธานี	20,150	40,170
12 ป่าสัก	15,623.4	1,683,467	516,756	3.26	เพชรบูรณ์	19,918	260,531
13 ท่าจีน	13,491.6	2,489,890	835,120	2.98	สุพรรณบุรี	17,260	589,312
14 แม่กลอง	30,180.7	2,176,858	651,278	3.34	สมุทรสงคราม	16,257	318,769
15 ปราณบุรี	9,672.1	863,759	268,341	3.22	สระแก้ว	24,805	236,486
16 บางปะกง	10,700.7	4,159,581	1,337,018	3.11	นครนายก	23,391	2,166,673
17 โตนเลสาป	4,085.9	332,634	110,970	3.00	สระแก้ว	24,805	33,503
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	13,093.1	2,009,195	615,409	3.26	ระยอง	30,401	1,280,854
19 เพชรบุรี	6,260.2	731,281	178,977	4.09	สมุทรสงคราม	16,257	72,292
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	7,132.8	575,718	165,641	3.48	ประจวบคีรีขันธ์	28,459	73,550
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	26,067.9	3,846,046	1,150,788	3.34	ปัตตานี	20,199	392,465
22 ตาปี	13,561.8	1,263,184	392,869	3.22	นครศรีธรรมราช	27,479	177,664
23 ทะเลสาบสงขลา	8,481.3	1,356,337	432,873	3.13	พัทลุง	26,169	156,093
24 ปัตตานี	3,654.9	463,987	118,869	3.90	ปัตตานี	20,199	42,875
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	18,775.6	2,220,687	667,619	3.33	สตูล	25,400	348,807
รวม/เฉลี่ย	514,049.3	64,785,909	20,167,519	3.21	-	-	12,183,624

ที่มา : ¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556

² สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555

2.1.3 สถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ

ประเทศไทยมีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 3,496 ลูกบาศก์เมตร ต่อคนต่อปี ดังแสดงเป็นรายลุ่มน้ำในรูปที่ 2-4 ซึ่งถือว่าเป็นค่าเฉลี่ยที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รูปที่ 2-4 ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อประชากรของลุ่มน้ำในประเทศไทย

ลุ่มน้ำชี มูล ปิง วัง ยม เจ้าพระยา สะแกกรัง ป่าสัก ท่าจีน บางปะกง ชายฝั่งทะเลตะวันตก และทะเลสาบสงขลา มีปริมาณน้ำเฉลี่ยต่อคนต่อปีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยในกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน แม้มีปริมาณน้ำท่ารายปีต่ำกว่าค่าเฉลี่ย แต่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางเก็บกักน้ำส่วนเกินในฤดูฝนในพื้นที่ตอนบนของลุ่มน้ำ มาบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ ในขณะที่บางลุ่มน้ำไม่มีแหล่งเก็บน้ำเพียงพอ ทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ โดยสรุปสถานการณ์ด้านทรัพยากรน้ำได้ดังนี้

2.1.3.1 ปริมาณแหล่งน้ำต้นทุนที่ควบคุมได้

ประเทศไทยมีการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ รวมความจุ 79,890 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 28 ของปริมาณน้ำท่าธรรมชาติ โดยจำแนกเป็นขนาดใหญ่ 73,480 ล้านลูกบาศก์เมตร ขนาดกลาง 4,200 ล้านลูกบาศก์เมตร และขนาดเล็ก 2,210 ล้านลูกบาศก์เมตร อย่างไรก็ตาม มีปริมาณน้ำที่นำไปใช้ประโยชน์ได้เฉลี่ยปีละ 65,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งปริมาณน้ำที่ควบคุมได้มากกว่าร้อยละ 90 มาจากอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ มีความจุอ่างใช้งาน ร้อยละ 52 ของความจุอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั่วประเทศ (ดังแสดงความจุอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในลุ่มน้ำต่าง ๆ ในตารางที่ 2-4) เกิดประโยชน์อย่างมหาศาลในเรื่องความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในด้านการใช้น้ำแก้ไขปัญหาภัยแล้ง การบรรเทาอุทกภัย การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ และการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ โดยลุ่มน้ำที่ควบคุมปริมาณน้ำได้ร้อยละ 40 ของปริมาณน้ำท่าได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน (หมายรวมถึงลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน) และลุ่มน้ำแม่กลอง

ทั้งนี้ได้แสดง สรุปวัฏจักรน้ำในประเทศไทย ในรูปที่ 2-5

ตารางที่ 2-4 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีความจุอ่างเก็บน้ำมากกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตร

อ่างเก็บน้ำ	พื้นที่รับน้ำฝน (ตร.กม.)	ปริมาณน้ำท่า เข้าอ่างเก็บน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	ระดับเก็บกัก ปกติ (ม.รทก.)	พื้นที่ผิวน้ำ (ตร.กม.)	ความจุอ่างเก็บน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)		ความจุใช้งาน ต่อ ปริมาณน้ำท่า	ก่อสร้าง แล้วเสร็จ (พ.ศ.)
					ที่ระดับ เก็บกักปกติ	ใช้งานได้		
ภาคเหนือ								
1. ภูมิพล	26,386	5,716.00	+260.00	316.00	13,462.00	9,662.00	1.69	2507
2. สิริกิติ์	13,130	5,722.00	+162.00	260.00	9,510.00	6,660.00	1.16	2514
3. กว๊าน	2,700	562.00	+285.00	19.00	106.00	102.00	0.18	2515
4. แม่จาง	285	46.90	+352.50	12.30	108.55	92.74	1.98	2526
5. แมงัดสมบุรณ์ชล	1,280	331.00	+396.50	16.00	265.00	243.00	0.73	2528
6. แม่งวงอุคมาธา	569	202.00	+385.00	11.80	263.00	249.00	1.23	2534
7. แควน้อยบำรุงแดน	4,254	1,522.00	+130.00	61.39	939.00	896.00	0.59	2552
8. กว๊านหงา	1,275	245.00	+350.20	12.68	170.00	164.00	0.67	2553
รวมภาคเหนือ 8 โครงการ				709.17	24,823.55	18,068.74		
ภาคกลาง								
9. กระเสียว	1,200	348.00	+87.00	35.00	240.00	200.00	0.57	2524
10. ทับเสลา	534	145.00	+155.00	19.00	160.00	143.00	0.99	2531
11. ป่าสักชลสิทธิ์	10,388	2,459.00	+42.00	148.75	960.00	957.00	0.39	2542
รวมภาคกลาง 3 โครงการ				202.75	1,360.00	1,300.00		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ								
12. น้ำพุง	297	133.00	+284.00	21.65	166.00	156.00	1.17	2508
13. อุบลรัตน์	12,000	2,526.00	+182.00	410.00	2,431.00	1,850.00	0.73	2509
14. ลำปาว	5,960	2,389.00	+162.00	240.00	1,980.00	1,880.00	0.79	2512
15. ลำตะคอง	1,430	275.00	+277.00	37.00	314.00	291.00	1.06	2512
16. ลำพระเพลิง	807	177.00	+263.00	13.10	110.00	109.00	0.62	2513
17. สิรินคร	2,097	1,693.00	+142.20	288.00	1,966.00	1,135.00	0.67	2514
18. จุฬารามณ์	545	161.00	+759.00	12.00	164.00	127.00	0.79	2515
19. น้ำอูน	1,100	454.00	+185.00	85.00	520.00	477.00	1.05	2516
20. มูลบ่น	454	100.00	+221.00	12.75	141.00	134.00	1.34	2523
21. ห้วยหลวง	666	172.00	+201.00	32.00	135.00	128.00	0.74	2527
22. ลำปลายมาศ	487	47.70	+256.50	10.40	98.00	91.00	1.91	2531
23. ลำน้ำร่อง	453	59.00	+240.00	12.75	121.00	118.00	2.00	2534
24. ปากมูล	117,000	24,000.00	+108.00	17.00	114.30	44.50	-	2537
25. ลำแซะ	601	213.00	+227.00	29.50	275.00	268.00	1.26	2539
26. ผายภูมกวาปี	1,310	311.00	+169.50	35.20	102.00	102.00	0.33	2542
27. ผายหัวนา	53,184	9,190.70	+115.00	18.10	115.62	115.62	-	2547
รวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 16 โครงการ				1,274.45	8,752.92	7,026.12		
ภาคตะวันตก								
28. แก่งกระจาน	2,210	898.00	+99.00	46.50	710.00	643.00	0.72	2509
29. ปราณบุรี	2,029	457.00	+55.00	36.20	391.00	373.00	0.82	2521
30. ศรีนครินทร์	10,880	4,703.00	+180.00	419.00	17,745.00	7,480.00	1.59	2523
31. วชิราลงกรณ์	3,720	5,519.00	+155.00	388.00	8,860.00	5,848.00	1.06	2527
รวมภาคตะวันตก 4 โครงการ				889.70	27,706.00	14,344.00		
ภาคตะวันออก								
32. บางพระ	130	45.00	+30.00	15.77	117.00	105.00	2.33	2517
33. หนองปลาไหล	408	216.00	+45.00	22.89	164.00	150.00	0.69	2536
34. คลองสีายัด	976	303.00	+63.10	45.40	420.00	390.00	1.29	2544
35. ขุนด่านปราการชล	194	324.00	+110.00	4.94	224.00	220.00	0.68	2548
36. ประแสร์	603	284.00	+35.00	39.44	248.00	228.00	0.80	2548
รวมภาคตะวันออก 5 โครงการ				128.44	1,173.00	1,093.00		
ภาคใต้								
37. บางลาง	2,080	1,564.00	+115.00	50.90	1,454.00	1,194.00	0.76	2524
38. รัชชประภา	1,435	2,623.00	+95.00	165.00	5,639.00	4,287.00	1.63	2530
รวมภาคใต้ 2 โครงการ				215.90	7,093.00	5,481.00		
รวมทั้งประเทศ 38 โครงการ				3,420.41	70,908.47	47,312.86		

ที่มา : กรมชลประทาน, 2557

รูปที่ 2-5 แสดงวัฏจักรน้ำในประเทศไทย

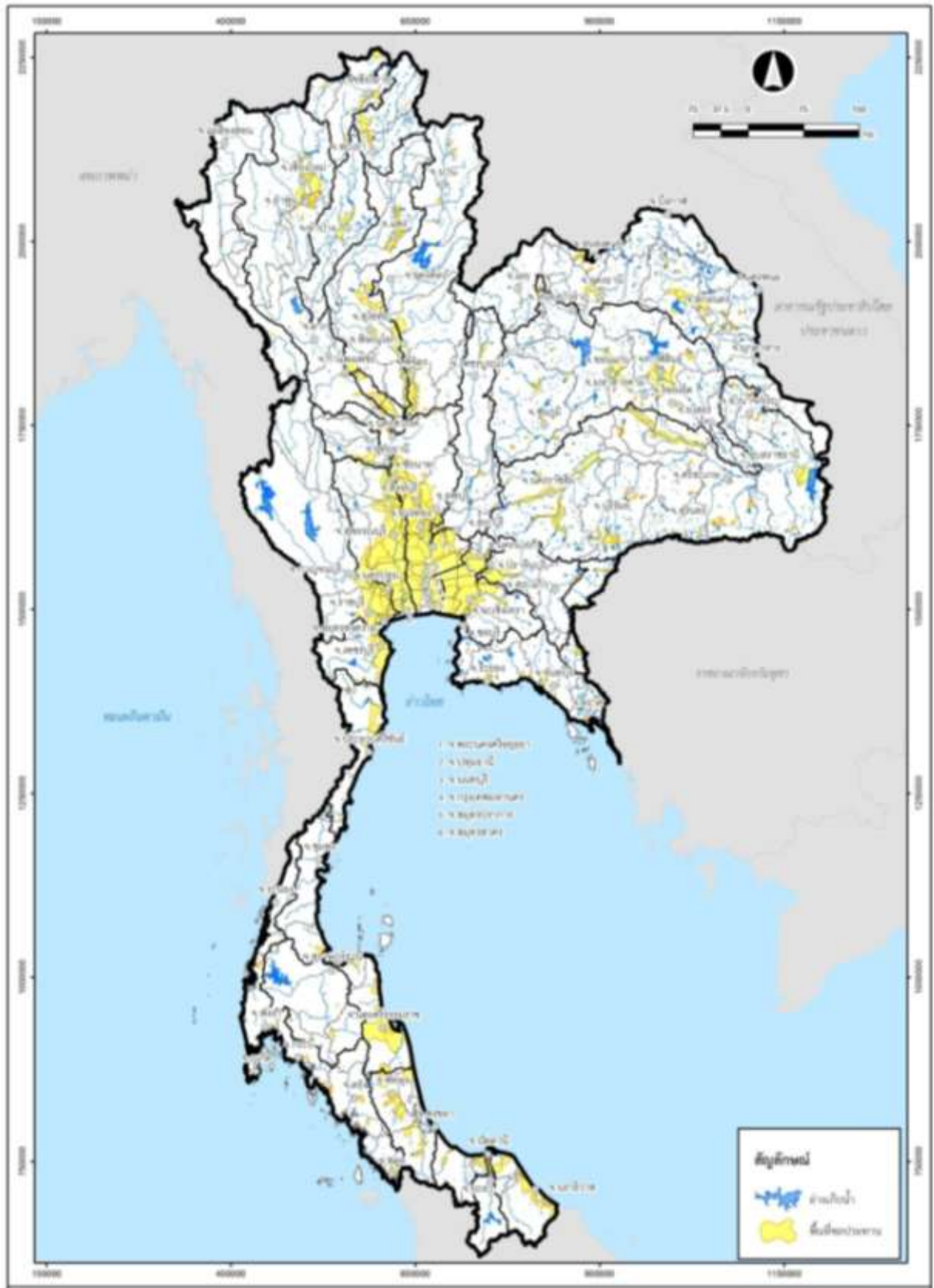
2.1.3.2 พื้นที่การเกษตร

ประเทศไทยมีพื้นที่ 321.2 ล้านไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 149.2 ล้านไร่ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่การเกษตรมากที่สุด คือ 63.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 43 ของพื้นที่การเกษตรทั้งประเทศ รองลงมา คือ พื้นที่ภาคกลาง มีพื้นที่การเกษตรรวม 27.2 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่การเกษตรทั้งประเทศ

การพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตถึงปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2557) ได้มีการพัฒนาพื้นที่ชลประทานรวม 30.22 ล้านไร่ ดังแสดงในรูปที่ 2-6 คิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่การเกษตร นอกนั้นอีกประมาณ 120 ล้านไร่ หรือกว่า ร้อยละ 80 จะเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทานที่ปลูกพืชโดยใช้น้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ อันเนื่องมาจากความผันแปรของสภาพลม ฟ้า อากาศ อีกทั้งในบางพื้นที่ยังมีสภาพกายภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการลำเลียงน้ำจากแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์อีกด้วย ดังแสดงพื้นที่การเกษตร รายลุ่มน้ำ ในตารางที่ 2-5

สภาพการเพาะปลูกข้าวที่ผ่านมา

1) สภาพการปลูกข้าวของประเทศไทย มีความแตกต่างกันไปตามสภาพของระบบนิเวศในแต่ละภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับระบบชลประทานเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากพื้นที่ใดมีระบบชลประทานที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ เกษตรกรจะสามารถปลูกข้าวได้ปีละ 1-2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 นาปี และครั้งที่ 2 นาปรัง โดยอาศัยน้ำฝน ส่วนพื้นที่ใดมีระบบชลประทานที่สมบูรณ์ เช่น ในเขตภาคกลาง

รูปที่ 2-6 แผนที่แสดงอ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทานในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย
ที่มา : กรมชลประทาน, 2557

ภาคเหนือตอนล่าง เกษตรกรจะปลูกข้าว 2-3 ครั้ง โดยเกษตรกรจะมีการทำนาปลูกข้าวต่อเนื่องทันทีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวครั้งที่ผ่านๆ มา จนทำให้มีการทำนาถึงปีละ 3 ครั้ง หรือ 5 ครั้ง ใน 2 ปี

2) เกษตรกรมักปลูกข้าวไม่พร้อมกันในบริเวณพื้นที่เดียวกัน ถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่ทำนาในเขตโครงการชลประทานเดียวกัน ทำให้ต้นข้าวมีระยะการเจริญเติบโตที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกันจะมีการทำนาทุกระยะ ตั้งแต่เริ่มปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยว ส่งผลให้มีความยากลำบากในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำเพื่อการชลประทานและการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการผลิตข้าว

3) เกษตรกรใช้พื้นที่นาชลประทานเพื่อการเพาะปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ไม่มีการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ในลักษณะพืชหมุนเวียนสลับบ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชบำรุงดิน หรือเว้นปลูกข้าวเพื่อเป็นการพักดิน

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่องและปลูกข้าวไม่พร้อมกัน

1) เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการชลประทานเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในฤดูนาปรัง เนื่องจากการปลูกข้าวต้องใช้น้ำในปริมาณมากมีผลกระทบต่อการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค และเพื่อการอื่นในภาพรวมของประเทศ การบริหารจัดการน้ำไม่สามารถดำเนินการตามแผนการจัดสรรน้ำตามปริมาณน้ำต้นทุนได้ เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวไม่พร้อมกันในบริเวณพื้นที่เดียวกัน

2) ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม เนื่องจากไม่มีการพักแปลงนาและทำการปรับปรุงบำรุงดิน

3) ระบบนิเวศในนาข้าวถูกทำลาย เนื่องจากการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีและต้องการผลผลิตสูงในเขตชลประทานจึงมีการใช้ปัจจัยการผลิตในปริมาณที่มาก ตั้งแต่การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีในการควบคุมโรค แมลงต่าง ๆ ซึ่งผลจากการใช้สารเคมีอย่างต่อเนื่องและมากเกินไปทำให้มีสารเคมีตกค้างในดินและน้ำชลประทานที่ขังในแปลงนา เมื่อระบายน้ำออกก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและคุณภาพน้ำโดยรอบ

พื้นที่ศักยภาพที่เหมาะสม ต่อการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ชลประทาน : หมายถึง พื้นที่การเกษตรที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมาย รวมทั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำพรุริมชายทะเล ซึ่งดินในพื้นที่ดังกล่าว เป็นดินประเภทที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว และเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อยกว่าร้อยละ 20 ซึ่งพบว่า พื้นที่ศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน มีทั้งสิ้น 60 ล้านไร่ โดยพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทานไปแล้ว 18 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 60 ของพื้นที่ชลประทานทั้งหมด (30.22 ล้านไร่)

ตารางที่ 2-5 พื้นที่การเกษตร รายลุ่มน้ำ

รหัส/ลุ่มน้ำ	พื้นที่ลุ่มน้ำ (ไร่)	พื้นที่เกษตร (ไร่)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทาน (ไร่)
01 สาละวิน	11,941,219	823,059	95,696	727,363
02 โขง (เหนือ)	6,271,300	2,542,785	395,088	2,147,697
02 โขง (อีสาน)	29,471,575	15,595,594	1,442,566	14,153,028
03 กก	4,562,394	1,509,411	336,355	1,173,056
04 ซี	30,706,169	18,091,938	2,830,957	15,260,981
05 มูล	44,419,731	29,884,881	2,149,562	27,735,319
06 ปิง	21,562,119	4,818,934	2,039,185	2,779,749
07 รัง	6,745,981	804,475	449,794	354,681
08 ยม	14,967,594	5,554,362	974,712	4,579,649
09 น่าน	21,817,569	7,579,477	1,716,709	5,862,768
10 เจ้าพระยา	12,666,556	8,107,666	6,320,249	1,787,417
11 สะแกกรัง	3,159,925	1,705,111	317,154	1,387,957
12 ป่าสัก	9,764,600	4,683,987	542,919	4,141,068
13 ท่าจีน	8,432,269	4,710,801	2,540,673	2,170,128
14 แม่กลอง	18,862,944	4,926,476	1,663,804	3,262,673
15 ปราจีนบุรี	6,045,063	2,718,329	671,235	2,047,094
16 บางปะกง	6,687,944	3,600,995	1,380,366	2,220,629
17 โตนเลสาป	2,553,706	1,405,454	101,321	1,304,133
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	8,183,156	5,439,496	667,666	4,771,830
19 เพชรบุรี	3,912,606	910,628	391,384	519,244
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	4,458,006	2,187,888	352,615	1,835,273
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	16,292,431	8,387,372	1,518,324	6,869,048
22 ตาปี	8,476,131	3,933,717	109,049	3,824,668
23 ทะเลสาบสงขลา	5,300,800	2,482,937	702,883	1,780,054
24 ปัตตานี	2,284,294	1,082,409	255,227	827,182
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	11,734,750	5,758,250	255,437	5,502,814
รวม	321,280,832	149,246,430	30,220,926	119,025,504

ที่มา : กรมชลประทาน, 2557

2.1.3.3 การบริหารจัดการน้ำที่ผ่านมา

การบริหารจัดการน้ำ มีแนวทางตามหลักการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ ได้แก่

1) บริหารจัดการน้ำในภาพรวมทั้งระบบ พิจารณาการเกิดและการใช้น้ำให้ครบวงจร โดยวางแผนการบริหารจัดการน้ำเพื่อเก็บกักน้ำในฤดูฝนโดยทำหน้าที่ป้องกัน/บรรเทา น้ำท่วมไปพร้อม ๆ กับการวางแผนการจัดสรรน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำและน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้งด้วย อีกทั้งบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอย่างเป็นระบบทั้งลุ่มน้ำ เนื่องจากการบริหารจัดการ ณ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เช่น ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เมื่อมีฝนตกในลุ่มน้ำตอนบน ก็จำเป็นต้องเร่งระบายน้ำในพื้นที่ตอนล่าง เพื่อเตรียมรองรับน้ำในพื้นที่ตอนบนที่จะไหลลงมา แต่หากมีฝนตกในพื้นที่ตอนล่าง ก็ใช้เครื่องมือที่มีอยู่ เช่น อ่างเก็บน้ำ โดยชะลอน้ำด้านบนไม่ให้ไหลลงมาสมทบในพื้นที่ตอนล่าง เป็นต้น

2) บริหารจัดการน้ำโดยวางแผนการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน ตามลำดับความสำคัญของกิจกรรมการใช้น้ำ ดังนี้

ลำดับ 1 สำรองน้ำไว้สำหรับการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูฝน เพื่อสนับสนุนการเพาะปลูกข้าวนาปี

ลำดับ 2 จัดสรรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้ง

ลำดับ 3 จัดสรรน้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศในช่วงฤดูแล้ง

ลำดับ 4 จัดสรรน้ำเพื่อการเกษตรกรรม

ลำดับ 5 จัดสรรน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม

3) บริหารจัดการทั้งดินและน้ำไปด้วยกัน : การวางแผนการใช้ที่ดินในช่วงเวลาที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ จึงได้วางแผนปรับระบบการปลูกพืชให้เหมาะสม โดยพื้นที่ใดที่เป็นที่ลุ่มต่ำมีความเสี่ยงที่จะถูกน้ำท่วมในฤดูฝน ได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวนาปีให้เร็วขึ้น เพื่อให้เก็บเกี่ยวเสร็จก่อนฤดูน้ำหลาก ซึ่งจะช่วยป้องกันความเสียหายต่อผลผลิตของเกษตรกร นอกจากนี้พื้นที่นาข้าวที่เก็บเกี่ยวเสร็จแล้วนี้ยังสามารถใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงที่จะช่วยชะลอน้ำหลาก ไม่ให้ไหลไปท่วมในพื้นที่ท้ายน้ำของพื้นที่ดังกล่าว

4) บริหารจัดการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงและความไม่แน่นอนของสภาพอากาศ : ปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศของโลก ทำให้สภาพฝนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จึงมีการร่วมกันของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศโลกต่อน้ำฝน น้ำท่า และการใช้น้ำในประเทศ เพื่อนำมาวางแผนบริหารจัดการน้ำในอนาคตให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง

5) นำแนวทางการผสมผสานวิธีการบริหารจัดการน้ำที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดมาใช้ ทั้งมาตรการที่ใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้างร่วมกัน เนื่องจากการใช้สิ่งก่อสร้างมีข้อจำกัดของการป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำได้ในระดับหนึ่ง เช่น อ่างเก็บน้ำสามารถรองรับน้ำได้ในปริมาณหนึ่งตามทีออกแบบไว้ หากมีฝนตกมากและมีน้ำท่าไหลเข้าอ่างเก็บน้ำเป็นปริมาณมากจนเกินความจุของอ่างเก็บน้ำ จะทำให้อ่างเก็บน้ำสูญเสียคุณสมบัติในการชะลอน้ำหลาก ดังนั้น จะต้องนำมามาตรการที่ไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง เช่น การคาดการณ์สภาพน้ำฝนและน้ำท่า โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบโทรมาตร แบบจำลองน้ำฝนน้ำท่า มาใช้ในการวางแผนการเก็บหรือระบายน้ำในอ่างเก็บน้ำอย่างเหมาะสม สำหรับสิ่งก่อสร้างนั้นก็มิตัวด้วยกันหลายรูปแบบ ได้แก่ เขื่อนเก็บกักน้ำ ฝายทดน้ำ พันจันน้ำ สถานีสูบน้ำ เป็นต้น

6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ : การบริหารจัดการน้ำให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเข้าใจ มีความตระหนักและยอมรับแนวทางในการบริหารจัดการน้ำ จึงได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เช่น ให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำ

ในการวางแผนการส่งน้ำ เกษตรกรแจ้งความต้องการปลูกพืชด้วยตนเอง โดยกรมชลประทานเป็นผู้ให้คำแนะนำว่าพื้นที่ตามความต้องการนั้นเหมาะสมหรือไม่ หากความต้องการมากเกินกว่าปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ เกษตรกรจะได้รับแจ้งให้ลดพื้นที่เพาะปลูกลง ซึ่งกลุ่มผู้ใช้น้ำจะตกลงกันเองว่าจะลดพื้นที่ใด แล้วจึงนำมาทำแผนและข้อตกลงการส่งน้ำและรอบเวรการส่งน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน เมื่อถึงฤดูส่งน้ำกลุ่มผู้ใช้น้ำจะบริหารปิดเปิดประตูระบายน้ำในคลองส่งน้ำเอง ในส่วนของการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย มีการจัดทำสัญลักษณ์สีแดงสถานการณ์น้ำ และมีบอร์ดเตือนภัย เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามและประเมินสถานการณ์น้ำได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

การบริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัย ได้แก่

1) การพยากรณ์ สภาพอากาศ น้ำฝน น้ำท่า และปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ เพื่อใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

2) การติดตามสถานการณ์น้ำท่วมและประมวผล เพื่อประเมินสถานการณ์น้ำรายวัน โดยจัดระบบการจัดการข้อมูลอย่างมีเอกภาพ และสรุปสถานการณ์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมรายงานตรงต่อผู้บังคับบัญชาอย่างรวดเร็ว

3) การแจ้งเตือนพื้นที่เสี่ยงภัยชุมชนเมือง ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทราบตามความเป็นจริง เพื่อเตรียมการป้องกันและให้การช่วยเหลือประชาชน

4) การตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่น้ำท่วมตามความเป็นจริง จากการตรวจวัดระดับน้ำ ทั้งในแม่น้ำเจ้าพระยา ลำน้ำสายรอง และน้ำในทุ่ง พร้อมทั้งอาศัยประสบการณ์ที่ดำเนินการแก้ไขในอดีตมาใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

5) การประชาสัมพันธ์ อาศัยสื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เว็บไซต์ และเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่ต่อประชาชนโดยตรง ผสมกับการสื่อสารผ่านวิทยุและโทรทัศน์ของสื่อสาธารณะ

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นสิ่งก่อสร้างควบคู่ไปด้วย ได้แก่

6) อ่างเก็บน้ำ ทำการเก็บกักน้ำและหน่วงน้ำอย่างเต็มศักยภาพ และทำการระบายน้ำส่วนเกินที่เขื่อนไม่สามารถรองรับได้ ให้ส่งผลกระทบต่อการเกิดน้ำท่วมด้านล่างเขื่อนน้อยที่สุด

7) ระบบส่งน้ำและกระจายน้ำ โดยทำการเร่งรัดให้เกิดการระบายน้ำ ในระบบชลประทานเพื่อลดยอดน้ำสูงสุดในแม่น้ำ

8) ระบบคุคลองและลำน้ำย่อย โดยทำการกระจายน้ำ เพื่อลดยอดน้ำสูงสุดในแม่น้ำ และรองรับน้ำหลากจากตอนเหนือ

9) ประตูระบายน้ำ และอาคารบังคับน้ำชลประทาน โดยทำการควบคุมและเร่งระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมขัง

10) เครื่องสูบน้ำ ใช้ในการสูบน้ำในพื้นที่น้ำท่วมขังที่ไม่สามารถระบายตามธรรมชาติได้ ลงสู่ระบบแม่น้ำ และคุคลองต่าง ๆ

11) คันป้องกันน้ำท่วม โดยทำคันกันน้ำและเสริมคันกันน้ำที่มีอยู่เดิม เพื่อป้องกันพื้นที่เศรษฐกิจ

2.1.4 การใช้น้ำในปัจจุบัน

2.1.4.1 การใช้น้ำผิวดิน

ระบบการเกษตรของประเทศไทยจะมีการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรชลประทาน ทำให้มีการใช้น้ำเพื่อการเกษตรเป็นปริมาณมาก การเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมือง และการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น โดยมีการใช้น้ำในพื้นที่การเกษตรทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน การใช้น้ำอุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรม สรุปได้ดังนี้

1) การใช้น้ำเพื่อการเกษตร ภาคการเกษตรมีปริมาณการใช้น้ำมากกว่าร้อยละ 75 ของปริมาณการใช้น้ำทั้งหมด โดยแบ่งเป็นการใช้น้ำ ผิวดินทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน (แสดงการใช้น้ำเพื่อการเกษตรรายลุ่มน้ำในตารางที่ 2-6) ดังนี้

1.1) พื้นที่เกษตรในเขตชลประทานเป็นการใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ กลาง และขนาดเล็ก ผ่านระบบชลประทาน หรือสถานีสูบน้ำ โดยพื้นที่เกษตรในเขตชลประทานจะมีการเพาะปลูกพืช ฤดูแล้งที่มีการใช้น้ำเป็นปริมาณมาก โดยเฉพาะในพื้นที่โครงการเจ้าพระยาใหญ่ ซึ่งพบว่า ในเขตชลประทาน ทั่วประเทศทั้งสิ้น 30.22 ล้านไร่ ได้จัดสรรน้ำให้ได้ถึงแปลงนา จำนวน 65,000 ล้านลูกบาศก์เมตร **โดยลุ่มน้ำที่มีการจัดสรรน้ำในเขตชลประทานมากที่สุด ได้แก่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน น่าน ชี มูล และปิง**

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ในพื้นที่โครงการเจ้าพระยามีการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง มากกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งเดิมในการศึกษาวางแผนพัฒนา กำหนดการปลูกพืชฤดูแล้ง ประมาณร้อยละ 30 ทำให้เกิดผลกระทบต่อปริมาณน้ำเก็บกักในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ โดยเฉพาะในช่วงปีน้ำน้อยและเป็นผลต่อการใช้น้ำในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอุปโภคบริโภค การประปา การรักษาระบบนิเวศ การคมนาคมทางน้ำ และการผลักดันน้ำเค็ม เป็นต้น

1.2) พื้นที่นอกเขตชลประทาน เป็นการใช้น้ำฝนโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ และ บางส่วนจากการสูบน้ำบาดาลและน้ำท่าบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรขึ้นกับปริมาณ น้ำฝน และการกระจายของฝนในแต่ละปีรวมทั้งสภาพภูมิประเทศ ชนิดพืชและช่วงเวลาที่ปลูก พืชเหล่านี้ โดยเฉพาะพื้นที่ ปลูกข้าว ผัก และผลไม้ จะมีความเสี่ยงที่จะขาดน้ำสูงกว่าพืชที่ปลูกพืชไร่และไม่ยืนต้น โดยพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทาน มีทั้งสิ้น 120 ล้านไร่ ใช้น้ำฝนเป็นหลัก แต่ยังคงต้องการปริมาณน้ำ เพื่อป้องกันผลผลิตเสียหายในช่วงฝนทิ้งช่วง อีกประมาณ 48,960 ล้านลูกบาศก์เมตร (คิดเฉพาะการปลูกฤดูฝน เท่านั้น) โดยจากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความต้องการใช้น้ำรายลุ่มน้ำ พบว่า**ลุ่มน้ำที่มีความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานมากที่สุด ได้แก่ลุ่มน้ำ มูล โขง (อีสาน) ชี ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และภาคใต้ฝั่งตะวันตก ตามลำดับ**

2) การใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยว

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ความต้องการน้ำอุปโภคบริโภคมีความต้องการ 6,490 ล้าน ลูกบาศก์เมตร ซึ่งในอนาคตคาดการณ์ความต้องการน้ำในปี พ.ศ. 2570 จำนวน 8,260 ล้านลูกบาศก์เมตร รายละเอียดดังตารางที่ 2-7 เนื่องจากการขยายตัวภาคบริการของประเทศ มีการขยายตัวค่อนข้างมาก เป็นการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว และภาคการค้าในระดับท้องถิ่นและในระดับภูมิภาค ทำให้เมืองหลัก ในภูมิภาค เช่น จ.เชียงใหม่ จ.อุดรธานี จ.สงขลา เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงติดระดับโลก เช่น กรุงเทพมหานคร ชายฝั่งทะเลอันดามัน และ เกาะสมุย เป็นต้น มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจากข้อมูล ในปี พ.ศ. 2553 นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศประมาณ 14 ล้านคน และนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ประมาณ 80 ล้านคน โดยยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่จะขยายการท่องเที่ยวบริเวณ ชายฝั่งทะเลตะวันตก ใน จ.เพชรบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ และ จ.ชุมพร

สำหรับภาคการค้า ภาคการท่องเที่ยว ทั้งในประเทศและการค้าชายแดน ทำให้เมืองหลัก และเมืองค้าชายแดนมีการขยายตัว เช่น ภาคเหนือ ใน จ.เชียงใหม่ จ.เชียงราย จ.พิษณุโลก และ จ.ตาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน จ.อุดรธานี จ.นครราชสีมา และ จ.มุกดาหาร ภาคกลาง ในกรุงเทพมหานคร จ.นครสวรรค์ จ.ชลบุรี จ.ระยอง และภาคใต้ ใน จ.สุราษฎร์ธานีสงขลา และ จ.ภูเก็ต ซึ่งในพื้นที่หรือเมืองหลักที่มีภาคการท่องเที่ยว ภาคการค้า และเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค จะมีประชากรแฝงและกิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้นจากการใช้น้ำ เพื่ออุปโภคบริโภคตามปกติ ซึ่งจะต้องวางแผนรองรับการขยายตัวในอนาคต

ตารางที่ 2-6 การใช้น้ำเพื่อการเกษตร รายลุ่มน้ำ

(หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร)

รหัส / ลุ่มน้ำ	น้ำทำ ธรรมชาติ	น้ำทำธรรมชาติ		น้ำที่จัดสรรเพื่อ ¹ การชลประทาน	ความต้องการเกษตร ² นอกเขตชลประทาน
		ฝน	แล้ง		
01 สาละวิน	11,419	8,108	3,312	227	343
02 โขง (เหนือ)	6,522	5,707	815	683	945
02 โขง (อีสาน)	30,642	26,812	3,830	1,969	4,913
03 กก	4,264	3,168	1,096	999	504
04 ซี	16,405	12,697	3,707	4,989	4,168
05 มูล	29,172	22,929	6,243	4,444	8,392
06 ปิง	11,187	6,880	4,307	4,396	1,748
07 วัง	1,874	1,580	294	670	224
08 ยม	5,261	4,130	1,131	3,089	1,850
09 น่าน	17,454	11,991	5,463	6,017	2,206
10 เจ้าพระยา	4,225	2,746	1,479	10,933	964
11 สะแกกรัง	1,479	1,329	151	600	665
12 ป่าสัก	5,096	4,215	882	2,001	1,631
13 ท่าจีน	3,247	2,013	1,234	7,019	958
14 แม่กลอง	22,139	13,837	8,302	4,057	2,044
15 ปราชินบุรี	8,544	6,237	2,307	1,207	266
16 บางปะกง	3,441	3,177	264	3,456	806
17 โตนเลสาบ	2,442	2,019	422	174	639
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	18,242	14,119	4,123	726	3,910
19 เพชรบุรี	2,946	2,136	810	1,246	346
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	4,046	2,545	1,501	1,067	1,517
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	28,204	11,874	16,330	3,152	3,528
22 ตาปี	14,239	8,216	6,023	207	1,981
23 ทะเลสาบสงขลา	4,448	1,414	3,034	1,307	1,060
24 ปัตตานี	3,462	1,402	2,060	79	490
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	24,827	17,032	7,796	284	2,864
รวม	285,227	198,312	86,915	64,999	48,961

หมายเหตุ : ¹ เป็นน้ำที่จัดสรรได้ จากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ในเขตชลประทาน ตามที่มีการเพาะปลูกจริง

² เป็นความต้องการน้ำเพื่อป้องกันผลผลิตเสียหายในช่วงฝนทิ้งช่วง คิดเฉพาะการปลูกในฤดูฝน เท่านั้น

ที่มา : กรมชลประทาน, 2557 และกรมทรัพยากรน้ำ, 2557

ตารางที่ 2-7 ความต้องการใช้น้ำอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวปัจจุบันและอนาคต

(หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร)

รหัส/ลุ่มน้ำ	ปัจจุบัน	อนาคต		
	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2570
01 สาละวิน	28.71	29.78	34.95	37.83
02 โขง (เหนือ)	74.38	76.39	83.35	91.84
02 โขง (อีสาน)	338.84	348.01	379.70	418.37
03 กก	74.33	75.95	81.45	87.57
04 ซี	518.47	529.80	566.38	605.27
05 มูล	625.79	637.33	679.92	728.72
06 ปิง	245.79	255.58	280.90	329.97
07 วัง	57.96	58.87	61.79	65.11
08 ยม	71.65	75.83	79.72	151.30
09 น่าน	143.99	174.66	159.20	274.44
10 เจ้าพระยา	2,317.76	2,415.53	2,574.81	2,790.15
11 สะแกกรัง	18.23	18.89	19.54	33.63
12 ป่าสัก	106.71	112.03	118.69	177.85
13 ท่าจีน	336.05	343.28	355.23	387.21
14 แม่กลอง	133.86	138.36	155.17	172.58
15 ปราชินบุรี	50.10	70.10	61.74	85.59
16 บางปะกง	143.41	151.35	180.55	206.72
17 โตนเลสาป	23.50	24.13	26.97	30.08
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	408.60	430.05	500.06	576.09
19 เพชรบุรี	39.12	40.05	43.12	46.35
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	43.75	45.39	50.98	57.74
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	232.03	235.37	261.98	290.52
22 ตาปี	80.81	83.69	94.18	104.86
23 ทะเลสาบสงขลา	139.41	140.94	213.07	177.67
24 ปัตตานี	31.37	31.14	33.52	36.23
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	204.55	214.94	251.14	296.32
รวม	6,489.15	6,757.43	7,348.11	8,260.02

หมายเหตุ : 1. ความต้องการใช้น้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิด 120 ลิตร/คน/วัน

2. ความต้องการใช้น้ำประเมินครอบคลุมการท่องเที่ยว

3. การประเมินความต้องการใช้น้ำในอนาคตของ การประปาส่วนภูมิภาคใช้สถิติข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี

4. ปัจจุบันการประปาส่วนภูมิภาคให้บริการในเขตเทศบาลต่าง ๆ รวมทั้งบางส่วนได้ขยายเขตการบริการไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

5. ความต้องการใช้น้ำในปี พ.ศ. 2557 ของการประปาส่วนภูมิภาคอยู่ที่ประมาณ 1,500 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีสัดส่วนบริการประมาณ ร้อยละ 16 ของครัวเรือนทั้งหมด

6. กำลังการผลิตของการประปานครหลวง ในปี พ.ศ. 2557 อยู่ที่ประมาณ 1,804 ล้านลูกบาศก์เมตร

ที่มา : กรมชลประทาน, 2557 กรมทรัพยากรน้ำ, 2557 และการประปาส่วนภูมิภาค, 2557

3) การใช้น้ำเพื่ออุตสาหกรรม : การใช้ภาคอุตสาหกรรมของประเทศ มีมูลค่าการผลิตในภาคกลาง คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 7 ของมูลค่ารวมทั้งประเทศ โดยโรงงานและกลุ่มอุตสาหกรรมมีพื้นที่หลัก คือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง และพื้นที่ในภาคตะวันออกซึ่งเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหลักของประเทศ สำหรับในภาคอื่น ๆ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคเกษตรและการผลิตเพื่อใช้ในพื้นที่ โดยเริ่มมีอุตสาหกรรมประเภทรวมกลุ่มในภูมิภาค เช่น นิคมอุตสาหกรรมที่ จ.ลำพูน จ.นครราชสีมา และ จ.สงขลา เป็นต้น สรุปสถานการณ์ ด้วยความต้องการใช้น้ำ ดังนี้

3.1) กลุ่มอุตสาหกรรมบริเวณกรุงเทพมหานคร และพื้นที่โดยรอบมีทั้งการรวมกลุ่มเป็นนิคมอุตสาหกรรม และที่ตั้งกระจายอยู่ในพื้นที่ จากการประเมินการใช้น้ำของโรงงานประเภทต่าง ๆ มีความต้องการใช้น้ำรวมประมาณปีละ 1,500 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยการใช้ส่วนใหญ่ ภาคเอกชนจะเป็นผู้จัดหาตัวเองโดยใช้น้ำบาดาลเป็นส่วนใหญ่ และเปลี่ยนมาใช้น้ำประปาในพื้นที่บริการของการประปาครอบคลุมสำหรับนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในภาคกลางส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากน้ำบาดาล แต่ในปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมใน จ.พระนครศรีอยุธยาและ จ.ปทุมธานี ได้เปลี่ยนเป็นใช้น้ำจากลำนํ้าธรรมชาติ ทำให้ต้องมีแหล่งเก็บน้ำที่จะระบายน้ำมาให้เพียงพอในช่วงฤดูแล้ง

3.2) กลุ่มอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก มีพื้นที่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่อยู่ทั้งใน จ.ชลบุรี และ จ.ระยอง มีการพัฒนาแหล่งน้ำทั้งอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และการสูบน้ำจากแม่น้ำสำหรับรองรับภาคอุตสาหกรรมและมีระบบท่อส่งน้ำดิบ ซึ่งส่งเพื่อการอุปโภค บริโภค ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม จากการประเมินการใช้น้ำผ่านระบบท่อของบริษัท Eastwater มีความต้องการใช้น้ำรวมประมาณปีละ 265 ล้านลูกบาศก์เมตร (พ.ศ. 2557) โดยจัดสรรน้ำให้กับนิคมอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใน จ.ชลบุรี และ จ.ระยอง 178 ล้านลูกบาศก์เมตร และจัดสรรให้กับการประปาส่วนภูมิภาค รวมทั้งการอุปโภค-บริโภคด้านอื่น ๆ อีก 87 ล้านลูกบาศก์เมตร รวมทั้งน้ำอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวจะใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำและระบบท่อส่งน้ำ โดยระบบทั้งหมดในปีฝนปกติสามารถรองรับความต้องการใช้น้ำเพียงพอแต่มีโอกาสดขาดแคลนน้ำในปีแล้งได้เนื่องจากค่าเฉลี่ยของน้ำต้นทุนที่ในแต่ละปีใกล้เคียงกับปริมาณความต้องการน้ำ แนวโน้มการขยายตัวของอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวยังคงเพิ่มขึ้น ทำให้ถ้าไม่สามารถจัดหาต้นทุนเพิ่มขึ้นได้จะเกิดการขาดแคลนน้ำรุนแรงในอนาคต สำหรับในพื้นที่อื่น ๆ พื้นที่อุตสาหกรรมจะจัดหาตัวเองโดยใช้น้ำจากลำนํ้าธรรมชาติ และการสำรองไว้ในฤดูแล้ง

ปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ภาคอุตสาหกรรมมีความต้องการ 4,206 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อประเมินความต้องการใช้น้ำในอนาคตครอบคลุมนิคมอุตสาหกรรมและเขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่าความต้องการน้ำในปี พ.ศ. 2570 จำนวน 7,515 ล้านลูกบาศก์เมตร ดังแสดงตารางที่ 2-8 กลุ่มน้ำที่มีความต้องการสูงได้แก่ กลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน และชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามลำดับ

4) การใช้น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ

การประเมินปริมาณความต้องการน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ ได้ทำการประเมินจากความต้องการปริมาณน้ำต่ำสุดเพื่อรักษาระบบนิเวศนํ้า มีได้รวมถึงความต้องการของกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ด้านนํ้า เช่น การอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม และอื่น ๆ เป็นต้น โดยพิจารณาจากปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายเดือนที่มีค่าต่ำที่สุดของกลุ่มน้ำ แล้วคำนวณเป็นปริมาณน้ำที่ต้องการทั้งฤดูแล้ง โดยพบว่าปริมาณน้ำต่ำสุดที่ใช้รักษาระบบนิเวศ ทั้งประเทศ ประมาณ 27,090 ล้านลูกบาศก์เมตร (ในช่วงฤดูแล้ง) หรือร้อยละ 57 ของปริมาณน้ำท่าทั้งฤดูแล้ง ซึ่งกลุ่มน้ำที่มีความต้องการเพื่อรักษาระบบนิเวศสูงที่สุด ได้แก่ กลุ่มน้ำแม่กลอง ภาคใต้ฝั่งตะวันออก น่าน และปิง ตามลำดับ

ตารางที่ 2-8 ความต้องการน้ำใช้ภาคอุตสาหกรรมปัจจุบันและอนาคต

(หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร)

กลุ่มน้ำ	ปัจจุบัน	อนาคต		
	พ.ศ. 2557	พ.ศ. 2560	พ.ศ. 2565	พ.ศ. 2570
01 สาละวิน	1.03	3.73	15.78	16.14
02 โขง (เหนือ)	3.61	4.12	10.25	11.51
02 โขง (อีสาน)	38.60	45.28	65.07	78.58
03 กก	10.94	12.48	15.55	19.38
04 ซี	60.39	68.92	89.72	110.86
05 มูล	181.88	207.56	267.60	331.27
06 ปิง	101.16	115.44	147.69	183.11
07 วัง	24.95	28.47	35.48	44.22
08 ยม	17.99	20.53	25.58	31.88
09 น่าน	9.29	10.60	13.22	16.47
10 เจ้าพระยา	1,944.83	2,219.37	2,765.74	3,446.62
11 สะแกกรัง	2.35	2.68	3.34	4.16
12 ป่าสัก	50.78	57.95	76.05	93.82
13 ท่าจีน	762.38	870.01	1,084.18	1,351.09
14 แม่กลอง	257.24	293.55	367.10	457.16
15 ปรายจีนบุรี	71.64	81.75	101.88	126.96
16 บางปะกง	66.49	75.87	94.55	117.83
17 โตนเลสาป	6.26	8.42	12.74	14.93
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	455.84	521.46	652.08	811.67
19 เพชรบุรี	23.48	26.79	33.39	41.60
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	18.92	21.59	26.90	33.52
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	17.28	19.72	24.57	30.62
22 ตาปี	21.97	25.08	31.25	38.94
23 ทะเลสาบสงขลา	41.57	48.71	60.39	74.95
24 ปัตตานี	4.37	4.98	6.21	7.74
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	11.17	12.75	15.88	19.79
รวม	4,206.41	4,807.82	6,042.19	7,514.83

หมายเหตุ

- ข้อมูลความต้องการใช้น้ำอุตสาหกรรมของกรมโรงงานอุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรม
- ประเมินความต้องการใช้น้ำในอนาคตจากอัตราการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมร้อยละ 4.5 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และความต้องการใช้น้ำของนิคมเขตเศรษฐกิจพิเศษ (คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ)

โดยสรุป จากการวิเคราะห์สมดุลของน้ำต้นทุนกับการใช้น้ำในภาพรวม ความต้องการน้ำรวมทั้งประเทศปีละ ประมาณ 151,750 ล้านลูกบาศก์เมตร (รวมน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ) สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แหล่งเก็บกักน้ำ อาคารพัฒนาแหล่งน้ำ แหล่งน้ำ/ลำน้ำธรรมชาติ และน้ำบาดาล เป็นต้น จำนวนปีละ 102,140 ล้านลูกบาศก์เมตร ยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรนอกเขตชลประทาน และน้ำอุปโภคบางส่วนอีกประมาณปีละ 49,610 ล้านลูกบาศก์เมตร

ดังนั้นในการพิจารณาศักยภาพ การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม และการบรรเทาอุทกภัย ควรพิจารณาจากศักยภาพและข้อจำกัด ทางอุทกศาสตร์ และทางภูมิสังคมของพื้นที่ โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ตามปริมาณการขาดแคลนน้ำ หรือปริมาณน้ำส่วนเกินที่ทำให้เกิดน้ำท่วม ดังนี้

1) ศักยภาพทางอุทกศาสตร์ : พิจารณาจากปริมาณน้ำท่าในฤดูฝนที่เหลือจากความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม ปศุสัตว์ รักษาบบนิเวศ พบว่า ทั้งประเทศมีศักยภาพน้ำที่เหลือในฤดูฝนที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ 140,220 ล้านลูกบาศก์เมตร ดังแสดงตารางที่ 2-9 ซึ่งในภาพรวมเสมือนว่าปริมาณน้ำมีความเพียงพอต่อความต้องการทั้งหมด แต่เมื่อวิเคราะห์เป็นรายลุ่มน้ำ แล้วพบว่า บางพื้นที่ หรือบางเวลา มีปริมาณน้ำท่าไม่เพียงพอที่จะนำมาพัฒนาให้สนองต่อความต้องการในกลุ่มลุ่มน้ำได้

2) พิจารณาจากความเหมาะสมทางภูมิประเทศ และข้อจำกัดของการตั้งถิ่นฐานของประชาชน

จากการพิจารณา ศักยภาพ ข้อจำกัด และตามสภาพปัญหา ดังกล่าว สรุปได้ว่า เป้าหมายในการพัฒนาแหล่งเก็บกักได้เพิ่มขึ้น 18,900 ล้านลูกบาศก์เมตร อย่างไรก็ตาม ยังมีเงื่อนไขอื่น ที่อาจทำให้ศักยภาพของการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำลดลงไปตามข้อจำกัด ได้แก่ ผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ต่าง ๆ วิถีชีวิตชุมชนของผู้ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา เป็นต้น

2.1.4.2 การใช้น้ำบาดาล

การใช้น้ำบาดาลในประเทศไทยมีกิจกรรมการใช้น้ำในด้านอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม โดยมีจำนวนบ่อน้ำบาดาล และบ่อน้ำตื้น รวมทั้งประเทศ จำนวน 2.17 ล้านบ่อ แยกเป็นบ่อน้ำบาดาล จำนวน 0.24 ล้านบ่อ และบ่อน้ำตื้น (บ่อตอกโดยประมาณ 0.44 ล้านบ่อ และบ่อวางโดยประมาณ 1.49 ล้านบ่อ) จำนวน 1.93 ล้านบ่อ ในปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีปริมาณการใช้น้ำทั้งหมด 3,504 ล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อพิจารณาประเภทกิจกรรมการใช้น้ำบาดาลพบว่า การใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตรกรรมมากที่สุดปีละ 1,504 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 42.93) รองลงมา ได้แก่ เพื่อการอุปโภคบริโภคปีละ 1,223 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 34.89) และมีการใช้น้ำบาดาลเพื่อการอุตสาหกรรมน้อยที่สุด ปีละ 777 ล้านลูกบาศก์เมตร (ร้อยละ 22.18) และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ภาคกลางและตะวันออกมีการใช้น้ำบาดาลมากที่สุดปีละ 1,395 ล้านลูกบาศก์เมตร รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการใช้น้ำบาดาลปีละ 1,051 ล้านลูกบาศก์เมตร และภาคใต้มีการใช้น้ำบาดาลน้อยที่สุดปีละ 371 ล้านลูกบาศก์เมตร

ตารางที่ 2-9 ศักยภาพน้ำต้นทุน และน้ำที่จะไปใช้ประโยชน์ได้

(หน่วย : ล้านลูกบาศก์เมตร)

ลุ่มน้ำ	น้ำท่าธรรมชาติ	ความต้องการน้ำเพื่อรักษา ระบบนิเวศ	ความต้องการน้ำ (ไม่รวมนิเวศ)	น้ำที่ ¹ นำมาใช้ได้ แล้ว	น้ำที่ต้อง ² จัดหาเพิ่มเติม	ต้องการน้ำพื้นฐาน ³ ที่เพิ่มขึ้นในอนาคต	ศักยภาพน้ำที่ ⁴ เหลือฤดูฝน
01 สาละวิน	11,419	1,286	600	1,540	346	24	5,935
02 โขง (เหนือ)	6,522	377	1,700	1,126	952	24	5,485
02 โขง (อีสาน)	30,642	1,719	7,265	4,037	4,948	121	22,925
03 กก	4,264	396	1,589	1,473	512	22	2,308
04 ซี	16,405	550	9,736	6,065	4,220	137	8,191
05 มูล	29,172	309	13,644	5,499	8,455	252	14,123
06 ปิง	11,187	2,412	6,490	7,130	1,772	166	2,367
07 วัง	1,874	108	977	856	229	26	1,384
08 ยม	5,261	160	5,029	3,331	1,857	94	3,242
09 น่าน	17,454	2,716	8,376	8,872	2,221	138	4,732
10 เจ้าพระยา	4,225	478	16,159	15,442	1,196	1,974	136
11 สะแกกรัง	1,479	9	1,286	628	667	17	1,256
12 ป่าสัก	5,096	271	3,790	2,419	1,642	114	1,690
13 ท่าจีน	3,247	331	9,076	8,414	992	640	-
14 แม่กลอง	22,139	5,406	6,493	9,840	2,058	239	6,336
15 ปราจีนบุรี	8,544	1,003	1,595	2,326	271	91	2,718
16 บางปะกง	3,441	42	4,472	3,694	820	115	2,944
17 โตนเลสาป	2,442	151	843	352	641	15	1,317
18 ชายฝั่งทะเลตะวันออก	18,242	942	5,500	2,492	3,951	523	10,691
19 เพชรบุรี	2,946	407	1,655	1,711	350	25	1,535
20 ชายฝั่งทะเลตะวันตก	4,046	232	2,647	1,357	1,521	29	1,018
21 ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	28,204	3,060	6,929	6,438	3,551	81	15,058
22 ดาปี	14,239	1,390	2,291	1,692	1,989	41	6,502
23 ทะเลสาบสงขลา	4,448	669	2,548	2,143	1,074	72	2,506
24 ปัตตานี	3,462	771	605	883	493	8	1,453
25 ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	24,827	1,899	3,363	2,378	2,884	100	14,503
รวม	285,227	27,093	124,655	102,139	49,610	5,088	140,221

หมายเหตุ : ¹ คือ น้ำในส่วนที่ดึงมาใช้ได้จากแหล่งน้ำต้นทุนต่างๆ ได้แก่ อาคารชลประทาน การสูบน้ำ ทั้งผิวดินและใต้ดิน

² คือ ความต้องการทั้งหมด หักลบด้วยน้ำที่นำมาใช้ได้แล้ว

³ เป็นความต้องการน้ำอุปโภค รวมอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นในอนาคต (ปี 2570)

⁴ เป็นน้ำท่าที่มีศักยภาพจะนำมาใช้ได้ พิจารณาจากปริมาณน้ำที่เหลือในฤดูฝน หักความต้องการพื้นฐานในอนาคต และความต้องการน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ

ที่มา : กรมชลประทาน, 2557 และกรมทรัพยากรน้ำ, 2557

2.1.5 สภาพปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ เช่น ภัยแล้งหรือการขาดแคลนน้ำ อุทกภัย และน้ำเสีย เกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งในด้านปริมาณน้ำฝนที่ไม่เพียงพอหรือมากเกินไป การบุกรุกพื้นที่ต้นน้ำ ทางน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะ การเพิ่มขึ้นของประชากรและขยายตัวของชุมชนเมือง การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ การขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวพิเศษ การปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมทางสภาพดินและน้ำ การสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำ การปล่อยมลพิษลงสู่แม่น้ำลำคลอง การขาดแหล่งเก็บกักน้ำต้นทุนเพียงพอ และการบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เป็นต้น สรุปได้ดังนี้

2.1.5.1 ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งหลายครั้ง คือ ปี พ.ศ. 2510, 2511, 2515, 2520, 2522, 2529, 2530, 2533, 2537, 2542, 2545 และ พ.ศ. 2548 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร และความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ทั้งทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ที่ต้องอาศัยผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบ ภัยแล้งครั้งรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2522, 2537 และ พ.ศ. 2542 เกิดเป็นบริเวณกว้างในเกือบทุกภาคของประเทศ

สถานการณ์ที่ผ่านมา มีพื้นที่แล้งซ้ำซากเพิ่มมากขึ้น อันมีสาเหตุมาจากฝนตกน้อยกว่าปกติหรือฝนตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล ซึ่งพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในระดับต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ สภาพดิน ปริมาณฝน เช่น พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งรุนแรง เป็นพื้นที่ที่มีฝนตกมีปริมาณน้อยกว่าปีละ 1,000 มิลลิเมตร สภาพดินไม่อุ้มน้ำ และขาดแหล่งเก็บกักน้ำ ทำให้เกิดภัยแล้งซ้ำซาก และมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่บางพื้นที่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และขนาดกลาง ทำให้สามารถบรรเทาปัญหาภัยแล้งได้ระดับหนึ่ง เช่น ภาคเหนือ และภาคกลาง และในบางพื้นที่ที่มีปริมาณฝนมากทำให้มีปัญหากล้นน้ำ โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันตก จากสภาพพื้นที่ต่าง ๆ สามารถจำแนกพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งในระดับรุนแรง ปานกลาง และน้อย ดังแสดงในตารางที่ 2-10 สรุปแยกได้ดังนี้

ระดับ 3 หรือระดับรุนแรง เกิดมากกว่า 6 ครั้ง/10 ปี พื้นที่แล้งระดับนี้ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยและนาข้าว ซึ่งพืชทั้งสองชนิดมีระดับการใช้น้ำที่มาก รวมถึงพื้นที่เป็นดินที่มีการระบายน้ำดีมาก การเก็บกักน้ำไม่ดี พบบริเวณใน จ.แพร่ จ.สุโขทัย จ.นครราชสีมา จ.บุรีรัมย์ จ.ร้อยเอ็ด จ.ศรีสะเกษ เป็นต้น

ระดับ 2 หรือระดับปานกลาง เกิด 4-5 ครั้ง/10 ปี พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติ ได้แก่ ปรากฏการณ์เอลนีโญ ความผิดปกติของร่องมรสุม พื้นที่เกิดภัยแล้งในบางพื้นที่ของ จ.นครสวรรค์ จ.สุพรรณบุรี จ.อุทัยธานี จ.พิษณุโลก ในพื้นที่ลุ่มน้ำวังทอง จ.ตาก จ.กำแพงเพชร จ.ชัยภูมิ จ.ศรีสะเกษ จ.ขอนแก่น จ.จันทบุรี จ.ชลบุรี จ.ระยอง จ.ปราจีนบุรี จ.สระแก้ว เป็นต้น

ระดับ 1 หรือ ระดับน้อย เกิดน้อยกว่า 3 ครั้ง/10 ปี พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับนี้เกิดจากสาเหตุฝนตกน้อยหรือไม่ตกตามฤดูกาล ก่อให้เกิดปัญหาภัยแล้ง เป็นช่วงปกติของฤดูกาลในประเทศไทย ส่วนใหญ่พบบริเวณพื้นที่จังหวัดภาคเหนือและภาคกลางที่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และพื้นที่ภาคใต้

จากการสังเคราะห์พื้นที่แล้งดังกล่าว สามารถกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำหรือน้ำแล้งด้านการเกษตรได้ เพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรน้ำที่มีอยู่จำกัด โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในครั้งนี้นำพิจารณาพื้นที่เป้าหมายเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 พื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับ 2 และ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2556 มีพื้นที่ประมาณ 26.8 ล้านไร่

กรณีที่ 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่เกษตรกรรมทั่วทั้งประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ในปี พ.ศ. 2554 มีพื้นที่ประมาณ 149 ล้านไร่

กรณีที่ 3 พื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่ศักยภาพการเกษตร (ข้อมูลกรมชลประทาน ปี พ.ศ. 2542) ซึ่งอยู่นอกเขตพื้นที่ชลประทานที่กรมชลประทานได้พัฒนาไปแล้ว (พัฒนาแล้วประมาณ 30 ล้านไร่ แยกเป็นพื้นที่ศักยภาพ 18 ล้านไร่ และนอกพื้นที่ศักยภาพ 12 ล้านไร่) ทั้งสิ้นประมาณ 42 ล้านไร่

ตารางที่ 2-10 ผลการวิเคราะห์พื้นที่แล้งซ้ำซากด้านเกษตรกรรมทั่วประเทศ

หน่วย : ล้านไร่

พื้นที่เป้าหมายในการวิเคราะห์ปัญหา	พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งซ้ำซาก			รวม ระดับ 2-3
	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1	
พื้นที่แล้งซ้ำซาก	4.7	22.1	28.0	26.8
พื้นที่เกษตรกรรม (149 ล้านไร่)	3.6	17.7	19.1	21.3
พื้นที่ศักยภาพที่ยังไม่ได้พัฒนา (42 ล้านไร่)	1.5	7.2	7.1	8.7

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2557 และกรมชลประทาน, 2557

สถานการณ์ขาดแคลนน้ำภาคอุตสาหกรรมและอุปโภค บริโภค

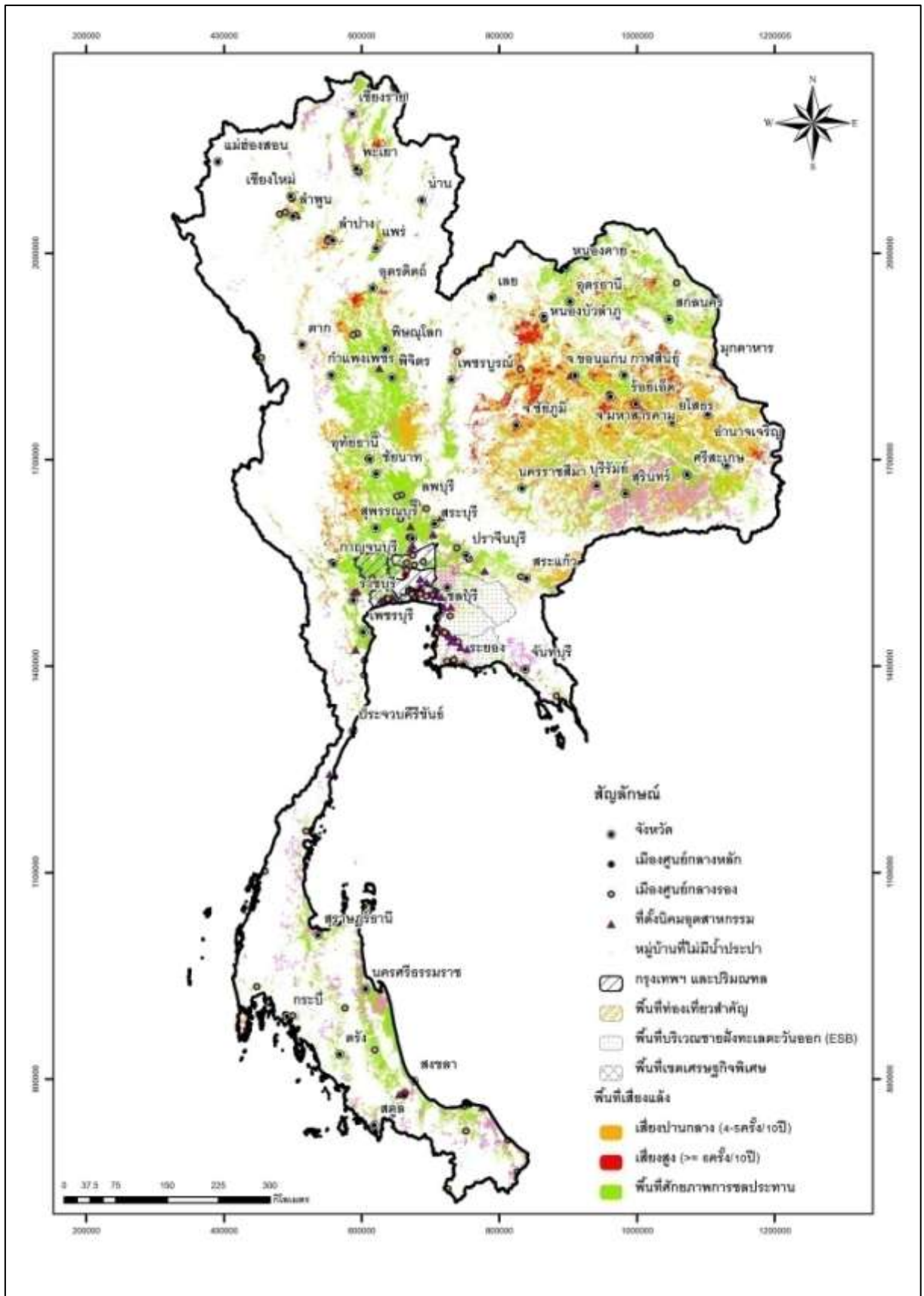
แหล่งน้ำดิบสำหรับภาคอุตสาหกรรมทั้งในและนอกเขตนิคมอุตสาหกรรม มีทั้งจากระบบประปาของการประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง และระบบประปาท้องถิ่น รวมไปถึงการจัดการจัดหาแหล่งน้ำดิบของผู้ประกอบการเอง โดยเฉพาะในเขตนิคมอุตสาหกรรม เช่น ใช้น้ำบาดาล มีแหล่งกักเก็บน้ำของตนเอง ทำให้สถานการณ์การขาดแคลนน้ำภาคอุตสาหกรรมยังไม่ชัดเจนนัก อย่างไรก็ตาม เคยเกิดเหตุการณ์ขาดแคลนน้ำที่รุนแรงเมื่อปี พ.ศ. 2548 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างใน จ.ระยอง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด ตลอดจนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่เกิดภาวะขาดน้ำขั้นวิกฤต ส่วนนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ จ.ชลบุรี และ จ.ฉะเชิงเทรา เกิดภาวะขาดน้ำรุนแรง นอกจากนี้ยังมีนิคมอุตสาหกรรมบางส่วนที่ยังคงมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จ.ลำพูน ซึ่งใช้น้ำจากแม่น้ำแม่กวง ร่วมกับภาคการเกษตรและอุปโภคบริโภคซึ่งมีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็ว

สำหรับปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ได้นำข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จากจำนวนหมู่บ้านทั้งประเทศไทยมีหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2556 ทั้งหมด 70,372 หมู่บ้าน 8,683,728 ครัวเรือน พบว่าปัญหาหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา แสดงได้ดังตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา

ภาค	จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา ปี พ.ศ. 2556
ภาคเหนือ	1,374
ภาคกลาง	798
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	693
ภาคตะวันออก	3,381
ภาคใต้	1,244
รวม	7,490

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน, 2557

รูปที่ 2-7 พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งซ้ำซาก
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2548-2556

2.1.5.2 ปัญหาอุทกภัย

ในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาน้ำท่วมเกือบทุกจังหวัดของประเทศถึง 13 ครั้ง ในปีต่าง ๆ ดังนี้ ปี พ.ศ. 2515, 2518, 2521, 2523, 2526, 2532, 2538, 2544, 2545, 2548, 2549, 2553 และ พ.ศ. 2554 โดยมีอุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่มีความรุนแรงถึง 8 ครั้ง คือ ปี พ.ศ. 2518, 2526, 2538, 2545, 2548, 2549, 2553 และ พ.ศ. 2554 ตามลำดับ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจของประเทศมากมายมหาศาลดังเช่นปี พ.ศ. 2554 มีความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่า 1.44 ล้านล้านบาท สาเหตุการเกิดอุทกภัย ปี พ.ศ. 2554 สามารถสรุปถึงสาเหตุหลักของเหตุการณ์ได้ 2 สาเหตุหลัก คือ 1) จากธรรมชาติ และ 2) จากการกระทำของมนุษย์

สาเหตุจากธรรมชาติ ได้แก่

- 1) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ : ส่งผลให้มีปริมาณฝนตกมาก ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 39 ในพื้นที่ภาคเหนือ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 22 ในภาคกลางโดยได้รับอิทธิพลจากพายุโซนร้อน ไทพม่า นกเตน ให่ถาง เนสาด นาลแก และร่องความกดอากาศต่ำกำลังแรงที่พัดผ่านภาคเหนือ 3 ช่วงระหว่างวันที่ 10-12, 15-19 สิงหาคม และ 8-12 กันยายน พ.ศ. 2554
- 2) ปริมาณน้ำน้ำท่ามากกว่าค่าปกติ : ปริมาณน้ำสูงสุดที่ไหลต่อเนื่องตั้งแต่เดือนสิงหาคม-กลางเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 และมารวมกันที่ จ.นครสวรรค์ ซึ่งมีอัตราการไหลสูงสุด 4,686 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที หรือมีปริมาณน้ำไหลผ่าน 36,961 ล้านลูกบาศก์เมตรมากกว่าปี พ.ศ. 2538 ถึง 9,890 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยคิดเป็นปริมาณน้ำส่วนเกินมากกว่า 8,000 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งหากต้องการระบายน้ำส่วนเกินดังกล่าว ให้ได้ภายใน 1-2 เดือน จำเป็นต้องระบายน้ำทั้งสิ้น ไม่น้อยกว่า 1,500 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- 3) ลักษณะทางกายภาพและสภาพภูมิประเทศ
 - 3.1) สภาพพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม ประกอบด้วยสภาพภูมิประเทศตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำมีความลาดเทมาก ส่วนตอนล่างเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ เอื้อต่อการเกิดน้ำท่วมขัง
 - 3.2) สภาพลำน้ำตอนบนของพื้นที่ลุ่มน้ำมีความกว้างมากกว่าลำน้ำตอนล่าง ซึ่งไม่เอื้อต่อการระบายน้ำ ทำให้น้ำท่วมขังในพื้นที่ตอนกลางเป็นระยะเวลานาน

สาเหตุจากมนุษย์ ได้แก่

- 1) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน : สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต อาทิ พื้นที่ป่าไม้เปลี่ยนเป็นชุมชน พื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นเขตอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรร ทำให้พื้นที่รองรับน้ำท่วมตามธรรมชาติ หรือ แก้มลิง ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรกรรม มีไม่เพียงพอที่จะรองรับปริมาณน้ำจำนวนมากได้
- 2) การบริหารจัดการน้ำด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ
 - 2.1) ศักยภาพของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการเก็บกักน้ำช่วงน้ำหลากไม่เพียงพอและไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำหลากปริมาณมากกว่าค่าปกติได้
 - 2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการบริหารจัดการน้ำไม่สามารถใช้การได้ตามต้องการในช่วงเวลาน้ำหลากและไม่เพียงพอต่อความต้องการ อาทิ ประตูระบายน้ำ อาคารบังคับน้ำ และเครื่องสูบน้ำ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในสถานการณ์ปัจจุบันแต่สอดคล้องกับสถานการณ์ในอดีต 50 ปีที่ผ่านมา

3) การสร้างระบบป้องกันตนเอง

- 3.1) บุคคล/ชุมชน/เมือง ทำคั่นกันน้ำป้องกันตนเอง ตลอดช่วงลำน้ำ น้ำจึงระบายได้ช้า และท่วมขังเป็นเวลานาน
- 3.2) การสูบน้ำออกจากพื้นที่ในแนวคั่นกันน้ำ ทำให้ไปเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่อื่น

4) การขยายตัวของชุมชน/เศรษฐกิจ

- 4.1) สร้างชุมชน บนพื้นที่น้ำท่วมขังในอดีต
- 4.2) การขยายตัวของชุมชนมีการก่อสร้าง ระบบสาธารณูปโภค ถนน รุกกล้าและกัดขวางทางน้ำ และการไหลของน้ำตามธรรมชาติ

สำหรับการแบ่งพื้นที่การเกิดปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วม และพื้นที่เศรษฐกิจที่เกิดสภาวะวิกฤตจากอุทกภัย เพื่อการวิเคราะห์ระดับความรุนแรง (ดังแสดงในรูปที่ 2-8) จำแนกได้ดังนี้

1) **พื้นที่วิกฤตพื้นที่น้ำหลากดินถล่ม** จากแผนที่พื้นที่วิกฤตอุทกภัยได้จำแนกพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำหลากดินถล่ม ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ลาดเชิงเขา ครอบคลุมพื้นที่รวมทั้งสิ้น 6,042 หมู่บ้าน

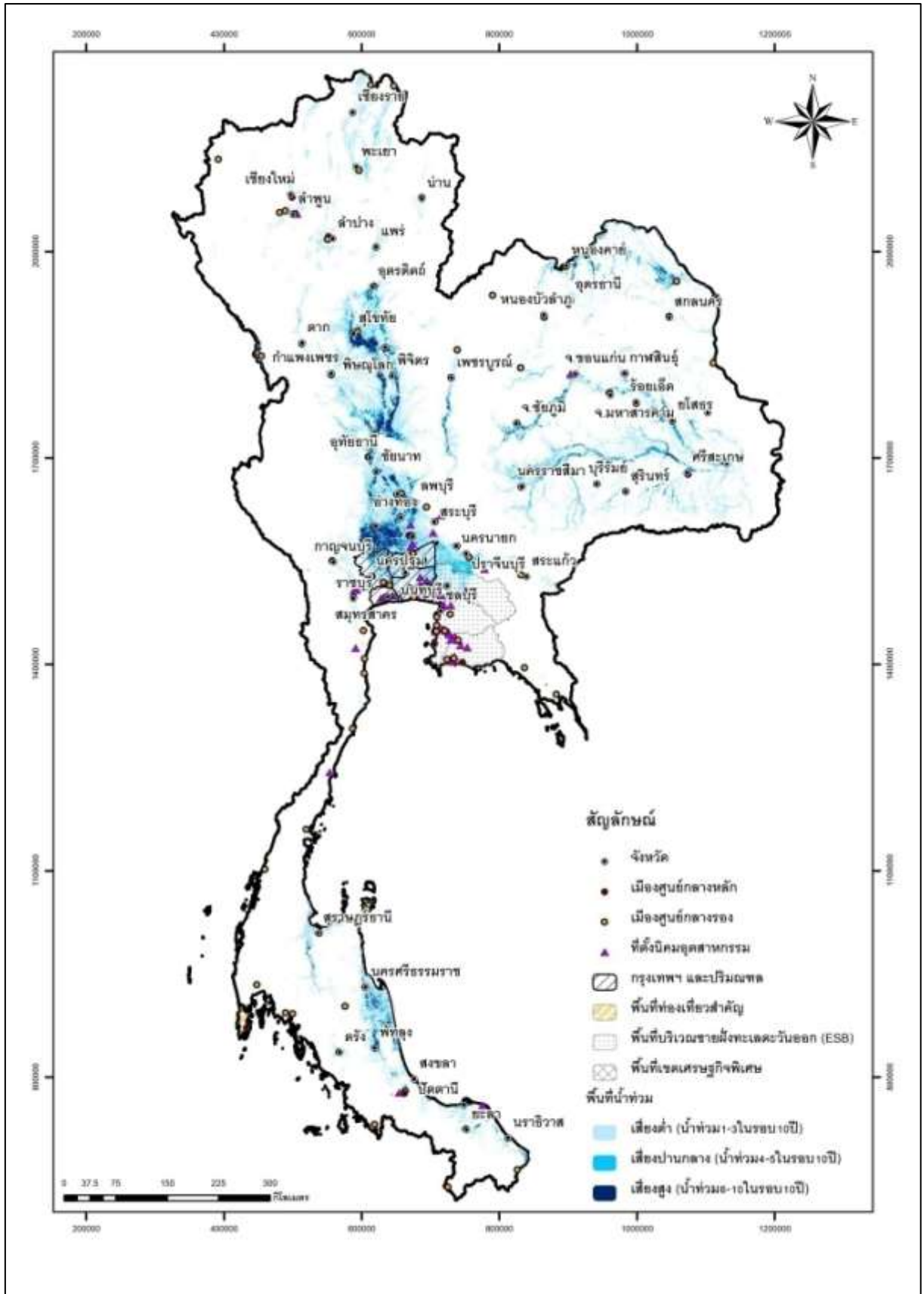
2) **พื้นที่วิกฤตพื้นที่เกษตรกรรม** พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยได้มีการวิเคราะห์ความรุนแรงของการเกิดน้ำท่วมของแต่ละจังหวัด โดยพิจารณาจากพื้นที่น้ำท่วมจากน้ำป่าไหลหลาก พื้นที่น้ำท่วมในพื้นที่เกษตร ความถี่ของการเกิดอุทกภัยน้ำท่วมขังในรอบ 10 ปี และมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยที่ได้รับ

จังหวัดที่จัดอยู่ในระดับวิกฤตมากมี 12 จังหวัด ได้แก่ จ.เชียงราย จ.เชียงใหม่ จ.นครสวรรค์ จ.พะเยา จ.พิจิตร จ.พิษณุโลก จ.ลำพูน จ.สุโขทัย จ.จันทบุรี จ.นครนายก จ.ปราจีนบุรี และ จ.ตรัง จังหวัดที่อยู่ในระดับวิกฤตปานกลางมี 29 จังหวัด ได้แก่ จ.เพชรบูรณ์ จ.แพร่ จ.แม่ฮ่องสอน จ.ลำปาง จ.อุดรดิตถ์ จ.กาฬสินธุ์ จ.ขอนแก่น จ.ชัยภูมิ จ.ยโสธร จ.ร้อยเอ็ด จ.เลย จ.อุบลราชธานี จ.อุดรธานี จ.นนทบุรี จ.พระนครศรีอยุธยา จ.ลพบุรี จ.สิงห์บุรี จ.อ่างทอง จ.ฉะเชิงเทรา จ.ตราด จ.เพชรบุรี จ.สุพรรณบุรี จ.นครศรีธรรมราช จ.ปัตตานี จ.พังงา จ.ระนอง จ.สงขลา จ.สตูล และ จ.สุราษฎร์ธานี นอกจากนี้เป็นจังหวัดที่อยู่ในระดับวิกฤตต่ำ

3) **พื้นที่วิกฤตพื้นที่เศรษฐกิจหลัก** พื้นที่เศรษฐกิจที่เสี่ยงอุทกภัย ได้จัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ/ชุมชนเมืองที่เกิดวิกฤตอุทกภัย โดยพิจารณาจาก 3 ตัวแปร คือ ความรุนแรงของน้ำท่วม แบ่งเป็น 3 ระดับ (**ระดับสูง** มีน้ำท่วมฉับพลันหรือคลื่นสูงและนานกว่า 7 วัน **ระดับปานกลาง** น้ำป่าล้นตลิ่งไม่เกิน 7 วัน และ**ระดับต่ำ** น้ำป่าล้นตลิ่งไม่เกิน 7 วัน และผลกระทบชุมชนน้อย) ความถี่ของน้ำท่วม แบ่งเป็น 3 ระดับ (**ระดับสูง** เกิดมากกว่า 8 ครั้งในปี 10 ปี **ระดับปานกลาง** เกิดมากกว่า 4 ครั้ง แต่น้อยกว่า 8 ครั้ง ใน 10 ปี และ**ระดับต่ำ** เกิดน้อยกว่า 4 ครั้ง ใน 10 ปี) ความเสียหาย แบ่งเป็น 3 ระดับ (**ระดับสูง** GPP มากกว่า 4 หมื่นล้านบาท **ระดับปานกลาง** GPP มากกว่า 2 หมื่นล้านบาท แต่ต่ำกว่า 4 หมื่นล้านบาท และ**ระดับต่ำ** GPP ต่ำกว่า 2 หมื่นล้านบาท) ได้จำแนกพื้นที่เสี่ยงภัยชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจหลัก รวม 31 แห่ง ตามระดับความเสียหาย ได้แก่ พื้นที่วิกฤตสูง ปานกลาง และต่ำ ได้ดังนี้

(1) **พื้นที่วิกฤตสูง** 13 พื้นที่ ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงราย อ.เมือง และ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย อ.เมือง อ.บางระกำ อ.บางกระทุ่ม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก อ.เมือง จ.พิจิตร อ.เมือง จ.นครสวรรค์ อ.เมือง จ.อยุธยา กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล อ.เมือง จ.สมุทรสาคร อ.เมือง จ.อุดรธานี อ.เมือง จ.จันทบุรี อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช และ อ.เมืองหาดใหญ่ จ.สงขลา

(2) **พื้นที่วิกฤตปานกลาง** 10 พื้นที่ ได้แก่ อ.เมือง จ.ลำพูน อ.เมือง จ.อุดรดิตถ์ อ.เมือง จ.แพร่ อ.เมือง จ.สิงห์บุรี อ.เมือง จ.อ่างทอง อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี อ.เมือง จ.หนองคาย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.ชุมพร และ อ.เมือง จ.ตรัง

รูปที่ 2-8 พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซากจำแนกตามการจัดกลุ่มเมือง
ที่มา : สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA), 2548-2556

(3) พื้นที่วิกฤตต่ำ 8 พื้นที่ ได้แก่ อ.เมือง จ.น่าน อ.เมือง จ.ชัยนาท อ.เมือง จ.นครพนม อ.เมือง จ.มุกดาหาร อ.เมือง และ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ อ.เมือง จ.ยะลา และ อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

การวิเคราะห์พื้นที่น้ำท่วม

จากข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมซึ่งปี พ.ศ. 2548-2556 ของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศ และภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA พบว่า พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซาก ระดับกลาง(4-5 ครั้งใน 9 ปี) ถึงระดับสูง (มากกว่า 5 ครั้งใน 9 ปี) รวมทั้งสิ้น 9.88 ล้านไร่ โดยลุ่มน้ำ ที่มีพื้นที่น้ำท่วม มากที่สุด ได้แก่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน มูล ยม และน่าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการท่วมพื้นที่การเกษตร อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ไปถึงลำดับความสำคัญของพื้นที่เศรษฐกิจ พบว่ามีพื้นที่น้ำท่วมในกลุ่มภาคมหานคร ได้แก่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน แม่กลอง และบางปะกง กลุ่มเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ลุ่มน้ำสาละวิน โขงอีสาน ภาคใต้ฝั่งตะวันออก และโตนเลสาบ กลุ่มเทศบาล/เมือง ได้แก่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน

ปัญหาดินโคลนถล่ม โดยทั่วไปจะมีสาเหตุจากฝนที่ตกหนักในพื้นที่ลุ่มน้ำ และจากสภาพทางกายภาพของลุ่มน้ำ ที่เป็นภูเขาสูงชัน และพื้นที่ป่าต้นน้ำตอนบนถูกทำลาย จากข้อมูลการวิเคราะห์ปัญหาดินถล่มของกรมทรัพยากรธรณี (พ.ศ. 2555) และจากการรวบรวมและวิเคราะห์โดยกรมทรัพยากรน้ำ พบว่าพื้นที่เสี่ยง ต่อดินโคลนถล่ม รวมทั้งสิ้นกว่า 6,042 หมู่บ้าน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าลุ่มน้ำ ปิง ภาคใต้ฝั่งตะวันออก น่าน สาละวิน ภาคใต้ฝั่งตะวันตก โขงเหนือ และยม มีหมู่บ้านที่เสี่ยงต่อการเกิดดินโคลนถล่มมากกว่า 300 หมู่บ้าน

ความสามารถการระบายน้ำ : จากข้อมูลปริมาณน้ำหลากและความสามารถการระบายน้ำปี พ.ศ. 2555 ของกรมชลประทาน พบว่า ลุ่มน้ำ ที่มีปัญหา ด้านความสามารถการระบายน้ำ มากที่สุด ได้แก่ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก (จ.ระยอง) ทะเลสาบสงขลา (จ.สงขลา) มูล (จ.อุบลราชธานี) ซี โขง แม่กลอง และ ยม

สำหรับประสิทธิภาพพระบระบายน้ำและระบบป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ที่มีอยู่เป็นระบบระบายเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซึ่ง สามารถระบายน้ำท่วมซึ่งเนื่องจากฝนตกในระยะเวลา 2 ชั่วโมง ฝนความเข้มของฝน (Rainfall Intensity) ไม่เกิน 60 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ประกอบด้วย

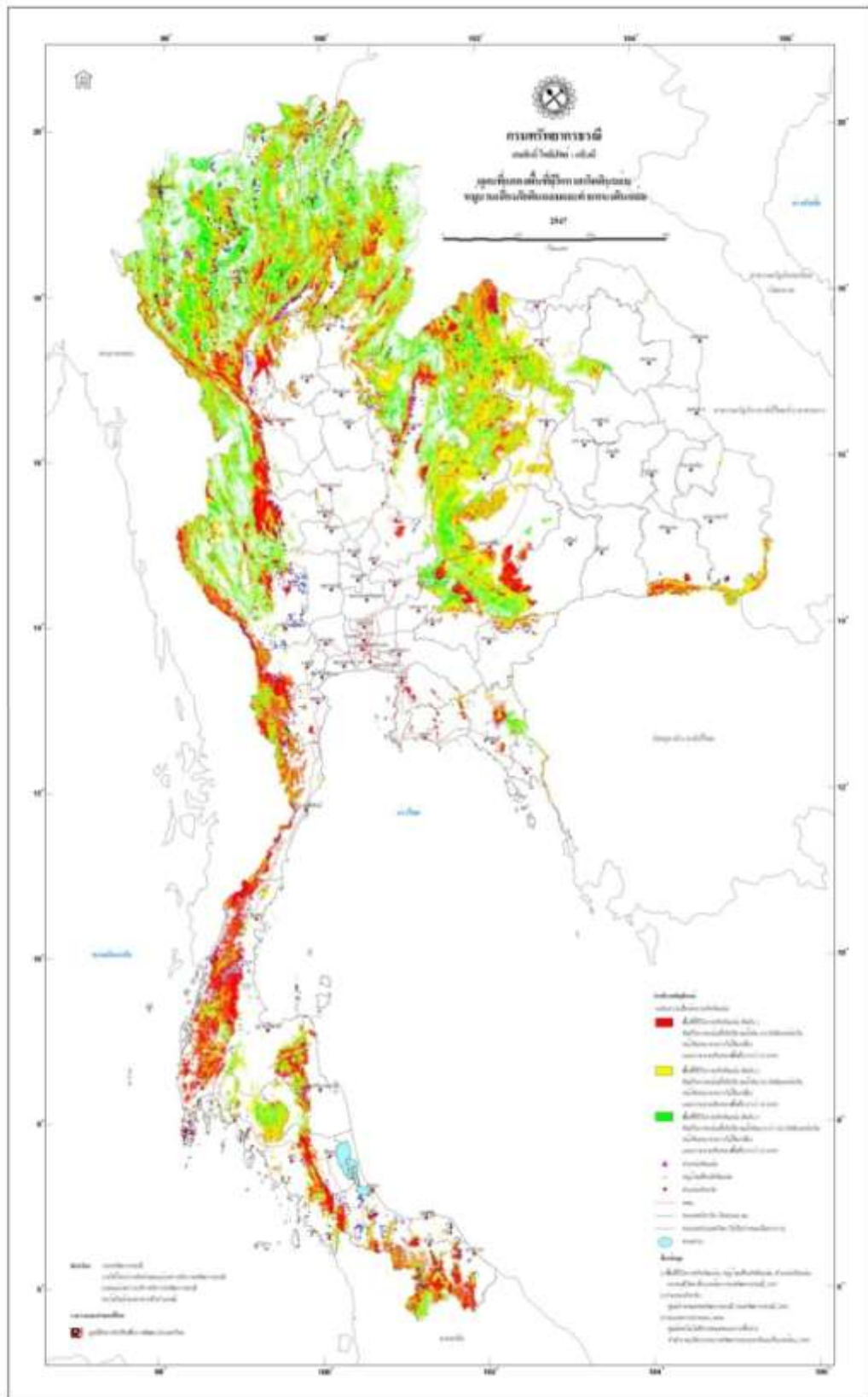
1) ท่อระบายน้ำยาว 6,400 กิโลเมตร แบ่งเป็น ถนนสายหลัก 1,640 กิโลเมตร ตรอก ซอย ยาวประมาณ 4,760 กิโลเมตร

2) คู คลอง ระบายน้ำ 1,682 แห่ง ความยาวรวม 2,600 กิโลเมตร

3) สถานีสูบน้ำ ประตูละบายน้ำ บ่อสูบน้ำ เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่ สถานีสูบน้ำ มีกำลังสูบทั้งสิ้น 1,690 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยสามารถสูบน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้ 1,152 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แบ่งเป็น ฝั่งพระนคร 720 ลูกบาศก์เมตร ต่อวินาที ฝั่งธนบุรี 432 ลูกบาศก์เมตร ต่อวินาที

4) อุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่ 7 แห่ง ยาวรวม 19 กิโลเมตร กำลังสูบ 155.50 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

5) แก้มลิง เพื่อรองรับน้ำฝน จำนวน 25 แห่ง เก็บน้ำได้ 13.04 ล้านลูกบาศก์เมตร

รูปที่ 2-9 พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มในประเทศไทยแบ่งตามระดับความเสี่ยง
ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี, 2555

2.1.5.3 ปัญหาคุณภาพน้ำ (น้ำผิวดินและน้ำบาดาล)

ในปัจจุบัน แม่น้ำหลายสายของประเทศไทยประสบปัญหาด้านคุณภาพน้ำ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่มีปริมาณน้ำไหลน้อยและหลายพื้นที่ยังมีปัญหาด้านคุณภาพน้ำบาดาลอีกด้วย โดยสรุปได้ดังนี้

1) น้ำผิวดิน

ประเทศไทยมีแหล่งน้ำหลัก จำนวน 52 แหล่งน้ำ แบ่งเป็นแม่น้ำสายหลัก 48 แม่น้ำ และแหล่งน้ำนิ่ง 4 แหล่ง มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำ 366 จุดตรวจวัด จำนวน 4 ครั้ง/ปี และประเมินภาพรวมของคุณภาพน้ำ โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน¹ (Water Quality Index : WQI) จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน ปี พ.ศ. 2557 พบว่า มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 29 พอใช้ ร้อยละ 49 และเสื่อมโทรม ร้อยละ 22 เมื่อพิจารณาคุณภาพน้ำเปรียบเทียบเป็นรายภาค พบว่า คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำในภาคใต้มีคุณภาพน้ำดีกว่าภาคอื่น ๆ ขณะที่ภาคกลางมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากกว่าภาคอื่น ๆ โดยกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากที่สุด และ จ.ตรัง เป็นจังหวัดที่มีคุณภาพน้ำดีที่สุด โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คุณภาพน้ำในภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง อันเนื่องมาจากการระบายน้ำเสียจากชุมชน การชะหน้าดินที่มีปุ๋ยตกค้าง จากการเกษตร และการปศุสัตว์ มีรายละเอียดรายภาคดังนี้

ภาคเหนือ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ถึง ต่ำ พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ FCB TCB BOD และ NH₃-N ตามลำดับ จากการประเมินปัญหาคุณภาพน้ำพบว่าสาเหตุที่สำคัญ คือ การปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล โดยส่วนใหญ่มาจากชุมชน และพื้นที่ปศุสัตว์

ภาคกลาง คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ถึง ต่ำ พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ FCB TCB NH₃-N BOD และ DO ตามลำดับ จากการประเมินปัญหาคุณภาพน้ำพบว่าสาเหตุที่สำคัญ คือ การปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูลจากชุมชน และพื้นที่ปศุสัตว์ ทั้งนี้ สำหรับแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างคือ จ.สมุทรปราการ และแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง คือ จ.สมุทรสาคร สาเหตุสำคัญของปัญหาคุณภาพน้ำเกิดจากการระบายน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ถึง ต่ำ พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ NH₃-N DO FCB TCB และ BOD ตามลำดับ จากการประเมินปัญหาคุณภาพน้ำพบว่าสาเหตุที่สำคัญคือ การชะหน้าดินจากพื้นที่เกษตรกรรม และการเลี้ยงปลากระชังในแหล่งน้ำ

ภาคตะวันออก คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ถึง ต่ำ พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ FCB BOD TCB NH₃-N และ DO ตามลำดับ จากการประเมินปัญหาคุณภาพน้ำพบว่าสาเหตุที่สำคัญคือ การปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล โดยมาจากชุมชน เกษตรกรรม ทั้งนี้ สำหรับแม่น้ำระยอง พื้นที่จังหวัดระยอง สาเหตุหลักของปัญหาคุณภาพน้ำเกิดจากน้ำเสียโรงงานอุตสาหกรรม

ภาคใต้ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ถึง ต่ำ พารามิเตอร์ที่บ่งชี้ถึงปัญหาคุณภาพน้ำ ได้แก่ FCB TCB NH₃-N BOD และ DO ตามลำดับ จากการประเมินปัญหาคุณภาพน้ำพบว่าสาเหตุที่สำคัญคือ การปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูลจากชุมชน

¹ ดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) แสดงถึงสถานการณ์ของคุณภาพน้ำในภาพรวม โดยพิจารณาจากค่าคุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (Dissolved Oxygen : DO) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (Biochemical Oxygen Demand : BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (Total Coliform Bacteria : TCB) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria : FCB) และแอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 100 โดยจัดเกณฑ์คุณภาพน้ำเป็นดีมาก (คะแนน 91-100) ดี (คะแนน 71-90) พอใช้ (คะแนน 61-70) เสื่อมโทรม (คะแนน 31-60) และเสื่อมโทรมมาก (คะแนน 0-30)

ตารางที่ 2-12 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่ทำการตรวจวัดในแต่ละภูมิภาค ปี พ.ศ. 2557

เกณฑ์ คุณภาพน้ำ	แหล่งน้ำผิวดินในภาคต่างๆ ของประเทศ					ร้อยละ ของ แหล่ง น้ำ
	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	ภาค ตะวันออก	ภาคใต้	
 ดี (71 - 90)	วัง กก อิง แม่จาง	แควน้อย เพชรบุรีตอนบน (+)	มูล ⁽⁺⁾ ลำชี หนอง หาร สงคราม ลำตะคองตอนบน	ตราด ⁽⁺⁾ เวฬุ จินทบุรี ⁽⁺⁾ พังราดตอนล่าง ⁽⁺⁾	ตาปีตอนบน ตรัง สายบุรี ⁽⁺⁾ ปัตตานีตอนบน	29
 พอใช้ (61 - 70)	ปิง ยม น่าน ลี ⁽⁻⁾ กว๊านพะเยา	เจ้าพระยาตอนบน เจ้าพระยาตอนกลาง (+) กุยบุรี ปรามบุรี น้อย ท่าจีนตอนบน (+) แควใหญ่ ⁽⁻⁾ แม่กลอง	ลำปาว เลย สี (-) พอง อูน เสียว	บางปะกง ประแสร์ ⁽⁻⁾ ปราจีนบุรี	ชุมพร ⁽⁺⁾ ตาปีตอนล่าง หลังสวนตอนล่าง หลังสวนตอนบน พุมดวง ⁽⁻⁾ ปากพั่น ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลา ปัตตานีตอนล่าง	49
 เสื่อมโทรม (31 - 60)	กวัง ⁽⁻⁾ บึงบอระเพ็ด	เจ้าพระยาตอนล่าง ท่าจีนตอนกลาง ท่าจีนตอนล่าง ป่าสัก เพชรบุรีตอนล่าง ลพบุรี สะแกกรัง	ลำตะคองตอนล่าง	นครนายก ⁽⁻⁾ ระยองตอนบน ระยองตอนล่าง พังราดตอนบน	-	22

หมายเหตุ : (+) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ดีขึ้น 1 ระดับ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556
 (-) คือ แหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำ ลดลง 1 ระดับ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2556

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2557

สถานการณ์คุณภาพน้ำในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2548-2557) มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง ดังแสดงในรูปที่ 2-10 โดยแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มลดลง ส่วนแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเสื่อมโทรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุสำคัญของปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาจากการระบายน้ำเสียจากชุมชน การชะหน้าดินที่มีปุ๋ยตกค้างจากการเกษตร และการปศุสัตว์

เมื่อพิจารณาจากร้อยละของค่า DO BOD TCB FCB NH₃-N และโลหะหนักที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานประเภทแหล่งน้ำที่กำหนดของแม่น้ำสายต่าง ๆ ในภาพรวมของประเทศ พบว่าปัญหา การปนเปื้อนของโลหะหนักไม่น่ากังวลมากนัก เพราะมีสัดส่วนที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เพียงร้อยละ 1-2 ขณะที่ค่า BOD และ DO มีร้อยละที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานประเภทแหล่งน้ำมากที่สุด (ร้อยละ 25-36)

รูปที่ 2-10 แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2557
ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2557

เมื่อพิจารณาบริเวณที่มีปัญหาคุณภาพน้ำประกอบกับการวิเคราะห์พารามิเตอร์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานประเภทแหล่งน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นชุมชนเมือง สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาความเน่าเสียและความสกปรกของแหล่งน้ำตลอด 10 ปีที่ผ่านมา มีปัจจัยที่สำคัญคือ ชุมชน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาและการขยายตัวของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่ระบายน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำโดยตรง นอกจากนี้ ระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2557 มีจำนวนเพิ่มขึ้นน้อยมาก ไม่เพียงพอต่อการบำบัดน้ำเสียที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวและการเจริญเติบโตของชุมชน โดยปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) มีปริมาณน้ำเสียจากชุมชนเกิดขึ้น 10.3 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ขณะที่ ระบบบำบัดน้ำเสียรองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นได้เพียงร้อยละ 31 พื้นที่ที่มีน้ำเสียชุมชนเกิดขึ้นมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร โดยมีน้ำเสียประมาณ 2 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน (คำนวณจากร้อยละ 80 ของปริมาณการใช้น้ำประปา พ.ศ. 2556 ประมาณ 2,485,771 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน : ข้อมูลจากการประปานครหลวง พ.ศ. 2557) ซึ่งปัจจุบัน ระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่กรุงเทพมหานครสามารถบำบัดน้ำเสียได้ ร้อยละ 38 ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น

สำหรับปัญหาการรุกคืบของน้ำเค็ม ทำให้เกิดผลกระทบต่อ การเพาะปลูกพืช การประปา การประมง การอุตสาหกรรม ตลอดจนการอุปโภค-บริโภคของราษฎรที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ โดยมีเกณฑ์ค่าความเค็มที่ใช้ จำแนกเป็น 1) เกณฑ์น้ำเพื่อการเกษตรมีค่าความเค็มไม่เกิน 2.0 กรัมต่อลิตร 2) เกณฑ์น้ำเพื่อการผลิตประปามีค่าความเค็มไม่เกิน 0.25 กรัมต่อลิตร ปัจจุบันใช้เกณฑ์ดังกล่าวกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำดิบเพื่อการผลิตน้ำประปา บริเวณสถานีสูบน้ำดิบสำแล อ.เมือง จ.ปทุมธานี

สาเหตุที่ทำให้น้ำมีความเค็มสูงผิดปกติ ได้แก่ 1) ปริมาณน้ำจืดที่อยู่ทางต้นน้ำในฤดูแล้งลดลง เพราะมีการนำน้ำไปใช้มากกว่าแผน 2) จากการขุดลอกสันดอนปากแม่น้ำ 3) ผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน ซึ่งคาดว่าทำให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการจัดสรรน้ำเพื่อผลักดันน้ำเค็ม จากแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ตอนบนของกลุ่มน้ำ เช่น จากเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนป่าสัก เขื่อนขุนด่านปราการชล รวมถึง เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ ในฤดูแล้งปีละมากกว่า 2,800 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อควบคุมความเค็มของน้ำ ณ จุดควบคุมไม่ให้เกินมาตรฐานของการเกษตรและการประปา โดยในส่วนของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน มีปริมาณน้ำที่ใช้ในการผลักดันน้ำเค็ม 1,261 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี จากเขื่อนภูมิพล สิริกิติ์ และกรณีเกิดภัยแล้งจะอาศัยน้ำจากเขื่อนแม่กลองผ่านคลองจรเข้สามพัน มาคลองพระยาบันลือ ลงที่เหนือสำแลในเจ้าพระยา ส่วนของแม่น้ำแม่กลอง

ใช้น้ำในการผลักดันน้ำเค็มจำนวน 1,500 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี จากเขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนวชิราลงกรณ์ นอกจากนี้ ยังมีแม่น้ำปราจีนบุรี แม่น้ำบางปะกง ใช้น้ำผลักดันน้ำเค็ม 100 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี จากเขื่อนขุนด่านปราการชล เขื่อนคลองสียัด และเขื่อนพระปราง

2) น้ำบาดาล (Ground Water)

คุณภาพน้ำบาดาลโดยทั่วไปจะอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้บริโภคได้ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2552 สรุปปรากฏภูมิภาคได้ดังนี้

ภาคเหนือ : คุณภาพน้ำบาดาลในภาคเหนือมีคุณภาพดี ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง สามารถใช้อุปโภคบริโภคได้ โดยในพื้นที่ จ.เชียงใหม่ จ.ลำพูน จ.แพร่ และ จ.ลำปาง มีปริมาณเหล็ก และฟลูออไรด์สูงเกินมาตรฐานน้ำดื่ม ปริมาณเหล็กเฉลี่ย 1-20 มิลลิกรัมต่อลิตร และบางพื้นที่สูงถึง 50 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนฟลูออไรด์มีค่าเฉลี่ย 1-10 มิลลิกรัม/ลิตร เกิดจากชั้นหินให้น้ำที่มีความสัมพันธ์กับแนวรอยเลื่อนและแหล่งน้ำพุร้อน

ภาคกลางตอนบน : คุณภาพน้ำบาดาลในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีปริมาณสารทั้งหมดที่ละลายน้ำได้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน แต่พบว่ามีปริมาณเหล็กสูงเกินเกณฑ์มาตรฐานทั่วทั้งพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีปริมาณแมงกานีสและฟลูออไรด์สูงเป็นบางแห่ง ส่วนการติดตามการปนเปื้อนบริเวณเมืองทองธานี พบว่ามีปริมาณตะกั่วสูงเกินเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์อนุโลมสูงสุด

ภาคกลางตอนล่าง : คุณภาพน้ำบาดาลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี พบปัญหาการรุกคืบของน้ำเค็มเข้าสู่ชั้นน้ำบาดาล เช่น ชั้นน้ำพระประแดง นครหลวง และนนทบุรี ตามแนวลำน้ำแม่น้ำเจ้าพระยาและชายฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยเฉพาะพื้นที่ชายฝั่งทะเล จ.สมุทรปราการ จ.สมุทรสาคร และเขตบางขุนเทียน แม้ระดับน้ำบาดาลจะมีการคืนตัว แต่ยังคงพบการแพร่กระจายของคลอไรด์หรือการรุกคืบของน้ำเค็มเข้าสู่แหล่งน้ำจืดสืบเนื่องจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้มากกระจุกตัวในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ทำให้แรงดันน้ำในชั้นน้ำบาดาลดังกล่าวลดต่ำลง และน้ำเค็มในชั้นน้ำเดียวกันจากบริเวณที่มีแรงดันสูงกว่าจึงไหลเข้ามาแทนที่ หรือหากบริเวณดังกล่าวอยู่ใกล้ที่ราบชายฝั่งทะเลแล้วก็จะไหลแทรกซึมรุกคืบเข้ามาได้ โดยอัตราการรุกคืบของน้ำเค็มขึ้นอยู่กับความแตกต่างของระดับน้ำบาดาลระหว่างบริเวณพื้นที่ที่มีน้ำเค็มกับบริเวณที่ระดับน้ำลดต่ำลงมาก

ภาคตะวันตก : คุณภาพน้ำบาดาลอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง แม้ว่าจะมีปริมาณสารทั้งหมดที่ละลายได้ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค แต่มีปริมาณเหล็ก ฟลูออไรด์ ความกระด้าง และตะกั่ว สูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ปริมาณฟลูออไรด์ที่เกินมาตรฐาน คาดว่ามีความสัมพันธ์กับแนวรอยเลื่อนและแหล่งน้ำพุร้อนใกล้เคียง ส่วนปริมาณตะกั่วในน้ำบาดาล คาดว่ามาจากแหล่งธรรมชาติ โดยจะพบแหล่งแร่ตะกั่วในหินปูน หินปูนโดโลไมต์ ยุคออร์โดวิเซียนตอนกลาง

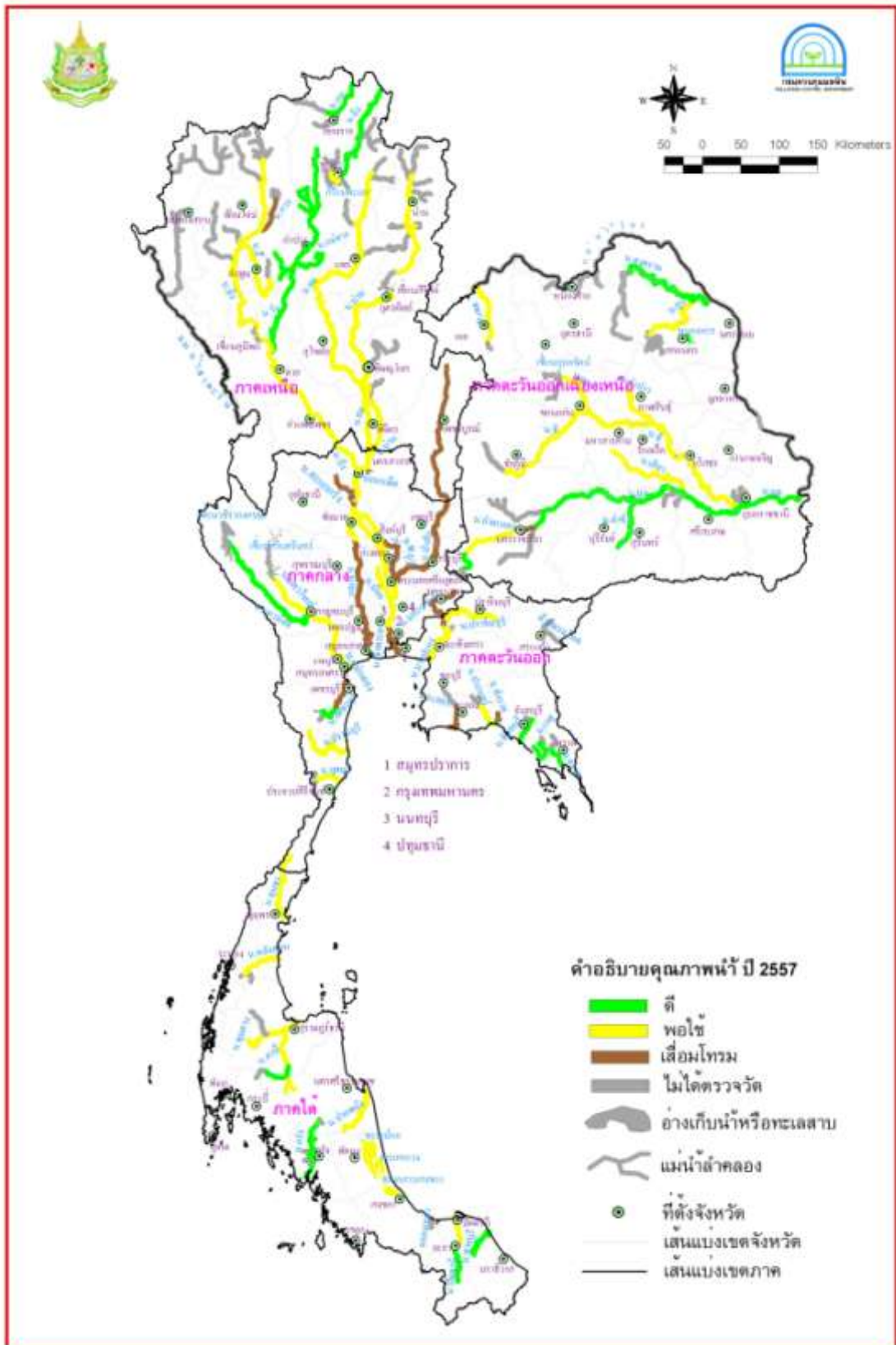
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ชั้นน้ำบาดาลในชั้นหินร่วน คุณภาพน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำจืด ยกเว้นบางพื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำกร่อย-เค็ม ไม่เหมาะสำหรับใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค มีปริมาณคลอไรด์มากกว่า 600 มิลลิกรัมต่อลิตร เนื่องจากบางบริเวณมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับชั้นน้ำเค็มที่รองรับอยู่ด้านล่าง ได้แก่ พื้นที่ จ.ยโสธร จ.อุบลราชธานี จ.ศรีสะเกษ จ.สุรินทร์ และ จ.บุรีรัมย์ และยังพบปริมาณไนเตรท (NO₃) มีปริมาณเกินเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค พบในพื้นที่ จ.ศรีสะเกษ จ.ขอนแก่น จ.กาฬสินธุ์ และ จ.มหาสารคาม ชั้นน้ำบาดาลในชั้นหินแข็ง คุณภาพน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพน้ำจืด ยกเว้น บางพื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำกร่อย-เค็ม กล่าวคือมีปริมาณคลอไรด์มากกว่า 600 มิลลิกรัมต่อลิตร เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากชั้นหินเกลือที่แทรกตัวอยู่ หรืออยู่ในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงที่น้ำเค็มสามารถไหลเข้าไปแทรกตัวตามแนวรอยแตกของชั้นหิน ได้แก่ พื้นที่ จ.อุดรธานี จ.ขอนแก่น จ.บุรีรัมย์ จ.มหาสารคาม มหาชนะชัย จ.ยโสธร จ.ร้อยเอ็ด จ.ศรีสะเกษ จ.สุรินทร์ และ จ.นครราชสีมา และยังพบปริมาณไนเตรท (NO₃) มีปริมาณเกินเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค

พบในพื้นที่ จ.สกลนคร จ.ขอนแก่น และ จ.มหาสารคาม อย่างไรก็ตามควรมีการติดตามและเฝ้าระวังการปนเปื้อนที่มีผลกระทบต่อแหล่งน้ำบาดาลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้โดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งฝังกลบขยะ 10 แห่ง และพื้นที่ประกอบกิจการโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ที่ อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น เพื่อที่จะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพน้ำบาดาลในพื้นที่ และใช้เป็นแนวทางป้องกันผลกระทบที่มีต่อแหล่งน้ำบาดาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาคใต้ : คุณภาพน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นในพื้นที่ จ.สงขลา ที่พบการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพน้ำบาดาลมีความกร่อยเค็มเพิ่มขึ้น กล่าวคือมีปริมาณคลอไรด์สูงเกิน 600 มิลลิกรัมต่อลิตร ในชั้นน้ำบาดาลที่ระดับความลึก 50-100 เมตร (ชั้นน้ำหาดใหญ่และชั้นน้ำคูเต่า) ในบริเวณชายฝั่งทะเลใกล้ทะเลสาบสงขลาประมาณ 200 ตารางกิโลเมตร สาเหตุอาจเกิดจากสูบน้ำบาดาลที่มากจนเกินสมดุล ทำให้ระดับแรงดันในน้ำบาดาลลดลงจนทำให้น้ำทะเลรุกเข้ามาในชั้นน้ำจืดได้ ในพื้นที่ อ.หาดใหญ่ ยังพบบ่อขยะในบริเวณต่าง ๆ และน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ยังต้องติดตามเฝ้าระวังเป็นพิเศษ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนลงสู่ชั้นน้ำบาดาล และพบสารหนู ในพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช สาเหตุอาจเกิดจากปนเปื้อนตามธรรมชาติของชั้นหินให้น้ำ และการทำเหมืองแร่ดีบุก

ภาคตะวันออก : คุณภาพน้ำบาดาลเป็นไปตามสภาพธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ โดยพื้นที่พบค่าเหล็ก (Fe) และแมงกานีส (Mn) เกินเกณฑ์อนุโลมมาตรฐานที่น้ำบาดาลดื่มได้ในน้ำบาดาล และบริเวณชายฝั่งทะเลพบค่าคลอไรด์สูงเกินเกณฑ์อนุโลมหรือมีการแทรกซึมของน้ำเค็มเข้าสู่ชั้นน้ำบาดาลจืด ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของติดทะเลของ อ.เมืองระยอง และ อ.บ้านฉาง ของ จ.ระยอง อ.สัตหีบ อ.บางละมุง และ อ.เมืองชลบุรี ของ จ.ชลบุรี รวมถึงทางด้านทิศตะวันตกของ จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีการพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสูง

นอกจากนี้ ยังมีการติดตามเฝ้าระวังพื้นที่ปนเปื้อนจากแหล่งฝังกลบขยะมูลฝอยและพื้นที่ลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรม ที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ชั้นน้ำบาดาลในระดับสูงและมีโอกาสส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนที่ใช้น้ำในพื้นที่ จำนวน 12 แห่ง ดังนี้ 1) พื้นที่ จ.ระยอง ได้แก่ สถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลเมืองมาบตาพุด สถานีบริการน้ำมันระเบิดที่บ้านทับตอง ต.มาบยางพร อ.ปลวกแดง จ.ระยอง สถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลนครระยอง ศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรม มาบตาพุดนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และพื้นที่กรณีลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม บริเวณ ต.มาบยางพร อ.ปลวกแดง จ.ระยอง 2) พื้นที่ จ.ชลบุรี ได้แก่ สถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลแหลมฉบัง สถานที่กำจัดมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีและเทศบาลเมืองแสนสุข สถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลเมืองบ้านบึง สถานที่กำจัดมูลฝอยของเทศบาลเมืองพัทยา และสถานที่ลักลอบทิ้งสารเคมีบริเวณบ้านนาพร้าว หมู่ 5 ต.สุรศักดิ์ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี และ 3) จ.ฉะเชิงเทรา ได้แก่ พื้นที่กรณีลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม บริเวณ ต.หนองแวน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

รูปที่ 2-11 คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2557

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ, 2557

2.1.5.4 ปัญหาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ป่าที่ถูกใช้ประโยชน์อื่น ๆ

พื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายทั้งหมด มีเนื้อที่ประมาณ 132 ล้านไร่ หรือร้อยละ 41.12 ของพื้นที่ลุ่มน้ำทั้งประเทศ (ไม่รวมป่าไม้บนพื้นที่เกาะ) (กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2557) โดยปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ที่ยังคงสภาพป่าจริงมีปริมาณน้อยและอยู่ในขั้นวิกฤต เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้บางส่วนเสื่อมโทรมหรือถูกใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ (ดังแสดงในรูปที่ 2-12) ทำให้พื้นที่ต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดน้ำไม่มีป่าดูดซับน้ำหรือชะลอน้ำฝนให้ซึมลงไปเก็บกักในดินได้มากเหมือนเช่นเดิม

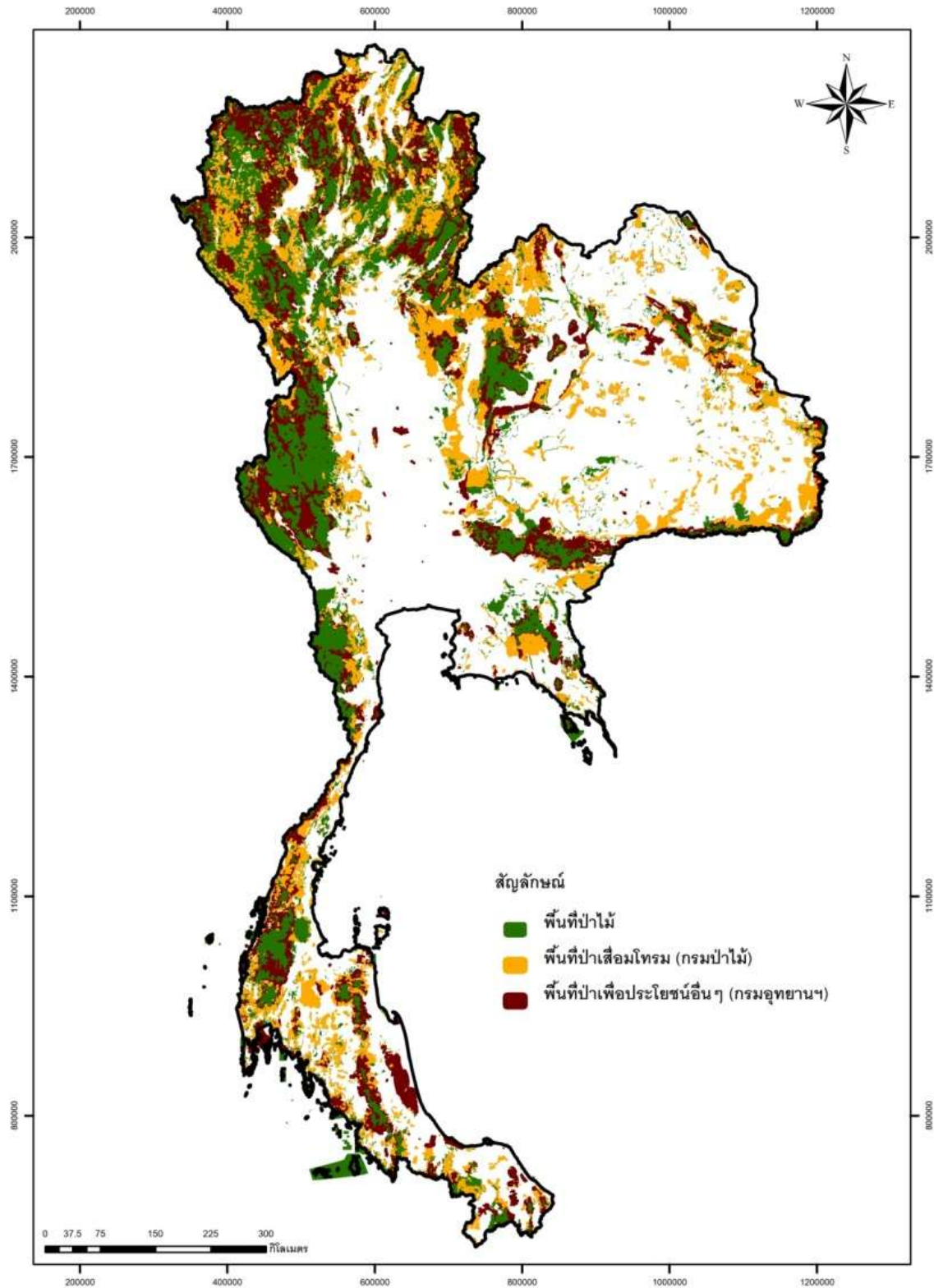
จากข้อมูลพบว่าพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมรวมทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกใช้ประโยชน์อื่น ๆ ทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 20 ล้านไร่ โดยแยกเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ประมาณ 11.7 ล้านไร่ และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประมาณ 8.4 ล้านไร่

ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงของปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ ตามที่ปรากฏในแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2557 พบว่า ปัจจุบันมีการบุกรุกพื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นจำนวนมากกว่าป่าไม้ที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จากสภาพปัญหาดังกล่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ร่วมกันประเมินความรุนแรงในพื้นที่ต่าง ๆ ปรากฏว่ามีพื้นที่วิกฤตรุนแรง 12 จังหวัด และพื้นที่วิกฤต 33 จังหวัด รวมพื้นที่วิกฤต 45 จังหวัด มากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศ ดังนี้

พื้นที่วิกฤตรุนแรง (12 จังหวัด) ได้แก่ จ.เพชรบูรณ์ จ.พิษณุโลก จ.สุโขทัย จ.น่าน จ.ลำปาง จ.อุบลราชธานี จ.นครราชสีมา จ.เลย จ.กระบี่ จ.เชียงใหม่ จ.ตาก และ จ.แม่ฮ่องสอน

พื้นที่วิกฤต (33 จังหวัด) ได้แก่ จ.กาญจนบุรี จ.กำแพงเพชร จ.จันทบุรี จ.ฉะเชิงเทรา จ.ชัยภูมิ จ.ชุมพร จ.เชียงราย จ.ตรัง จ.ตราด จ.บุรีรัมย์ จ.ประจวบคีรีขันธ์ จ.พะเยา จ.พังงา จ.พัทลุง จ.แพร่ จ.ภูเก็ต จ.ระนอง จ.ศรีสะเกษ จ.สกลนคร จ.สงขลา จ.สตูล จ.สุราษฎร์ธานี จ.สุรินทร์ จ.อุทัยธานี จ.สระแก้ว จ.มุกดาหาร จ.นครพนม จ.บึงกาฬ จ.หนองบัวลำภู จ.สระบุรี จ.หนองคาย จ.อำนาจเจริญ และ จ.อุดรธานี

พื้นที่อื่น ๆ (31 จังหวัด) ได้แก่ จ.กาฬสินธุ์ จ.ขอนแก่น จ.ชลบุรี จ.ชัยนาท จ.นครนายก จ.นครปฐม จ.นครศรีธรรมราช จ.นครสวรรค์ จ.นนทบุรี จ.นราธิวาส จ.ปทุมธานี จ.ปราจีนบุรี จ.ปัตตานี จ.พระนครศรีอยุธยา จ.พิจิตร จ.เพชรบุรี จ.มหาสารคาม จ.ยโสธร จ.ยะลา จ.ร้อยเอ็ด จ.ระยอง จ.ราชบุรี จ.ลพบุรี จ.ลำพูน จ.สมุทรปราการ จ.สมุทรสาคร จ.สมุทรสงคราม จ.สิงห์บุรี จ.สุพรรณบุรี จ.อ่างทอง และ จ.อุดรธานี

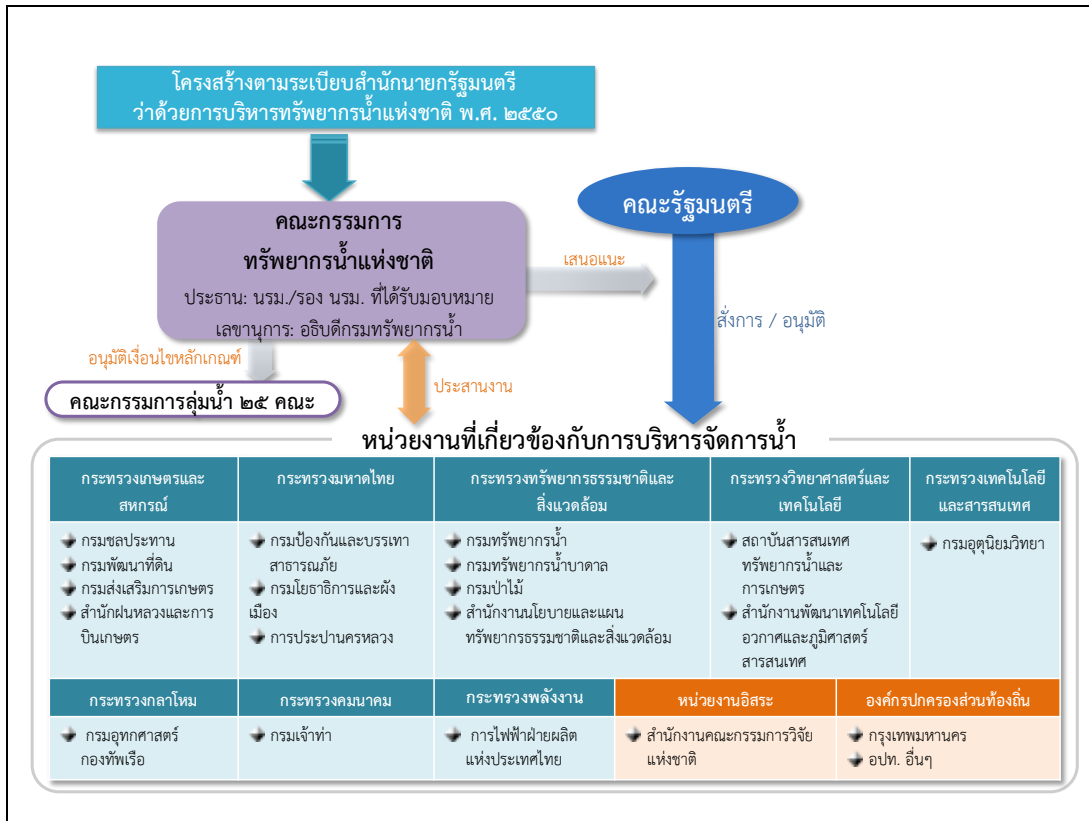

รูปที่ 2-12 พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ที่มา : กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2557

2.1.5.5 ปัญหาการบริหารจัดการ

กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมา กำหนดโครงสร้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมาย และมีอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำเป็นเลขานุการ ทั้งนี้ การดำเนินงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือ กนช. ต้องประสานงานกับหน่วยงานราชการถึง 8 กระทรวง และ 1 องค์กรอิสระ และมีคณะกรรมการลุ่มน้ำ 25 คณะเป็นองค์กรระดับพื้นที่

รูปที่ 2-13 กลไกการบริหารจัดการน้ำที่ผ่านมา

ที่มา : คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับการจัดการองค์กร และการออกกฎ, 2558

ประเด็นปัญหาหลักของโครงสร้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2550 ได้แก่

1) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีอำนาจไม่เพียงพอในการสร้างเอกภาพและการผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

- มีอำนาจหน้าที่เพียงเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี และประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- ไม่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายกลั่นกรองแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับน้ำก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

2) คณะกรรมการลุ่มน้ำไม่สามารถเป็นกลไกในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

- มีอำนาจหน้าที่เพียงประสานการจัดทำแผนและติดตามประเมินผลส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ไม่มีอำนาจในการกำกับดูแลหน่วยงานราชการและกลั่นกรองแผนงาน/โครงการในระดับพื้นที่

- ไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อผลักดันแผนงาน/โครงการในลักษณะ Bottom Up ได้

นอกจากนี้ ปัญหาหลักที่สำคัญ คือ การบูรณาการในเชิงพื้นที่หรือหน่วยงานราชการ เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างดังกล่าว พบว่า มีลำดับชั้นการสั่งการที่ค่อนข้างชัดเจน แต่การกำหนดพื้นที่ หน้าที่ ความรับผิดชอบยังไม่ชัดเจน เช่น การดูแลพื้นที่เขตเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชลประทาน พื้นที่นอกเขตชลประทาน เป็นต้น จากรูปแบบและอำนาจหน้าที่ตามกลไกดังกล่าว ส่งผลถึงระบบการจัดการฐานข้อมูล ทั้งการรวบรวมสถิติ ข้อมูลพื้นฐาน การคาดการณ์พยากรณ์ และติดตามเฝ้าระวังของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีถึง 240 รายการข้อมูล ยังมีลักษณะเป็นโครงการเดี่ยว เน้นกิจการภายในหน่วยงานเป็นหลัก ไม่ได้มองภาพรวมและผลสำเร็จของส่วนร่วม ดังนั้นการมีระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ และระบบโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญ หมายรวมถึงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพไปถึงมือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ปัจจุบันพบว่า ช่องทางการรับรู้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมีหลากหลายช่องทางและกระจายไปอย่างรวดเร็ว หากข้อมูลที่ส่งไปไม่มีคุณภาพ ข้อมูลที่เป็นเท็จ ย่อมส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหายและการสื่อสารที่ผิดพลาด ดังนั้นคุณภาพของข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยได้สรุปปัญหาด้านการบริหารจัดการในแต่ละมิติ ดังนี้

1) ปัญหาด้านฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

- (1) ข้อมูลที่มีอยู่กระจัดกระจายในหลายหน่วยงานราชการ และหลายครั้งมีการขัดแย้งของข้อมูล
- (2) ข้อมูลมีความหลากหลาย และยังไม่มีการจัดกลุ่มข้อมูลอย่างเป็นระบบและอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ยากต่อการนำไปใช้
- (3) การขาดความเชื่อมโยง เชื่อมต่อ ของข้อมูลที่สมบูรณ์และทันสมัย
- (4) การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ
- (5) มีระบบคลังข้อมูล แต่ไม่มีการนำไปใช้ หรือขาดการยอมรับ ขาดความร่วมมือ

2) ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

- (1) ความหลากหลายของกฎหมาย
 - การขาดกฎหมายแม่บท หรือพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
 - ปัญหาความไม่ครอบคลุมของกฎหมาย ถึงแม้ว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรน้ำมีแฝงอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ แต่มีเนื้อหาสาระไม่ครอบคลุมเบ็ดเสร็จ ทำให้การบังคับใช้ยังไม่ครอบคลุมทุกกรณี
 - ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นความซ้ำซ้อนกันในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชลประทาน
 - ปัญหาความล้าสมัยและมีช่องว่างของกฎหมาย กฎหมายเกี่ยวข้องกับน้ำที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน บางฉบับได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน โดยมีได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันแต่อย่างใด จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับ
- (2) การขาดความเป็นเอกภาพ สภาพของกฎหมายที่ใช้ ยังขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องเดียวกันมีจำนวนมาก โดยแต่ละฉบับมีการบังคับใช้ไม่ครอบคลุมในทุกกรณี ซึ่งนอกจากจะก่อความสับสนในการใช้กฎหมายแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติตามมาอีกด้วย เพราะว่าผู้บังคับใช้มักเกิดความสับสน ไม่แน่ใจสมควรจะใช้กฎหมายฉบับใดบังคับใช้แก่กรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดแล้วก็ต้อง

เสียเวลาในการวินิจฉัยและตีความว่าจะเข้าความผิดกรณีใด จึงขาดความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3) **ปัญหาด้านโครงสร้างองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ** ในปัจจุบันด้านโครงสร้างองค์กรซึ่งไม่แตกต่างจากอดีต ทำให้เกิดปัญหาการทำงานยังไม่เป็นเอกภาพและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะหน่วยงานส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาระบบน้ำที่มีอยู่หลากหลายยังคงสังกัดอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหลายกระทรวง โดยมีหน่วยงานปฏิบัติในบางกระทรวงมีหน้าที่แบบไม่เชิงภารกิจหลักหรือเป็นงานฝาก บางหน่วยงานได้กำหนดการทำงานไว้หลายประเภทหลายวัตถุประสงค์เกินบทบาทหน้าที่ของกระทรวงที่สังกัด แต่งานบางประเภทที่มีความสำคัญกลับไม่มีเจ้าภาพรับผิดชอบเหมือนที่เป็นในสมัยก่อนการปฏิรูประบบราชการ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ภาระหน้าที่งานจัดการทรัพยากรน้ำอันเป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องดำเนินการไม่ว่าจะเป็นของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามที่กล่าวข้างต้นก็ปรากฏว่าไม่ใช่ภารกิจหลักของกระทรวงใดเลย โดยสรุปแล้ว สภาพและปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีดังนี้

- (1) การขาดองค์กรและโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการ
- (2) โครงสร้างองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำยังกระจัดกระจาย
- (3) การขาดเจ้าภาพในการบริหารจัดการที่แท้จริงและเป็นรูปธรรม
- (4) ขาดความเป็นเอกภาพและความชัดเจนในการบริหารจัดการและการปฏิบัติ
- (5) การขาดงบประมาณและแผนงบประมาณในการดำเนินการ

2.2 การแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำเพื่อการจัดทำแผน

การกำหนดกลุ่มลุ่มน้ำเพื่อการวิเคราะห์ด้านการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดกลุ่มลุ่มน้ำโดยพิจารณาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม ประชากร การปกครอง รวมไปถึง การใช้ประโยชน์ร่วมกันและความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ โดยกำหนดกลุ่มลุ่มน้ำจากกลุ่มน้ำหลักของประเทศไทยทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เป็น 8 กลุ่มลุ่มน้ำ โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1) สภาพลุ่มน้ำที่สอดคล้องกับลักษณะการปกครอง ประชากร ดินและการใช้ที่ดิน และสภาพเศรษฐกิจ-สังคม เป็นต้น

2) สภาพภูมิประเทศของลุ่มน้ำและความเชื่อมโยงของทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการร่วมกันใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ

3) กลุ่มยุทธศาสตร์จังหวัด และกลุ่มจังหวัด

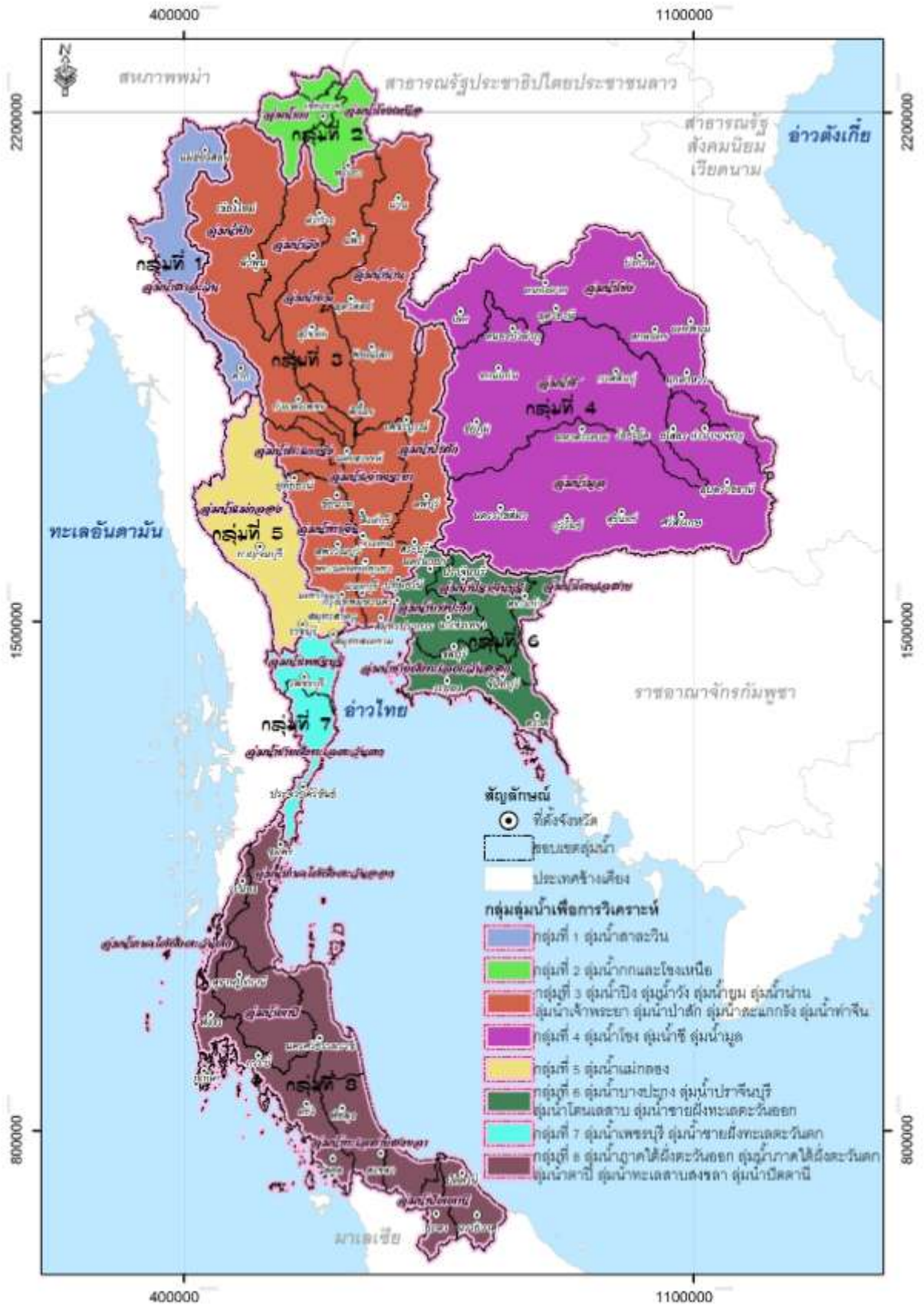
รายละเอียดลักษณะการกำหนดกลุ่มลุ่มน้ำได้แสดงไว้ในรูปที่ 2-14 สรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน ประกอบด้วย ลุ่มน้ำเมย ลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำปาย ลุ่มน้ำสาขาสาละวิน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) ประกอบด้วย ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำอิง ลุ่มน้ำแม่ลาว และลุ่มน้ำโขง (เหนือ)

กลุ่มที่ 3 กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน ประกอบด้วย ลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำวัง ลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำ่าน ลุ่มน้ำสะแกกรัง ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำท่าจีน และลุ่มน้ำป่าสัก

กลุ่มที่ 4 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ลุ่มน้ำชี ลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำโขง (ตะวันออกเฉียงเหนือ)

รูปที่ 2-14 แสดงการแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง ประกอบด้วย ลุ่มน้ำแควใหญ่ ลุ่มน้ำแควน้อย ลุ่มน้ำลำภาชี ลุ่มน้ำลำตะเพิน

กลุ่มที่ 6 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก ประกอบด้วย ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำปราจีนบุรี ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก และลุ่มน้ำโตนเลสาป

กลุ่มที่ 7 กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตก ประกอบด้วย ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก

กลุ่มที่ 8 กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ประกอบด้วย ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำตาปี ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ลุ่มน้ำปัตตานี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

2.3 ศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ในศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ เพื่อให้การจัดทำแนวทางการบริหารจัดการน้ำในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถดำเนินการและสอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำที่สามารถแก้ปัญหาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ แสดงดังตารางที่ 2-13 สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2-13 การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ

ศักยภาพ	ข้อจำกัด
1. กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน	1. กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน
1.1 มีแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำเมยที่มีปริมาณน้ำมากไหลผ่านตามแนวชายแดน	1.1 แม่น้ำสาขาเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ ไหลลงแม่น้ำเมยและแม่น้ำสาละวิน ซึ่งเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศ
1.2 พื้นที่เขต อ.แม่สอด เหมาะสมในการพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ	1.2 มีพื้นที่การเกษตรจำกัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบตามริมน้ำ และมีปัญหาน้ำหลากท่วม
1.3 เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	1.3 มีข้อจำกัดในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำเพื่อเป็นน้ำต้นทุนด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
2. กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ)	2. กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ)
2.1 มีแม่น้ำโขงไหลผ่านตามแนวชายแดนไทยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พื้นที่ จ.เชียงราย	2.1 มีข้อจำกัดในการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรม
2.2 มีพื้นที่ราบเหมาะสมด้านการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ลาวลุ่มน้ำอิง และลุ่มน้ำกก	2.2 พื้นที่ราบริมเขามักจะเกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมซึ่งที่เกิดจากการบุกรุกทางน้ำสาธารณะ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย และสาธารณูปโภคกีดขวางทางน้ำ
2.3 พื้นที่ อ.แม่สาย อ.เชียงแสน และ อ.เชียงของ เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ	
3. กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน	3. กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน
3.1 พื้นที่เกษตรที่เหมาะสมในการเพาะปลูกเป็นจำนวนมาก	3.1 มีปริมาณน้ำเก็บกักจำกัดน้อยกว่าความต้องการใช้น้ำ
3.2 มีปริมาณน้ำท้ายเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์	3.2 มีปัญหาข้อขัดแย้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ
3.3 มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพียงพอต่อการรองรับเพิ่มปริมาณน้ำในลุ่มน้ำ	3.3 พื้นที่ตอนกลางและตอนล่างของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีนเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังเป็นประจำ

ศักยภาพ	ข้อจำกัด
3.4 มีศักยภาพปริมาณน้ำมากในลุ่มน้ำใกล้เคียงในการนำมาใช้ เช่น ลุ่มน้ำสาละวิน	3.4 การบุกรุกลำน้ำ การก่อสร้างสิ่งปลูกสร้าง และสาธารณูปโภคกีดขวางทางไหลของน้ำ
4. กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4. กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4.1 พื้นที่การเกษตรมีจำนวนมากที่เหมาะสมพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทาน	4.1 ฤดูฝนมีฝนทิ้งช่วงนานทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่
4.2 พื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลางในพื้นที่ตอนบน จ.ชัยภูมิ	4.2 บางพื้นที่ในลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ดินเค็มไม่เหมาะในการเพาะปลูก
4.3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค	4.3 พื้นที่การเกษตรมีมากกว่าศักยภาพปริมาณน้ำในลุ่มน้ำ
4.4 มีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศที่มีปริมาณน้ำมากเพียงพอในฤดูฝนในการนำมาใช้แก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำ	4.4 พื้นที่ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มตามริมน้ำทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม
5. ลุ่มน้ำแม่กลอง	5. ลุ่มน้ำแม่กลอง
5.1 มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่ควบคุมปริมาณน้ำ เพียงพอต่อการเกษตร และน้ำอุปโภคบริโภคในพื้นที่ราบแม่กลองตอนล่าง และผันน้ำบางส่วนเพื่อการเกษตร ที่ราบแม่น้ำท่าจีนและการประปาในกรุงเทพมหานคร	5.1 มีพื้นที่ราบการเกษตรในลุ่มน้ำลำภาชี และลำตะพาน มีความต้องการน้ำ แต่มีสภาพพื้นที่ภูมิประเทศไม่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุน
5.2 พื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับประเทศเมียนมาร์ ในการออกสู่ทะเลที่เมืองทวาย	5.2 แม่น้ำแม่กลองที่ไหลผ่านจ.ราชบุรี คอนข้างแคบ มีปัญหาน้ำล้นตลิ่ง
	5.3 พื้นที่ราบตอนล่างเป็นลำคลอง เชื่อมโยงไหลลงทะเล มีปัญหาน้ำทะเลหนุนและน้ำท่วมขัง
6. กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก	6. กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก
6.1 พื้นที่การเกษตรเหมาะสมในการปลูกผลไม้ เป็นสินค้าเพื่อการส่งออก	6.1 มีการพัฒนาเป็นเขตอุตสาหกรรมและท่าเรือน้ำลึก และพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้มีการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม อุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว เป็นปริมาณมากกว่าแหล่งน้ำต้นทุนที่มี
6.2 มีพื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำ เช่น ลุ่มน้ำจันทบุรี ลุ่มน้ำตราด เป็นต้น	6.2 การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่เพิ่มขึ้น มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม
6.3 เป็นพื้นที่มีศักยภาพที่จะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว	6.3 ลุ่มน้ำโตนเลสาป มีแม่น้ำสาขาเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ ไหลไปประเทศกัมพูชามีพื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำจำกัด
	6.4 พื้นที่ราบลุ่ม จ.สระแก้ว มีปัญหาการระบายน้ำทำให้น้ำท่วมขัง
7. กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตก	7. กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตก
7.1 พื้นที่การเกษตรปัจจุบันใช้ในการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าว ยางพารา สับปะรด เป็นสินค้าเพื่อการส่งออก	7.1 การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ใน จ.เพชรบุรี และ จ.ประจวบคีรีขันธ์
7.2 มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ รองรับการใช้งานในลุ่มน้ำ	7.2 พื้นที่เป็นภูเขาลาดชัน เกิดอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันและน้ำหลากท่วมในพื้นที่ราบริมน้ำ
7.3 มีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญ เช่น ชะอำ หัวหิน	7.3 พื้นที่ติดทะเล มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว
8. กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้	8. กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้
8.1 มีปริมาณฝนสูงกว่าภาคอื่น ทำให้มีปัญหาขาดแคลนน้ำช่วงสั้น ๆ ในฤดูแล้ง	8.1 พื้นที่มีศักยภาพ การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่และกลาง มีปัญหาข้อขัดแย้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ศักยภาพ	ข้อจำกัด
8.2 พื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น จ.พังงา จ.ภูเก็ต จ.กระบี่ และ จ.ตรัง เป็นต้น	8.2 เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ทำให้มีความต้องการน้ำอุปโภคและบริโภคเป็นปริมาณมาก เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า แต่ไม่มีพื้นที่พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำได้เพียงพอ
8.3 มีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกสวนผลไม้ ยางพารา และ ปาล์มน้ำมัน	8.3 พื้นที่ราบลุ่ม มีข้อจำกัดในการระบายน้ำ เช่น อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.ชุมพร อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม
	8.4 แม่น้ำเป็นแม่น้ำสายสั้น มีความลาดชันสูง และมีปริมาณมากจึงเกิดน้ำป่าไหลหลากท่วมพื้นที่ราบตอนล่างเป็นประจำ
	8.5 พื้นที่เหมาะสมในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดกลางมีจำกัด
	8.6 เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ความต้องการน้ำอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวเป็นปริมาณมาก แต่ขาดไม่มีแหล่งเก็บน้ำเพียงพอ

2.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขจากการรับฟังในพื้นที่

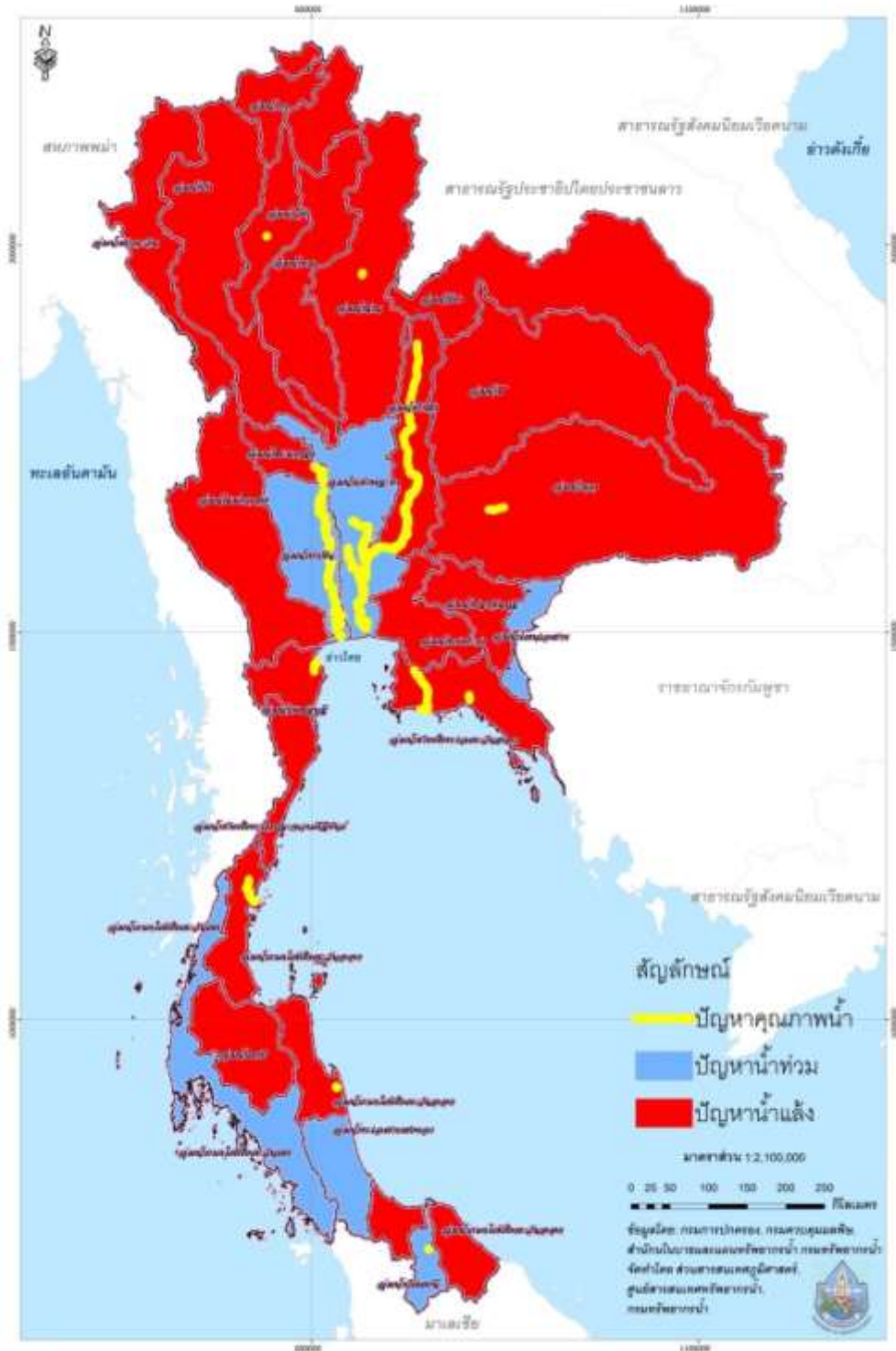
โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการประเด็น “การรับฟังสภาพปัญหาของกลุ่มน้ำและแนวทางแก้ไข เพื่อกร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ” ระหว่างวันที่ 8-12 กันยายน พ.ศ. 2557 เป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีวัตถุประสงค์ในการรับฟัง รวบรวม และวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาในภาคส่วนต่าง ๆ โดยจัดทำเวทีการรับฟังในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้คู่ขนานกัน ทั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายหลักประกอบด้วย คณะกรรมการลุ่มน้ำ เครือข่ายลุ่มน้ำ กลุ่มองค์กรภาคประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง กำหนดเป้าหมายไว้อย่างน้อยเวทีละ 300 คน กำหนดสัดส่วนองค์กรภาคประชาชนและภาคราชการที่ร้อยละ 70 และ 30 ตามลำดับ แต่ละเวทีดำเนินการโดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำกรามีส่วนร่วม กระบวนการและขั้นตอนดำเนินการในแต่ละเวทีเริ่มจากการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนา การนำเสนอข้อมูลทางกายภาพ ศักยภาพ และข้อจำกัดในภาพรวมของแต่ละลุ่มน้ำ จากนั้นจึงเปิดเวทีให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ชี้ประเด็นปัญหา สาเหตุ และข้อวิตกกังวลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งที่มหาวิทยาลัยได้ทำการรวบรวมและจัดหมวดหมู่ของประเด็นดังกล่าว และให้นำหนักของปัญหาเร่งด่วนที่ควรแก้ไขในแต่ละลุ่มน้ำ จากนั้นจึงระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาในแต่ละด้านอย่างกว้างขวาง ขั้นตอนสุดท้ายจึงให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้ให้คะแนนเพื่อจัดลำดับแนวทางการแก้ไขปัญหาแต่ละด้านตามมาตรการต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหา สรุปได้ดังนี้

รูปที่ 2-15 บรรยากาศการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2.4.1 สภาพปัญหาและสาเหตุ

ผู้เข้าร่วมสัมมนาในทุกเวทีนำเสนอข้อมูลและให้ข้อคิดเห็นในประเด็นของสภาพปัญหาและสาเหตุในแต่ละพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างกว้างขวางครอบคลุมทั้งในระดับพื้นที่ย่อยและพื้นที่ภาพรวมของแต่ละลุ่มน้ำ ซึ่งในทุกพื้นที่ล้วนแล้วแต่ประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ มีทั้งปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาคุณภาพน้ำ โดยมีระดับความรุนแรงของแต่ละปัญหาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ (ดังแสดงในรูปที่ 2-16) ดังนี้

รูปที่ 2-16 ความเร่งด่วนของปัญหารายลุ่มน้ำ จากการรับฟังสภาพปัญหาภาคประชาชน

1) กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน

- มีพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกเพื่อทำการเกษตร การปลูกพืชเชิงเดี่ยวพื้นที่ต้นน้ำ ทำให้ดินถูกกัดเซาะได้ง่าย
- ทางน้ำต้นเขิน รวมทั้งการรुक้าแหล่งน้ำ การขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร โดยมีพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ที่ อ.ปาย อ.เมืองแม่ฮ่องสอน อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน ห้วยลึก จ.ตาก สาเหตุหลักมาจาก พื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้นและเป็นพืชที่ใช้น้ำมาก เช่น ข้าว เป็นต้น และการบริหารจัดการน้ำขาดประสิทธิภาพ
- ปัญหาคุณภาพน้ำที่น่ายวม อ.แม่สะเรียง อ.ปางมะผ้า แม่ น้ำปาย อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน ต.แม่ตาว ต.พระธาตุผาแดง อ.แม่สอด จ.ตาก สาเหตุหลักมาจากการใช้สารเคมีในภาคการเกษตร และน้ำทิ้งจากชุมชน
- ปัญหาน้ำท่วมปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วม โคลนถล่ม ที่ อ.ปาย อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน อ.แม่สอด จ.ตาก สาเหตุหลักมาจากฝนที่ตกหนักและพื้นที่ลุ่มน้ำตอนบนที่มีความลาดชันสูง ทำให้มีน้ำป่าไหลหลาก นอกจากนี้ปัญหาเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางน้ำ และลำน้ำที่ต้นเขิน

2) กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ)

- การขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ใน จ.เชียงราย ที่ อ.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่จัน อ.เทิง และ อ.พาน จ.พะเยา ที่ อ.เชียงคำ อ.แม่ใจ อ.จุน อ.ดอกคำใต้ และ อ.เมือง จ.พะเยา
- น้ำท่วมและดินโคลนถล่ม แบ่งเป็น
 - พื้นที่ต้นน้ำ (ฝั่งตะวันออก) ได้แก่ ลุ่มแม่น้ำฝาง อ.ฝาง อ.ฮาย อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ลักษณะน้ำท่วม น้ำกัดเซาะตลิ่งพัง ในช่วงฤดูฝน ช่วงเดือนสิงหาคม แต่ไม่นานนัก
 - พื้นที่ต้นน้ำ (ฝั่งตะวันตก) ลุ่มน้ำแม่ลาว แม่ น้ำแม่สรวย อ.เวียงป่าเป้า อ.แม่สรวย อ.แม่ลาว จ.เชียงราย เป็นน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม น้ำกัดเซาะตลิ่งพัง ในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายนของทุกปี นอกจากนี้ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย มีตะกอนดินโคลนไหลลงสู่แม่น้ำทำให้น้ำต้นเขิน ในช่วงกลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นลักษณะน้ำกัดเซาะตลิ่งพัง ในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน
 - พื้นที่ปลายน้ำ ลุ่มแม่น้ำกกตอนล่าง อ.เมือง อ.เวียงเชียงรุ้ง อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย แม่น้ำกกต้นเขิน ในช่วงฤดูน้ำหลาก น้ำจะขึ้นเร็ว-ลงเร็วมาก ทำให้พื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ประมาณ 1,000 กว่าไร่
- ชาวบ้าน ประมาณ 10 กว่าหมู่บ้าน 1 ตำบล อ.แม่สรวย อ.แม่ลาว อ.พาน อ.เมือง จ.เชียงราย มีความกังวลใจเรื่องเขื่อนแม่สรวย มีรอยแตกรั่วรูรั่วในบริเวณตัวเขื่อน
- ตลิ่งในแม่น้ำกกพัง ทำให้น้ำรุ้พีช-ไม้ ริมตลิ่งเสียหาย และถูกทำลาย ปริมาณพันธุ์ปลาในแม่น้ำกกลดลงโดย เฉพาะพันธุ์ปลาท้องถิ่นของ จ.เชียงราย ที่มาจากแม่น้ำโขง
- การชะล้างหน้าดินในช่วงฤดูฝนทำให้สารเคมี ที่ใช้สำหรับการเกษตรไหลลงสู่แม่น้ำ แม่น้ำกก ช่วง อ.เมืองเชียงราย มีคลอรีนปนเป็นจำนวนมาก และเมื่อผสมกับซากพืชซากสัตว์จะกลายเป็นสารเคมีอันตรายทำลายพันธุ์ปลาได้

3) กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน

พื้นที่ตอนบนของกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน

- จ.ตาก ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ไม่มีน้ำในบ่อดอกหรือบ่อบาดาล
- มีพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น ป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายมาก โดยเฉพาะบริเวณลุ่มน้ำยม และลุ่มน้ำน่าน รวมทั้งมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวพื้นที่ต้นน้ำ ทำให้ดินถูกกัดเซาะได้ง่าย โดยเฉพาะ จ.เชียงใหม่ ในฤดูน้ำหลากน้ำมาเร็วไปเร็ว หน้าดินถูกชะล้าง
- แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติต้นเขิน และมีการรुक้าจากชุมชน มีคนบุกรุกพื้นที่รับน้ำไปทำการเกษตร
- มีปัญหาการขาดแคลนน้ำทางการเกษตร มากบริเวณลุ่มน้ำปิง ที่ อ.บรรพตพิสัย ลงมาถึง อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ลุ่มน้ำวังใน จ.ลำปาง มี จำนวน 4 อำเภอ ที่ อ.แม่เมาะ อ.แม่ทะ อ.สบปราบ และ อ.แม่พริก จ.ตาก ลุ่มน้ำยมมีปัญหาที่ อ.ปงและ อ.เชียงม่วน จ.พะเยา อ.งิ้ว อ.ไทรโยค จ.สุโขทัย อ.บางระกำ จ.พิษณุโลก และที่ อ.โพทะเล จ.พิจิตร
- ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำทางต้นน้ำในฤดูฝน เช่น ลุ่มน้ำปิงตอนบน ลุ่มน้ำแม่แตง เป็นต้น ภาคเกษตรและบ้านจัดสรร ใน จ.เชียงใหม่ มีมากขึ้นทำให้ต้องการน้ำเพิ่มมากขึ้น
- ฝ่ายที่มีอยู่เสียหาย ขาดงบประมาณและความรู้ในการซ่อมแซม อีกทั้งมีจำนวนน้อย และไม่สามารถระบายตะกอนได้ดีทำให้มีตะกอนทับถมหน้าฝายส่งผลให้ฝายใช้งานได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ฝายที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เขื่อนนิคมอุตสาหกรรม มักถูกนำไปใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตร
- มีปัญหาน้ำท่วมมากที่น้ำแม่แจ่ม โดยทุก ๆ 10 ปีจะเกิดน้ำท่วมหลาก ส่วนบริเวณลุ่มน้ำกว๊านเกิดน้ำท่วมทุกปี
- น้ำท่วมลุ่มน้ำวัง เกิดจากตอนกลางของลุ่มน้ำวังบริเวณ อ.เมือง มีสภาพภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ และเป็นแหล่งชุมชน มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางลำน้ำทำให้การระบายน้ำไม่ดี เมื่อฝนตกหนักทำให้เกิดภาวะน้ำท่วม แต่ไม่รุนแรงท่วมประมาณ 1-2 วัน และบริเวณพื้นที่ของ อ.แม่พริก จ.ลำปาง และ อ.บ้านตาก อ.สามเงา จ.ตาก สภาพลำน้ำมีความคดเคี้ยวต้นเขินทำให้ประสบปัญหาน้ำท่วม
- ลุ่มน้ำยม มีปัญหาน้ำท่วมมากที่ จ.สุโขทัย เกิดจากน้ำไหลมาจากพื้นที่ต้นน้ำยม ประกอบกับน้ำภายใน จ.สุโขทัยเอง ส่งผลให้มีความรุนแรงและท่วมเป็นระยะเวลานาน อ.ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งขาดระบบบริหารจัดการน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม และพื้นที่ อ.โพทะเล จ.พิจิตร มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำ จึงเป็นพื้นที่รับปริมาณน้ำหลากจากทางตอนบนของลุ่มน้ำยมทั้งหมด
- สาเหตุน้ำท่วมเกิดจากการขยายตัวของชุมชนเมือง มีการถมที่ดินรुक้าแหล่งน้ำ กั้นทางน้ำ ปิดทางเดินน้ำทำให้พื้นที่รองรับน้ำหายไป แหล่งน้ำต้นเขิน ตลิ่งพังทลาย ทำให้การระบายน้ำไม่ทัน และการสร้างคลองส่งน้ำกันสายน้ำ
- การจัดการไม่ดี ไม่ถูกต้อง ขาดความเข้าใจธรรมชาติ ระบบนิเวศเปลี่ยน การจัดการระบบต้นน้ำ ปลายน้ำไม่สอดคล้องกัน
- ไม่มีที่กักเก็บน้ำธรรมชาติ ใช้น้ำไม่เป็นระบบ เช่น ปล่อยไปตามธรรมชาติไม่กักเก็บ

พื้นที่ตอนล่างของกลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน

- ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกเพื่อเปิดพื้นที่ทำการเกษตร บริเวณกลุ่มน้ำสะแกกรัง
- ปัญหาขาดแคลนน้ำมีมากในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งเพื่อการเกษตร ที่ ต.ตอกควาย ต.เจ้าวัด ต.ห้วยแห้ง ต.แก่นมะกรูด ต.บ้านไร่ ต.บ้านบึง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี ต.ห้วยขมิ้น ต.นิคมกระเสียว ต.ด่านช้าง อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี ต.หนองปลิง ต.หนองฝ้าย ต.หนองโสน ต.ทุ่งกระบ่า ต.เลาขวัญ ต.หนองนกแก้ว ต.หนองประดู่ อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี
- ประเด็นการขาดแคลนน้ำทางการเกษตร มีการกล่าวถึงปัญหาการกระจายน้ำ ประชาชนมองว่าหน่วยงานรัฐแก้ไขปัญหา ด้วยความไม่จริงจัง โครงการมาจากบนลงล่าง และมีการทุจริตในการทำโครงการ
- เรื่องการกระจายงบประมาณ ไม่เป็นธรรม บางจังหวัดได้รับงบประมาณมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ มาก
- เขตพื้นที่สีเขียว กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่ถูกโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาสร้างโรงงาน
- ปัญหาน้ำท่วมมีมากลักษณะน้ำท่วมขังซ้ำซาก ตลอดลำน้ำท่าจีน ตั้งแต่ตอนบน ตอนกลาง และตอนล่าง ตอนบนของลำน้ำ บริเวณปากคลองมะขามเต่า ต.มะขามเต่า จ.ชัยนาท ตอนกลางของลำน้ำ บริเวณ อ.เมือง อ.บางปลาม้า อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี ตอนล่างของลำน้ำ บริเวณ อ.นครไชยศรี จ.นครปฐม
- การผันน้ำเข้าทุ่ง ท่วมเกินกว่าประชาชนพื้นที่รับน้ำหลากจะสามารถดำเนินชีวิตได้
- ปัจจุบันมีการเปลี่ยนการใช้พื้นที่จากเกษตรกรรมไปเป็นชุมชนเมืองมาก
- ถนนมีความสูงมาก และขวางทางน้ำหลาก ขัดขวางการระบายน้ำ กอปรกับสภาพลำน้ำ มีความลาดชันน้อย คดเคี้ยวบริเวณตอนล่าง ตื้นเขิน ทำให้ความสามารถในการระบายน้ำ เป็นไปอย่างช้า ๆ โดยเฉพาะตอนล่างกลุ่มน้ำท่าจีน บริเวณ จ.นครปฐม นอกจากนี้ยังมี ปริมาณน้ำที่ถูกเติมมาจากลำน้ำอื่นด้วย ทางฝั่งตะวันตกมีปริมาณน้ำที่มาจากกลุ่มน้ำแม่กลอง ไหลผ่านคลองแนวขวาง เช่น คลองสุนัขหอน และน้ำจากฝั่งตะวันออกจากกลุ่มน้ำเจ้าพระยา และการระบายน้ำไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากน้ำทะเลหนุน
- ปัญหาการทรุดตัวของแผ่นดินบริเวณปากอ่าว เนื่องจากการขุดลอกตะกอนเลน และการเดินเรือของเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่
- ปัญหาการปลูกผักบุ้งตั้งแต่ จ.สุพรรณบุรี ถึง จ.นครปฐม
- ปัญหาคุณภาพน้ำ จำแนกเป็น คุณภาพน้ำบาดาล ไม่สามารถใช้ได้ เนื่องจากมีการปนเปื้อนสารเคมี และปัญหาคุณภาพน้ำผิวดิน เนื่องจากชุมชนริมแม่น้ำปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ และโรงงานอุตสาหกรรม ปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำโดยตรงไม่ผ่านกระบวนการบำบัด นอกจากนี้พื้นที่กลุ่มน้ำนี้มีปัญหาน้ำเค็มรุกตัว
- ช่วงบรรจบกันระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก บริเวณ จ.พระนครศรีอยุธยา บางช่วงค่อนข้างแคบทำให้ระบายน้ำได้ต่ำ

4) กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- มีปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภค มากบริเวณลุ่มน้ำ ชี และมูล เนื่องจากระบบน้ำประปาไม่ทั่วถึงและไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝน ปริมาณน้ำต้นทุนในแหล่งน้ำมีไม่เพียงพอต่อการผลิตน้ำประปา
- ลุ่มน้ำชี และมูลมีปัญหาพื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรม เนื่องจากการบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตร ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่ต้นน้ำลดลง ขอบเขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนไม่ชัดเจน สภาพดินเป็นดินทรายขาดความอุดมสมบูรณ์ เช่น ลุ่มน้ำห้วยตุงหลุง การชะล้างพังทลายของดินเนื่องจากการบุกรุกทำการเกษตร และการรุกป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ (ยางพารา) ส่งผลกระทบต่อต้นน้ำ
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฝนตกไม่ตามฤดูกาล
- มีปัญหาขาดแคลนน้ำ เพื่อการเกษตรมากที่สุด จ.บุรีรัมย์ เป็นหลักและขาดแหล่งเก็บกักน้ำ นอกจากนี้ จ.บุรีรัมย์ เป็นพื้นที่รับน้ำจากภูเขาสูงสู่ลุ่มน้ำ ยังไม่ได้พัฒนาลำน้ำสาขาที่เพียงพอต่อการเกษตร
- ประเด็นการกล่าวถึง “ภาคอีสานไม่ได้ขาดน้ำแต่ไม่มีการกักเก็บน้ำ” ในเวทีลุ่มน้ำมูล และชี
- ประเด็นการกล่าวถึง “เห็นด้วยกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจัดหาน้ำ แต่ต้องดูแลผลกระทบในพื้นที่ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การพัฒนามักไม่ตรงกับความต้องการของพื้นที่ ดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน ไม่ได้สอบถามความเห็นของประชาชน กำหนดตำแหน่งโครงการไม่ถูกต้องเกิดผลกระทบ แหล่งน้ำอยู่ไกลไม่สามารถใช้น้ำได้” ในเวทีลุ่มน้ำโขง
- มีปัญหาน้ำท่วม มากที่เมืองนครราชสีมา เนื่องจากฝนตกด้านล่างเขื่อน และคนที่เพิ่มมากขึ้น ต้องการที่อยู่อาศัย บุกรุกที่ดินภูเขาและแหล่งน้ำ สร้างที่อยู่อาศัยในทางน้ำหลาก เป็นต้น สำหรับที่ลุ่มน้ำโขง มีน้ำท่วมเป็นประจำแต่สามารถปรับตัวได้ แต่ในปีท่วมรุนแรงก็เกิดความเสียหาย
- มีปัญหาคุณภาพน้ำมากที่ ลำน้ำมูล ทั้งแห้งและเน่าเสีย สาเหตุร้อยละ 75 จากน้ำเสียชุมชน/โรงงาน/ภาคการเกษตร การเลี้ยงปลาในกระชัง อาหารปลาทำให้น้ำเสีย พืชน้ำตายเกิดโรคจากการสัมผัสน้ำ

5) กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง

- ปัญหาการขาดแคลนน้ำ พบมาก ใน จ.กาญจนบุรี ได้แก่ ต.รางสาสี่ อ.ท่าม่วง และพื้นที่ลุ่มน้ำลำภาชี บริเวณ อ.จอมบึง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี
- ปัญหาน้ำท่วมบริเวณรอยต่อ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี กับ อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี และ ลุ่มน้ำลำภาชี ที่มีสภาพลำน้ำชัน และมีอัตราการกัดเซาะสูง ทำให้น้ำไหลมาเร็วมาก พื้นที่ ต.บางป่า อ.เมือง จ.ราชบุรี มีปัญหาน้ำเอ่อล้นลำน้ำ
- พื้นที่สำหรับรองรับน้ำหลาก ปัจจุบันถูกเปลี่ยนแปลงไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ทำให้ไม่มีพื้นที่รองรับน้ำ
- พื้นที่เกิดปัญหาดินโคลนถล่ม ได้แก่ พื้นที่ต้นน้ำ บริเวณ อ.ทองผาภูมิ และ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี และ อ.อุ้มผาง จ.ตาก
- พื้นที่ อ.ดำเนินสะดวก อ.ท่ามะกา และแม่กลอง มีปัญหาน้ำเสีย สาเหตุจากการปล่อยน้ำเสียของภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เช่น ฟาร์มหมูและไก่และการทำเหมืองแร่ น้ำเสียจากชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวและสารเคมีจากภาคเกษตร

6) กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก

- มีปัญหาน้ำอุปโภคบริโภค ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะ ภาคการท่องเที่ยว อ.เกาะช้าง จ.ตราด อ.เกาะสีชัง จ.ชลบุรี ต้องซื้อน้ำจืดมาใช้ในราคาสูง อีกทั้งเขตเศรษฐกิจสำคัญของ จ.ชลบุรี และชุมชนโดยรอบ ได้แก่ เมืองพัทยา บางแสน มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในฤดูแล้ง เนื่องจากแหล่งน้ำ ต้นทุนไม่เพียงพอ และการกล่าวถึง ประชาชนไม่ได้ใช้น้ำตามแนวท่อส่งน้ำและที่อยู่ ด้านบนอ่างเก็บน้ำ ใน จ.ระยอง
- มีพื้นที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำมากในกลุ่มน้ำปราจีนบุรี ที่ อ.นาดี อ.ประจันตคาม และ อ.ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี อ.วัฒนานคร อ.วังสมบูรณ์ และ อ.วังน้ำเย็น จ.สระแก้ว บริเวณลุ่มน้ำสาขาคลองท่าลาดที่ราบแม่น้ำบางปะกง สาเหตุจากฝนทิ้งช่วง แหล่งน้ำ ชุมชนขาดการฟื้นฟูและพัฒนา เกษตรกรทำนาปีละ 3 รอบ มีความต้องการใช้น้ำมากขึ้น บ่อบาดาลสูบน้ำได้ในปริมาณที่น้อยลง
- ไม่มีระบบส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก อีกทั้งยังมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ จ.จันทบุรี และ จ.ตราด
- จ.จันทบุรี และ จ.ตราด มีปริมาณฝนมากแต่ขาดแหล่งกักเก็บ ทำให้น้ำไหลออกสู่ทะเล เป็นส่วนใหญ่
- การกล่าวถึงประเด็น “ชาวจันทบุรีไม่ได้รับประโยชน์จากโครงการผันน้ำ จาก จ.จันทบุรี ไปยังแหล่งกักเก็บน้ำ จ.ระยอง (คลองวังโตนด-อ่างเก็บน้ำประแสร์)”
- การกล่าวถึงประเด็น “ขอให้ยกเว้นข้อกฎหมายที่ขัดขวางการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ” ในเวทีลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก
- ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ที่ ต.เกาะเปริด อ.แหลมสิงห์ ต.บางชัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี ต.แหลมกลัด ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด เกิดขึ้นในทุกจังหวัดบริเวณพื้นที่ราบชายฝั่ง น้ำขึ้นถึง บริเวณป่าชายเลน
- ปัญหาน้ำท่วม มีปัญหามากในกลุ่มน้ำปราจีนบุรี เกิดจากน้ำไหลจากที่สูงชันทางพื้นที่ต้นน้ำ ปราจีนบุรีมาบรรจบกันบริเวณชุมชน ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมเป็นระยะเวลานาน ต.ทับมา ต.เนินพระ ต.เชิงเนิน อ.เมืองระยอง อ.แกลง จ.ระยอง น้ำท่วมซ้ำซากทุกปี ยังไม่ได้รับการ แก้ไข อ.เมืองชลบุรี อ.ศรีราชา อ.บางละมุง อ.สัตหีบ (เป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ) พื้นที่ แม่น้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำประแสร์ คลองวังโตนด เป็นพื้นที่เสี่ยงเกิดน้ำท่วมฉับพลันและดินโคลนถล่มสูงน้ำหลาก น้ำท่วมในพื้นที่ อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี
- น้ำท่วมขังบริเวณ อ.รัฐประศาสตร์ จ.สระแก้ว เนื่องจากฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันและ พื้นที่เป็นที่ลุ่ม ลำนํ้าต้นเขิน มีสิ่งกีดขวางทางน้ำ ถนนศรีเพ็ญสร้างกีดขวางทางน้ำ มีท่อลอด ไม่เพียงพอ การสร้างถนนในประเทศกัมพูชา
- น้ำท่วมบริเวณ อ.โคกสูง อ.คลองหาด อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว อ.สอยดาว อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี เนื่องจากน้ำหลาก การสร้างถนนขวางทางน้ำ ท่อลอดไม่เพียงพอ ลำนํ้าต้นเขิน การตัดไม้ทำลายป่า
- ปัญหาคุณภาพน้ำพบมากที่สุด ที่พื้นที่ จ.ชลบุรี จ.ฉะเชิงเทรา พื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี เนื่องจาก การปล่อยน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและอุตสาหกรรม การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร

การขาดระเบียบการจัดการขยะ การเปลี่ยนไปปลูกยูคาลิปตัส ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และขาดแคลนน้ำต้นทุนมาผลักดันน้ำเค็มที่รุกตัวมาตามลำน้ำ บริเวณปลายลุ่มน้ำบางปะกง ปราจีนบุรี

- สารพิษจากกากอุตสาหกรรม (โลหะหนัก เช่น แคดเมียม) พบในบริเวณลุ่มน้ำคลองใหญ่ จ.ระยอง ได้แก่ อ.เมืองระยอง อ.ปลวกแดง อ.นิคมพัฒนา น้ำเสีย ในพื้นที่ อ.อรัญประเทศ อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว อ.สอยดาว อ.โป่งน้ำร้อน จ.จันทบุรี น้ำขุ่น ในพื้นที่ ต.ทัพเสด็จ อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว น้ำประปาไม่ได้มาตรฐาน ใน อ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว
- การขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน ภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เนื่องจากการแย่งชิงน้ำ
- การกล่าวถึงประเด็น “ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 มีการยื่นหนังสือร้องเรียนจากประชาชน หลายรอบ เรื่องการแย่งชิงน้ำ”
- ขาดการมีส่วนร่วมและการสื่อสารข้อมูล เช่น ภาคอุตสาหกรรมวางท่อไปสูบน้ำจากคลองน้ำหูก และคลองทับมา โดยที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
- อ่างเก็บน้ำทั้ง 4 แห่งใน จ.ระยอง สำหรับภาคอุตสาหกรรมใช้ ส่วนประชาชนไม่ได้ใช้ ภาครัฐอนุญาตให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำได้ เพราะวัตถุประสงค์เพื่อสำหรับอุปโภคบริโภค และการเกษตรเท่านั้น แต่ถ้ามียุทธประสงค์เพื่อโรงงานอุตสาหกรรมภาครัฐจึงไม่อนุญาตให้สร้างได้

7) กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตก

- แหล่งเก็บกักน้ำในปัจจุบันยังขาดระบบการกระจายน้ำ หรือบางแห่งชำรุดเสียหาย ทำให้ไม่สามารถส่งน้ำได้อย่างทั่วถึง
- ไม่มีการผันน้ำจากแหล่งเก็บกักที่มีปริมาณมากมาช่วยพื้นที่ขาดแคลน
- ระบบส่งน้ำของชลประทานชำรุดเสียหายจากการใช้งานมาเป็นเวลานาน และจากการแย่งชิงน้ำของเกษตรกร ทำให้สูญเสียน้ำออกจากระบบส่งน้ำปริมาณมาก
- เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้น้ำมาก ไม่เหมาะสมกับพื้นที่
- การใช้น้ำภาคเกษตรขาดจิตสำนึก เช่น ไม่มีการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า การเปิดน้ำทิ้ง
- ปัญหาน้ำท่วม เกิดจากปริมาณที่ต้องระบายสูงกว่าความสามารถของลำน้ำ อีกทั้งมีถนน และทางรถไฟกีดขวางเส้นทางน้ำ ขนาดของโครงสร้างระบายน้ำไม่เพียงพอต่อการระบายน้ำทั้งลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก
- การรुक้ำลำน้ำ รุก้ำบึงรับน้ำตามธรรมชาติ ถมที่จัดสรรปลูกสิ่งก่อสร้าง ทำให้ลำน้ำ มีประสิทธิภาพในการระบายน้ำลดลงในเขตชุมชน
- ในลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตกมีพื้นที่ลาดชันน้ำป่าไหลหลาก ทำให้เชื่อมกันตลิ่งพัง ทำให้น้ำล้นน้ำท่วมแนวคลอง ไม่มีการจัดการในการกั้นแนวเขตนน้ำที่ชัดเจน และไม่มีหน่วยงานราชการรับผิดชอบโดยตรง
- อิทธิพลจากน้ำทะเลหนุน ประกอบกับแม่น้ำเพชรบุรีในช่วงด้านท้ายน้ำตื้นเขิน ขาดการขุดลอก ทำให้ประสิทธิภาพในการระบายน้ำลดลง ทำให้ระบายน้ำช้า
- ป่าชายเลนถูกถมที่เพื่อการเกษตร
- ปัญหาคุณภาพน้ำ มาจากน้ำเสียภาคการเกษตร ไหลลงแม่น้ำเพชรบุรี และสารเคมี ตกค้าง รวมทั้งการทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำคู คลอง และมีการปล่อยกรดเกลือ จากโรงงานอุตสาหกรรมลงน้ำปราณบุรี
- ปัญหาน้ำเค็มรุก้ำ/น้ำทะเลหนุนสูง ในแม่น้ำเพชรบุรี

8) กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้

- นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทำให้สถานประกอบการ เช่น โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร สถานบันเทิง กิจกรรมสันทนาการ เพื่อบริการนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นด้วย ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากแหล่งน้ำต้นทุนไม่เพียงพอ
- พื้นที่ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่ อ.ละอุ่น จ.ระนอง ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูฝน ไม่มีพื้นที่กักเก็บน้ำขนาดใหญ่ น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำและไม่สามารถนำบาดาลมาใช้ได้เนื่องจากเจาะบ่อบาดาลไม่สำเร็จ
- ที่คลองไทร ก่อนหน้านี้แห้งแล้งไม่มีการทำชลประทาน เมื่อถึงหน้าน้ำน้ำจะท่วมทุกปี และแห้งตามฤดู แต่ปัจจุบันพื้นที่ทุ่งน้ำกว้างใหญ่จากท่าเคย ท่าฉาง ปัจจุบันกลายเป็นสวนปาล์มในช่วงหน้าแล้ง น้ำกร่อยน้ำเค็มรุกตัว
- อ่างเก็บน้ำพรุชบา (ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา) มีน้ำเฉพาะหน้าฝน ทะเลสาบตันเขิน (ต้นลำพูเป็นสาเหตุ ตะกอนที่ไหลมาจากพื้นที่ต้นน้ำ) พื้นที่ชุ่มน้ำ เช่น พรุควนเค็ง ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ โครงการฝายเก็บน้ำพญาโองตันเขินไม่สามารถเก็บน้ำได้ ลำคลองใต้ฝายตันเขิน และแคบ
- พื้นที่ ต.บางวัน จ.พังงา และพื้นที่ระหว่าง จ.ระนอง กับ จ.พังงา ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำ ไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ในฤดูฝน
- จ.นครศรีธรรมราช และ จ.ชุมพร มีปริมาณฝนมากแต่ขาดแหล่งกักเก็บน้ำ
- ต.เขาทะเล อ.สวี ขาดน้ำในภาคการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง
- พื้นที่ป่าต้นน้ำถูกทำลายและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากปลูกพื้นที่ไร่ ในพื้นที่ หมู่ 2,4 ต.บ้านกลาง หมู่ 5 ต.คลองหิน จ.กระบี่
- ประเด็นความรู้สึกในเวทีลุ่มน้ำตาปี “หากมีโครงการลุ่มน้ำตาปีพุ่มดวง จะทำให้ในเรื่องของการประปามีปัญหา เกิดภัยแล้งในอนาคต”
- พื้นที่การเกษตร ปลูกปาล์มน้ำมัน ไม่มีระบบส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก อีกทั้งยังมีแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ จ.สุราษฎร์ธานี
- การขัดแย้งระหว่างภาคประชาชน ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากการแย่งชิงน้ำ (การสูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ)
- ปัญหาน้ำท่วม เกิดจากเมืองขยายตัวอย่างไม่มีทิศทางขวางการระบายน้ำ หรือ ขยายในพื้นที่ลุ่ม และมีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ส่งผลเสียหายสูง เช่น จ.สุราษฎร์ธานี อ.หาดใหญ่ จ.ชุมพร ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้อีกในหลายเมือง เช่น จ.นครศรีธรรมราช
- ปริมาณน้ำไหลหลากในลำน้ำ เกิดการกัดเซาะตลิ่ง ที่ ต.บางวัน ต.กะเปิงน้ำ จ.พังงา หมู่ 2,4 ต.บ้านกลาง หมู่ 5 ต.คลองหิน จ.กระบี่ ต.กำพวน ต.นาคา จ.ระนอง น้ำในลำน้ำหลากอย่างรวดเร็วลงสู่ทะเลอันดามัน และท้องถื่นขุดลอกคลอง ทำให้เกิดการกัดเซาะดินในบริเวณสองฝั่งคลอง
- สาเหตุหลักน้ำท่วม มาจากการตัดไม้ทำลายป่า การถมดิน การปิดท่อ การสร้างท่อระบายน้ำ สิ่งต่าง ๆ ขวางทางน้ำ ทำลายแก้มลิงธรรมชาติ มีการอุดทหายในคลอง น้ำเชี่ยว ตลิ่งพัง และน้ำทะเลหนุน

- ไม่มีทางระบายน้ำ และมีสิ่งกีดขวางทางน้ำทะเลสาบตอนล่าง (ท่าเรือน้ำลึก เชื้อกันคลื่น โพงพางไชนั่ง) ตอนบน (บ้านขาว อ.ระโนด มีต้นกงและสวะเป็นจำนวนมาก) ระบบการระบายน้ำปัตตานีไม่มีประสิทธิภาพ- ผังเมือง และทางหลวงไม่เหมาะสมกับพื้นที่
- ไม่มีที่พักน้ำเนื่องจากการถมที่ เช่น แนวเขาพนม ชัยบุรี พระแสง
- น้ำมาจาก 2 ส่วน คือน้ำที่มีอยู่ก่อนแล้วกับสิ่งที่สร้างขึ้นมา ไม่มีการผันน้ำ ไม่มีการจัดระบบน้ำอย่างเป็นระบบ
- เชื้อน 2 เชื้อน ขวางกั้นทางน้ำไหล ของแม่น้ำปัตตานี คือ เชื้อนปัตตานี ต.ตาเซ๊ะ จ.ยะลา และเชื้อนขวางกั้นที่ ต. คลองใหม่ จ.ปัตตานี ทำให้น้ำไหลลงสู่ทะเลช้า น้ำล้นเชื้อนไหลลงสู่ ต.ม่วงเตี้ย แม่กลาง คลองใหม่
- การก่อสร้างอาคารหรือสถานที่บุกรุกเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย
- พะโต๊ะ แม่น้ำหลังสวนมีการตัดไม้ ทำให้น้ำไหลแรง และเกิดต้นเขินในแม่น้ำ
- ปัญหาคุณภาพน้ำ มาจากโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสีย โดยไม่ได้บำบัดไม่มีบ่อน้ำเสียของตนเอง เช่น หนองขรี ท่าโรงช้าง จ.ชุมพร ไปคลองต่าง ๆ ตาปี พุมดวง หลังสวน คลองอิปัน เป็นต้น
- ขนาดของโรงบำบัดน้ำเสียเล็กกว่าที่ควรเป็นไปตามกฎหมาย
- การใช้สารเคมีของภาคเกษตร ในเขตคลองยัน อ.คีรีรัฐนิคม ขณะนี้ได้รับผลกระทบจากสารเคมี ซึ่งไม่แน่ชัดว่ามาจากสารเคมีภาคการเกษตรหรือไม่ แต่จำนวนปลาในต้นน้ำลดลง

ในภาพรวมของการระบุถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ข้างต้นพบว่า ผู้ร่วมสัมมนาเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ได้แก่ เกิดจากสภาพภูมิประเทศในแต่ละพื้นที่ การขยายตัวของชุมชนที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีความต้องการน้ำมากขึ้น การปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่สูงทำให้พื้นที่ต้นน้ำไม่สามารถเก็บกัก/อุ้มน้ำไว้ได้เพียงพอ ป่าต้นน้ำถูกทำลาย การรुकล้ำน้ำหรือการก่อสร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำ สภาพลำน้ำต้นเขินและการขาดการบังคับใช้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง เป็นต้น โดยได้สรุปจัดกลุ่มของการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากเวทีประชาชนเป็นรายภาค ดังนี้

- พื้นที่ลุ่มน้ำภาคเหนือมีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันและเป็นพื้นที่รับน้ำธรรมชาติ บางส่วนจะประสบกับปัญหาน้ำท่วมหลากรุนแรงและน้ำท่วมขัง ขณะเดียวกันยังคงมีบางพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งซ้ำซากทั้งในภาคการเกษตรและน้ำอุปโภคบริโภค ส่วนปัญหาด้านคุณภาพน้ำส่วนใหญ่เกิดจากการใช้สารเคมีในภาคเกษตร และการปล่อยน้ำเสียของชุมชนในเขตเมืองซึ่งจะพบปัญหาในพื้นที่บริเวณปลายน้ำเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ยังประสบกับปัญหาดินโคลนถล่ม และมีข้อวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของเขื่อนร่วมด้วย
- พื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง เป็นพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาทั้ง 3 ด้านอย่างเด่นชัด เนื่องจากเป็นพื้นที่รับน้ำจากลุ่มน้ำภาคเหนือ ทำให้ประสบกับปัญหาน้ำท่วมหลากและท่วมขังในพื้นที่แอ่งกระทะ หรือพื้นที่ลุ่มริมน้ำ ขณะที่พื้นที่สูงจะประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำทั้งภาคเกษตรและน้ำอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง และเนื่องจากในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม ชุมชน และพื้นที่เกษตรเข้มข้น จึงมีปัญหาคุณภาพน้ำจากการปล่อยน้ำเสียที่ขาดการบำบัดของภาคส่วนต่าง ๆ ลงในแหล่งน้ำชุมชน ปัญหา น้ำทะเลหนุนสูง รวมถึงปัญหาการกัดเซาะและการทรุดตัวของชายฝั่ง ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ยกประเด็นความวิตกกังวล ทั้งจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 ปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง บางปะกง และชายฝั่งทะเลตะวันออก รวมถึงปัญหาน้ำทะเลหนุนสูงในบางพื้นที่ให้ที่ประชุมร่วมรับทราบด้วย
- พื้นที่ลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ทั้งภาคเกษตรและอุปโภคบริโภค โดยมีสาเหตุมาจากสภาพพื้นที่ที่ลาดชัน สภาพดินทรายไม่อุ้มน้ำ ขาดการพัฒนาในพื้นที่

ลำน้ำสาขา เป็นต้น ขณะที่ปัญหาน้ำท่วมจะมีลักษณะเป็นน้ำท่วมฉับพลันหรือท่วมในระยะสั้น ๆ ในพื้นที่ลุ่ม เนื่องจากการปล่อยน้ำจากประเทศใกล้เคียงหรือน้ำล้นตลิ่งในฤดูน้ำหลาก สำหรับปัญหาคุณภาพน้ำยังไม่รุนแรงนัก ส่วนใหญ่เกิดจากการเลี้ยงปลาในกระชัง การปล่อยน้ำเสียของชุมชนและรีสอร์ทในบางพื้นที่ ประเด็นที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ตั้งเป็นข้อสังเกตในที่ประชุม คือ การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง

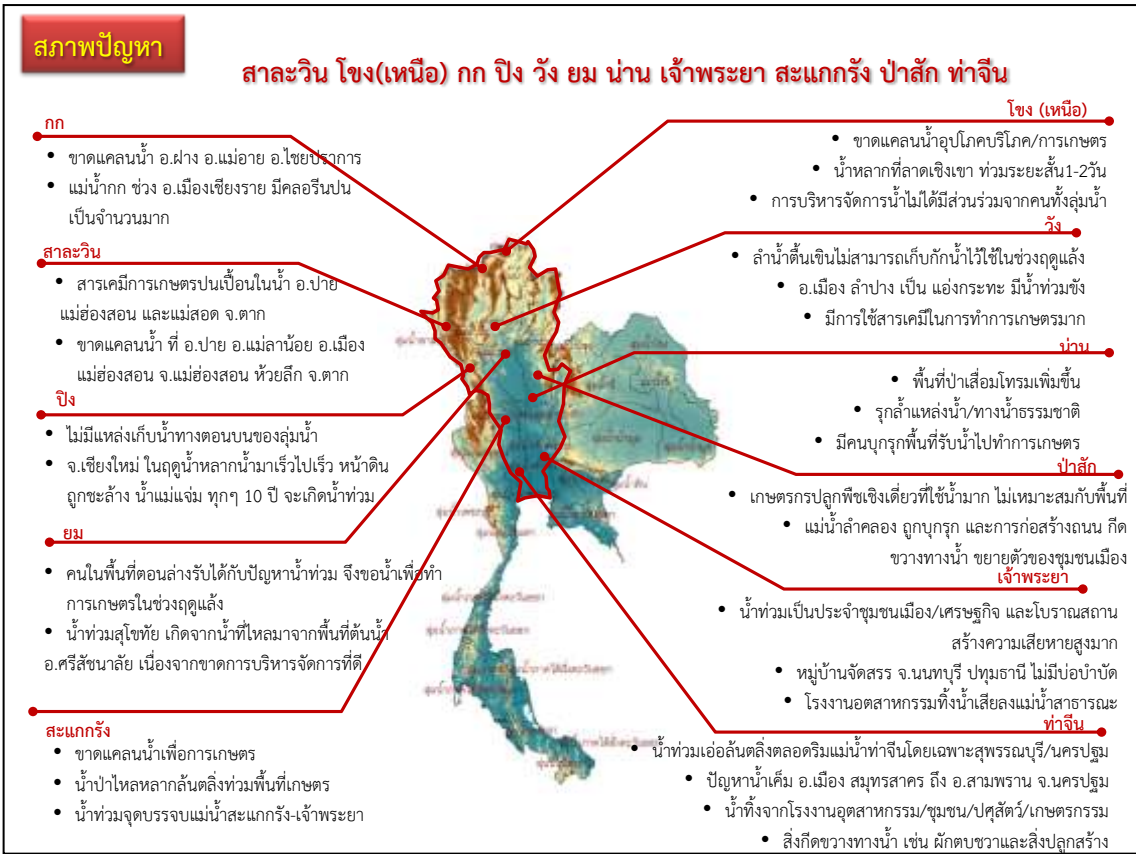
- พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ ลักษณะปัญหาที่พบในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ กรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำ จะเกิดในพื้นที่เพาะปลูกพืชหรือพื้นที่อุตสาหกรรมที่มีความต้องการน้ำมาก ขณะที่พื้นที่ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งประสบปัญหาน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ กรณีปัญหาน้ำท่วมจะมีลักษณะของน้ำป่าไหลหลาก เนื่องจากภูมิประเทศที่ลาดชันและการวางผังเมืองกีดขวางทางน้ำ รวมถึงน้ำทะเลหนุนสูงในบางพื้นที่

นอกเหนือจากการรับฟังในเวทีการสัมมนาแล้ว คณะผู้ทำงานยังเปิดรับข้อมูลในลักษณะการร้องเรียน ทั้งที่เป็นข้อสนับสนุนและข้อคัดค้านจากทุกภาคส่วน โดยมีผู้ยื่นร้องเรียนทั้งสิ้น 28 รายจากพื้นที่ลุ่มน้ำภาคต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากเวทีสัมมนา

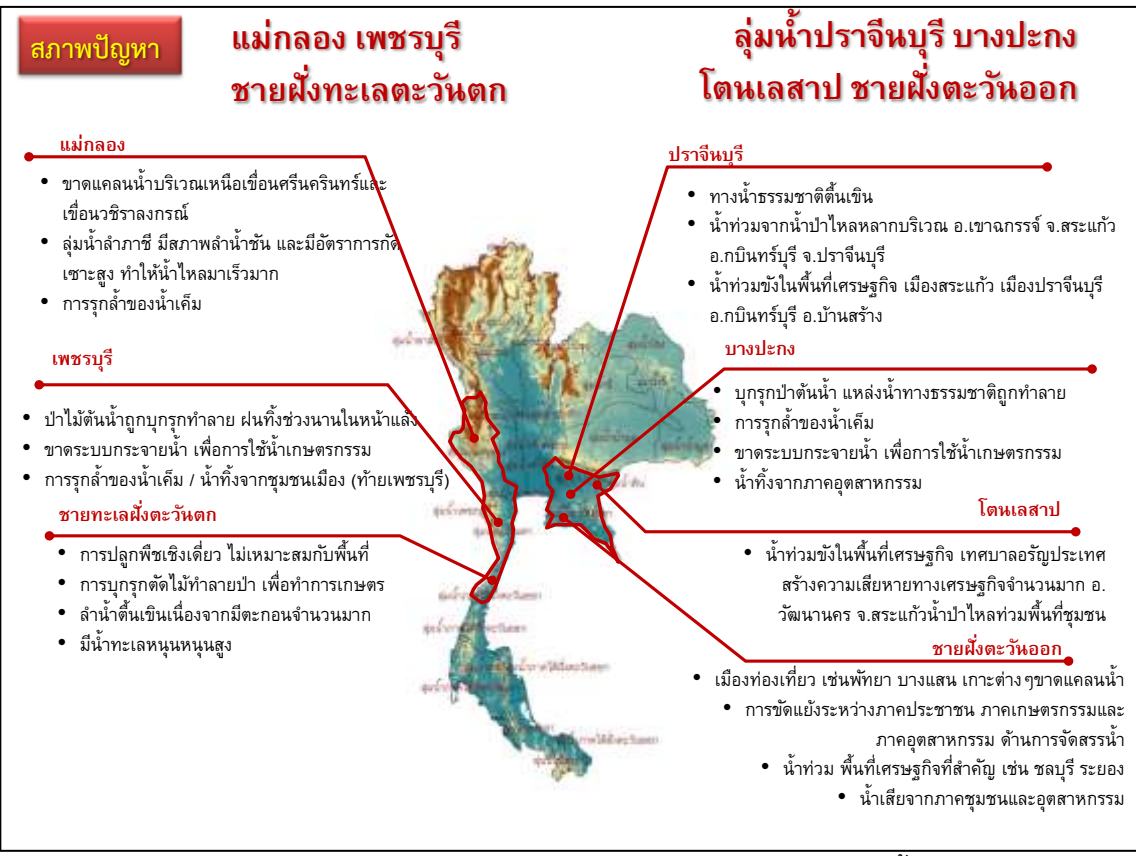
2.4.2 ข้อเสนอแนะทางแก้ไข

จากประเด็นปัญหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ผู้ร่วมสัมมนาได้ร่วมกันหารือแลกเปลี่ยนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยสรุปมีทั้งการเสนอแนะทางในการใช้มาตรการสิ่งก่อสร้าง ไม่ใช่สิ่งก่อสร้าง และการบริหารจัดการในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ/ระบบส่งน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การพัฒนาปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย การติดตั้งระบบป้องกันน้ำเค็ม ระบบเตือนภัย ระบบโทรมาตร เป็นต้น ขณะที่มาตรการที่ไม่ใช่สิ่งก่อสร้างจะประกอบไปด้วย การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การปรับระบบการปลูกพืชทั้งในพื้นที่สูงและพื้นที่ใช้น้ำมาก การจัดโซนนิ่งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การบริหารเชิงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม การปรับปรุงระบบผังเมือง และการใช้มาตรการทางการเงิน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมสัมมนาในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ได้นำเสนอมาตรการที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติม ได้แก่ การพัฒนาแนวทางการผันน้ำทั้งลุ่มน้ำภายในและภายนอกประเทศในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคกลาง และภาคเหนือ เป็นต้น

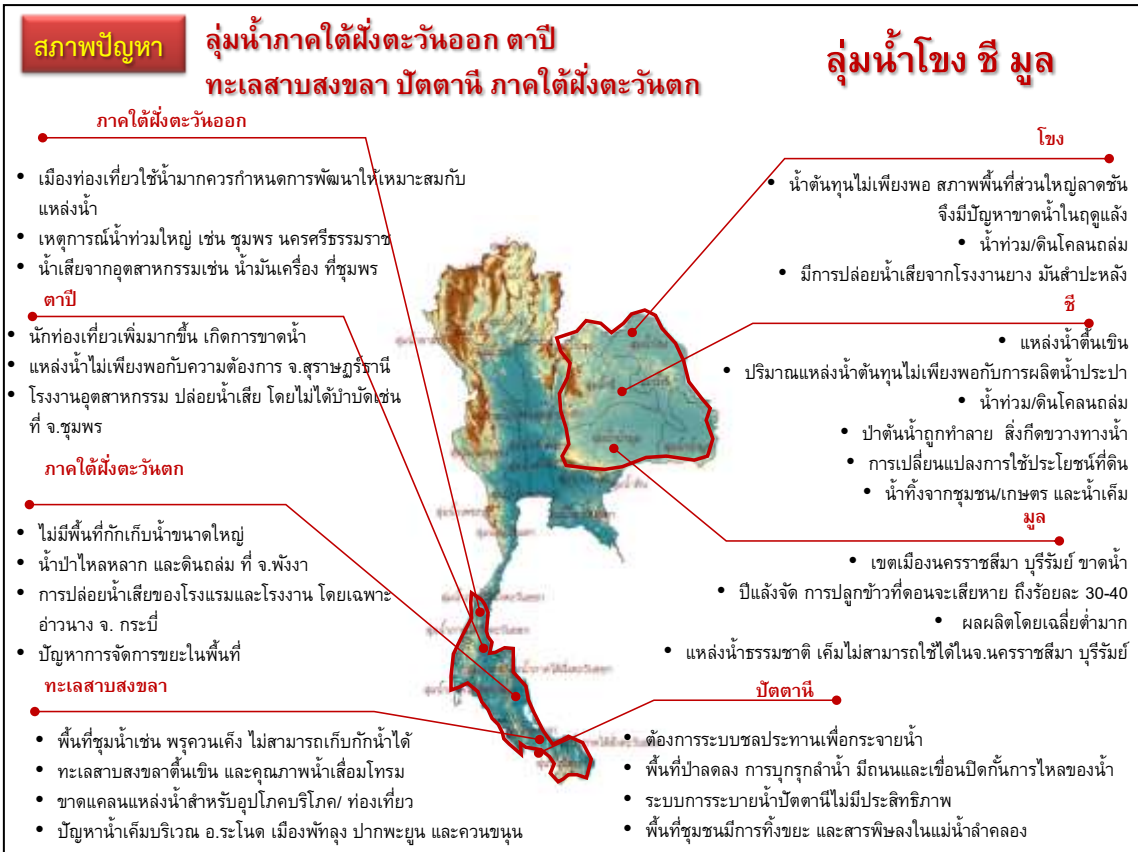
ดังแสดง สรุปประเด็นปัญหา สาเหตุ รายนุ่มน้ำ ไว้ในรูปที่ 2-17 (ก-ค)

รูปที่ 2-17 (ก) สภาพปัญหาจากการรับฟังประชาชน รายนุ่มน้ำ

รูปที่ 2-17 (ข) สภาพปัญหาจากการรับฟังประชาชน รายนุ่มน้ำ

รูปที่ 2-17 (ค) สภาพปัญหาจากการรับฟังประชาชน รายนลุ่มน้ำ

บทที่ 3

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาแหล่งน้ำของประเทศได้ส่งผลให้ประเทศไทยมีน้ำต้นทุนเพื่อตอบสนองต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ การพัฒนาด้านการเกษตร เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำต้นทุนดังกล่าว สามารถตอบสนองความต้องการน้ำได้เพียงครึ่งหนึ่งของความต้องการน้ำโดยรวมของประเทศ โดยคาดว่าในอนาคตข้างหน้า ความต้องการน้ำจะสูงมากขึ้น และปริมาณน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ นอกจากนี้ ในหลายพื้นที่ของประเทศยังประสบปัญหาพื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมโทรมเกิดการชะล้างพังทลายของดิน และภัยจากโคลนถล่ม ส่งผลกระทบให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง น้ำหลากท่วมในพื้นที่กลางน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศที่รุนแรงและมีความถี่มากขึ้น ในขณะเดียวกันการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติม มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ก่อสร้างที่เหมาะสม หรือที่ดินได้ถูกครอบครองนำไปใช้ประโยชน์ และยังคงต่อต้านหรือไม่ยอมรับของประชาชน รวมทั้งลำน้ำสายหลักมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมจากการระบายน้ำเสียของชุมชนและจากพื้นที่เกษตรกรรม ปัญหาเกี่ยวกับน้ำจึงรุนแรงมากขึ้น กระทบต่อคุณภาพชีวิตและการผลิตทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งในปัจจุบันและในระยะยาว

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ กำหนดขึ้นโดยยึดหลักการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำอย่างบูรณาการและยั่งยืน แนวนโยบายของรัฐบาล ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน และการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำและแนวโน้มความต้องการใช้น้ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ อุทกภัย และคุณภาพน้ำในอนาคต

3.1 นโยบายการพัฒนาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) มีนโยบายเพิ่มปริมาณการผลิตด้านการเกษตรโดยการขยายการชลประทาน ความสำคัญอันดับแรก ได้แก่ การดำเนินการโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่และเขื่อนภูมิพลให้แล้วเสร็จ โครงการที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ได้แก่ โครงการก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างอเนกประสงค์ เช่น เขื่อนภูมิพล จ.ตาก เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น เขื่อนสิริกิติ์ จ.อุตรดิตถ์ เขื่อนแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี และเขื่อนแม่งทอง จ.กาญจนบุรี เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) มีนโยบายเพื่อเพิ่มรายได้และยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น โดยการระดมทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด แนวทางดำเนินการเป็นการพัฒนาแหล่งน้ำต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก โดยเน้นหนักเรื่องการจัดระบบส่งน้ำให้ถึงมือประชาชน เพื่อเร่งรัดเพิ่มผลผลิตการเกษตร โครงการที่สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้แก่ เขื่อนกัวลม จ.ลำปาง โครงการชลประทานกัวลม โครงการชลประทานน้ำอูน จ.สกลนคร โครงการชลประทานปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ โครงการชลประทานห้วยหลวง จ.อุดรธานี และโครงการโตน้อย จ.อุบลราชธานี เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) มีนโยบายเพื่อเร่งรัดการผลิต และการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรเป็นสินค้าส่งออกให้มากยิ่งขึ้น โดยกำหนดมาตรการสำคัญ คือ เน้นหนักในการใช้พื้นที่ชลประทานของโครงการที่สร้างเสร็จแล้วให้ได้ประโยชน์เต็มที่เสียก่อน โดยจัดให้มีแผนพัฒนาเกษตรในลุ่มน้ำ และเร่งก่อสร้างโครงการชลประทานต่าง ๆ ให้เสร็จสมบูรณ์ และลดความสำคัญการก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ขึ้นใหม่ โครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3

ได้แก่ เชื้อนครินทร์ จ.กาญจนบุรี โครงการชลประทานแม่กวาง จ.เชียงใหม่ โครงการบาเจาะ จ.นราธิวาส และโครงการพัฒนาน้ำบาดาลจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีนโยบายเน้นหนักในเรื่องการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนทางสังคม โดยเริ่มดำเนินการโครงการชลประทานขนาดเล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในพื้นที่นอกเขตชลประทาน การลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและจากการพัฒนา พร้อมทั้งการใช้ทรัพยากรให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในด้านเศรษฐกิจหลักของชาติ จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนา โดยการเร่งบูรณะและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลักตลอดทั้งสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดำเนินการพัฒนาและบริหารจัดการที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำและแหล่งแร่ ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด การป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมโทรมจนเป็นอันตรายต่อสภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศในอนาคต และการเร่งรัดพัฒนาโครงการชลประทานที่ก่อสร้างแล้วเสร็จให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โครงการขนาดใหญ่ที่เปิดใหม่ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้แก่ เชื้อนบางกลาง จ.ยะลา เชื้อนวชิราลงกรณ์ จ.กาญจนบุรี โครงการชลประทานพิษณุโลก จ.พิษณุโลก โครงการชลประทานแม่แฝก-แม่จืด จ.เชียงใหม่ โครงการชลประทานลำปางรอง จ.บุรีรัมย์ และโครงการมูลบน จ.นครราชสีมา เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีนโยบายเพื่อส่งเสริมการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความเป็นเอกภาพของการบริหารจัดการ โดยมีมาตรการ และแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) เร่งปรับปรุงและขยายพื้นที่ในเขตชลประทานที่มีอยู่เดิม ให้ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ 2) เร่งพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายออกไปในพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน 3) ดำเนินการสำรวจเพื่อวางแผนการผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้ามาเพิ่มเติม 4) ดำเนินการให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ 5) วางแผนจัดสรรน้ำอย่างเป็นระบบสำหรับลุ่มน้ำที่สำคัญ ๆ เช่น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา และแม่กลอง โดยให้มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้สำหรับการผลักดันน้ำเสียและน้ำเค็ม 6) อนุรักษ์และรักษาคุณภาพของแหล่งน้ำมิให้เกิดมลพิษ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีนโยบายดังต่อไปนี้ 1) สนับสนุนให้มีการประสานแผนการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ 2) สนับสนุนให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง 3) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการยังชีพขั้นพื้นฐานให้กระจายอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลในบริเวณที่มีศักยภาพ 4) ให้การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรของกลุ่มผู้ใช้น้ำและสนับสนุนให้องค์กรราษฎรเข้ามามีส่วนร่วม 5) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลทรัพยากรแหล่งน้ำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) เนื่องจากมีข้อขัดแย้งในการใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค การอุตสาหกรรมและอื่น ๆ ซึ่งเกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้มีความต้องการใช้น้ำนอกภาคเกษตรมากขึ้น ประกอบกับการบริหารและจัดการน้ำยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงกำหนดแนวทางและมาตรการ ดังนี้ 1) จัดทำแผนงานจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาแหล่งน้ำทุกประเภทในรูปของกลุ่มโครงการอย่างเป็นระบบลุ่มน้ำ 2) กำหนดให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมด้านอุทกวิทยา สภาพภูมิศาสตร์ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในขั้นตอนของการวางแผน 3) ให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่กระจายออกไปอย่างทั่วถึง 4) จัดรูปแบบการบริหารและการจัดการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ก่อสร้างไปแล้วโดยให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม 5) เร่งรัดให้มีการจัดตั้งองค์กรระดับชาติโดยมีกฎหมายรองรับ โดยเน้นการจัดการระบบลุ่มน้ำ 6) กำหนดแผนงานเพื่อการจัดหาแหล่งน้ำดิบสำหรับการประปา เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน 7) สนับสนุนให้มีการศึกษาในชั้น

รายละเอียดเรื่องศักยภาพของแหล่งน้ำบาดาลทั่วประเทศ และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาทรัพยากรน้ำบาดาล 8) สนับสนุนการจัดทำระบบข้อมูลแหล่งน้ำ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายจัดสรรน้ำ ป้องกันและบรรเทาอุทกภัย 9) ปรับปรุงอัตราค่าใช้น้ำชลประทานที่เก็บจากภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตร ให้เหมาะสม โครงการขนาดใหญ่ที่เปิดใหม่ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้แก่ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำบางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.สระบุรี และ จ.ลพบุรี โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.นครศรีธรรมราช และโครงการ คลองสี่ยัด จ.ฉะเชิงเทรา เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เนื่องจาก ทรัพยากรธรรมชาติลดลงและเสื่อมโทรม ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สร้างปัญหาความขัดแย้งในสังคม อันเกิดจากการแย่งใช้ทรัพยากรและเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงตามมา ในขณะเดียวกันการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน จึงกำหนดนโยบายเน้นให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางและมาตรการในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้ 1) พัฒนาให้มีแหล่งน้ำดิบขนาดต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่มน้ำและระบบนิเวศ 2) บริหารจัดการและดูแลบำรุงรักษาแหล่งน้ำที่มีอยู่แล้ว ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ 3) สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนในการลงทุน ขยายการผลิตและการบริการ น้ำประปาในเขตเมืองและในภูมิภาค 4) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการเพื่อลดปริมาณน้ำสูญเสียของ น้ำประปา 5) รมรงค์จัดการด้านการใช้น้ำ โดยใช้มาตรการจูงใจและมาตรการด้านราคา รวมทั้งประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนน้ำ 6) จัดให้มีองค์กรกลางเพื่อการพัฒนาทรัพยากรน้ำ 7) บริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เน้นการพัฒนาแบบ องค์กรรวมโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การพัฒนาอยู่บนพื้นฐาน ของความสมดุล มีการกระจายภารกิจและความรับผิดชอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มประสิทธิภาพใน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ให้มีความอุดมสมบูรณ์ รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำหลักทุกสาย ปฏิรูประบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มี ประสิทธิภาพ รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มสมรรถนะ ชีตความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก โดยเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดสินค้าส่งออกด้านเกษตร รวมทั้งเป็นแหล่งแปรรูปสินค้าการเกษตรที่มีคุณภาพสูง โครงการขนาดใหญ่ที่อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้แก่ โครงการเขื่อนขุนด่าน ปราการชล (เขื่อนคลองท่าด่าน) จ.นครนายก โครงการเขื่อนประแสร์ จ.ระยอง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) การพัฒนาประเทศ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มียุทธศาสตร์ในการพัฒนารายได้ “ภายใต้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาค การพัฒนา

จากยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งน้ำในอดีตจะเห็นได้ว่า นโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติช่วงแรก ๆ จะเน้นการก่อสร้าง ต่อมาเมื่อมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น จึงได้ปรับเปลี่ยนนโยบายจากการ พัฒนาการก่อสร้างมาเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพโครงการมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการเพิ่ม ประสิทธิภาพการใช้น้ำก็มีปรากฏอยู่ในทุก ๆ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยที่ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในยุทธศาสตร์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้กำหนดแผนพัฒนาแหล่งน้ำและประสิทธิภาพการใช้น้ำไว้เป็นแผนหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนา และ

ปรับปรุงบำรุงรักษาระบบชลประทาน รวมทั้งปรับปรุงแหล่งน้ำธรรมชาติ และเพื่อดำเนินการให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร อุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม บรรเทาอุทกภัย และรักษาระบบนิเวศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และ 10 ในยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เน้นเรื่องการปฏิรูประบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ฉบับปัจจุบัน

กำหนดแนวทางบริหารจัดการน้ำไว้ในยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ทั้งการจัดการป่าต้นน้ำ การจัดหาน้ำ การป้องกันและเตือนภัยน้ำแล้งและน้ำท่วม การจัดการน้ำเสีย ครอบคลุมการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำ ทั้งผิวดินและบาดาล แหล่งน้ำชุมชน แหล่งน้ำในไร่นา แก้มลิงและฝายชะลอน้ำ การเพิ่มพื้นที่ชลประทานและประสิทธิภาพการกระจายน้ำ การผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำภายในและระหว่างประเทศ การพัฒนาศักยภาพการให้บริการน้ำอุปโภคบริโภคทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพที่มีมาตรฐานสากล การส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่าและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลความมั่นคงด้านน้ำและการพยากรณ์น้ำ

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากสถานการณ์และแนวโน้มการพัฒนาของประเทศ โครงสร้างด้านเศรษฐกิจของประเทศ มีทิศทางการเปลี่ยนจากเกษตรกรรมไปสู่การผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกและการบริการเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจัยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้มีส่วนสัมพันธ์อย่างมากต่อการใช้และการบริหารจัดการทรัพยากรในประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจากการพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง เพื่อกำหนดทิศทางการยุทธศาสตร์และการพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ สรุปได้ดังนี้

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
1. ประชากรของประเทศไทย เคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองหลักมากขึ้นและการรวมตัวของกลุ่มสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) จะทำให้มีการขยายตัวของเมืองหลักชายแดน	1.1 เมืองหลักของภูมิภาค ที่เป็นศูนย์กลาง จะมีการขยายตัวสูงถึงสูงมาก และจะมีเมืองชายแดนขนาดใหญ่เกิดขึ้น 1.2 การพัฒนาพื้นที่ชายแดน เพื่อรองรับการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้าขาย ด้านอุตสาหกรรม การขนส่งที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยได้มีการกำหนดพื้นที่เศรษฐกิจ 12 แห่ง โดยปี พ.ศ. 2558 ได้ประกาศพื้นที่เศรษฐกิจนาร่อง 5 แห่ง	1.1 การจัดหาน้ำต้นทุนเพื่อรองรับการพัฒนาและขยายตัวในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัด และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน 1.2 มีข้อตกลงในการจัดสรรน้ำที่เหมาะสม และเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 1.3 การจัดหาน้ำต้นทุนให้เมืองหลัก เมืองการค้าชายแดนที่ขยายตัวสูง พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 12 แห่ง และศูนย์กลางการค้าและอุตสาหกรรมระดับภูมิภาค

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
<p>2. เศรษฐกิจโลกขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น</p>	<p>2.1 ระบบเศรษฐกิจของโลกได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพื่อแสวงหาแหล่งลงทุนที่เหมาะสมและให้ผลตอบแทนสูง รวมถึงการย้ายฐาน การผลิตไปสู่ประเทศที่มีศักยภาพและความพร้อมในการผลิต ซึ่งประเทศไทยอยู่ในเป้าหมายการลงทุนของต่างชาติ</p> <p>2.2 ประเทศไทยมีรายได้จากภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น แต่การขยายตัว ยังคงพึ่งพาการลงทุนเทคโนโลยีจากต่างประเทศ การนำเข้าวัตถุดิบและผลิตเพื่อการส่งออก</p> <p>2.3 เป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต เน้นให้มีการเพิ่มมูลค่าในห่วงโซ่การผลิตในอุตสาหกรรมต้นน้ำ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก และปิโตรเคมี</p>	<p>2.1 ภาคอุตสาหกรรมจะยังคงขยายตัวในพื้นที่เดิม ในภาคกลางและภาคตะวันออก จำเป็นต้องมีการจัดหาเพิ่มเพื่อรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม</p> <p>2.2 จะต้องจัดเตรียมพื้นที่พัฒนาและจัดหาที่ดินทุนรองรับ อุตสาหกรรมต้นน้ำ</p> <p>2.3 การจัดสรรน้ำ (โควตา) ไม่ให้กระทบต่อภาคส่วนอื่น ๆ</p>
<p>3. การผลิตด้านการเกษตรเป็นแกนหลักสำคัญสำหรับภาคเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในชนบท</p>	<p>3.1 ปัจจุบันโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศได้เปลี่ยนระบบการผลิตด้านการเกษตรเพื่อการบริโภคเป็นการผลิตในเชิงพาณิชย์มากขึ้น</p> <p>3.2 การผลิตในภูมิภาคยังคงขึ้นกับการเกษตรเป็นสำคัญ และยังเป็นรากฐานที่สำคัญของแหล่งรายได้และการประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่ของประเทศ</p> <p>3.3 การพัฒนาภาคเกษตรในประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น เวียดนาม จีน และพม่า ส่งผลต่อภาพรวมการผลิตในภาคการเกษตรและการแข่งขันที่สูงมากขึ้น</p>	<p>3.1 จัดหาน้ำ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทานเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร ทั้งเพื่อเพิ่มผลผลิตและการผลิตนอกฤดู รวมทั้งการทำเกษตรพื้นฐานเพื่อการดำรงชีพ</p> <p>3.2 การปรับการผลิตในระบบชลประทานเป็นพืชเศรษฐกิจ ที่มีมูลค่าและความต้องการสูง</p>
<p>4. ภาคบริการและการท่องเที่ยว ยังสามารถเติบโตได้อย่าง</p>	<p>4.1 ภาคบริการและการท่องเที่ยว ยังคงเติบโตตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยมีกรุงเทพมหานคร</p>	<p>4.1 จัดหาแหล่งน้ำในพื้นที่ท่องเที่ยวเดิมที่มีข้อจำกัดและลงทุนสูง</p> <p>4.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่</p>

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
ต่อเนื่อง	และพื้นที่โดยรอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและรายได้ให้กับชุมชน 4.2 การเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคเอเชีย ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง	ตามความสามารถในการจัดหาแหล่งน้ำ
5. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	5.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงของพายุฝน การกระจายตัว และกระจุกตัวของฝน ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำและอุทกภัยบ่อยครั้ง และเกิดความเสียหายรุนแรงมากขึ้น 5.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลต่อปริมาณน้ำต้นทุนและผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอาจจะลดลงไม่เพียงพอในบางปี (ภาพรวมของการผลิตและบริโภคของโลก)	5.1 จัดทำแผนเพื่อบริหารจัดการน้ำแบบยืดหยุ่น โดยมีแหล่งน้ำหลัก และสำรองระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำควบคู่ไปกับระบบชลประทาน 5.2 การจัดการความเสี่ยงจากอุทกภัยและภัยแล้ง โดยเร่งจัดทำแผนที่ความเสี่ยงการขาดแคลนน้ำและอุทกภัย รวมทั้งพัฒนาระบบพยากรณ์เตือนภัยให้มีประสิทธิภาพ และมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องด้วยความรวดเร็ว 5.3 การสร้างความพร้อมในการรับมือรวมทั้งลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง โดยเร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งชะลอน้ำ แก้มลิง ปรับปรุงสภาพลำน้ำ เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนแหล่งเก็บกัก ปรับปรุงเกณฑ์การจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำ

3.2.2 การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรและสถานการณ์ของประเทศไทยที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
1. การจัดการต้นน้ำและป่าไม้	1.1 พื้นที่ป่าต้นน้ำยังคงถูกบุกรุกอย่างต่อเนื่อง จนมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคใต้ มีการปลูกพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ต้นน้ำมากขึ้น เช่น ยูคาลิปตัสและยางพารา เป็นต้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่าและ	1.1 มีผลกระทบต่อพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำจำเป็นต้องจัดการพื้นที่ต้นน้ำเพื่อลดผลกระทบในภาพรวมของกลุ่มน้ำทั้งน้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำ

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
	<p>ความรุนแรงของอุทกภัยและการขาดแคลนน้ำ</p> <p>1.2 การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้รับผลกระทบจากการกำหนดนโยบายด้านป่าไม้</p>	<p>1.2 การพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนต้องพิจารณา ร่วมกับการใช้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรอื่น ๆ จึงต้องใช้ระยะเวลาและวิธีการที่ ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง</p>
<p>2. การเกิดอุทกภัย</p>	<p>2.1 มีแนวโน้มปริมาณน้ำท่า และ อัตราการไหลสูงสุด เพิ่มขึ้น</p> <p>2.2 สถานการณ์การใช้ที่ดิน เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก ทำให้สภาพการไหลของน้ำท่า จากพื้นที่การเกษตรมีการ เปลี่ยนแปลง การลดลงของพื้นที่ ชุ่มน้ำทางน้ำธรรมชาติ เนื่องจาก การก่อสร้างโครงการพื้นฐานต่าง ๆ</p> <p>2.3 การขยายตัวของชุมชนเมืองไม่ เหมาะสม เช่น เข้าไปอยู่ในพื้นที่ ลุ่มหรือพื้นที่น้ำหลาก การพัฒนา ที่กีดขวางหรือรูกล้ำทางระบาย น้ำ ตามธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นต้น ทำให้มีความเสี่ยง มากขึ้น และการป้องกันชุมชน จะต้องใช้งบประมาณสูงมาก</p> <p>2.4 การเกิดอุทกภัยที่มีความ รุนแรงมากขึ้น เช่น การเกิด อุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ปี พ.ศ. 2554 และ อ.หาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2553 มีโอกาสที่จะ เกิดขึ้นได้อีก รวมทั้งในลุ่มน้ำอื่น ๆ</p> <p>2.5 ระดับน้ำทะเลจะสูงขึ้น</p>	<p>2.1 สถานการณ์อาจจะมีความรุนแรงขึ้น หากไม่มีมาตรการในการควบคุมปัจจัยที่ ทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ เกิดขึ้น</p> <p>2.2 น้ำท่วมชุมชนจะมีความรุนแรงมากขึ้น หากยังไม่สามารถควบคุมผังเมือง การบุกรุกทางน้ำ และการบังคับใช้ในประเด็นที่ เกี่ยวข้อง เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินใน พื้นที่เสี่ยง การรักษาสภาพลุ่มน้ำ ธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตผังเมือง การวางผังโครงสร้างพื้นฐานของเมือง ไม่ให้กระทบต่อการระบายน้ำ เป็นต้น</p> <p>2.3 มีความจำเป็นที่ต้องลงทุนสูงมาก ในการป้องกันหรือบรรเทาอุทกภัย เช่น โครงการจัดทำทางผันน้ำและโครงการใช้ พื้นที่เกษตรรองรับน้ำนอง</p>
<p>3. การจัดหาเงินทุน</p>	<p>3.1 แนวโน้มการพัฒนาแหล่งเก็บ กักน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ มี โอกาสเพิ่มขึ้นได้น้อย ทำได้ ยากและใช้เวลานาน ควร พัฒนาด้านอื่นเพิ่ม เช่น การ ปรับระบบการเกษตรในพื้นที่ เกษตรน้ำฝน</p>	<p>3.1 การพัฒนาเงินทุนเพิ่มในอนาคตจะ เพิ่มได้ไม่มาก จะต้องจัดการด้านความ ต้องการให้สอดคล้องกับศักยภาพการ พัฒนาหรืออาจจะต้องจัดการด้านอื่น เสริม ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาคเหนือ : ทิศทางการ พัฒนาควบคู่กับ การอนุรักษ์ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพ

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
	<p>- ศักยภาพการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการเพิ่มความจุเก็บกักได้อีก 18,900 ล้านลูกบาศก์เมตร และพัฒนาพื้นที่ชลประทานเพิ่มได้อีก 18.8 ล้านไร่</p> <p>- พื้นที่เกษตรน้ำฝนที่ไม่มีศักยภาพพัฒนาแหล่งน้ำจำนวน 100 ล้านไร่พัฒนาโดยใช้แหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำบาดาล แหล่งน้ำชุมชน และแหล่งน้ำในไร่นาเสริมการใช้น้ำฝน</p> <p>- ปริมาณน้ำที่จะต้องจัดหาต้นทุนและจัดสรรในพื้นที่เกษตรน้ำฝนอีกประมาณ 48,960 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมากกว่าศักยภาพการพัฒนาภายในประเทศ</p> <p>3.2 การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในชนบทได้รับการแก้ไขอยู่ในระดับดี แต่ยังมีปัญหาในปีที่แล้งมาก ที่ยังต้องมีการแจกจ่ายน้ำ ด้านคุณภาพน้ำส่วนใหญ่ยังอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสำหรับน้ำบริโภค ในหลายพื้นที่ต้องซื้อน้ำดื่มจากพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้มีต้นทุนในการจัดหาค่อนข้างสูง</p> <p>3.3 การขาดแคลนน้ำเพื่อภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และเมืองหลัก มีแนวโน้มเกิดขึ้นได้ในหลายพื้นที่ ถ้าการขยายตัวไม่สอดคล้องกับศักยภาพที่จะจัดหาได้ จะต้องมีการจัดสรรน้ำระหว่างกิจกรรมให้</p>	<p>โครงการเดิมและพัฒนาเพิ่มให้สมดุลระหว่างต้นทุนและการใช้ประโยชน์</p> <p>- ภาคกลาง : เนื่องจากเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและแหล่งผลิตการเกษตรที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ จำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นคงของแหล่งน้ำต้นทุนให้สามารถรองรับปีที่แล้งรุนแรงได้</p> <p>- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : มีพื้นที่การเกษตรมาก ศักยภาพการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่น้อย ควรเร่งพิจารณาแหล่งเก็บน้ำในลุ่มน้ำชีตอนบน การพิจารณาการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำนานาชาติ และมีการปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรให้สอดคล้องกับต้นทุนการพัฒนา</p> <p>- ภาคตะวันออก : ความต้องการน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมและภาคบริการจะยังคงขยายตัว จึงจำเป็นต้องจัดหาแหล่งเก็บน้ำ เสริมประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งเก็บน้ำเดิม และสร้างระบบโครงข่ายน้ำรวมถึงต้องมีระบบการจัดสรรน้ำที่เหมาะสม เพื่อลดความขัดแย้งกับภาคการเกษตร</p> <p>- ภาคตะวันตก : ในภาพรวมมีการพัฒนาต้นทุนและพื้นที่ชลประทานจำนวนมาก แต่ยังมีพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาที่มีความเสี่ยงขาดแคลนน้ำสูง ต้องมีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กสนับสนุน</p> <p>- ภาคใต้ : มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ทำให้ความต้องการการพัฒนาระบบชลประทานลดลง แต่ด้านการบริการและท่องเที่ยวยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จะต้องวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำและโครงสร้างพื้นฐานรองรับให้เพียงพอ</p>

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
	<p>เหมาะสม</p> <p>3.4 แอ่งน้ำบาดาลขนาดใหญ่ ยังมี ศักยภาพที่จะพัฒนาใช้ประโยชน์ ได้เพิ่ม</p>	<p>3.2 การพัฒนาโครงข่ายน้ำเชื่อมระหว่าง แหล่งน้ำเพื่อสร้างเสถียรภาพของน้ำ ต้นทุน</p> <p>3.3 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กทั้งผิวดิน และน้ำบาดาลเพิ่มเติม เพื่อลดความเสี่ยง ในปีที่แล้งมาก เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับ ความจำเป็นพื้นฐานสำหรับชุมชน</p> <p>3.4 การขยายความต้องการใช้น้ำในอนาคต โดยเฉพาะเพื่อภาคเศรษฐกิจจะต้อง พิจารณาศักยภาพที่จะพัฒนาน้ำต้นทุน เพิ่ม รวมทั้งการวางแผนการจัดสรรน้ำ ระหว่างภาคการใช้น้ำต่าง ๆ</p> <p>3.5 แหล่งน้ำบาดาลจะสามารถเป็นแหล่งน้ำ เสริมน้ำผิวดินเพื่อการผลิต (เกษตร/ อุตสาหกรรม) และการใช้ในภาค เศรษฐกิจที่มีข้อจำกัดในการจัดหา น้ำ สะอาดจากน้ำผิวดิน</p>
<p>4. การแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำ</p>	<p>4.1 ปริมาณน้ำเสียจากชุมชน เป็นปริมาณน้ำเสียที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำมากที่สุดและจะเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของ ประชากรและเศรษฐกิจ</p> <p>4.2 น้ำเสียจากการเพาะปลูก ประมงและปศุสัตว์ รวมทั้งการ รุกตัวของน้ำเค็ม มีผลกระทบต่อ รุนแรงในฤดูแล้ง เนื่องจากไม่มี ปริมาณน้ำเพียงพอที่จะจัดสรร เพื่อรักษาระบบนิเวศ</p> <p>4.3 การเพิ่มขึ้นของโรงงานขนาด กลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะ พื้นที่ตอนล่างของกลุ่มน้ำ เจ้าพระยา ท่าจีน แม่กลอง และบางปะกง</p> <p>4.4 การใช้น้ำจากลำนํ้ามากขึ้น ทำ ให้น้ำเค็มรุกตัวมากกว่าในอดีตมาก</p>	<p>4.1 หากไม่สามารถควบคุมน้ำเสียจาก แหล่งกำเนิดไม่ให้เกิดขีดความสามารถใน การรองรับของแหล่งน้ำอาจจะต้อง จัดสรรน้ำต้นทุนเพื่อรักษาระบบนิเวศ</p> <p>4.2 มีผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำ เพื่ออุปโภคบริโภค ในแหล่งที่มีกิจกรรม หนาแน่นอนโดยเฉพาะในฤดูแล้ง</p> <p>4.3 มีผลต่อการควบคุมคุณภาพน้ำของ แหล่งน้ำธรรมชาติ</p> <p>4.4 การจัดสรรน้ำเพิ่มขึ้น เพื่อลดปัญหา น้ำเสีย การรุกตัวของน้ำเค็ม และการ รักษาบบนิเวศน์</p>
<p>5. การจัดการทรัพยากร ดินและการใช้ที่ดิน</p>	<p>5.1 มีการนำพื้นที่ที่เหมาะสมทาง การเกษตรมาใช้ในการขยาย</p>	<p>5.1 ประสิทธิภาพการผลิตลดลง โดยเฉพาะในพื้นที่ชลประทานที่ได้ลงทุนไว้</p>

ประเด็นสถานการณ์	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง	ทิศทางการจัดการน้ำ
	เมืองและพัฒนาพื้นที่ อุตสาหกรรม 5.2 การนำพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อ การเกษตรมาใช้ในการเกษตร การใช้ประโยชน์จากที่ดินที่ไม่ เหมาะสมกับชนิดดิน	5.2 การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการพัฒนาการ เกษตรในพื้นที่ดังกล่าวอาจไม่คุ้มค่าลงทุน 5.3 ปรับระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมกับ ศักยภาพน้ำและคุณสมบัติดิน รวมทั้ง การควบคุม อุปสงค์ อุปทาน ผลผลิตด้าน การเกษตรให้เหมาะสม
6. การจัดการแหล่งน้ำ ธรรมชาติ ที่เป็นพื้นที่ ชุ่มน้ำ	6.1 พื้นที่ชุ่มน้ำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ยกเว้นพื้นที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ประเภทต่าง ๆ 6.2 มีการสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำจาก การใช้ประโยชน์ในกิจกรรม ต่าง ๆ เช่น การทำการเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ รวมถึง การสร้างคันคูหรือคันกั้นน้ำ ล้อมรอบพื้นที่	6.1 ปรับปรุงการจัดการให้เหมาะสม ป้องกันพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีขนาดลดลงหรือ สูญเสียระบบนิเวศตามธรรมชาติ
7. หน่วยงานด้านน้ำ มีลักษณะแยกส่วน และมีความซ้ำซ้อน ในการกิจ รวมทั้งยัง ไม่มีองค์กรด้าน นโยบายที่ชัดเจน	7.1 ปัญหาด้านน้ำมีความท้าทาย และซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในการ กำหนดนโยบายและการ วางแผน 7.2 ถ้าไม่มีระบบบริหารจัดการน้ำ องค์กร และกฎหมายจะทำให้ ไม่สามารถตัดสินใจที่เป็น เอกภาพในการแก้ไขปัญหา ด้านทรัพยากรน้ำ	7.1 ต้องมีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่และ องค์กรด้านนโยบายในการรับผิดชอบการ บริหารจัดการในภาพรวมทั้งระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ 7.2 หน่วยงานด้านจัดการน้ำจำเป็นต้อง บูรณาการการทำงาน เพื่อแก้ปัญหาใน การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งด้าน นโยบายและการจัดทำแผนปฏิบัติการ 7.3 มีระบบและกระบวนการที่เป็นเอกภาพ และสามารถตอบสนองต่อปัญหาด้านน้ำ ที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที

3.3 การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ คือ การวางโครงสร้างความคิดที่จะนำไปสู่การสร้างยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องรองรับกับสถานการณ์ทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยพิจารณาจากหลักการประกอบด้วย

3.3.1 หลักการบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาระบบน้ำที่ทำให้สังคมเกิดความสมดุลใน 3 มิติ โดย มิตินิเวศ อนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศน้ำ เพื่อสงวนรักษาและส่งมอบน้ำให้สังคมได้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการผลิตทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคงเพียงพอ ด้วยคุณภาพที่เหมาะสม มิติเศรษฐกิจ จัดหาน้ำต้นทุน (Supply side management) เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและ

เสริมสร้างการแข่งขันของประเทศ โดยมีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด (Demand side management) เพื่อให้มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อความต้องการในทุกฤดูกาลอย่างต่อเนื่อง ยาวนาน และ มีดีสังคม จัดสรร แบ่งปัน และกระจายน้ำ จากพื้นที่ที่มีน้ำมากไปสู่พื้นที่ที่มีน้ำน้อยหรือขาดแคลน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ห่างไกล แห้งแล้ง และยากจน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ได้มีโอกาสใช้ประโยชน์ ทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ดีมีคุณภาพอย่างเสมอภาค

3.3.2 นโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในด้านการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และด้านการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ และพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนที่ท่วมเป็นบริเวณกว้างและท่วม เฉพาะพื้นที่ การแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่และบางฤดูกาล การจัดสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็กให้ กระจายครอบคลุมทั่วพื้นที่เพาะปลูก และการควบคุมมิให้เกิดน้ำเสียจากการผลิตและบริโภค รวมทั้งการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีการบูรณาการแผนงาน และงบประมาณร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และการนำ เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบบริหารจัดการน้ำและการเตือนภัย

3.3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ปี พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งจัดทำขึ้น ภายใต้กรอบวิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2570 ได้กำหนดแนวทางบริหารจัดการน้ำไว้ในยุทธศาสตร์ความเข้มแข็ง ภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ และยั่งยืน และยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น

3.3.4 แนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ซึ่งเป็นแนวคิดการพัฒนาสู่ความพอเพียง ที่ปรับจากการมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมาเป็นการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์และความอยู่เย็นเป็นสุข ของประชาชนเป็นหลัก และการใช้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและคุณภาพ ชีวิตที่ดี ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ

1) ปรับวิธีคิดและวิธีการพัฒนาจากแยกส่วนตามภารกิจและหน้าที่มาเป็นแบบบูรณาการ เชื่อมโยงทุกมิติ ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษา

2) ปรับกระบวนการพัฒนาให้เชื่อมโยงและเกิดบูรณาการระหว่าง “บนลงล่าง” และ “ล่างขึ้นบน” ให้สามารถตอบสนองการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับชาติ ระดับพื้นที่ ระดับท้องถิ่นและชุมชนได้ อย่างเหมาะสม โดยคำนึง “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในกระบวนการดำเนินการ

3) ยึดหลัก “ภูมิสังคม” ตามความหลากหลายทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทาง สภาพแวดล้อมของพื้นที่ วิถีชีวิตของชุมชนสังคม โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างภูมิภาค และชนบทกับเมือง

3.4 วิสัยทัศน์/ยุทธศาสตร์/แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

3.4.1 วิสัยทัศน์

ในการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้มีกรอบทิศทางของแผน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้

“ ทุกหมู่บ้านมีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อการผลิตมั่นคง ความเสียหายจากอุทกภัยลดลง คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุล โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ”

3.4.2 เป้าหมายในภาพรวมของแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในด้านต่าง ๆ ระดับประเทศ จึงได้กำหนดเป้าหมายในภาพรวมของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2558-2569) ให้บรรลุเป็นไปตามวิสัยทัศน์ ดังนี้

1) จัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภค ที่เพียงพอทั้งปริมาณคุณภาพให้แก่ชุมชนชนบท (ครบทุกหมู่บ้านในปี พ.ศ. 2560) และชุมชนเมือง พื้นที่เศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

2) จัดหาน้ำเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และรักษาระบบนิเวศ เพื่อจัดหาแหล่งน้ำสำหรับชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพพื้นฐาน การทำเกษตรน้ำฝน การผลิตต่าง ๆ ของชุมชนให้เพียงพอ จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการพัฒนาตามเป้าหมายของประเทศ การพัฒนาเกษตรชลประทานและพัฒนาด้านเศรษฐกิจรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม โดยต้องพิจารณาศักยภาพข้อจำกัดของพื้นที่และมิติทางสังคม/วิถีชุมชน รวมทั้งควบคุมและจัดสรรน้ำให้สมดุลและเพียงพอเพื่อรักษาระบบนิเวศ และบริหารจัดการความต้องการใช้น้ำให้สมดุลกับน้ำต้นทุน

3) พัฒนาแหล่งน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ เพื่อให้สามารถสร้างความสมดุลในมิติสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาอย่างน้อยต้องเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำขั้นต่ำของกลุ่มน้ำ มีน้ำเพื่อระบบนิเวศ อุปโภค บริโภค และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของพื้นที่

4) ลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมืองพื้นที่เศรษฐกิจหลัก โดยการป้องกันในเขตชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญที่มีผลกระทบรุนแรงและเสียหายสูง ให้มีการใช้มาตรการการเชิงรุกในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและมาตรการผังเมืองเพื่อลดผลกระทบในอนาคต การลดความเสียหายจากน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม น้ำท่วมฉับพลัน โดยการชะลอน้ำในพื้นที่ต้นน้ำและกลางน้ำ จัดการข้อมูลและการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพ และลดความเสียหายในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤติ(รุนแรงหรือมีความเสียหายสูง) รวมทั้งการปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การสนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย

5) การจัดการคุณภาพน้ำ เพื่อให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักและในลุ่มน้ำที่มีคุณภาพน้ำวิกฤติให้มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป โดยให้ความสำคัญกับการลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด การบังคับใช้กฎหมาย การให้ความรู้ ความตระหนัก และมาตรการตรวจวัดเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ

6) พื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมให้ได้อย่างน้อย ๔๐ ของประเทศ และจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อให้สามารถสร้างความสมดุลของน้ำท่า ลดผลกระทบต่อปัญหาการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วม

7) การบริหารจัดการ เมืองค์กร กลไก กฎหมาย (รวมทั้งข้อตกลง ความร่วมมือระหว่างประเทศ) ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นเอกภาพ และมีข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ บริหารจัดการได้รวดเร็ว อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.3 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในภาพรวมที่วางไว้ และบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ข้างต้น จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค
2. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)
3. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
4. ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ
5. ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

โดยสามารถสรุปเป็นผังยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

วิสัยทัศน์ : ทุกหมู่บ้านมีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อการผลิตมั่นคง ความเสียหายจากอุทกภัยลดลง คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุล โดยมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน	ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ
เป้าประสงค์	จัดหาสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชนครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ	1. บริหารจัดการความต้องการใช้น้ำทุกกิจกรรมให้สอดคล้องกับน้ำต้นทุนและความต้องการใช้น้ำ 2. ลดความสูญเสีย และเพิ่มมูลค่าน้ำชลประทาน 3. จัดหาน้ำต้นทุนเพื่อการใช้งานขั้นพื้นฐานและรักษาระบบนิเวศ 4. จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตรกรรมค้ำชีพ 5. จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่ออุตสาหกรรม	1. ลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญที่มีผลกระทบรุนแรงและความเสียหายสูง 2. ลดความเสียหายในพื้นที่เกษตร และสนับสนุนการปรับตัวในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยซ้ำซาก 3. ลดความเสียหายจากน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม น้ำท่วมฉับพลันในหมู่บ้านเสี่ยงภัย	1. แหล่งน้ำทั่วประเทศมีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยให้มีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียและลมลพิษจากแหล่งกำเนิด และแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูยกระดับให้ดีขึ้น 2. ควบคุมความเค็มปากแม่น้ำ ณ จุดควบคุม	1. พื้นพื้นที่ป่าต้นน้ำเสื่อมโทรม ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ 2. ป้องกันการสูญเสียหน้าดินและพื้นที่ดินถล่มในพื้นที่เกษตรลาดชัน	1. เมืองค้ำกร /กฎหมาย ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผนที่เป็นเอกภาพ 2. มีระบบข้อมูลใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต 3. สร้างความริ้วความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตาม 4. ระบบติดตาม ประเมินผล และบำรุงรักษาอาคารชลประทาน
เป้าหมายตามศักยภาพ	1. จัดหาแหล่งน้ำผิวดิน/น้ำบาดาล และพัฒนาประปาชนบทหรือประปาหมู่บ้าน จำนวน 7,490 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2560 2. ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบท จำนวน 9,093 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2564 3. โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 โรงเรียน/ชุมชน ภายในปี พ.ศ. 2564 4. ชุมชนเมืองพื้นที่เศรษฐกิจมีระบบประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง และขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง ภายในปี พ.ศ. 2569	1. การจัดการด้านความต้องการ 1.1 อุตสาหกรรมภาคตะวันออกลดการใช้ และการนำกลับมาใช้ใหม่ ได้ร้อยละ 10 1.2 มีกลไกควบคุมการใช้น้ำ และการจัดสรรน้ำ 2. การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) 3. เพิ่มประสิทธิภาพเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำเดิมให้เต็มศักยภาพ และลดการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเดิมร้อยละ 10 4. จัดหาแหล่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรน้ำฝนได้อย่างน้อย 1 ฤดูการผลิตพื้นที่แหล่งน้ำธรรมชาติ ให้มีปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ชุดสระน้ำในไร่นา 270,000 บ่อ น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 1.04 ล้านไร่ แหล่งน้ำชุมชน 1,715 แห่ง 5. พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบชลประทานใหม่ โดยเน้นลุ่มน้ำที่มีแหล่งเก็บกักน้ำต่ำ และมีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ 6. จัดหาน้ำต้นทุนในรูปแบบพิเศษ ได้แก่ ระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำรองรับพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม	1. ลำน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตร 2. เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากล้นตลิ่ง ลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในลุ่มน้ำวิกฤติ 10 ลุ่มน้ำ 3. พัฒนาพื้นที่รับน้ำองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลากขนาดใหญ่ 4. ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมืองพื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง 5. จัดทำปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/ลุ่มน้ำ 15 แห่ง 6. สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย โดยเฉพาะกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา/กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1. ลดของเสียที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำ 2. ป้องกันและเตือนภัยวิกฤติคุณภาพน้ำ	1. พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู จำนวน 4,770 ล้านไร่ และลดความเร็วน้ำหลากในพื้นที่ต้นน้ำ 2. พื้นที่ได้รับการป้องกันการสูญเสียหน้าดิน จำนวน 9,475 ล้านไร่ ลดการกัดเซาะในพื้นที่ต้นน้ำ	1. เมืองค้ำกร /กฎหมาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ 2. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 3. ประชาชนมีความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการติดตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 4. บริหารจัดการน้ำ และดูแลรักษาอาคารชลประทานให้ใช้งานได้อย่างยาวนานและมีประสิทธิภาพ
กลยุทธ์/มาตรการ/แนวทาง	1. จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและก่อสร้างระบบประปา 2. พัฒนาระบบประปาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ 3. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบท และจัดหาแหล่งเก็บกักน้ำฝน 4. จัดหาน้ำดื่มให้โรงเรียนและชุมชน 5. การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 5.1 รณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัด 5.2 เพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งน้ำ 5.3 ควบคุมการขยายตัวของชุมชนเมืองให้เหมาะสมกับศักยภาพน้ำต้นทุน 5.4 บริหารจัดการน้ำตามหลัก 3R	1. การจัดการด้านความต้องการ 1.1 กำหนดพื้นที่ควบคุมการขยายตัวของอุตสาหกรรม 1.2 กำหนดกติกาการจัดสรรน้ำต้นทุนร่วมกันหลายพื้นที่หรือกิจกรรม 2. บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) 3. การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบชลประทาน 3.1 เพิ่มการกักเก็บน้ำของแหล่งน้ำให้เต็มประสิทธิภาพ 3.2 ปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการเดิม 3.3 จัดระบบการปลูกข้าวให้เหมาะสม 3.4 เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก 3.5 ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ 4. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน 4.1 อนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ 4.2 ปรับปรุงสิ่งก่อสร้างแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม 4.3 ใช้น้ำบาดาลเสริมการใช้น้ำผิวดิน 4.4 ชุดสระน้ำในไร่นา และสนับสนุนแหล่งน้ำชุมชน 5. การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่และระบบกระจายน้ำ 5.1 พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำที่มีการกักเก็บต่ำ/ปลูกบ้านได้สูง 5.2 จัดหาแหล่งน้ำต้นทุน 5.3 จัดทำระบบส่งน้ำ 6. พัฒนาระบบผันน้ำ และระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำทั้งภายในและระหว่างลุ่มน้ำ/ต่างประเทศ 7. การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมพัฒนาใหม่	1. การปรับปรุงทางน้ำสายหลัก 2. การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ผันน้ำ และพื้นที่รับน้ำอง 2.1 การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ 2.2 การจัดหาพื้นที่รับน้ำองพื้นที่แก้มลิง 3. การป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง 3.1 วางระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง 3.2 ปรับปรุงระบบระบายน้ำในเขตชุมชนเมืองที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมซ้ำ 4. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำจังหวัด และปรับปรุง/จัดทำผังเมือง 4.1 การใช้มาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/จังหวัด 4.2 การใช้ผังเมืองควบคุมในพื้นที่พัฒนาหนาแน่น 5. การพัฒนาและบริหารจัดการเพื่อลดน้ำหลากพื้นที่ตอนล่าง 6. การสนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย 6.1 การจัดรูปและปรับพื้นที่ทำนบน้ำท่วมซ้ำซาก 6.2 หลีกเลี่ยงการปลูกบ้านในบริเวณน้ำท่วมถึง/ปลูกบ้านได้สูง 6.3 ปรับระบบการทำเกษตรหรือเลือกชนิดพืช และระยะเวลาปลูกพืชให้เหมาะสม	1. พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน 2. ลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด 2.1 กำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษ 2.2 ป้องกันและแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำในลุ่มน้ำวิกฤต - น้ำเสียจากชุมชน - น้ำเสียจากอุตสาหกรรม - น้ำเสียจากเกษตรกรรม 3. การควบคุมระดับความเค็ม 4. การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ	1. การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม เพื่อปรับสมดุลของระบบนิเวศพื้นที่ต้นน้ำ ชะลอการไหลหลากในช่วงฤดูฝน เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่า 1.1 ปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำที่เสื่อมโทรม 1.2 ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ 1.3 การกำหนดมาตรการแนวทางการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ และควบคุมมลพิษทางธรรมชาติ 2. ป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน 2.1 ปลูกพืชคลุมดิน 2.2 ปลูกไม้ยืนต้น 2.3 โครงการนำร่องในลุ่มน้ำสาขา ในลุ่มน้ำที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสูง	1. จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ... 2. การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ 3. การสนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำ และเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำ ทั้งในและระหว่างประเทศให้มีความเข้มแข็ง 4. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการในภาวะปกติและภาวะวิกฤต ทั้งในระดับประเทศ/ลุ่มน้ำ 5. การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการลุ่มน้ำสาขา 6. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ 6.1 พัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารน้ำ ภาวะปกติ/วิกฤต 6.2 เพิ่มข้อมูลนำเข้าประสิทธิภาพคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ 6.3 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน/ระบบสนับสนุน 6.4 พัฒนาระบบสนับสนุนการวางแผนการพัฒนา/อนุรักษ์/การใช้ประโยชน์ 7. การจัดการน้ำ บำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบชลประทาน 7.1 บริหารจัดการตามหลักวิชาการ 7.2 ซ่อมแซม/บำรุงรักษาอาคารชลประทานให้คงสภาพเดิม 8. การควบคุมการบุกรุกทางน้ำ 8.1 การจัดทำฐานข้อมูลการบุกรุกทางน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะ 8.2 การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเขตทางน้ำ 8.3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด 8.4 การรณรงค์การสร้างจิตสำนึกให้รักถ้ำทางน้ำ 9. การติดตามและประเมินผล 10. การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

หลักการ : น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนซึ่งต้องจัดทำให้ประชาชนสามารถมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้ทั่วถึงทั้งในชนบทและเมือง ภาพรวมความต้องการใช้น้ำปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) เพื่อการอุปโภคบริโภคมีความต้องการ 6,490 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในอนาคตคาดการณ์ความต้องการน้ำในปี พ.ศ. 2570 จำนวน 8,260 ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพของประชาชน จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) ในปี พ.ศ. 2556 พบว่าจำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปา จำนวน 7,490 หมู่บ้านและมีหมู่บ้านที่ประกาศเป็นพื้นที่ภัยแล้งที่ต้องให้การช่วยเหลือเฉพาะหน้าเป็นประจำทุกปี ราษฎรในหลายพื้นที่ยังคงอาศัยน้ำจากบ่อน้ำตื้นสำหรับการอุปโภค และหลายพื้นที่มีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดหาน้ำเพื่อการบริโภค เนื่องจากมีข้อจำกัดในการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน ทั้งน้ำผิวดินและน้ำบาดาล เช่น ในพื้นที่สูง พื้นที่ห่างไกลแหล่งน้ำ พื้นที่ที่มีปัญหาคุณภาพน้ำบาดาล และในบางปีที่เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้งรุนแรง

สำหรับในเขตเมือง ความต้องการใช้น้ำส่วนใหญ่เพิ่มจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และประชากรเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองมากขึ้น การขยายตัวเมืองหลักและการท่องเที่ยว รวมถึงการค้า การบริการทั้งในประเทศและเมืองการค้าชายแดน ซึ่งต้องวางแผนทั้งการจัดหาน้ำต้นทุนและระบบประปาควบคู่กันไป

เป้าประสงค์ : จัดหาน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน ครอบคลุมทุกหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

- กลยุทธ์ :**
- 1) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและก่อสร้างระบบประปา โดยการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับหมู่บ้านและชุมชนชนบท และก่อสร้างระบบประปาให้เพียงพอต่อความจำเป็นพื้นฐาน ครอบคลุมทุกหมู่บ้านทั่วประเทศ ทั้งปริมาณและคุณภาพ
 - 2) พัฒนาระบบประปาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ โดยการพัฒนาขยายเขตระบบประปาสำหรับเมืองหลัก เมืองท่องเที่ยว พื้นที่รองรับการพัฒนาในอนาคต ให้สามารถรองรับการขยายตัวของเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่จัดตั้งขึ้นใหม่
 - 3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบทและจัดหาแหล่งเก็บน้ำฝน โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบประปาเดิม ปรับปรุงเพิ่มแหล่งน้ำต้นทุน และสนับสนุนการเก็บกักน้ำฝนสำหรับครัวเรือนที่อยู่ห่างไกลจากระบบประปา
 - 4) จัดหาน้ำดื่มให้โรงเรียนและชุมชน โดยการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้โรงเรียน/ชุมชน (แหล่งน้ำและระบบผลิต)
 - 5) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 5.1) การรณรงค์ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของน้ำ และมีจิตสำนึกการใช้น้ำอย่างประหยัด การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำ รวมถึงการนำอุปกรณ์และ/หรือเทคโนโลยีประหยัดน้ำมาใช้ประโยชน์
 - 5.2) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งน้ำและลดความสูญเสียในระบบจัดส่งน้ำประปาในพื้นที่ขาดแคลนน้ำต้นทุน

- 5.3) การควบคุมการขยายตัวของชุมชนเมือง อุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพน้ำต้นทุนของพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่เกาะ และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว
- 5.4) การบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยอาศัยหลัก 3R คือ Reduce, Reuse และ Recycle ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการใช้น้ำ คุณภาพน้ำและความคุ้มค่าในการลงทุน

เป้าหมายตามศักยภาพ¹ :

- 1) จัดหาแหล่งน้ำผิวดิน/น้ำบาดาล และพัฒนาประปาชนบทหรือประปาหมู่บ้าน จำนวน 7,490 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2560
- 2) ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบท จำนวน 9,093 หมู่บ้าน มีน้ำสะอาดอุปโภคบริโภคภายในปี พ.ศ. 2564
- 3) โรงเรียนและชุมชนมีระบบน้ำดื่มสะอาด 6,132 โรงเรียน/ชุมชน ภายในปี พ.ศ. 2564
- 4) ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจมีระบบประปาเพิ่มขึ้น 255 เมือง และขยายเขตประปาเมือง 688 แห่ง ภายในปี พ.ศ. 2569

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงานรับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและก่อสร้างระบบประปา	ร้อยละ 90 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 10 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	สถ. ทบ. ทน. อปท.
2. พัฒนาระบบประปาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 17 ของเมืองเป้าหมาย / ขยายเขตประปา ร้อยละ 100	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 48 ของเมืองเป้าหมาย	พัฒนาระบบประปาเมือง ร้อยละ 35 ของเมืองเป้าหมาย	กปภ.
3. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบประปาชนบทและจัดหาแหล่งเก็บน้ำฝน	ร้อยละ 10 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 90 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	สถ. ทบ. ทน. อปท.
4. จัดหาน้ำดื่มให้โรงเรียนและชุมชน	ร้อยละ 45 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	ร้อยละ 55 ของหมู่บ้านเป้าหมาย	-	ทบ.
5. การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ	-	แหล่งท่องเที่ยว ประเภทเกาะ และพื้นที่ขาดแคลนน้ำต้นทุน	เมืองหลักที่มีแนวโน้มน้ำขาดแคลนน้ำ	กปภ. อปท.

¹ เป้าหมายตามศักยภาพ หมายถึง เป้าหมายที่พิจารณาศักยภาพทางด้านอุทกวิทยา ภูมิกายภาพ และวิศวกรรม ซึ่งยังไม่รวมถึงข้อจำกัดทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และความคุ้มค่าในการลงทุน

หมายเหตุ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กรมทรัพยากรน้ำ (ทน.)
กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (ทบ.) การประปาส่วนภูมิภาค (กปภ.)
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)

หลักการ : การผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมมีบทบาทสำคัญต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดยภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในภาคเศรษฐกิจของประเทศ แต่ภาคการเกษตรก็ยังเป็นฐานหลักของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค โดยมูลค่าการผลิตการเกษตรส่วนใหญ่มาจากผลผลิตพืช ซึ่งประกอบด้วยพืชหลักได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อย ปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง เป็นต้น นับว่าเป็นแหล่งรายได้หลักและรองรับแรงงานของประชาชนในชนบท การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนและสนับสนุนความมั่นคงด้านเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ รวมทั้งการลดความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดแคลนน้ำ ปัจจุบันมีพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง เช่น เป็นพื้นที่ที่มีฝนตกน้อยกว่าปีละ 1,000 มิลลิเมตร สภาพดินไม่อุ้มน้ำ และขาดแหล่งเก็บกักน้ำ รวมทั้งพื้นที่ฝนตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล ทำให้เกิดภัยแล้งซ้ำซากและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน ปี พ.ศ. 2556 มีพื้นที่เกษตรน้ำฝนเสี่ยงภัยแล้งซ้ำซากระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง จำนวนประมาณ 26.8 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 22 ของพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานทั่วประเทศ

เนื่องจากปริมาณน้ำที่จัดสรรภายใต้โครงสร้างพื้นฐานปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) ไม่สามารถรองรับความต้องการน้ำในทุกประเภท และทุกพื้นที่ในอนาคต (พ.ศ. 2569) จึงมีความจำเป็นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำตามศักยภาพภายในประเทศ โดยประเมินความต้องการน้ำขั้นต่ำ ได้แก่ อุปโภคบริโภค การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการรักษาระบบนิเวศของกลุ่มน้ำจากหลักการของสมดุลน้ำ ปริมาณน้ำที่เหลือจึงนำไปสู่การกำหนดพื้นที่เกษตรชลประทาน และการพัฒนาด้านอื่น ๆ

เนื่องจากภาคเกษตรกรรมมีความต้องการใช้น้ำสูงถึง ร้อยละ 75 ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมด การกำหนดแนวทางการพัฒนา จึงมุ่งเน้นการลดความเสียหายและการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่การเกษตรต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

- 1) พื้นที่เกษตรชลประทานปัจจุบัน 30.22 ล้านไร่ ประมาณร้อยละ 60 อยู่ในภาคกลางและภาคเหนือ
- 2) พื้นที่เกษตรที่มีศักยภาพจะพัฒนาเป็นพื้นที่ชลประทานใหม่ ตามศักยภาพน้ำและการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำต้นทุนภายในประเทศ จำนวน 18.8 ล้านไร่ ประมาณร้อยละ 40 อยู่ในภาคเหนือ และร้อยละ 30 อยู่ในภาคใต้
- 3) พื้นที่เกษตรที่เหลืออีกประมาณ 100 ล้านไร่ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 57 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝน และเป็นพื้นที่ที่ต้องใช้กลยุทธ์พิเศษที่อาจมีค่าลงทุนสูง เช่น การใช้น้ำบาดาล การผันน้ำจากกลุ่มน้ำข้างเคียง โดยกำหนดเป็นพื้นที่เกษตรเพื่อความอยู่รอด เกษตรพอเพียง และเกษตรยั่งยืน ตามความเหมาะสมของลักษณะกายภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของดิน และน้ำ

สำหรับภาคอุตสาหกรรม การผลิตเพื่อการส่งออกยังคงขยายตัวในพื้นที่เดิม คือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ซึ่งภาคตะวันออกแนวโน้มยังขยายตัวสูง เนื่องจากภาคกลางประสบปัญหาน้ำท่วมรุนแรงอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะปี พ.ศ. 2554 ทำให้มีการลดขนาดการลงทุนและย้ายการผลิตออกไป จึงต้องเร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำแหล่งเก็บน้ำทุกประเภทและการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งเก็บน้ำเดิม รวมถึงการสร้างโครงข่ายน้ำสำหรับอุตสาหกรรมควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่เกษตรชลประทานในภาคตะวันออก เพื่อให้สามารถรองรับความเสี่ยงที่จะขาดแคลนน้ำและการเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่พัฒนาใหม่ เพื่อกระจายแหล่งผลิตไปสู่ภูมิภาคที่มีศักยภาพ

ทั้งนี้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือและลดความเสียหายจากภัยแล้ง เช่น การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้กับแหล่งเก็บกักเดิม ปรับปรุงเกณฑ์การจัดการน้ำในอ่างเก็บน้ำ และการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร รวมถึงปรับปรุงเทคนิคการปลูกพืช

- เป้าประสงค์ :**
- 1) บริหารจัดการความต้องการใช้น้ำในด้านการเกษตร อุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ให้สมดุลกับน้ำต้นทุนโดยเกิดประโยชน์สูงสุด
 - 2) ลดความสูญเสียน้ำ และเพิ่มมูลค่าน้ำชลประทาน ในพื้นที่เกษตรชลประทาน 30.22 ล้านไร่
 - 3) จัดหาน้ำต้นทุนเพื่อรักษาระบบนิเวศรวมทั้งควบคุมและจัดสรรน้ำให้สมดุลและเพียงพอทั้งเพื่อการใช้งานขั้นพื้นฐานของกลุ่มน้ำและระบบนิเวศ
 - 4) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาด้านการเกษตรตามศักยภาพ
 - 5) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่ออุตสาหกรรม เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมส่งออกและอุตสาหกรรมเพื่อการบริโภคภายในประเทศ

- กลยุทธ์ :**
- 1) **การจัดการด้านความต้องการ** เพื่อลดความต้องการในการจัดหาน้ำทางการเกษตร และลดความต้องการใช้น้ำด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการพัฒนา มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1) การกำหนดพื้นที่อุตสาหกรรมและควบคุมการขยายตัวของอุตสาหกรรม
 - 1.2) การกำหนดกติกาการจัดสรรน้ำต้นทุนร่วมกันหลายพื้นที่หรือกิจกรรม เป็นลุ่มน้ำที่ใช้น้ำต่อเนื่องกัน และการใช้น้ำภาคเกษตรและอุตสาหกรรม
 - 2) **บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning)²** การจัดการผลผลิตทางการเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทรัพยากรดิน น้ำ พืช โดยใช้พื้นที่เกษตรชลประทาน เป็นฐานการผลิตเชิงเศรษฐกิจ เพื่อการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน และในพื้นที่เกษตรน้ำฝน เพื่อผลผลิตตรงกับความต้องการของตลาดและเกษตรกรรมรายได้ที่เหมาะสม มีแนวทางการดำเนินการคือ
 - 2.1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศด้านการเกษตรเชิงพื้นที่โดยจัดทำข้อมูลด้านการเกษตรรายแปลง
 - 2.2) ประเมินขีดความเหมาะสมสำหรับการผลิตให้เป็นปัจจุบันโดยสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพยากรดินในเขตการใช้ที่ดินเพื่อผลิตสินค้าเกษตรรายพืช

² แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning), 2557 ดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- 2.3) ประกาศเขตเศรษฐกิจ โดยดำเนินงานจากการประกาศเขตความเหมาะสมพิจารณา ร่วมกับปัจจัยอื่นๆที่จำเป็น
- 2.4) สร้างมาตรการจูงใจ การบริหารความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา
- 2.5) ติดตามการดำเนินการและประเมินผลการปลูกพืชเศรษฐกิจตามนโยบายการจัดโซนนิ่ง
- 3) การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบชลประทาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 3.1) การเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำให้เต็มประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในลุ่มน้ำที่มีความต้องการใช้น้ำสูง สำหรับการอุปโภคบริโภค เมืองหลัก เมืองท่องเที่ยว พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่อุตสาหกรรม และขยายพื้นที่ชลประทาน
 - 3.2) การปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการ โดยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำของโครงการเดิม พัฒนาระบบกระจายน้ำ และจัดรูปที่ดิน
 - 3.3) จัดระบบการปลูกข้าวในเขตพื้นที่ชลประทานให้เหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มเจ้าพระยา ซึ่งการลดจำนวนครั้งของการเพาะปลูกข้าวลง รวมทั้งปรับปฏิทินการปลูกพืชและปรับชนิดพืช จะทำให้การบริหารจัดการน้ำเพื่อรองรับสถานการณ์ด้านน้ำท่วมและขาดแคลนน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
 - 3.4) การเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำในแหล่งน้ำขนาดเล็ก หรือในระดับไร่นา เพื่อเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ ในลุ่มที่มีศักยภาพการพัฒนาเพิ่มได้น้อย
 - 3.5) การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน รวมทั้งศึกษาปรับปรุงเกณฑ์ปฏิบัติการอ่างเก็บน้ำของอ่างเก็บน้ำขึ้นมาใหม่ โดยคำนึงถึงทั้งการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย และการเก็บกักน้ำให้เพียงพอกับความต้องการใช้น้ำของทุกภาคการใช้น้ำ
- 4) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝน เพื่อให้มีแหล่งน้ำสำหรับชุมชนในการทำการเกษตร เป็นน้ำต้นทุนสำหรับการขยายเขตระบบประปา และความจำเป็นพื้นฐาน มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 4.1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ หนองบึง ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมทั้งการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำระดับชาติและนานาชาติ ที่ไม่กระทบต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำในหนองบึงมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์
 - 4.2) การอนุรักษ์ฟื้นฟูลำน้ำที่ต้นเขินเพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำได้สูงสุดในฤดูแล้ง และสามารถระบายน้ำได้ อย่างมีประสิทธิภาพในฤดูน้ำหลาก ดำเนินการโดยการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรม ได้แก่ ฝายน้ำล้น ระบบส่งกระจายน้ำ อ่างเก็บน้ำต่าง ๆ รวมทั้งการเก็บกักในแหล่งน้ำธรรมชาติ ในลุ่มน้ำที่เกิดภัยแล้งและน้ำท่วม
 - 4.3) การใช้น้ำบาดาลเสริมการใช้น้ำผิวดิน ในพื้นที่ขาดแคลนน้ำและศักยภาพการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินต่ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และในพื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำบาดาลสูงในภาคเหนือและภาคกลาง
 - 4.4) การสนับสนุนการขุดสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร โดยการขุดสระน้ำ รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กนอกเขตชลประทาน
- 5) การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่และระบบกระจายน้ำ เพื่อการพัฒนาการเกษตรเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 5.1) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ โดยเน้นพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำที่มีการเก็บกักต่ำ ให้มีปริมาณเก็บกักอย่างน้อยเพียงพอสำหรับความต้องการใช้น้ำขั้นต่ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เศรษฐกิจของพื้นที่และระบบนิเวศ อีกทั้งยังลดปริมาณน้ำหลาก ได้ส่วนหนึ่งด้วย
- 5.2) จัดหาแหล่งน้ำต้นทุน และนำน้ำจากแหล่งน้ำใกล้เคียงมาใช้ประโยชน์ ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับภูมิกายภาพ ภูมิสังคม ได้แก่ ฝ่ายทดน้ำ ประตุนระบายน้ำ อาคารควบคุม และสถานีสูบน้ำ ทั้งนี้โครงการแหล่งน้ำใหม่เหล่านี้ส่วนหนึ่งสามารถใช้สำหรับการพัฒนาเมืองภาคเศรษฐกิจ และภาคอุตสาหกรรมด้วย
- 5.3) การจัดทำระบบส่งน้ำ เพื่อการพัฒนาการชลประทานอย่างเป็นระบบ
- 6) การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำภายในและระหว่างลุ่มน้ำ/ต่างประเทศ เพื่อหาน้ำต้นทุนให้กับลุ่มน้ำที่ขาดแคลนน้ำรุนแรงหรือพื้นที่เศรษฐกิจ ลุ่มน้ำภายในหรือภายนอกที่มีศักยภาพและระหว่างแหล่งกักเก็บน้ำและลำน้ำที่มีปริมาณน้ำมากกับที่มีปริมาณน้ำไม่พอเพียง โดยมุ่งระบายน้ำส่วนเกินจากแหล่งน้ำภายในประเทศหรือจากภายนอกประเทศเติมน้ำให้ลุ่มน้ำที่ขาดแคลนน้ำรุนแรง หรือพื้นที่พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาระบบโครงข่ายน้ำ ในพื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออก ร่วมกับการกำหนดเกณฑ์การจัดสรรน้ำร่วมกับองค์กรอื่น
- 7) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมพัฒนาใหม่ เพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) การจัดการด้านความต้องการ
 - 1.1) อุตสาหกรรมภาคตะวันออกสามารถลดการใช้ ใช้ให้คุ้มค่า และการนำกลับมาใช้ใหม่ ลดการใช้น้ำได้ร้อยละ 10
 - 1.2) มีกลไกควบคุมการใช้น้ำ และการจัดสรรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคตะวันตก
- 2) การจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้น้ำต่อหน่วยให้สูงขึ้น
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำเดิมให้เต็มศักยภาพ และลดการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเดิมร้อยละ 10 และเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำแหล่งน้ำขนาดเล็กในลุ่มน้ำที่มีศักยภาพการพัฒนาต่ำ รวมทั้งการดำเนินงานพัฒนาที่ดินที่ใช้เพื่อเกษตรกรรมให้สมบูรณ์ทั่วถึง โดยการวางผังจัดรูปที่ดิน การจัดระบบชลประทาน การจัดสร้างถนนหรือทางลำเลียงในไร่นา การปรับระดับพื้นที่ดิน การบำรุงดิน การวางแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลการเกษตร
- 4) จัดหาแหล่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรน้ำฝน ให้เพียงพอต่อการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ได้อย่างน้อย 1 ฤดูการ โดยการฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้มีปริมาณน้ำเก็บกักเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ขุดสระน้ำในไร่นา 270,000 บ่อ พัฒนาน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร 1.04 ล้านไร่ สนับสนุนแหล่งน้ำชุมชน 1,715 แห่ง
- 5) พัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ โดยเน้นลุ่มน้ำที่มีแหล่งเก็บกักน้ำต่ำ และมีพื้นที่เสี่ยงขาดแคลนน้ำ ให้เพียงพอกับความต้องการขั้นพื้นฐานในการอุปโภคบริโภค รักษาระบบนิเวศการพัฒนาพื้นที่เกษตรชลประทาน อุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ และพัฒนาโครงการแหล่งน้ำในรูปแบบต่างๆ เพื่อรองรับความต้องการในการพัฒนา การ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำให้มากขึ้น ให้มีปริมาณน้ำที่สามารถจัดการได้ไม่น้อยกว่า 9,500 ล้านลูกบาศก์เมตร และสามารถดำเนินการเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ไม่น้อยกว่า 8.7 ล้านไร่

- 6) การจัดหาเงินทุนในรูปแบบพิเศษ ได้แก่ ระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ ตามศักยภาพและข้อจำกัดเพื่อรองรับพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ รวมทั้งพื้นที่ขาดแคลนน้ำด้านต่างๆ ในระดับสูง

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงานรับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
เกษตร				
1. การจัดการด้านความต้องการ	1. ศึกษา ตรวจสอบ เหน้กนธ์การจัดสรรน้ำใน ลุ่มน้ำภาคกลาง ภาค ตะวันตก และ ภาคตะวันออก 2. ศึกษาวิจัย กำหนดมาตรการลดการใช้น้ำ ใช้ให้คุ้มค่าและการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่	1. กำหนดเกณฑ์การจัดสรรน้ำใน ลุ่มน้ำภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาค ตะวันออก 2. ลดการใช้น้ำได้ ร้อยละ 10 3. กำหนด การขยายตัวใน ภาคตะวันออก ให้เหมาะสม	1. ขยายผลใน ลุ่มน้ำอื่น ๆ 2. การศึกษา/วางแผนพื้นที่ อุตสาหกรรม ส่งออกและ อุตสาหกรรม ต้นน้ำ	ชป. ทน.
2. จัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) เพิ่มมูลค่าการใช้น้ำต่อหน่วยให้สูงขึ้น	การบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการจัดระบบปลูกพืชอย่างเหมาะสม ในพื้นที่ชลประทานเดิม 30.22 ล้านไร่ โดยมุ่งเน้นลุ่มเจ้าพระยาใหญ่ ลุ่มน้ำชี และลุ่มน้ำมูล			ชป. พต.
3. การเพิ่มประสิทธิภาพโครงการแหล่งน้ำและระบบชลประทานเดิม	1. เพิ่มปริมาณเก็บกัก 95 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 2. เพิ่มพื้นที่ชลประทาน 0.16 ล้านไร่ 3. ศึกษา/ปรับปรุงระบบชลประทานที่มีอยู่เดิม	1. ดำเนินการ ต่อเนื่องจากผล ศึกษา 2. เพิ่มประสิทธิภาพโครงการอย่างน้อยร้อยละ 10 3. ลดความต้องการใช้น้ำในเขตอย่างน้อยร้อยละ 10 4. ศึกษาปรับปรุง	1. ดำเนินการ ต่อเนื่องจาก ผลศึกษา 2. เพิ่ม ประสิทธิภาพโครงการอย่างน้อยร้อยละ 10 3. ลดความ ต้องการใช้น้ำ	ชป. สด. อปท.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
		โครงการ ขนาดเล็ก โดยมุ่งเน้น ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ	ในเขตอย่าง น้อยร้อยละ 10	
4. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่ง น้ำในพื้นที่เกษตร น้ำฝน 4.1 ฟื้นฟูแหล่งน้ำ ธรรมชาติ 4.2 สนับสนุนการขุด สระน้ำในไร่นา 4.3 พัฒนาน้ำบาดาล เพื่อการเกษตร 4.4 การสนับสนุน แหล่งน้ำชุมชน	4,330 แห่ง 70,000 บ่อ 141,750 ไร่ 465 แห่ง	5,756 แห่ง 100,000 บ่อ 553,600 ไร่ 750 แห่ง	4,357 แห่ง 100,000 บ่อ 346,700 ไร่ 500 แห่ง	ทน. ปภ. กองทัพบก พต. ทบ. พต. สธ. อปท.
5. การพัฒนาแหล่งเก็บ กักน้ำใหม่ การจัดหา แหล่งน้ำต้นทุน และ ระบบกระจายน้ำ	5.1 เก็บกักน้ำได้เพิ่ม 1,100 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 5.2 จัดการน้ำได้ รวม 2,000 ล้าน ลูกบาศก์เมตร 5.3 เพิ่มพื้นที่ ชลประทานได้อีก 2 ล้านไร่ (ดำเนินการทั้ง 25 ลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ บางโครงการจะ เห็นผล ในระยะ 1-3 ปี ต่อไป ขึ้นอยู่กับขั้นตอน และขนาดของ โครงการ)	ดำเนินการ ทั้ง 25 ลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้น ลุ่มน้ำโขง (เหนือ) ยม วัง โขง (อีสาน) ซี มูล เจ้าพระยา ทำจีน สะแกกรัง โตนเลสาบ	ดำเนินการ ทั้ง 25 ลุ่มน้ำ โดยมุ่งเน้น ลุ่มน้ำปิง น่าน แม่กลอง ปราจีนบุรี บางปะกง เพชรบุรี	ชป. ทน. พต.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
6. การพัฒนาระบบผันน้ำและระบบเชื่อมโยงแหล่งน้ำ	ศึกษาเตรียมความพร้อมในกลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ ลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และลุ่มน้ำภาคตะวันออก	- ดำเนินการต่อเนื่องตามผลการศึกษาศักยภาพ - ศึกษาลุ่มน้ำที่มีศักยภาพ	ดำเนินการต่อเนื่องตามผลการศึกษาศักยภาพ	ชป. ทน.
อุตสาหกรรม				
7. การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ และระบบส่งน้ำ				
7.1 พื้นที่อุตสาหกรรมภาคตะวันออก	70 ล้านลูกบาศก์เมตร	ศึกษา/เตรียมความพร้อมจัดหาแหล่งน้ำ 420 ล้านลูกบาศก์เมตร	ดำเนินการต่อเนื่องจากผลศึกษา	ชป.
7.2 เขตเศรษฐกิจพิเศษ และนิคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาขึ้นใหม่	ศึกษาเตรียมความพร้อมเพื่อจัดหาน้ำรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 (5 จังหวัด)	- ดำเนินการจัดหาน้ำตามผลการศึกษาในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 - ศึกษาเตรียมความพร้อมเพื่อจัดหาน้ำรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 (5 จังหวัด)	จัดหาแหล่งน้ำรองรับนิคมฯ ที่เกิดขึ้นใหม่	ยผ. ชป. กนอ.

หมายเหตุ : กองทัพบก กรมชลประทาน (ชป.) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย

หลักการ : การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำ เปลี่ยนเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร ทำให้การเกิดน้ำหลากดินถล่ม น้ำท่วมฉับพลันเกิดขึ้นบ่อยและรุนแรง โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคใต้ และมีผลต่อพื้นที่ลาดเชิงเขา ทำให้น้ำหลากรุนแรงขึ้น กระทบต่อพื้นที่การเกษตรและชุมชน

สำหรับการเกิดน้ำหลากล้นตลิ่งในพื้นที่การเกษตร ในบางแห่งสาเหตุหลักเกิดจากสภาพภูมิประเทศหรือเป็นการท่วมตามธรรมชาติ เช่น ลุ่มน้ำยมและน่านตอนล่าง จุดบรรจบแม่น้ำชีและมูล เป็นต้น แต่ในหลายพื้นที่ที่มีความถี่และรุนแรง โดยมีสาเหตุหลักจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของกลุ่มน้ำ เช่น การลดลงของพื้นที่ชุ่มน้ำ ทางระบายน้ำลดประสิทธิภาพลง เป็นต้น

สถานการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยรุนแรงและขยายพื้นที่มากขึ้น โดยมีหมู่บ้านเสี่ยงภัยน้ำหลากดินถล่ม ทั้งสิ้น 6,042 หมู่บ้าน (กรมทรัพยากรน้ำ, 2548-2558) ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ พื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจหลัก จำนวน 31 แห่ง เขตเศรษฐกิจรอง 154 แห่ง และพื้นที่การเกษตรเสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซากระดับกลางถึงระดับสูง จำนวน 9.88 ล้านไร่ (สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน), 2548-2556) มีความรุนแรงในกลุ่มน้ำกก กลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลางและตอนล่าง กลุ่มน้ำชีและมูลตอนล่าง และกลุ่มน้ำในภาคใต้ โดยมีแนวโน้มการเกิดอุทกภัยมีความรุนแรงมากกว่าในอดีต การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น ลุ่มน้ำมูลตอนบน และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สาขาคลองอู่ตะเภา อ.หาดใหญ่ ใน ปี พ.ศ. 2553 และการเกิดมหาอุทกภัยในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ใน ปี พ.ศ. 2554 มูลค่าความเสียหายภาคราชการและเอกชน รวม 1.44 ล้านล้านบาท

เนื่องจากการเกิดอุทกภัยมีสาเหตุทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหาก็กำหนดแนวทางจากสาเหตุ ขนาด ผลกระทบ และความสามารถในการลดผลกระทบ รวมทั้งการใช้มาตรการเชิงรุกลดผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต ดังนี้

1) พื้นที่ลาดชันสูงเสี่ยงภัยน้ำหลาก ดินโคลนถล่มและที่ตลิ่งเอียงเชิงเขา ส่วนใหญ่ไม่สามารถแก้ไขด้วยการใช้สิ่งก่อสร้าง เน้นให้มีระบบเตือนภัยที่แม่นยำและการปรับปรุงการตั้งถิ่นฐาน โดยใช้มาตรการสิ่งก่อสร้างเฉพาะเพื่อการปรับปรุงกลับสู่สภาพเดิม

2) พื้นที่ลาดชันปานกลางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตร การเกิดอุทกภัยจะเกิดขึ้นและลดลงอย่างรวดเร็ว จะใช้มาตรการเช่นเดียวกับพื้นที่ลาดชัน โดยการใช้สิ่งก่อสร้างเท่าที่จำเป็น เช่น การปรับปรุงการระบายน้ำเฉพาะจุดที่ประสิทธิภาพการระบายต่ำ และการป้องกันในชุมชนหนาแน่นมีความเสียหายสูง

3) พื้นที่ราบน้ำล้นตลิ่งลำน้ำสายหลักและที่ราบท้ายน้ำ การใช้มาตรการใช้สิ่งก่อสร้างควรดำเนินการเฉพาะการปรับปรุงสภาพลำน้ำเพื่อรักษาสภาพให้เหมาะสมกับสภาพอุทกวิทยา สำหรับลุ่มน้ำที่เกิดอุทกภัยวิกฤตที่เกิดขึ้นบ่อย ผลกระทบรุนแรง และมีความเสียหายสูง ให้มีการพิจารณาการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ การผันน้ำ หรือการใช้พื้นที่รับน้ำนอกร่วมกับการพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ

4) พื้นที่ชุมชนและเศรษฐกิจสำคัญ ให้มีการป้องกันที่เหมาะสมและลดผลกระทบกับพื้นที่โดยรอบ และเพื่อลดผลกระทบในอนาคต ให้มีการใช้มาตรการเชิงรุก เช่น การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และมาตรการผังเมือง

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เตรียมความพร้อมในการรับมือและลดความเสียหายจากอุทกภัย เช่น พืชพันธุ์ที่ป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์ ระบบป้องกันชุมชน ผังเมืองและการใช้ที่ดินแหล่งชะลอน้ำ แก้มลิง ปรับปรุงสภาพลำน้ำ สนับสนุนการปรับตัวให้อยู่กับสภาวะน้ำท่วม เป็นต้น

- เป้าประสงค์ :**
- 1) ลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญที่มีผลกระทบรุนแรงและความเสียหายสูง
 - 2) ลดความเสียหายในพื้นที่เกษตร และสนับสนุนการปรับตัวในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยซ้ำซาก
 - 3) ลดความเสียหายจากน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม น้ำท่วมฉับพลันในหมู่บ้านเสี่ยงภัย³

- กลยุทธ์ :**
- 1) **การปรับปรุงทางน้ำสายหลัก** ที่ต้นเขินและกีดขวางทางไหลของน้ำอย่างรุนแรง ให้การระบายน้ำเพียงพอในฤดูฝนและมีการเก็บกักไว้ใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง ให้เหมาะสมกับสภาพทางอุทกวิทยา (รอบปีการเกิด) ความรุนแรง และเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งพิจารณาการเก็บกักในจุดที่มีความต้องการใช้น้ำ
 - 2) **การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ผันน้ำ และพื้นที่รับน้ำนอง** ในลุ่มน้ำท่วมวิกฤต มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 2.1) การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/ผันน้ำเสี่ยงพื้นที่ชุมชนเมืองและเศรษฐกิจหนาแน่น แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานที่สำคัญ
 - 2.2) การจัดหาพื้นที่ที่เหมาะสมพร้อมมาตรการสนับสนุนทางระเบียบหรือกฎหมายเพื่อหน่วงน้ำในพื้นที่รับน้ำนอง และการกำหนดเกณฑ์การชดเชยกรณีการรอนสิทธิการใช้ที่ดินและกรณีการผันน้ำเข้าพื้นที่แก้มลิง เพื่อลดความเสียหายจากอุทกภัยขนาดใหญ่
 - 3) **การป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมือง** โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 3.1) การวางระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนเมืองที่เสี่ยงภัยจากน้ำหลากครั้งถึง โดยการก่อสร้างคันกั้นน้ำหรือทำนบ และสถานีสูบน้ำ
 - 3.2) การปรับปรุงระบบระบายน้ำภายในเขตชุมชนเมืองที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วมขังในกรณีฝนตกหนักในพื้นที่ เร่งการระบายน้ำออกจากพื้นที่เพื่อลดปริมาณน้ำที่ท่วมขัง โดยการพัฒนาระบบทางระบายน้ำและผันน้ำควบคู่ไปกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ
 - 4) **การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/จังหวัด และปรับปรุง/จัดทำผังเมือง** มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 4.1) การใช้มาตรการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/จังหวัดเพื่อบรรเทาอุทกภัย เช่น จัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินในการกำหนดเขตการพัฒนา พื้นที่การเกษตร พื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่อุตสาหกรรม
 - 4.2) การใช้ผังเมืองควบคุมในพื้นที่พัฒนาหนาแน่น โดยกำหนดแนวทาง/ผังการระบายน้ำของพื้นที่ เพื่อกำหนดทางระบายน้ำธรรมชาติ ระบบขนส่งทางน้ำ (ถ้าจำเป็น) พื้นที่ชะลอน้ำ พื้นที่ชุมชนที่ต้องปกป้อง ปรับตัว และหลีกเลี่ยงการสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่เสี่ยงอุทกภัยสูง
 - 5) **การพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำให้เต็มศักยภาพ เพื่อลดปริมาณน้ำหลากให้กับพื้นที่ตอนล่าง** โดยเน้นการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำของลำน้ำสาขาในลุ่มน้ำมีปริมาณเก็บกักน้ำต่ำเมื่อเทียบกับปริมาณน้ำท่า เป็นพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากและมีความเสียหายสูง โดยพิจารณาพร้อมกับกลยุทธ์อื่น ๆ ที่มีเป้าหมายในพื้นที่เดียวกัน ให้มีการบูรณาการเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

³ การแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์ที่ 5 และ 6

⁴ การจัดทำผังจังหวัด/ผังเมือง ดำเนินการตาม พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ.2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน

- 6) การสนับสนุนการปรับตัวและหนีภัย โดยการจัดการให้อยู่ได้อย่างเป็นสุขกับสภาพธรรมชาติและปัญหาที่เกิดขึ้น มีแนวทางดังนี้
- 6.1) การจัดรูปและปรับพื้นที่ทำนาที่น้ำท่วมเสียหายซ้ำซากทุกปี โดยจัดทำคั่นร่วมกับการขุดดินเป็นสระให้มีขนาดใหญ่เก็บน้ำไว้ใช้ตลอดฤดูแล้งโดยไม่สู้กับน้ำท่วม
 - 6.2) หลีกเลี่ยงการปลูกบ้านในบริเวณน้ำท่วมถึง และพื้นที่เสี่ยงน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ควรปลูกบ้านใต้ถุนสูง มีพื้นบ้านพื้นระดับน้ำเคยน้ำท่วมสูงสุดในอดีตหรือขอบเขตน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม
 - 6.3) พื้นที่เกษตรที่ได้รับผลกระทบน้ำท่วมเสียหายซ้ำซากทุกปี ควรปรับระบบการทำเกษตรหรือเลือกชนิดพืช และระยะเวลาปลูกให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เปลี่ยนระบบการเกษตรจากการปลูกข้าวมาเลี้ยงปลาหรือปลูกพืชน้ำ

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) ลำน้ำสายหลักและสาขาได้รับการปรับปรุง เพิ่มอัตราการไหลมากกว่าร้อยละ 10 รวมระยะ 870 กิโลเมตรป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากล้นตลิ่ง ลุ่มน้ำเสี่ยงภัยน้ำล้นตลิ่งและความเสียหายสูงในลุ่มน้ำวิกฤต 10 ลุ่มน้ำ
- 3) พัฒนาพื้นที่รับน้ำองในลุ่มน้ำเจ้าพระยาเพื่อชะลอน้ำหลากขนาดใหญ่
- 4) ป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ชุมชนเมือง/พื้นที่เศรษฐกิจ จำนวน 185 แห่ง
- 5) จัดทำ/ปรับปรุงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน/ลุ่มน้ำ 15 แห่ง
- 6) สนับสนุนการปรับตัวและหนีภัยโดยเฉพาะกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยาใหญ่ และกลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงานรับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. การปรับปรุงทางน้ำสายหลัก	230 กิโลเมตร มุ่งเน้นที่ลุ่มน้ำยมและมูล	535 กิโลเมตร	105 กิโลเมตร	จท.
2. การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ผันน้ำ และพื้นที่รับน้ำอง 2.1 การปรับปรุงการระบายน้ำ/ทางผันน้ำเลี้ยงพื้นที่ชุมชน	ทะเลสาบสงขลา (คาบสมุทรสทิงพระ/หาดใหญ่) งานศึกษา/สำรวจได้แก่ ลุ่มน้ำยมเจ้าพระยา ทำจิ้นปราจีนบุรี	ดำเนินการต่อเนื่องจากระยะสั้น ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทำจิ้น ปราจีนบุรี ยม โตนเลสาป (อ.รัฐประเทศ)	-	ชป.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
2.2 จัดทำพื้นที่รับ น้ำนอง	<p>โตนเลสาป (อ.อรัญประเทศ) ซี มูล (จ.ชัยภูมิ จ.นครราชสีมา จ.ศรีสะเกษ จ.อุบลราชธานี) ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก (จ.นครศรีธรรมราช จ.ชุมพร และ จ. นราธิวาส) ภาคใต้ฝั่งตะวันตก (จ.ตรัง) ศึกษา พื้นที่เหนือ จ.นครสวรรค์ พื้นที่แก้มลิง บริเวณลุ่มน้ำชี มูล</p>	<p>ภาคใต้ ฝั่งตะวันออก (จ.นครศรีธรรมราช จ.ชุมพร และ จ. นราธิวาส) ภาคใต้ฝั่ง ตะวันตก (จ.ตรัง) ดำเนินการ ต่อเนื่องจาก ผลการศึกษา ระยะสั้น และศึกษา เพิ่มเติม พื้นที่ใต้ จ.นครสวรรค์</p>	<p>ดำเนินการ ต่อเนื่องจาก ผลการศึกษา</p>	ชป. ทน.
3. การป้องกันน้ำท่วม ชุมชนเมือง	58 แห่ง	105 แห่ง	22 แห่ง	ยผ. กทม.
4. การกำหนดเขตการใช้ ประโยชน์ที่ดินลุ่มน้ำ/ จังหวัด และปรับปรุง/ จัดทำผังเมือง	5 ผัง ได้แก่ ลุ่มน้ำ สะแกกรัง แม่กลอง ปราจีนบุรี โตนเลสาป ชายฝั่งทะเล ตะวันออก	10 ผัง ได้แก่ ลุ่มน้ำ สาละวิน โขง (เหนือ) กก เพชรบุรี ชายฝั่ง ทะเลตะวันออก ตาปี ปัตตานี ภาคใต้ ฝั่งตะวันตก	-	ยผ.
5. การพัฒนาและบริหาร จัดการแหล่งเก็บกักน้ำ เต็มศักยภาพ	ศึกษาเตรียมความ พร้อมในลุ่มน้ำที่มี ปัญหาน้ำท่วม และมีศักยภาพ	ดำเนินการ ต่อเนื่องจาก ผลการศึกษา	ดำเนินการ ต่อเนื่องจาก ผลการศึกษา	ชป.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
	ในการเก็บกัก มุ่งเน้นใน ลุ่มน้ำโขง (เหนือ) ยม ปราจีนบุรี บางปะกง ภาคใต้ ฝั่งตะวันออก และ ทะเลสาบสงขลา			
6. การสนับสนุนการ ปรับตัวและหนีภัย	กลุ่มลุ่มน้ำ ภาคเหนือ กลุ่มลุ่มน้ำ เจ้าพระยา-ท่าจีน	กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ และภาค ตะวันออก เฉียงเหนือ	กลุ่มลุ่มน้ำอื่น ๆ	ชป. ทน. ยผ. ปภ. อปท.

หมายเหตุ : กรมโยธาธิการและผังเมือง (ยผ.) กรมเจ้าท่า (จท.) กรุงเทพมหานคร (กทม.)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ

หลักการ : ปัจจุบันแม่น้ำหลายสายของประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาด้านคุณภาพน้ำ โดยจากการตรวจสอบของกรมควบคุมมลพิษพบว่า ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำมูล และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีคุณภาพน้ำทั้งลำน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก และจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ โดยการระบายน้ำทั้งจากกิจกรรมต่าง ๆ ลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ผ่านการบำบัด ได้ก่อให้เกิดมลพิษทั้งแหล่งน้ำ ส่งผลให้คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำเสื่อมโทรมลงเริ่มจากคูคลอง แม่น้ำ และน้ำทะเลชายฝั่ง คุณภาพของน้ำลดลงและสร้างผลกระทบต่อเนืองไปยังระบบนิเวศในน้ำ จากการประเมินของกรมควบคุมมลพิษ (ปี พ.ศ. 2557) มีการระบายมลพิษของประเทศ มีปริมาณน้ำทิ้ง 160 ล้านลูกบาศก์เมตร ต่อวัน ที่ระบายออกสู่สิ่งแวดล้อมและโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่มีปริมาณน้ำธรรมชาติน้อย

การรุกตัวของน้ำเค็ม เป็นปัญหาในแหล่งน้ำสำคัญและมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากความต้องการน้ำที่มีมากขึ้นในแหล่งน้ำสายหลัก จึงไม่สามารถจัดสรรน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศได้เพียงพอ ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำจากการรุกตัวของน้ำเค็ม ส่งผลกระทบต่อการอุปโภคบริโภคและการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

เป้าประสงค์ : 1) แหล่งน้ำทั่วประเทศมีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับพอใช้ขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โดยให้มีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียและลดมลพิษจากแหล่งกำเนิด และแหล่งน้ำเสื่อมโทรมได้รับการแก้ไขฟื้นฟูยกระดับให้ดีขึ้น
2) การควบคุมความเค็มปากแม่น้ำ ณ จุดควบคุม ไม่ให้เกินมาตรฐานของการเกษตรและการประปา

กลยุทธ์ : 1) พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียรวม

ของชุมชนที่มีอยู่เดิมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนการก่อสร้างระบบรวบรวม และระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนใหม่ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีชุมชนหนาแน่น โดยใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมศูนย์ หรือระบบบำบัดน้ำเสียแบบรวมกลุ่มอาคาร ตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำหรับการก่อสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียควรมีการออกแบบระบบรวบรวมน้ำเสียแยกออกจากระบบระบายน้ำ

2) ลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด ประกอบด้วยแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1) กำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษ โดยประเมินศักยภาพการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำในพื้นที่วิกฤต พร้อมทั้งดำเนินมาตรการทางผังเมือง โดยกำหนดพื้นที่ห้ามระบายน้ำเสีย

2.2) ป้องกันและแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/พื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมี ดังนี้

(1) น้ำเสียจากชุมชน สนับสนุนการบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด สำหรับบ้านเรือนหรืออาคารที่ตั้งอยู่ริมแหล่งน้ำ การส่งเสริมการนำน้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

(2) น้ำเสียจากอุตสาหกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมและบำบัดน้ำเสียให้เกิดประสิทธิผล สนับสนุนและช่วยเหลือทางวิชาการ แหล่งเงินและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ในการบำบัดน้ำเสียสำหรับอุตสาหกรรม มาตรการป้องกันแก้ไขและฟื้นฟูพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตหรือพื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมี และมาตรการเฝ้าระวังโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(3) น้ำเสียจากเกษตรกรรม สนับสนุนหรือจัดหาแหล่งเงินกู้เพื่อให้มีการจัดการน้ำเสีย ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากน้ำเสีย/ของเสียจากการเกษตรที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด การรณรงค์ให้ประชาชนดูแลป้องกันการบุกรุกพื้นที่แหล่งเก็บกักน้ำ การรักษาคูณภาพน้ำ โดยเฉพาะพื้นที่แหล่งน้ำต้นทุน สนับสนุนและช่วยเหลือทางวิชาการและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมลดการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีในการเกษตร

3) การควบคุมระดับความเค็ม โดยการจัดสรรน้ำในฤดูแล้งเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทำจิ้น แม่กลอง บางปะกง ปราจีนบุรี เพชรบุรี ตาปี และปัตตานี และการป้องกันโดยใช้อาคารควบคุมลำนํ้าสำหรับลุ่มน้ำขนาดเล็กที่ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก

4) การกำจัดวัชพืชและขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ โดยดำเนินการขุดลอกและกำจัดวัชพืชต่าง ๆ ในแหล่งน้ำ เช่น ผักตบชวา ขยะมูลฝอย เป็นต้น เพื่อลดการกีดขวางการระบายน้ำ และความเน่าเสียของแหล่งน้ำ

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) ลดของเสียที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำ เพื่อให้คูณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานคูณภาพแหล่งน้ำผิวดินที่กำหนด
- 2) ป้องกันและเตือนภัยวิกฤติคูณภาพน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา ป่าสัก ทำจิ้น สะแกกรัง โขง (อีสาน) ชี แม่กลอง บางปะกง มูล (ลำตะคอง) ปิง วัง ยม น่าน ทะเลสาบสงขลา เพชรบุรี

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. พัฒนาและเพิ่ม ประสิทธิภาพระบบ รวบรวมและระบบบำบัด น้ำเสียรวมของชุมชน 1.1 เพิ่มประสิทธิภาพ ระบบรวบรวมและ ระบบบำบัดน้ำเสียรวม ของชุมชน (ระบบ ฯ ที่มีอยู่เดิม) 1.2. ก่อสร้างระบบ รวบรวมและระบบ บำบัดน้ำเสียรวมของ ชุมชน (ระบบ ฯ ใหม่)	72 แห่ง	137 แห่ง	39 แห่ง	สผ. คพ. อจน. กทม. อปท.
2. ลดน้ำเสียจาก แหล่งกำเนิด 2.1 กำหนดสัดส่วนการ ระบายมลพิษ 2.2 ป้องกันและแก้ไข ปัญหาคุณภาพน้ำใน พื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต	ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ท่าจีน ป่าสัก มูล ชี	ลุ่มน้ำแม่กลอง บางปะกง ปราจีนบุรี ปิง วัง ยม น่าน กก	ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ตะวันออก เพชรบุรี สะแกกรัง ตาปี ภาคใต้ ฝั่งตะวันตก ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี ลุ่มน้ำเพชรบุรี สะแกกรัง ตาปี ภาคใต้ ฝั่งตะวันตก ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี แม่กลอง ปิง (กวง)	สผ. คพ. อจน. อปท. สผ. คพ. อจน. อปท. กรอ. กนอ.

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
3. การควบคุมระดับ ความเค็ม 3.1 การใช้น้ำจืดผลักดัน น้ำเค็ม 3.2 การก่อสร้างอาคาร ป้องกันการรุกตัวของ น้ำเค็ม	ความเค็มไม่ให้เกิดมาตรฐานของการเกษตรและการประปา โดยเฉพาะในกลุ่มน้ำ แม่กลอง ท่าจีน เจ้าพระยา บางปะกง ปราจีนบุรี ชายฝั่งทะเลตะวันออก และทะเลสาบสงขลา			ชป.
4. การกำจัดวัชพืชและ ขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ	เจ้าพระยา ท่าจีน ชี (พอง) บางปะกง	นครนายก ปราจีนบุรี เจ้าพระยา (น้อย) ป่าสัก (ลพบุรี) ทะเลสาบสงขลา	เพชรบุรี สะแกกรัง	ชป. จท. อปท.

หมายเหตุ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมควบคุมมลพิษ (คพ.) องค์การจัดการน้ำเสีย (อจน.) กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน

หลักการ : พื้นที่ป่าต้นน้ำเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อการเก็บรักษาความชุ่มชื้น การดูดซับน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ และเป็นแหล่งระบบนิเวศที่สำคัญของพื้นที่ต้นน้ำ สถานการณ์การบุกรุกเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ป่าได้กลายมาเป็นปัญหาสำคัญ โดยการบุกรุกดังกล่าวได้เปลี่ยนสภาพการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชน โดยภาคเหนือมีระดับความรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินสูงสุด โดยเฉพาะในกลุ่มน้ำ่าน ป่าสัก สาละวิน เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศ ในส่วนการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัยนั้น เกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 2 และ 3 ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ลาดเชิงเขาและที่ราบรองลงมาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ลุ่มน้ำมูล โขง และชี ตามลำดับ ทั้งในพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ลุ่มน้ำตาปี และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2557) พื้นที่ป่าไม้ของประเทศ (ตามกฎหมาย) มีประมาณ 132 ล้านไร่ โดยจากการสำรวจพบว่าพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมรวมทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ถูกใช้ประโยชน์อื่น ๆ มีจำนวน 20 ล้านไร่ ซึ่งจากการบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์และการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่าต้นน้ำ เกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำท่า มีผลกระทบต่อทั้งการเกิดอุทกภัยและการขาดแคลนน้ำ

นอกจากนี้ ยังรวมถึงเกิดการชะล้างและการพังทลายของดินในพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่สูงชันหรือพื้นที่ภูเขา ซึ่งมีข้อจำกัดการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเกิดจากการชะล้างพังทลายของดินตามธรรมชาติ และการชะล้างพังทลายของดินที่มีตัวเร่งเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งก็คือมนุษย์นั่นเองที่ทำการเปลี่ยนแปลงระบบธรรมชาติของพื้นที่ การบุกรุกทำลายป่า โดยมีปริมาณฝนที่ตกมากและรุนแรงผิดปกติเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการชะล้างพังทลาย ผลเสียหายที่ตามมาคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง โครงสร้างของดินถูกทำลาย ดินเก็บกักน้ำไว้ให้พืชใช้น้อย ผลผลิตลดลง อีกทั้งการชะล้างพังทลายของดินจะมีผลกับตะกอนในลำน้ำและอ่างเก็บน้ำ สภาพลำน้ำตื้นเขินจนสัญจรไปมาไม่ได้

- เป้าประสงค์ :**
- 1) ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม เพื่อให้ได้พื้นที่ป่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ⁵
 - 2) ป้องกันการสูญเสียหน้าดินและพื้นที่ดินถล่ม ในพื้นที่เกษตรลาดชัน เพื่อการชะลอน้ำในลุ่มน้ำสาขาที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม

- กลยุทธ์ :**
- 1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม เพื่อปรับสมดุลของระบบนิเวศพื้นที่ต้นน้ำ ชะลอการไหลหลากของน้ำในช่วงฤดูฝน ป้องกันหน้าดินถูกชะล้างและเพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าเพิ่มน้ำในลำน้ำในฤดูแล้ง โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 1.1) การปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำที่เสื่อมโทรมทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ ด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่น
 - 1.2) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ต้นน้ำ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้พื้นที่ต้นน้ำ
 - 1.3) การกำหนดมาตรการแนวทางการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ และความสมดุลทางธรรมชาติ โดยเฉพาะกำหนดมาตรการสำหรับผู้อาศัยทำกินในพื้นที่ เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำชั้น 1A ห้ามทำการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ⁶
 - 2) การป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่มและพื้นที่เกษตรที่วิกฤตต่อการสูญเสียหน้าดิน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 2.1) การปลูกพืชคลุมดิน เพื่อลดความเร็วการไหลบ่าของน้ำและการชะล้างพังทลายของหน้าดิน โดย การปลูกหญ้าแฝก การปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกพืชตามแนวระดับ การปลูกพืชสลั๊บแถว จะเพิ่มประสิทธิภาพในการซึมผ่านของน้ำในดิน ทำให้คุณสมบัติทางกายภาพของดินดีขึ้น เพื่อยึดเกาะเม็ดดินไม่ให้พังทลายง่าย ทนทานต่อสภาพแวดล้อม
 - 2.2) การปลูกไม้ยืนต้นพร้อมจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรที่ร้าง
 - 2.3) จัดทำโครงการนำร่องในลุ่มน้ำสาขา ในลุ่มน้ำที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินสูง เช่น ลุ่มน้ำน่าน ลุ่มน้ำป่าสัก ลุ่มน้ำตาปี เป็นต้น เพื่อกำหนดแนวทางการใช้พืชปกคลุมดิน และวิธีการ

เป้าหมายตามศักยภาพ :

- 1) พื้นที่ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู จำนวน 4.770 ล้านไร่ และลดความเร็วน้ำหลากในพื้นที่ต้นน้ำ
- 2) พื้นที่ได้รับการป้องกันการสูญเสียหน้าดิน จำนวน 9.475 ล้านไร่ ลดการกัดเซาะในพื้นที่ต้นน้ำ

⁵ แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

⁶ ร่างนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558-2564

กลยุทธ์	เป้าหมายตามศักยภาพ			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. การอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม	0.564 ล้านไร่	2.610 ล้านไร่	1.596 ล้านไร่ ดำเนินการ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2567	ปม. อส.
2. การป้องกันและลดการ ชะล้างพังทลายของดิน	1.475 ล้านไร่	4.0 ล้านไร่	4.0 ล้านไร่	พต.

หมายเหตุ : กรมป่าไม้ (ปม.) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (อส.) กรมพัฒนาที่ดิน (พต.)

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ

หลักการ : ปัญหาทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สาเหตุหนึ่ง คือ การบริหารจัดการไม่มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ไม่มีข้อมูลที่สามารถนำมาประกอบการวางแผน สั่งการ และการตัดสินใจ ไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ และการบังคับใช้ ไม่มีแผนแม่บทในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งขาดการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เตรียมความพร้อมในการรับมือและลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้งด้านการบริหารจัดการ เช่น พัฒนาระบบพยากรณ์เตือนภัยให้มีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนที่ความเสี่ยงการขาดแคลนน้ำและอุทกภัย เป็นต้น

เป้าประสงค์ :

- 1) มีองค์กร กฎหมาย ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่กำหนดนโยบายและขับเคลื่อนแผนที่เป็นเอกภาพ
- 2) มีระบบข้อมูลใช้ในการสนับสนุนการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติและลุ่มน้ำ การวางแผนการบริหารน้ำในภาวะปกติและภาวะวิกฤต
- 3) เพื่อประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจต่อแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้แก่ประชาชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) มีระบบติดตาม ประเมินผล และการบำรุงรักษาให้อาคารที่พัฒนาแล้ว คงอยู่ในสภาพเดิมอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ :

- 1) **จัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ...** แนวทางการดำเนินงานได้แก่
 - 1.1) การจัดทำและเสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ...
 - 1.2) การปรับปรุงข้อกำหนด/กฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน
- 2) **การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ** เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซ้อนของภารกิจของหน่วยงานปฏิบัติ แนวทางการดำเนินงานได้แก่ การศึกษาปรับปรุงโครงสร้างองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีธรรมาภิบาล

- 3) การสนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำ และเครือข่ายระหว่างลุ่มน้ำ ทั้งในและระหว่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ
- 4) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/แผนปฏิบัติการ การบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต ทั้งในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา อนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ในลุ่มน้ำโดยการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน ตามภารกิจ และความต้องการในการพัฒนาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลุ่มน้ำ แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำ
- 5) การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำสาขา เพื่อความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างความสมดุลในการพัฒนา การใช้ประโยชน์ และข้อจำกัดต่าง ๆ และการปรับปรุงด้านอื่น ๆ เพื่อความมั่นคงและยั่งยืน
- 6) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ
 - 6.1) พัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤติ เช่น การปรับปรุงเกณฑ์การจัดสรรน้ำในอ่างเก็บน้ำ การบริหารจัดการน้ำหลากอย่างเป็นระบบ ระบบเตือนภัยน้ำหลาก ดินโคลนถล่ม เป็นต้น
 - 6.2) เพิ่มข้อมูลนำเข้า และเพิ่มประสิทธิภาพคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ
 - 6.3) พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และระบบสนับสนุนที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยจัดเป็นกลุ่มงาน และใช้รายงานร่วมกัน เช่น ระบบโทรมาตร แผนที่ และแบบจำลอง
 - 6.4) พัฒนาระบบสนับสนุนการวางแผนการพัฒนา/อนุรักษ์/การใช้ประโยชน์
- 7) การจัดการน้ำ บำรุงรักษาและซ่อมแซมระบบชลประทาน
 - 7.1) การบริหารจัดการน้ำ และอาคารชลประทาน อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สอดคล้องกับความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ
 - 7.2) การซ่อมแซมและบำรุงรักษาอาคารชลประทานให้คงสภาพเดิม
- 8) การควบคุมการบุกรุกทางน้ำ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้
 - 8.1) การจัดทำฐานข้อมูลการบุกรุกทางน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ และการจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขการบุกรุกทางน้ำ
 - 8.2) การปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับเขตทางน้ำ ลำรางสาธารณะ สำรวจกำหนดเขตและปักปันเขตทางน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ
 - 8.3) การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทางน้ำอย่างเคร่งครัดเพื่อคืนพื้นที่ทางน้ำที่ถูกบุกรุก
 - 8.4) การรณรงค์การสร้างจิตสำนึกไม่ให้รุกล้ำทางน้ำ
- 9) การติดตามและประเมินผล แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่สามารถวัดความสำเร็จการพัฒนาภายใต้การลงทุน
- 10) การประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม โดยการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และสร้างจิตสำนึก

เป้าหมาย :

- 1) มืองค์กร /กฎหมาย ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ
- 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
- 3) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในกระบวนการติดตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) บริหารจัดการน้ำและ ดูแลบำรุงรักษาอาคาร ให้สภาพอาคารสามารถใช้งานได้อย่างยาวนาน และมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์	เป้าหมาย			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
1. จัดทำ/เสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.	ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2558	-	-	สศช. ทน. กนช.
2. ปรับปรุงโครงสร้าง องค์กร ทั้งระดับชาติและ ระดับลุ่มน้ำ	ศึกษา ทบทวน การปรับปรุง องค์กร ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2558	-	-	สศช. ทน. กนช.
3. สนับสนุนองค์กรผู้ใช้น้ำ องค์กรชุมชน องค์กรลุ่มน้ำ และเครือข่าย ระหว่างลุ่มน้ำ ทั้งในและ ระหว่างประเทศให้มีความเข้มแข็ง	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทน. กนช.
4. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์/แผนแม่บท/ แผนปฏิบัติการ ในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ ทั้งในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำ	ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2559	ทบทวน/ปรับปรุง ภายในปี พ.ศ. 2564	-	ชป. ทน. กนช.

กลยุทธ์	เป้าหมาย			หน่วยงาน รับผิดชอบ
	ระยะสั้น (ปี 58-59)	ระยะกลาง (ปี 60-64)	ระยะยาว (ปี 65-69)	
5. การศึกษา วิจัย แนวทางการจัดการ ทรัพยากรน้ำ/ลุ่มน้ำสาขา 5.1 ศึกษา วิจัย พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งน้ำ ผิวดิน 5.2 ศึกษา วิจัย พัฒนา และฟื้นฟูแหล่งน้ำ บาดาล 5.3 ศึกษาแนวทางการ จัดการลุ่มน้ำสาขา	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง -	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง นำร่องในลุ่มน้ำ สาขาลุ่มน้ำชี แม่กลอง และ ภาคใต้ฝั่ง ตะวันออก	ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ดำเนินการ ภายในปี พ.ศ. 2565 ขยายผล	ทุกหน่วยงาน ทบ. ชป. ทน.
6. พัฒนาระบบฐานข้อมูล สนับสนุนการตัดสินใจ	✓	ดำเนินการ ถึงปี พ.ศ. 2561	-	ชป. ทน. อด. กทม. สสนก. คพ. สทอภ. ผท. ยผ. ทธ. ทบ. ปภ. ศภช. สสช. สวทช.
7. ตรวจสอบ ประเมิน เพื่อ บำรุงรักษา และปรับปรุง ซ่อมแซมระบบ รวมทั้ง อาคารโครงการพัฒนา แหล่งน้ำเดิม	รักษาประสิทธิภาพของระบบชลประทาน และอาคารที่มีอยู่เดิม อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และในพื้นที่ชลประทานเดิม 30.22 ล้านไร่			ทุกหน่วยงาน
8. การควบคุมการบุกรุก ทางน้ำ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			จท. ชป. อปท.
9. ติดตามและประเมินผล	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทุกหน่วยงาน
10. การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วม	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง			ทุกหน่วยงาน

หน่วยงานรับผิดชอบ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก.) กรมอุตุนิยมวิทยา (อต.)
กรมแผนที่ทหาร (ผท.) กรมทรัพยากรธรณี (ทธ.) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.)
สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (สทอภ.)
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (ศภช.) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.)

3.4.4 แนวทางการบริหารจัดการน้ำในแต่ละกลุ่มลุ่มน้ำ

จากยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ โดยสรุปในลักษณะกลุ่มลุ่มน้ำที่มีลักษณะความเฉพาะให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ ความต้องการ และข้อจำกัดของภูมิภาค ซึ่งได้แบ่งกลุ่มลุ่มน้ำโดยรวมลุ่มน้ำต่าง ๆ ตามความเชื่อมโยงของระบบลุ่มน้ำ พื้นที่ใกล้เคียงกัน หรือมีลักษณะภูมิประเทศใกล้เคียงกันเข้าด้วยกัน เป็น 8 กลุ่มลุ่มน้ำ (ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2) สำหรับเป็นรายลุ่มน้ำ 25 ลุ่มน้ำ โดยการแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำ มีดังนี้

- กลุ่มที่ 1 กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน
- กลุ่มที่ 2 กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ)
- กลุ่มที่ 3 กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน
- กลุ่มที่ 4 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- กลุ่มที่ 5 กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง
- กลุ่มที่ 6 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก
- กลุ่มที่ 7 กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก
- กลุ่มที่ 8 กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้

รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน ประกอบด้วย ลุ่มน้ำสาละวินเพียงลุ่มน้ำเดียว โดยมีลุ่มน้ำยม ลุ่มน้ำปาย เป็นลุ่มน้ำสาขาหลัก พื้นที่ลุ่มน้ำโดยรวมของกลุ่มน้ำสาละวิน 11.94 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 11.04 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 0.82 ล้านไร่ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน เป็นลุ่มน้ำที่มีประชาชนอาศัยอยู่น้อย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ส่วนพื้นที่การเกษตรเป็นพื้นที่ราบตามริมแม่น้ำ มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวมปีละ 11,419 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้เพียง 29 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุ้ใช้การของอ่างเก็บน้ำ 23 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 0.09 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 11 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 227 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 343 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนที่ยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภค บริโภค จำนวน 29 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 27 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 9

ล้านลูกบาศก์เมตร เนื่องจากกลุ่มลุ่มน้ำสาละวินเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ นอกจากนั้น ยังมีแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจในเขต อ.แม่สอด จ.ตาก อีกด้วย

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) มีพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติต้นเขิน มีการรุกร้า แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติ
- (2) พื้นที่หลายอำเภอใน จ.ตาก และ จ.แม่ฮ่องสอน เช่น อ.ปาย อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน อ.แม่ลาน้อย จ.แม่ฮ่องสอน ห้วยลึก จ.ตาก ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค สาเหตุจากการขยายตัวของชุมชน แหล่งท่องเที่ยว เมืองเศรษฐกิจ การตัดไม้ทำลายป่า และความต้องการน้ำ ภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น
- (3) ปัญหาคุณภาพน้ำมีที่น้ำขุ่นมัว อ.แม่สะเรียง อ.ปางมะผ้า แม่ น้ำปาย อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน ต.แม่ตาว ต.พระธาตุผาแดง อ.แม่สอด จ.ตาก
- (4) ปัญหาน้ำท่วมปัญหาน้ำหลาก น้ำท่วม โคลนถล่ม ที่ อ.ปาย อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน อ.แม่สอด จ.ตาก

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไป

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ เพื่อทำการเกษตร
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำการเกษตร อุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
- (3) ปัญหาอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่เป็นภูเขาลาดชัน และน้ำหลากท่วมในพื้นที่ราบริมน้ำ เช่น ริมแม่น้ำเมย อ.แม่สอด จ.ตาก เป็นต้น
- (4) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในอนาคต

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ที่มีแนวทางในการดำเนินงานครอบคลุมการดำเนินงานในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีพในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการที่มีมากขึ้น เนื่องจากกลุ่มลุ่มน้ำสาละวินเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งในเขต จ.ตาก และ จ.แม่ฮ่องสอน พัฒนาระบบประปาหมู่บ้านแหล่งน้ำ ต้นทุนและระบบประปากับความต้องการ การพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ แม่สอด จ.ตาก จะเป็นเมืองชายแดนที่สำคัญลำดับที่ 1 ในการค้าขายที่จะต้อง จัดหาน้ำต้นทุนรองรับการพัฒนา ทั้งนี้ควรเน้นโครงการขนาดเล็กให้สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เพียงพอในการใช้ประโยชน์ภาคการเกษตร เนื่องจาก ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์เพียงพอ และมีสภาพป่าต้นน้ำที่สมบูรณ์ การพัฒนา เท่าที่จำเป็นที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำและ

ความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นทางเลือกในการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุน
เพิ่มเติมให้กับลุ่มเจ้าพระยา

- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยเน้นให้มีระบบเตือนภัยสำหรับหมู่บ้านเสี่ยงน้ำ
หลากดินถล่ม และระบบป้องกันสำหรับพื้นที่เศรษฐกิจ เช่น อ.แม่สอด จ.ตาก
- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ เนื่องจากในกลุ่มลุ่มน้ำสาละวินมีสถานที่ท่องเที่ยว
ธรรมชาติจำนวนมาก นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับ
มีการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จ.ตาก ทำให้มีปัญหาด้านน้ำเสีย
ในอนาคต ทั้งน้ำเสียจากสถานประกอบการ โรงแรม และน้ำเสียจากโรงงาน
อุตสาหกรรม ในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ ควรมีการควบคุมระบบการบำบัด
น้ำเสีย รวมทั้งการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียทั้งในชุมชน พื้นที่ตามริมแม่น้ำ
สายหลัก กลุ่มสาขาและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 3.5) การฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน เนื่องจากใน
กลุ่มลุ่มน้ำสาละวินมีประชาชนอาศัยอยู่น้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ ควรเน้น
การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำให้คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อสร้างความมั่นคงและสมดุล
ของน้ำธรรมชาติและระหว่างฤดูกาล การก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร เพื่อเพิ่ม
ความชุ่มชื้นให้พื้นที่ต้นน้ำ การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ต้นน้ำและ
พื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนที่เสื่อมโทรม ชะลอการไหลหลากของน้ำในช่วง
ฤดูฝน เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าเพิ่มน้ำในลำน้ำในหน้าแล้ง และป้องกัน
หน้าดินถูกชะล้าง ลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร
ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เพื่อรักษาคุณภาพน้ำ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ)

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) ประกอบด้วย 2 ลุ่มน้ำ คือ ลุ่มน้ำกก และโขง (เหนือ) โดยมีลำน้ำ
สาขาหลัก ได้แก่ น้ำกก น้ำแม่ลาว น้ำอิงน้ำแม่จัน และสาขาลุ่มน้ำโขงส่วนที่ 2 เป็นต้น มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 10.83
ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 6.57 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 4.05 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) เป็นลุ่มน้ำที่มีประชาชนอาศัยอยู่น้อย ลักษณะภูมิประเทศ
ของกลุ่มน้ำกกส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยเทือกเขาสูงชัน แต่ยังมีพื้นที่การเกษตรบริเวณที่ราบเชิงเขากระจายอยู่ระหว่าง
หุบเขาและมีที่ราบลุ่มแม่น้ำตลอดสองข้างฝั่งลำน้ำ มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวม ปีละ 10,787 ล้าน
ลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 216 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ
134 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 0.72 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำ
ให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 1,682 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำ
เพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 1,449 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝน ยังไม่สามารถ
จัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 143 ล้านลูกบาศก์เมตร
ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 136 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก
29 ล้านลูกบาศก์เมตร เนื่องจากมีแผนจะพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ อ.เชียงแสน อ.เชียงของ และ อ.แม่สาย
จ.เชียงราย

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) มีพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติต้นเขิน มีการรुकกล้า แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติ
- (2) ขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค ในพื้นที่ อ.ฝาง อ.แม่เฒ่า อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ สาเหตุจากลำน้ำต้นเขินและมีสิ่งกีดขวางลำน้ำ ป่าไม้ถูกทำลาย และผู้รับผิดชอบในพื้นที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่
- (3) ขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร ในพื้นที่ จ.เชียงใหม่ ที่ อ.ฝาง อ.แม่เฒ่า อ.ไชยปราการ และใน จ.เชียงราย ที่ อ.ดอยหลวง อ.แม่ลาว และดอยยาวี อ.แม่ฟ้าหลวง อ.แม่จัน อ.เทิง และอ.พาน และจ.พะเยา ที่ อ.เชียงคำ อ.แม่ใจ อ.จุน อ.ดอกคำใต้ และ อ.เมือง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย
- (4) ปัญหาน้ำท่วม น้ำหลาก และดินถล่มในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายนของทุกปี ในพื้นที่ต้นน้ำ (ฝั่งตะวันออก) ลุ่มน้ำฝาง อ.ฝาง อ.แม่เฒ่า อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ ปัญหาน้ำท่วม เกิดตะกอนในลำน้ำทำให้ลำน้ำต้นเขิน ทำให้เกิดน้ำท่วม น้ำป่าไหลหลาก ส่วนใหญ่เกิดในพื้นที่ที่กว๊านพะเยา จ.พะเยา และ อ.เชียงของ อ.เทิง อ.เวียงเชียงรุ้ง อ.แม่สาย จ.เชียงราย ปัญหาความกังวลใจเรื่องการสร้างเขื่อนตามนโยบายของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และประเทศเพื่อนบ้าน พื้นที่ต้นน้ำ (ฝั่งตะวันตก) ลุ่มน้ำแม่ลาว แม่น้ำแม่สรวย อ.เวียงป่าเป้า อ.แม่สรวย อ.แม่ลาว จ.เชียงราย น้ำท่วม พื้นที่ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย มีตะกอนดินโคลนไหลลงสู่แม่น้ำทำให้น้ำต้นเขินในช่วงกลางน้ำ และปลายน้ำและการขุดลอกอ่างเก็บน้ำแม่สามแฒ่า และอ่างเก็บน้ำทุกแหล่งที่ตั้งอยู่ในเขตอุทยาน ทำให้ไม่ได้ เนื่องจากติดกฎหมายอุทยานแห่งชาติ เขื่อนแม่สรวย มีปริมาณน้ำที่บรรจุในเขื่อนเป็นจำนวนมาก และระบายไม่ทัน และมีรอยแตกร้าวร้าวในบริเวณตัวเขื่อน
- (5) น้ำกัดเซาะตลิ่งพัง ในบริเวณแม่น้ำกก ทำให้พื้นที่พืช-ไม้ ริมตลิ่งเสียหาย และถูกทำลาย
- (6) ปริมาณพื้นที่ในแม่น้ำกกปลาตลงโดยเฉพาะพื้นที่ปลาท้องถิ่นของ จ.เชียงราย ที่มาจากแม่น้ำโขง และการชะล้างหน้าดินในช่วงฤดูฝนทำให้สารเคมีที่ใช้สำหรับการเกษตรไหลลงสู่แม่น้ำ และ แม่น้ำกก ช่วง อ.เมือง จ.เชียงราย มีคลอรีนปนเป็นจำนวนมากและเมื่อผสมกับซากพืช ซากสัตว์ จะกลายเป็นสารเคมีอันตรายทำลายพันธุ์ปลาได้

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไป

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ
- (2) การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในลุ่มน้ำฝาง ลุ่มน้ำกกตอนล่าง ลุ่มน้ำแม่จัน ลุ่มน้ำอิง ลุ่มน้ำแม่ลาว และลุ่มน้ำโขงส่วนที่ 2
- (3) น้ำหลากท่วมและน้ำล้นตลิ่ง ใน จ.เชียงราย

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่มีแนวทางในการดำเนินงานครอบคลุมการดำเนินงานในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคอีกทั้งมุ่งเน้นด้านความแข็งแรง และปลอดภัยของโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของราษฎรในพื้นที่ การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านพร้อมทั้งจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและระบบประปาให้เพียงพอกับความต้องการ ในพื้นที่ลุ่มน้ำฝาง ลุ่มน้ำกกตอนล่าง ลุ่มน้ำแม่จัน ลุ่มน้ำอิง ลุ่มน้ำแม่ลาว และลุ่มน้ำโขงส่วนที่ 2 รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนและระบบประปาเพื่อรองรับกับความต้องการในเขตพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ อ.แม่สาย อ.เชียงแสน และ อ.เชียงของ จ.เชียงราย
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิต การพัฒนาแหล่งน้ำเน้นโครงการขนาดกลาง และขนาดเล็กให้สอดคล้องกับความต้องการและการยอมรับในพื้นที่ การปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพโครงการขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการกระจายน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ เช่น การปรับปรุงพื้นที่ฟูแหล่งน้ำ น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำในไร่นา
- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยเนื่องจากสภาพภูมิประเทศในกลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) เป็นพื้นที่เขาลาดชัน ทำให้เกิดปัญหาน้ำหลาก แผ่นดินถล่มอยู่บ่อยครั้ง ควรมีการการติดตั้งระบบเตือนภัยน้ำหลากดินถล่มให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะในลุ่มน้ำสาขาที่เสี่ยงน้ำหลากฉับพลัน เช่น ลุ่มน้ำฝาง ลุ่มน้ำแม่จัน การก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนที่สำคัญ เช่น อ.แม่สาย จ.เชียงราย รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการบริหารจัดการน้ำในช่วงน้ำหลาก สำหรับชุมชนที่ไม่หนาแน่น เน้นการปรับปรุงระบบระบายน้ำและปรับปรุงผังชุมชนเพื่อลดผลกระทบ อีกทั้งเป็นกลุ่มลุ่มน้ำทางเลือกในการพัฒนาแหล่งน้ำ ต้นทุนเพิ่มเติมให้กับลุ่มน้ำเจ้าพระยา
- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ เนื่องจากในกลุ่มลุ่มน้ำกก-โขง (เหนือ) มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติจำนวนมากคล้ายกับกลุ่มลุ่มน้ำสาละวิน นักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ อ.แม่สาย อ.เชียงแสน และ อ.เชียงของ จ.เชียงราย ทำให้มีปัญหาด้านน้ำเสียในอนาคต ทั้งน้ำเสียจากสถานประกอบการ โรงแรม และน้ำเสียจากโรงงาน อุตสาหกรรม ในพื้นที่กลางน้ำและที่ท้ายน้ำ ควรมีการควบคุมระบบการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียทั้งในชุมชน พื้นที่ตามริมแม่น้ำสายหลัก ลุ่มสาขาและพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- 3.5) การฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน เน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำ เพื่อลดการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำไปใช้ประโยชน์ในการเกษตร นำร่องการพัฒนาบบอนุรักษ์ดินและน้ำสำหรับพื้นที่เขตรลาดชัน เพื่อลดผลกระทบจากน้ำหลากดินถล่ม

กลุ่มที่ 3 กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน ประกอบด้วย 8 ลุ่มน้ำหลัก คือ ลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน เจ้าพระยา ป่าสัก สะแกกรัง และท่าจีน มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 99.12 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 47.10 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 37.96 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ ในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวมปีละ 49,824 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 27,754 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 21,957 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 14.68 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 39 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 34,725 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 10,246 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 3,298 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 3,133 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 889 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับความต้องการน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศในฤดูแล้ง โดยเฉพาะการผลักดันน้ำเค็มในพื้นที่ตอนล่างของกลุ่มน้ำ ปีละมากกว่า 2,700 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัญหาการขาดแคลนน้ำจะมีความรุนแรงและถี่ขึ้น โดยเฉพาะลุ่มน้ำยมและพื้นที่เจ้าพระยาตอนล่าง

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) น้ำท่วมที่ จ.สุโขทัย เกิดจากน้ำไหลมาจากต้นน้ำยม ประกอบกับน้ำใน จ.สุโขทัย เอง ทำให้มีความรุนแรงและท่วมเป็นระยะเวลานาน
- (2) อ.ศรีสัชชนาลัย จ.สุโขทัย เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งขาดระบบบริหารจัดการน้ำ ทำให้น้ำท่วม อ.โพทะเล จ.พิจิตร เป็นที่ลุ่มต่ำจึงเป็นพื้นที่รับน้ำหลากจากทางตอนบนของกลุ่มน้ำยม
- (3) ในลุ่มน้ำน่านป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายมากไม่สามารถดูดซับน้ำไว้ใช้ได้ บุกรุกพื้นที่ไปทำการเกษตรมีการบุกรุกลำน้ำ การขยายตัวของชุมชนเมือง การถมที่ดินรुक้าแหล่งน้ำทำให้พื้นที่รองรับน้ำหายไป แหล่งน้ำต้นเขิน ตลิ่งพังทลาย ทำให้การระบายน้ำไม่ทัน
- (4) การจัดการไม่ดี/ไม่ถูกต้อง สร้างคลองส่งน้ำกันสายน้ำ ใช้น้ำไม่เป็นระบบ เช่น ปล่อยไปตามธรรมชาติไม่กักเก็บ ขาดความเข้าใจธรรมชาติ ระบบนิเวศ เปลี่ยน ประชาชนมองว่าหน่วยงานรัฐแก้ไขปัญหาด้วยความไม่จริงจัง ทุจริต การทำโครงการกระจายงบประมาณไม่เป็นธรรม กฎหมายและนโยบายของหน่วยงานไม่สอดคล้องกัน ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามปัญหา และการแก้ไขปัญหา
- (5) การใช้สารเคมีในการทำการเกษตรทำให้เกิดปัญหาสารเคมีปนเปื้อนในแหล่งน้ำ ควรมีการปรับระบบเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์/โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ใน

พื้นที่ลุ่มน้ำปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำโดยตรงไม่ผ่านกระบวนการบำบัด/น้ำบาดาล ไม่สามารถใช้ได้ เนื่องจากมีการปนเปื้อน

- (6) เขตพื้นที่สีเขียว ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่ถูกโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาสร้างโรงงาน นิคมอุตสาหกรรม จำนวน 2 แห่ง และโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 3,864 แห่ง กระจุกตัวอยู่ใน จ.สมุทรสาคร ในลุ่มท่าจีน

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ที่มีปัญหามากที่สุดในลุ่มน้ำน่าน ยม วัง ปิง และสะแกกรัง
- (2) น้ำหลากล้นตลิ่ง น้ำท่วมฉับพลัน โดยมีพื้นที่เกษตรกรรมที่เกิดน้ำท่วมในระดับวิกฤติ คือ จ.เชียงใหม่ จ.ลำพูน จ.สุโขทัย จ.พิจิตร จ.พิษณุโลก จ.นครสวรรค์ พื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ/ชุมชนที่เกิดน้ำท่วมระดับวิกฤติ คือ เทศบาลนครเชียงใหม่ อ.เมือง และ อ.สวรรคโลก จ.สุโขทัย อ.เมือง อ.บางระกำ อ.บางกระทุ่ม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก อ.เมือง จ.พิจิตร อ.เมือง อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ อ.เมือง จ.อุทัยธานี อ.เมือง จ.พระนครศรีอยุธยา อ.เมือง อ.บางปลาม้า อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี อ.บางเลน อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร
- (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำการเกษตรและอุปโภคบริโภคที่มีความรุนแรงมากในลุ่มน้ำยม รองลงมาคือ ลุ่มน้ำสะแกกรัง เจ้าพระยา-ท่าจีน วัง น่าน และ ป่าสัก
- (4) แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก คือ ลุ่มน้ำท่าจีน บริเวณแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง และในเกณฑ์เสื่อมโทรมปานกลาง คือ ลุ่มน้ำปิง ในแม่น้ำกวัง ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ในแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางและตอนล่าง แม่น้ำลพบุรี ลุ่มน้ำป่าสัก ในแม่น้ำป่าสักตอนล่าง ลุ่มน้ำท่าจีน ในแม่น้ำท่าจีนตอนกลาง
- (5) น้ำบาดาลเป็นพิษในพื้นที่โรงงานขนาดใหญ่ อ.เมือง อ.เสาไห้ จ.สระบุรี

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการแก้ไขในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน สรุปแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศในด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและสาธารณสุขบริโภค มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องจัดหาน้ำต้นทุนเพื่อรองรับการเป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการเพิ่มขึ้นของประชากร ที่จะเข้ามายังเมืองเศรษฐกิจหลักในอนาคต โดยการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค และสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งน้ำ
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) กลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีนเป็นพื้นที่ลุ่ม ปัจจุบันใช้สำหรับการปลูกข้าว และยังมีเขตพื้นที่อุตสาหกรรม จำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนความต้องการในด้านการเกษตรและการผลิต และต้องจัดสรรน้ำระหว่างพื้นที่และภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม โดยการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติและลำน้ำที่ต้นเงิน การขุดสระน้ำประจำไร่นาเพื่อไว้ใช้สอยในพื้นที่ของตนเอง หากมี

ฝนตกก็สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ทันที การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำ พร้อมทั้งมีระบบกระจายน้ำให้ทั่วถึง บางพื้นที่มีศักยภาพน้ำบาดาลก็สามารถนำมาเสริมกับน้ำผิวดิน แต่ต้องควบคุมในปริมาณที่เหมาะสม การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ในการกำหนดเขตให้เหมาะสมกับพื้นที่การผลิต สำหรับในเขตชลประทาน ให้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการ และการปรับระบบการปลูกพืชให้เหมาะสมให้สามารถบริหารจัดการน้ำเพื่อรองรับสถานการณ์น้ำและการขาดแคลนน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีนพื้นที่ตอนบนที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ ทำให้เกิดน้ำหลากดินถล่ม เมื่อไหลมาสู่พื้นที่ตอนกลางและตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง และเป็นพื้นที่สำคัญทั้งการผลิต การเกษตร ศูนย์กลางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม โดยมีระบบป้องกันชุมชนเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ การฟื้นฟูทางน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ลุ่มต่ำเพื่อรับน้ำนอง และการปรับปรุงโครงข่ายน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำจากพื้นที่ตอนบนของลุ่มน้ำ ลงสู่อ่าวไทย ไม่น้อยกว่า 1,000 ลบ.ม./วินาที เพื่อให้ระบายน้ำส่วนเกิน มากกว่า ร้อยละ 50 ของปริมาณน้ำส่วนเกินในปี 2554 และเพิ่มขีดความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างจาก จ.พระนครศรีอยุธยา ลงสู่อ่าวไทย อีกไม่น้อยกว่า 500 ลบ.ม./วินาที เพื่อระบายน้ำที่เกิดจากปริมาณฝนที่ตกลงพื้นที่ใต้เขื่อนเจ้าพระยา สำหรับมาตรการบริหารจัดการ เช่น การปรับปรุงเกณฑ์การจัดการอ่างเก็บน้ำ การปรับระบบการปลูกพืช การวางแผนการบริหารน้ำในสภาวะปกติและสภาวะวิกฤต ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของกลุ่มน้ำ และสนับสนุนการปรับตัวและหนีภัยในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากและพื้นที่น้ำหลากดินถล่ม ใช้มาตรการเชิงรุกในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจัดทำผังเมือง รวมทั้งมาตรการจัดการบุงกรุกน้ำและแหล่งน้ำ

3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ เนื่องจากกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีนเป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ มีกิจกรรมทั้งทั้งด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้คุณภาพน้ำอยู่เกณฑ์เสื่อมโทรมปานกลางจนถึงเสื่อมโทรมมาก จะต้องเร่งพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่หนาแน่น ลดมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยกำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษและดำเนินมาตรการทางผังเมือง กำหนดพื้นที่ห้ามระบายน้ำเสีย รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมีในกลุ่มลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ท่าจีน

3.5) การฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน ภาคกลางที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำ การใช้ที่ดินจะเป็นไปเพื่อการเกษตรค่อนข้างมาก ทั้งในพื้นที่ลาดชันที่เป็นพื้นที่ต้นน้ำและที่ลาดเชิงเขา การบุงกรุกพื้นที่ป่าซึ่งเป็นปัญหามากที่สุดในกลุ่มน้ำน่าน ยม ปิง ป่าสัก และสะแกกรัง ต้องเร่งอนุรักษ์พัฒนาและ

ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ โดยการปลูกป่าในพื้นที่ลุ่มน้ำนาน ยม ปิง ป่าสัก และ สะแกกรัง การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้พื้นที่ต้นน้ำ พร้อมทั้งอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรลาดชัน เพื่อปรับสมดุลของระบบนิเวศ

กลุ่มที่ 4 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 ลุ่มน้ำหลัก คือ ลุ่มน้ำโขง (อีสาน) ชี และมูล มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 104.60 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 23.17 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 63.57 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นลุ่มน้ำที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นกว่าลุ่มน้ำอื่น แต่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ เพราะขาดแคลนน้ำทำการเกษตร มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวมปีละ 76,218 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 11,561 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 7,725 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 6.33 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 10 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 11,402 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 17,474 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้ มีปัญหาการขาดแคลนน้ำมากในลุ่มน้ำมูล และบางพื้นที่ในลุ่มน้ำชี

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 1,489 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 1,414 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 271 ล้านลูกบาศก์เมตร

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังความคิดเห็น

- (1) ไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำในช่วงฤดูฝน น้ำต้นทุนในแหล่งน้ำไม่เพียงพอกับการผลิตน้ำประปา สภาพภูมิประเทศลาดเอียงลงสู่พื้นที่ต่ำ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แหล่งน้ำต้นเขิน และบางพื้นที่เช่น ลุ่มน้ำห้วยตุงสูงเป็นดินทราย
- (2) บุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่อ้อย/ยางพารา ส่งผลให้พื้นที่ป่าลดลง เมื่อฝนตกปริมาณฝนมากทำให้เกิดน้ำหลากอย่างรุนแรงเพราะไม่มีแนวกันน้ำ
- (3) เห็นด้วยกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจัดหาน้ำสำหรับการเกษตร แต่ต้องดูแลผลกระทบในพื้นที่ด้วย แต่บางครั้งการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการและไม่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ เช่น ขุดสระ ขุดลอก ในพื้นที่ที่เก็บกักน้ำไม่ได้
- (4) น้ำท่วมเมืองนครราชสีมา/เกิดจากคนเพิ่มมากขึ้นต้องการที่อยู่อาศัย บุกรุกต้นน้ำ/แหล่งน้ำ สร้างที่อยู่อาศัยในทางน้ำหลาก การสร้างถนนกีดขวางทางน้ำทำให้น้ำท่วมชัยภูมิถึง 4 แสนไร่ และเขื่อนจันทน์ปล่อยน้ำในฤดูฝนทำให้น้ำท่วมขณะเดียวกันที่ลุ่มริมน้ำโขงน้ำท่วมเป็นประจำแต่สามารถปรับตัวได้ ในปีท่วมรุนแรงก็เกิดความเสียหาย
- (5) น้ำเสียเกิดจากชุมชน โรงงานกระดาษ โรงงานน้ำตาล ภาคการเกษตรที่ใช้สารเคมี ถูกล้างน้ำมูลแห้งและเน่าเสีย สาเหตุร้อยละ 75 จากน้ำเสียจากชุมชน/ โรงงาน/ภาคการเกษตร รวมทั้งการเลี้ยงปลาในกระชัง อาหารปลาทำให้น้ำเสีย พิษน้ำตาย

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ในลุ่มน้ำมูลตอนบนและลุ่มน้ำชีตอนบน
- (2) การบุกรุกลำน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะในเขตชุมชนใหญ่ เช่น การรุกกล้าในลำน้ำลำตะคอง การถมดินในพื้นที่น้ำนองของลุ่มน้ำมูลในเขต จ.อุบลราชธานี
- (3) ข้อจำกัดของสภาพภูมิประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบสูง มีแหล่งเก็บกักน้ำจำนวนจำกัด
- (4) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ในพื้นที่ต้นน้ำและกลางน้ำของแม่น้ำสายหลักและต้นน้ำลำน้ำสาขาต่าง ๆ ของลุ่มน้ำโขง ชี มูล ได้แก่
 - ลุ่มน้ำโขง ในลุ่มน้ำสาขาห้วยหลวง น้ำสงคราม น้ำอูน น้ำคำ และน้ำโขงส่วนที่ 9
 - ลุ่มน้ำชี ในลุ่มน้ำสาขาลำพะเนียง และลำผักชีส่วนที่ 3
 - ลุ่มน้ำมูล ในพื้นที่ ลุ่มน้ำมูลส่วนที่ 1 และลุ่มน้ำมูลส่วนที่ 2

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการพัฒนาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคหมู่บ้านในชนบทมีปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะลุ่มน้ำมูล สาเหตุสำคัญเนื่องจากไม่มีแหล่งน้ำหรือมีแต่ไม่เพียงพอในปีที่แล้งมาก แนวทางแก้ไขจะต้องสำรวจ จัดหาแหล่งน้ำผิวดินและน้ำบาดาล เพื่อเป็นน้ำต้นทุนให้ประปาหมู่บ้านและสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อสร้างระบบประปา สำหรับน้ำอุปโภคบริโภคในเขตเมือง นอกจากการขยายเขตบริการของการประปาส่วนภูมิภาคจะต้องจัดหาน้ำต้นทุนเพื่อรองรับเมืองที่ขยายตัวสูง และเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต เช่น จ.อุดรธานี จ.หนองคาย จ.ขอนแก่น จ.มุกดาหาร จ.นครพนม และ จ.นครราชสีมา
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) โดยจัดหาแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนภาคการเกษตรมีความจำเป็นที่ต้องทำให้เต็มศักยภาพพัฒนาโครงการขนาดกลางและใหญ่ในลุ่มน้ำชี การปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพโครงการโดยเฉพาะการปรับปรุงและก่อสร้างระบบกระจายน้ำโครงการขนาดเล็กในพื้นที่ไม่มีศักยภาพ และมูล และการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝนทุกประเภทในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ เช่น การปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำในไร่นา เนื่องจากศักยภาพพัฒนาภายในลุ่มน้ำมีจำกัดเมื่อเทียบกับพื้นที่การเกษตร จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) โดยการกำหนดเขตการปลูกพืชให้สอดคล้องกับอุปสงค์อุปทานศักยภาพของทรัพยากรน้ำและดิน การพัฒนาในอนาคตควรเตรียมความพร้อมสำหรับการบริหารจัดการน้ำในระยะยาว การผันน้ำจากภายนอกประเทศ เนื่องจากการพัฒนาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต้องพึ่งพาภาคการเกษตรเป็นหลัก การพัฒนาสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการยังอยู่ในวงจำกัดบริเวณพื้นที่เขตเศรษฐกิจชายแดนเท่านั้น สำหรับภาคอุตสาหกรรมที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมรวมกลุ่มใน จ.นครราชสีมา

การวางแผนการขยายตัวในอนาคตต้องพิจารณาศักยภาพของน้ำต้นทุน การขยายพื้นที่อุตสาหกรรมในอนาคตควรพิจารณาในพื้นที่ที่สามารถจัดหา น้ำ ต้นทุนได้ เช่น พื้นที่ติดแม่น้ำโขง หรือที่สามารถพัฒนาอ่างเก็บน้ำได้

- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยต้องพิจารณาแนวทางเก็บกักน้ำ ชะลอน้ำในพื้นที่ ต้นน้ำสายหลักและลำน้ำสาขา พิจารณาระบบโครงข่ายเพื่อการระบายน้ำและ การชลประทาน เพื่อผันน้ำหลากเลี่ยงจุดท้ายลุ่มน้ำที่มีอุปสรรคในการระบายน้ำ ติดตั้งระบบเตือนภัยให้ครอบคลุม กรณีน้ำล้นตลิ่งในลำน้ำสาขาการปรับปรุง ลำน้ำ ต้องพิจารณาทั้งเพื่อการระบายน้ำ การเก็บกักและกระจายน้ำไปใช้ ประโยชน์ สำหรับพื้นที่น้ำท่วมบริเวณจุดบรรจบลำน้ำชีและมูล รวมทั้งที่ลุ่ม ริมลำน้ำ เน้นการปรับตัวและการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เนื่องจาก ความเสียหายไม่รุนแรง ใช้มาตรการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ ชุมชนและเศรษฐกิจที่สำคัญเท่านั้น และใช้มาตรการผังเมืองเพื่อควบคุม การขยายตัวของเมืองที่อยู่ในที่ลุ่มทางน้ำผ่านซึ่งเป็นพื้นที่น้ำท่วมตาม ธรรมชาติ การควบคุมการรุกล้ำลำน้ำและพื้นที่ลุ่มริมน้ำ โดยดำเนินการใน พื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ
- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำดำเนินการพื้นที่ท้ายน้ำในแม่น้ำ โขง ชี มูล ในพื้นที่ที่มี ชุมชนขนาดใหญ่ โรงงานอุตสาหกรรม เขื่อนแร่ พื้นที่เกษตรขนาดใหญ่ที่มีการใช้ สารเคมี ที่อยู่ต้นน้ำหรือใกล้ลำน้ำ เช่น แม่น้ำเลย ห้วยเสนา แม่น้ำพอง แม่น้ำชี ลำตะคอง หนองหาน เป็นต้น และการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของชุมชน ใหญ่ตามริมแม่น้ำสายหลักและลุ่มน้ำสาขา เนื่องจากไม่สามารถจัดสรรน้ำเพื่อ รักษาระบบนิเวศได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะลุ่มตอนบนและตอนกลาง
- 3.5) พื้นที่ป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน พื้นที่ป่าต้นน้ำมีอยู่ ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่ลุ่มน้ำ เนื่องจากในพื้นที่ราบเปลี่ยนแปลงเป็น พื้นที่ทำการเกษตร ต้องเร่งรัดการฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้อยู่ในสภาพสมดุล และเพิ่ม พื้นที่ป่าไม้ในที่ราบ เช่น การฟื้นฟูป่าชุมชนในพื้นที่ตอนกลางและในลุ่มน้ำชี และมูลตอนบน ส่วนตอนล่างของลุ่มน้ำ สำหรับลดการชะล้างพังทลายของดิน ดำเนินการในพื้นที่ปลูกไร่ เพื่อลดตะกอนในลำน้ำสายหลัก เน้นการดำเนินการ ในพื้นที่การเกษตรที่อยู่บริเวณต้นน้ำ อ่างเก็บน้ำต่าง ๆ เช่น ลุ่มน้ำมูลตอนบน พื้นที่เหนืออ่างเก็บน้ำลำตะคอง ลำพระเพลิง มูลบนและลำแะ เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง ประกอบด้วย ลุ่มน้ำแม่กลองเพียงลุ่มน้ำเดียว ลุ่มน้ำสาขาหลัก ได้แก่ แควใหญ่ แควน้อย ลำตะเพิน และลำภาชี มีพื้นที่ลุ่มน้ำ 18.86 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 13.61 ล้านไร่ พื้นที่ การเกษตร 4.93 ล้านไร่ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง เป็นพื้นที่เศรษฐกิจด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวมปีละ 22,139 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 27,064 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 21,520 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 1.64 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความ

ต้องการ จำนวน 4,057 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 2,044 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 134 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 127 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 39 ล้านลูกบาศก์เมตร กลุ่มน้ำแม่กลอง เป็นกลุ่มน้ำที่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในแม่น้ำแควใหญ่ คือ เขื่อนศรีนครินทร์ และแม่น้ำแควน้อย คือ เขื่อนวชิราลงกรณ์ ที่มีปริมาตรเก็บกักเพียงพอต่อการใช้น้ำและการบรรเทาอุทกภัย ในกลุ่มน้ำแม่กลองตอนล่าง และผันน้ำไปใช้ในการเกษตรในโครงการเจ้าพระยาและการอุปโภคบริโภคในกรุงเทพมหานคร รวมถึงใช้รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนด้วย อย่างไรก็ตาม กลุ่มน้ำแม่กลองยังมีปัญหาการขาดแคลนน้ำในกลุ่มน้ำลำตะเพิน ลำภาชี และพื้นที่การเกษตรในกลุ่มน้ำสาขาแควใหญ่ เป็นต้น

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มน้ำแม่กลอง สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) ป่าขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ มีการรุกป่าแหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติ
- (2) มีปัญหาขาดแคลนน้ำทำการเกษตรและอุปโภคบริโภค ในพื้นที่เหนือเขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนวชิราลงกรณ์ อ.ศรีสวัสดิ์ อ.ท่ามะกา อ.สังขละบุรี อ.จอมบึง อ.สวนผึ้ง และ อ.ไทรโยค สาเหตุจากการปลูกพืชที่ใช้น้ำมากการบุกรุกทำลายป่า และระบบส่งน้ำไม่มีประสิทธิภาพ
- (3) ปัญหาน้ำท่วมบริเวณรอยต่อ อ.จอมบึง จ.ราชบุรี กับ อ.ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ในพื้นที่ อ.ท่าม่วง อ.ท่าเรือ อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี สาเหตุจากการบุกรุกและสิ่งกีดขวางลำน้ำขาดพื้นที่รับน้ำหลากและคูคลองตันเงิน มีพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งใน จ.กาญจนบุรี ได้แก่ ต.รางสาลี อ.ท่าม่วง และพื้นที่ลุ่มน้ำลำภาชี บริเวณ อ.จอมบึง อ.บ้านคา จ.ราชบุรี ปัญหาการไม่มีพื้นที่รองรับน้ำ ปัญหาดินโคลนถล่ม ได้แก่ พื้นที่ต้นน้ำ บริเวณ อ.ทองผาภูมิ และ อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี และ อ.อุ้มผาง จ.ตาก
- (4) พื้นที่ อ.ดำเนินสะดวก อ.ท่ามะกา และ อ.แม่กลอง มีปัญหาน้ำเสีย สาเหตุจากการปล่อยน้ำเสียของภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เช่น ฟาร์มหมู และไก่ และการทำเหมืองแร่ น้ำเสียจากชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว และสารเคมีจากภาคเกษตร

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไป

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำในกลุ่มน้ำแม่กลอง
- (2) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคในกลุ่มน้ำตะเพิน ลำภาชี และพื้นที่นอกเขตชลประทานแม่กลอง
- (3) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลำน้ำสาขาแม่น้ำแควใหญ่
- (4) น้ำท่วมในพื้นที่แม่น้ำลำภาชี และแม่น้ำแม่กลองตอนล่าง พื้นที่ จ.ราชบุรี อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
- (5) ปัญหาคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลองตอนล่าง

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่มีแนวทางในการดำเนินงานครอบคลุมการดำเนินงานในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค เนื่องจากลุ่มน้ำสาขาทอนกลางที่ไม่ได้รับผลจากลำน้ำสายหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำตะเพิน ลำภาชี ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับระบบประปา และทำการขยายระบบประปาสำหรับเมือง เมืองท่องเที่ยว และพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น อ.เมือง จ.กาญจนบุรี เป็นต้น
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) ปัญหาที่พบ คือการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำตะเพิน ลำภาชี ลำน้ำสาขาแม่น้ำแควใหญ่ และพื้นที่นอกเขตชลประทานแม่กลอง มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่เกษตรน้ำฝนโดยเฉพาะในลุ่มน้ำย่อยลำตะเพินและลำภาชี เพื่อยกระดับรายได้ และการปรับปรุงการระบายน้ำของลำน้ำสายหลักเพิ่มประสิทธิภาพและระบบชลประทานที่มีอยู่เดิม และเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักในอ่างที่มีอยู่เดิมให้ได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งการควบคุมการใช้และการจัดสรรน้ำสำหรับพื้นที่และกิจกรรมการใช้ในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำ
- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยในพื้นที่แม่น้ำลำภาชี และแม่น้ำแม่กลองตอนล่าง พื้นที่ จ.ราชบุรี อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ลำน้ำสายหลักและสาขาได้รับการฟื้นฟู ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ ลดความเสียหายจากน้ำหลากครั้งต่อครั้ง ดำเนินการในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ
- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ ในกลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง ปัญหาที่พบ คือปัญหาคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลองตอนล่าง ควรดำเนินการลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด โดยกำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษโดยประเมินศักยภาพการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำในพื้นที่วิกฤต รวมทั้งดำเนินมาตรการทางผังเมืองโดยกำหนดพื้นที่ห้ามระบายน้ำเสีย (Zero discharge) และป้องกันและแก้ไขปัญหาคอนกรีตในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/พื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมี ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง นอกจากนี้จะต้องมีการป้องกันและเตือนภัยวิกฤตคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำอีกด้วย ในกลุ่มลุ่มน้ำแม่กลอง ปัญหาคอนกรีตน้ำยังรวมถึงการรुक้าของน้ำเค็มในช่วงฤดูแล้ง ช่วงปลายทั้งในแถบ จ.สมุทรสงคราม ควรดำเนินการจัดสรรน้ำเพื่อไล่น้ำเค็ม และปรับปรุงและเพิ่มประตูต้นน้ำเค็มรุกเพื่อไม่ให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย
- 3.5) การฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน พื้นที่ส่วนใหญ่ลุ่มน้ำแม่กลองเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำมากกว่าร้อยละ 60 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ ซึ่งมีสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับพื้นที่ แต่ปัญหาที่พบในพื้นที่คือ การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ดังนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้พื้นที่ป่าต้นน้ำในปัจจุบันลดลง ควรอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้อุดมสมบูรณ์ และนำร่องการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตต้นน้ำที่เหมาะสม

กลุ่มที่ 6 กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก ประกอบด้วย 4 ลุ่มน้ำหลัก คือ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก บางปะกง ปราจีนบุรี และโตนเลสาบ มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 23.47 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 7.34 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 13.16 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคตะวันออก เป็นพื้นที่เศรษฐกิจด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ในลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นเขตอุตสาหกรรม และท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด และมีการขยายตัวไปยังพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกงและลุ่มน้ำปราจีนบุรี มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติรวมปีละ 32,669 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 2,176 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 1,397 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 2.78 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 21 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 5,563 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 5,620 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 626 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 594 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งมีสัดส่วนของปริมาณความต้องการใช้น้ำในกลุ่มน้ำค่อนข้างสูง โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 253 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันมีปัญหาการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม ร่วมกันการแย่งใช้น้ำระหว่างภาคเกษตรและอุตสาหกรรม เนื่องจากปริมาณน้ำต้นทุนที่เก็บกักไว้ในอ่างเก็บน้ำมีปริมาณจำกัดและไม่เพียงพอ สำหรับลุ่มน้ำโตนเลสาบมีแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดสระแก้ว

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) ขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภค
- (2) มีพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมเพิ่มขึ้น ป่าต้นน้ำลดลง กลายเป็นที่อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตร พื้นที่ป่าชายเลนลดลง
- (3) แหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติตื้นเขิน มีการรुक้าแหล่งน้ำ/ทางน้ำธรรมชาติ
- (4) ปัญหาน้ำแล้งมีผลกระทบเป็นวงกว้างและยาวนาน การแย่งใช้น้ำระหว่างภาคประชาชน เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ทำให้ขาดแคลนน้ำสำหรับการเกษตร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย การกระจายน้ำไม่ทั่วถึงและความเป็นธรรมในการใช้น้ำทุกกิจกรรม ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนวทางแก้ปัญหา
- (5) อาคารต่าง ๆ ในระบบส่งน้ำชำรุด และขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
- (6) ขาดแหล่งกักเก็บ ทำให้น้ำไหลออกสู่ทะเลเป็นส่วนใหญ่/ไม่มีคลองระบายน้ำที่สามารถนำน้ำออกจากพื้นที่ได้สะดวกต่อเนื่องเป็นโครงข่าย
- (7) เทศบาลหรือเมืองบางแห่งตั้งอยู่ในแอ่งรับน้ำ มีความสามารถป้องกันน้ำหลากไหลเข้าพื้นที่น้อย
- (8) การปล่อยน้ำเสียจากแหล่งชุมชน อุตสาหกรรม และการเกษตร
- (9) ขาดน้ำเจือจางน้ำเค็มในหน้าแล้ง
- (10) ยกเลิกข้อกำหนดที่ขัดขวางการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ

- (11) การกัดเซาะชายฝั่ง ต.เกาะเปริด อ.แหลมสิงห์ ต.บางขัน อ.ขลุง จ.จันทบุรี
ต.แหลมกลัด ต.ห้วงน้ำขาว อ.เมือง จ.ตราด

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไป

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำในพื้นที่ จ.จันทบุรี
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและการขาดแคลนน้ำภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น
- (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ในพื้นที่ จ.ชลบุรี จ.ระยอง และเกาะต่าง ๆ
- (4) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรใน จ.จันทบุรี และ จ.ตราด
- (5) ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ จ.จันทบุรี และ จ.ตราด
- (6) ปัญหาคุณภาพน้ำใน จ.ระยอง ชลบุรี การรุกรานของน้ำเค็มใน จ.ระยอง จ.จันทบุรี และ จ.ตราด

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการในพื้นที่กลุ่มน้ำภาคตะวันออก สรุปแนวทาง

ในการดำเนินงานดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภคพื้นที่ลุ่มน้ำภาคตะวันออกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่มีการพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเพื่อรองรับการขยายตัวของพื้นที่ดังกล่าวจะส่งผลให้เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในอนาคต จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนจากน้ำผิวดินและน้ำบาดาลเพื่อพัฒนาระบบประปาสำหรับชุมชน เมืองหลัก เขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และการท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐานบริเวณกลางน้ำและท้ายน้ำใน จ.สระแก้ว จ.ระยอง และเกาะต่าง ๆ
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) พื้นที่เขตอุตสาหกรรมมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เนื่องจาก การขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมที่เพิ่มมากขึ้น แต่มีการพัฒนาแหล่งน้ำหรือจัดหาแหล่งน้ำที่ทำได้อย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถจัดหาเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมได้ตามการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นได้ แนวทางการดำเนินงานจึงต้องพัฒนาแหล่งน้ำและการผันน้ำให้เพื่อภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) บริเวณกลางน้ำและท้ายน้ำ โดยการพัฒนาแหล่งน้ำในกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออกควรดำเนินการเต็มศักยภาพเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมหลักในอนาคตที่ต้องขยายในพื้นที่ภาคตะวันออก มีการจัดทำข้อตกลงในการใช้น้ำระหว่างกิจกรรมการใช้น้ำและระหว่างพื้นที่ เพื่อป้องกันข้อขัดแย้ง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อยกระดับรายได้ในกลุ่มน้ำบางปะกง และปราจีนบุรี อีกทั้งในพื้นที่การเกษตรใน จ.จันทบุรี และจ.ตราด
- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยบริเวณกลางน้ำและท้ายน้ำ พื้นที่ในกลุ่มน้ำภาคตะวันออก บริเวณต้นน้ำและกลางน้ำมีภูมิประเทศลาดชัน และมีฝนตกชุก ทำให้เกิดน้ำท่วมแบบฉับพลันไหลมาซึ่งบริเวณท้ายน้ำซึ่งเป็นที่ราบไม่สามารถระบายน้ำสู่

ทะเลได้ทัน อีกทั้งยังมีการขยายตัวของเมืองที่อยู่ตามแนวชายทะเล ซึ่งสภาพน้ำท่วมมีสาเหตุจากการพัฒนาเมือง จะต้องใช้มาตรการผังเมืองเพื่อลดผลกระทบและลดความจำเป็นในการป้องกันน้ำท่วมในอนาคตในกลุ่มน้ำบางปะกงและปราจีนบุรีในเขต จ.ปราจีนบุรี จ.ฉะเชิงเทรา และ จ.นครนายก เนื่องจากไม่สามารถมีอ่างเก็บน้ำเพียงพอ ที่จะบรรเทาน้ำท่วมในแม่น้ำบางปะกงสายหลักควรพิจารณาการชลอน้ำในพื้นที่การเกษตรเพื่อรองรับน้ำท่วมขนาดใหญ่ และการป้องกันพื้นที่ชุมชนและเขตเศรษฐกิจสำคัญ

- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ บริเวณท้ายน้ำได้รับผลกระทบจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชน จึงต้องใช้มาตรการทางกฎหมายร่วมกับการจัดสรรน้ำ เพื่อให้การผลิตประปาที่อาศัยแหล่งน้ำหลักจากลำน้ำสามารถผลิตได้ตามความต้องการ โดยดำเนินการในแม่น้ำบางปะกง
- 3.5) พื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน เนื่องจากพื้นที่ป่าในกลุ่มน้ำภาคตะวันออกถูกบุกรุกและปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดิน จึงต้องอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้อยู่ในสภาพสมดุลและลดผลกระทบต่อการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมที่เกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงบริเวณพื้นที่ต้นน้ำใน จ.สระบุรี จ.นครนายก จ.ปราจีนบุรี และ จ.จันทบุรี อย่างเร่งด่วน

กลุ่มที่ 7 กลุ่มน้ำเพชรบุรี และกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มน้ำนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่มน้ำหลัก คือ กลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตก มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 8.37 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 4.28 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 3.10 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มน้ำเพชรบุรี และกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันตก เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศหลายแห่ง ทำให้มีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวสูงในพื้นที่ จ.เพชรบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ จึงมีปัญหาขาดแคลนน้ำบางครั้ง โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยว ปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติในกลุ่มน้ำรวมปีละ 6,992 ล้านลูกบาศก์เมตร ในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 1,559 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 1,131 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 0.73 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 24 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการ จำนวน 2,313 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 1,863 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภค บริโภค จำนวน 83 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 79 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 21 ล้านลูกบาศก์เมตร

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มน้ำเพชรบุรีและชายฝั่งทะเลตะวันตก สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาจากการรับฟังปัญหาในพื้นที่

- (1) ป่าไม้ต้นน้ำถูกบุกรุกทำลาย การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ

- (2) แหล่งเก็บกักน้ำ ในปัจจุบันยังขาดระบบการกระจายน้ำ หรือบางแห่งชำรุดเสียหาย ทำให้ไม่สามารถส่งน้ำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการใช้งานมาเป็นเวลานาน และจากการแย่งชิงน้ำของเกษตรกร ท้องเที่ยว และอุตสาหกรรม
- (3) ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคบริเวณตำบลทับสะแก
- (4) ฝนทิ้งช่วงนานในหน้าแล้ง และฝนแต่ละปีมีปริมาณน้อย ขาดแหล่งเก็บกัก และไม่มีการผันน้ำจากแหล่งเก็บกักที่มีปริมาณมากมาช่วยพื้นที่ขาดแคลน
- (5) เกษตรกรปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้น้ำมาก ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งการขาดจิตสำนึกในการใช้น้ำภาคเกษตร เช่น ไม่มีการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า การเปิดน้ำทิ้ง
- (6) น้ำหลากที่ลาดเชิงเขา ท่วมระยะสั้น 1-2 วัน มีความเสียหายน้อย
- (7) แม่น้ำลำคลองถูกบุกรุก และการก่อสร้างถนน ทางรถไฟ กีดขวางทางน้ำ สะพาน ท่อลอดมีไม่เพียงพอ อีกทั้งการขยายตัวของชุมชนเมือง การก่อสร้าง รุกล้ำลำราง-คลองสาธารณะ และการบุกรุกของชุมชนริมคลอง ทำให้ไม่สามารถขุดลอกคลองได้
- (8) น้ำเสียจากการเกษตรไหลลงแม่น้ำเพชรบุรี มี การปล่อยกรดเกลือจาก โรงงานอุตสาหกรรมลงแม่น้ำปราณบุรี การทิ้งขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลลงใน แม่น้ำคู คลอง น้ำเค็มรุกล้ำ/น้ำทะเลหนุนสูง

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไป

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ใน จ.เพชรบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ติดทะเล เพราะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี อ.หัวหิน อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์
- (4) ปัญหาอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่เป็นภูเขาลาดชัน และน้ำหลากท่วมในพื้นที่ราบริมน้ำ เช่น อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์
- (5) น้ำหลากล้นตลิ่ง น้ำท่วมฉับพลัน
- (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในอนาคต
- (7) ปัญหาน้ำเสียในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ สรุปแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค พื้นที่ภูมิประเทศติดทะเล มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีแนวโน้มการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ต้องมุ่งเน้นการหาน้ำต้นทุนเพื่อสนับสนุนระบบประปา ทั้งในพื้นที่ชุมชน พื้นที่เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว อีกทั้งบางพื้นที่ต้องใช้น้ำบาดาลเพื่อเสริมระบบประปาให้กับพื้นที่ที่ไม่มีแหล่งน้ำผิวดินให้เพียงพอต่อความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม) มุ่งเน้นการกระจายน้ำจากแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ไปสู่แหล่งน้ำต้นทุนขนาดเล็ก

เช่น โครงการชนิดอ่างพวง และกระจายน้ำด้วยการสร้างระบบชลประทาน ในพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเดิมอยู่แล้ว การบำรุงรักษาระบบชลประทานที่มีอยู่เดิม ให้คงประสิทธิภาพไว้ ตลอดจนปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งพิจารณาเพิ่มประสิทธิภาพให้มีความเป็นอเนกประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการน้ำพื้นที่เกษตร การท่องเที่ยวใน จ.เพชรบุรี และ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย สภาพพื้นที่ของกลุ่มลุ่มน้ำเพชรบุรี และชายฝั่งทะเลตะวันตกเป็นภูเขาลาดชัน เกิดอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันและน้ำท่วมหลากบริเวณริมแม่น้ำ การแก้ไขปัญหาจึงมุ่งเน้นการเร่งระบายน้ำในพื้นที่น้ำท่วมขังในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำเพื่อระบายออกสู่ทะเล และป้องกันชุมชนเมือง เขตพื้นที่เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ประกอบกับการปรับปรุงผังเมืองการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ เช่น อ.ปราณบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ และการแก้ไขปัญหาถนนขวางทางน้ำ เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัย
- 3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ ด้านเนิ่นการบริเวณกลางน้ำและท้ายในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยสนับสนุนการบำบัดน้ำเสีย ณ แหล่งกำเนิด (On Site Wastewater Treatment Plant) สำหรับบ้านเรือนหรืออาคารที่ตั้งอยู่ริมแหล่งน้ำ การส่งเสริมการนำน้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การผลักดันน้ำเค็ม โดยการจัดสรรน้ำ เช่น เพชรบุรี และการป้องกันโดยใช้อาคารควบคุมลำน้ำสำหรับลุ่มน้ำขนาดเล็กที่ไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่
- 3.5) พื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม และพื้นที่ที่ถูกบุกรุกบริเวณพื้นที่ต้นน้ำ เช่น จ.เพชรบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับป่าต้นน้ำและช่วยชะลอน้ำในฤดูน้ำหลาก

กลุ่มที่ 8 กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้

1) สรุปข้อมูลจำเพาะของกลุ่มน้ำ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ลุ่มน้ำหลัก คือ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก ตาปี ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี และภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวม 44.09 ล้านไร่ เป็นพื้นที่ป่า 19.00 ล้านไร่ พื้นที่การเกษตร 21.64 ล้านไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่เมืองและอื่น ๆ

กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศหลายแห่ง ทำให้มีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยวสูงในพื้นที่ อ.เกาะสมุย อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี และ จ.ภูเก็ต เป็นต้น ทำให้มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติในกลุ่มลุ่มน้ำรวมปีละ 75,180 ล้านลูกบาศก์เมตร ในปัจจุบันมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ได้รวม 8,389 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นความจุใช้การของอ่างเก็บน้ำ 6,025 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทาน 2.80 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 13 ของพื้นที่การเกษตร สามารถจัดสรรน้ำให้พื้นที่ชลประทานดังกล่าวตามความต้องการจำนวน 5,029 ล้านลูกบาศก์เมตร ในขณะที่ยังมีความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรนอกเขตชลประทานอีก 9,922 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนนยังไม่สามารถจัดสรรน้ำให้ได้

นอกจากนี้ยังมีความต้องการใช้น้ำด้านอุปโภคบริโภค จำนวน 688 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งสามารถจัดสรรให้ได้ปีละ 654 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยในปี พ.ศ. 2570 จะมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอีก 217 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมีแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ ที่ อ.สะเดา จ.สงขลา และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส

2) ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ

สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

- (1) ในลุ่มน้ำขนาดเล็กและลาดชันสูง แม้จะมีฝนตกชุก เช่น ใน จ.ชุมพร ฤดูแล้ง มีการขาดน้ำอุปโภคบริโภค บางพื้นที่ไม่สามารถนำน้ำบาดาลมาใช้ได้
- (2) เมืองท่องเที่ยวใช้น้ำมากควรกำหนดการพัฒนาให้เหมาะสมกับแหล่งน้ำ
- (3) น้ำท่วมพื้นที่การเกษตรกลางน้ำส่วนใหญ่ไม่เสียหายแต่จะกระทบชุมชนที่อยู่ ที่ราบมากกว่า เช่น จ.ชุมพร จ.นครศรีธรรมราช มีจำนวนมากและความเสี่ยงที่ก่อภัยกว่าในอดีต
- (4) ไม่มีระบบส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูก แหล่งน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ มีการปลูกพืชที่ใช้น้ำมาก เช่น ปาล์ม
- (5) จ.นครศรีธรรมราช และ จ.ชุมพร มีปริมาณฝนมากแต่ขาดแหล่งกักเก็บน้ำ
- (6) เมืองขยายตัวอย่างไม่มีทิศทางขวางการระบายน้ำ หรือขยายในพื้นที่ลุ่ม เช่น จ.สุราษฎร์ธานี โรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวเพิ่มขึ้น น้ำเสียจากโรงงาน อุตสาหกรรมที่ไม่ผ่านการบำบัดปล่อยลงสู่คลองชุมพร เช่น น้ำมันเครื่อง และที่หนองขรี ท่าโรงช้าง จ.ชุมพร ไปคลองต่าง ๆ ตาปีพุมดวง หลังสวน คลองอปีน เป็นต้น การใช้สารเคมีของภาคเกษตร ในเขตคลองยัน อ.คีรีรัฐนิคม
- (7) มีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้ประโยชน์ การถมดิน การปิดท่อ การสร้างท่อ ระบายน้ำ สิ่งต่าง ๆ ขวางทางน้ำ ทำลายแก้มลิงธรรมชาติ น้ำทะเลหนุน
- (8) ไม่มีที่พักน้ำเนื่องจากทุกคนสามารถที่จะถมที่ของตนได้ เช่น แนวเขาพนม ชัยบุรี พระแสง ก่อนหน้านี้นี้เป็นที่พักน้ำ ปัจจุบันไม่มีที่พักน้ำ

2.2) สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์

- (1) การบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ ใน จ.สุราษฎร์ธานี เป็นต้น
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในพื้นที่ติดทะเลเพราะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง จ.พังงา จ.กระบี่ และ จ.ภูเก็ต
- (4) ปัญหาอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่เป็นภูเขาลาดชัน และน้ำหลากท่วมในพื้นที่ราบริมน้ำ เช่น อ.เมือง จ.ชุมพร อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และ จ.ยะลา เป็นต้น
- (5) น้ำหลากล้นตลิ่งน้ำท่วมฉับพลัน ใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา อ.เมือง จ.ตรัง และ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
- (6) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในอนาคต
- (7) ปัญหาน้ำเสียในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

3) แนวทางบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จากประเด็นปัญหาและความต้องการในพื้นที่กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ สรุปแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิสังคม ดังนี้

- 3.1) การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค พื้นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ในพื้นที่กลางน้ำและท้ายน้ำ มีพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศหลายแห่ง ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยวสูงในพื้นที่ อ.เกาะสมุย อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี จ.พังงา จ.กระบี่ และ จ.ภูเก็ต เป็นต้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งน้ำเป็นแหล่งน้ำขนาดเล็ก ลักษณะอาคารบังคับน้ำและระบบส่งน้ำ เนื่องจากมีปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์สูง สำหรับอ่างเก็บน้ำขนาดกลางและขนาดเล็กเน้นโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการและการยอมรับในพื้นที่ การพัฒนาแหล่งน้ำมีความจำเป็นในการสนับสนุนเมืองหลัก ภาคบริการ และท่องเที่ยว เนื่องจากมีพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญที่ยังมีการขยายตัวสูงหลายแห่ง เช่น ภาคใต้ฝั่งตะวันตก จ.สงขลา และ จ.สุราษฎร์ธานี และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่จะเกิดขึ้นใน สะเดา จ.สงขลา และ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส เป็นต้น
- 3.2) การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม)จากปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำและท้ายน้ำของกลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่เกษตรน้ำฝนจะขาดแคลนน้ำมากในช่วงฤดูแล้ง เช่น แหล่งปลูกข้าว ที่สำคัญใน จ.นครศรีธรรมราช จ.พัทลุง จ.สงขลา จ.ปัตตานี เป็นต้น ตามสภาพของภูมิประเทศที่เป็นพื้นที่ลาดชันจะทำให้น้ำในลำน้ำหมดลงอย่างรวดเร็ว แม้จะมีปริมาณฝนตกในพื้นที่มาก แต่ก็ยังขาดแคลนน้ำ อีกทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินเขา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ห่างทางน้ำ หรือพื้นที่ที่อยู่ในระดับสูงกว่าทางน้ำมาก ดังนั้น จึงต้องดำเนินการดูแลรักษาตลอดจนปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพระบบชลประทานที่มีอยู่ให้มั่นคง การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำทุกขนาดที่ชุมชนยอมรับ ตลอดจนเพิ่มการกระจายน้ำ เพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพื้นที่เศรษฐกิจ การพัฒนาแหล่งน้ำหรือการส่งน้ำเพื่อการท่องเที่ยวทางทะเลในพื้นที่เกาะ ตลอดจนการศึกษาเพื่อการพัฒนาและบริหารจัดการลุ่มน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนสำหรับลุ่มน้ำที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน เช่น ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แม่น้ำระหว่างประเทศ เช่น แม่น้ำโก-ลก เป็นต้น ทั้งยังต้องพัฒนาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำที่ให้การสนับสนุนพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมในภูมิภาคที่พัฒนาขึ้นใหม่ในพื้นที่ ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ อ.สะเดา จ.สงขลา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องเตรียมความพร้อมให้กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้มีศักยภาพ เพื่อรองรับพื้นที่อุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี
- 3.3) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย ปัญหาที่พบในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และท้ายน้ำในกลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ เป็นปัญหาอุทกภัยแบบน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่เป็นภูเขาลาดชัน มีน้ำหลากท่วมในพื้นที่ราบริมน้ำ เช่น อ.เมือง จ.ชุมพร อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา และ จ.ยะลา เป็นต้น และน้ำหลากถล่มตลิ่ง น้ำท่วมฉับพลัน ใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา อ.เมือง จ.ตรัง และ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัยต้องติดตั้งระบบเตือนภัยน้ำหลากดินถล่มให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ต้นน้ำ การนำร่องการชะลอน้ำ

ในพื้นที่เกษตรลาดชันและลุ่มน้ำสาขา การปรับปรุงการระบายน้ำบริเวณที่ราบริมทะเล ที่เกิดความเสียหายสูง พร้อมทั้งก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชน และพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญที่อยู่ใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา อ.เมือง จ.ตรัง และ อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช รวมทั้งต้องมีการวางแผนการจัดสรรน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำ มีการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ เพื่อบรรเทาอุทกภัย ในพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชุมชน และพื้นที่การเกษตร เช่น จ.ชุมพร จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา จ.ปัตตานี จ.ยะลา และ จ.นราธิวาส พร้อมทั้ง ดำเนินการปรับปรุงการระบายน้ำ/ทางผันน้ำเลี้ยงพื้นที่ชุมชนใน 3 ลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก (จ.นครศรีธรรมราช และ จ.ชุมพร) ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา) และลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก (จ.ตรัง และ จ.สตูล)

3.4) การจัดการคุณภาพน้ำ กลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้ในพื้นที่ทำน้ำ จำเป็นต้องพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับเมืองที่เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการเตือนภัยคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก โดยมุ่งเน้นลดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด โดยกำหนดสัดส่วนการระบายมลพิษโดยประเมินศักยภาพการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำในพื้นที่วิกฤต นอกจากนี้ยังดำเนินมาตรการทางผังเมืองโดยกำหนดพื้นที่ห้ามระบายน้ำเสีย (Zero discharge) รวมทั้งการป้องกันแก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤต/พื้นที่เสี่ยงการปนเปื้อนโลหะหนักหรือสารเคมีในพื้นที่ลุ่มน้ำ ตาปี พุมดวง ตรัง ทะเลสาบสงขลา ปัตตานี

3.5) การฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน เนื่องด้วยสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ต้นน้ำในกลุ่มลุ่มน้ำภาคใต้มีลักษณะเด่นเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เนินเขา ปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์สูง อีกทั้งปัญหาที่พบในพื้นที่จะเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมสูงมาก เช่น ใน จ.สุราษฎร์ธานี เป็นต้น จึงทำให้เมื่อมีปริมาณฝนตกหนักในพื้นที่ที่เกิดน้ำป่าไหลหลาก ดินถล่มได้ง่ายในพื้นที่ต้นน้ำ ปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่พื้นที่ราบชายฝั่งที่เป็นพื้นที่กลางน้ำและทำน้ำอย่างรวดเร็วฉับพลันทำให้เกิดอุทกภัยในพื้นที่ราบชายฝั่ง จึงจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงสภาพอุดมสมบูรณ์ เพื่อสร้างความมั่นคงและสมดุลของน้ำธรรมชาติ ชะลอการไหลหลากของน้ำในช่วงฤดูฝน ป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน อนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยดินถล่ม และพื้นที่เกษตรที่วิกฤตต่อการสูญเสียหน้าดิน มีการนำร่องการชะลอน้ำในพื้นที่เกษตรลาดชันและลุ่มน้ำสาขา

บทที่ 4

การพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

แผนงานการพัฒนา ระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ที่ 6 เรื่องการบริหารจัดการ ของคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมีเป้าหมายหลักคือสนับสนุนให้ 1) เกิดระบบคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติและระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่รวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกหน่วยงาน ด้วยเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูง 2) เกิดระบบติดตาม เฝ้าระวัง และคาดการณ์สถานการณ์น้ำในภาวะปกติ และตัดสินใจ แก้ไข บรรเทาอุทกภัย ภัยแล้ง ในภาวะวิกฤต ที่เป็นเอกภาพ และ 3) เกิดกระบวนการกำหนดทิศทางการพัฒนา อนุรักษ์ และซ่อมบำรุง อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

การจัดทำแผนงาน เป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ขั้นตอนการกลั่นกรองแผนงาน โครงการ และงบประมาณ แบ่งกลุ่มของโครงการตามเนื้อหาแล้วพิจารณาเป็นชุดโครงการ ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่พิจารณาเป็นโครงการเดี่ยว จึงทำให้ได้ชุดโครงการที่ครบถ้วนและถูกต้องตามหลักเทคนิคสำหรับการบริหารจัดการน้ำ ด้วยงบประมาณที่คุ้มค่าและลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งมีการเสนอแนวทางการประเมินผลและติดตามโครงการ หลังสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผนงาน และนำผลลัพธ์มาใช้ในการปรับปรุงยุทธศาสตร์และแผนงานต่อไป ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในอนาคต โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาเพื่อการปรับตัว (Adaptive Masterplan)

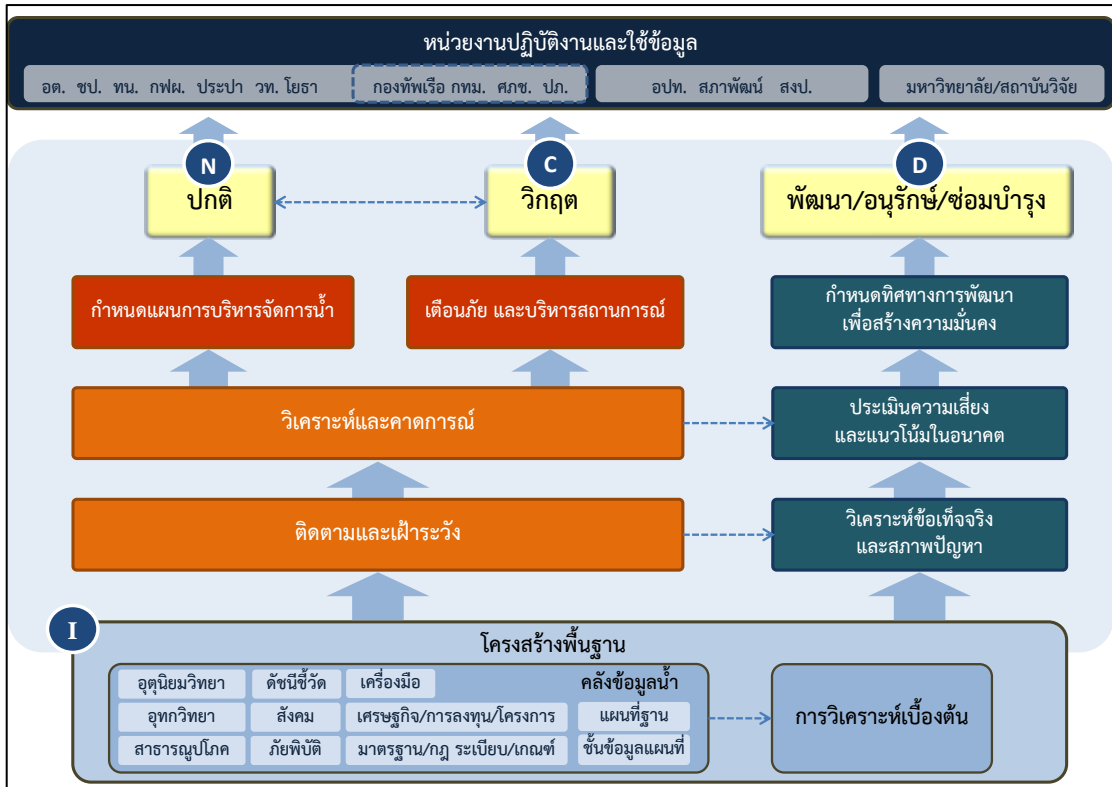
แผนงานการพัฒนา ระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ย่อย ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน (I : Infrastructure) ปรับปรุงฐานข้อมูลเดิมให้ละเอียดและแม่นยำขึ้น เพิ่มรายการข้อมูลและขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เชื่อมโยงข้อมูลสู่ศูนย์กลางและปรับปรุงการให้บริการข้อมูล รวมทั้งสร้างมาตรฐานข้อมูลและระบบ

2) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารในภาวะปกติ (N : Normal) ปรับปรุงแบบจำลองที่ใช้วิเคราะห์และคาดการณ์สภาพอากาศทั้งระยะสั้นและระยะยาว และแบบจำลองคาดการณ์สถานการณ์น้ำ ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น รายละเอียดสูงขึ้น ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และเชื่อมโยงผลการคำนวณเข้าสู่ศูนย์กลาง เพื่อสนับสนุนการบริหารน้ำในเขื่อน การจัดสรรน้ำ และวางแผนเพาะปลูกในฤดูกาล รวมถึงการทบทวนการจัดสรรน้ำรายเดือน

3) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารในภาวะวิกฤต (C : Crisis) มีการบริหารสถานการณ์วิกฤตในระดับอำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ พร้อมรับสถานการณ์ด้วยการคาดการณ์สภาพอากาศและสถานการณ์น้ำระยะสั้นอย่างแม่นยำ จำลองสถานการณ์และความเสี่ยง เตรียมทางเลือกเพื่อรับมือกับภัยล่วงหน้า เตือนภัยและบริหารสถานการณ์ช่วงวิกฤต และปรับปรุงการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

4) ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบสนับสนุนการพัฒนา/อนุรักษ์/ซ่อมบำรุง (D : Development) สํารวจโครงสร้างพื้นฐาน วางแผนปรับปรุง ซ่อมบำรุง ประเมินความเสี่ยงและแนวโน้มในอนาคต และวางแผนจัดสรรงบประมาณ ประเมิน และติดตามบนพื้นฐานของข้อมูลจากส่วนกลางสู่พื้นที่ และพื้นที่สู่ส่วนกลางที่พร้อมนำเสนอในมิติต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์และตัดสินใจ

รูปที่ 4-1 กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

เนื่องจากยุทธศาสตร์ย่อยทั้ง 4 ระบบ ต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน จึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ขับเคลื่อนแผนแม่บทร่วมกันดังนี้

- 1) ผลักดันให้เกิดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 30 หน่วยงาน ในการเชื่อมโยงข้อมูล แบ่งระดับชั้นข้อมูล จัดหาช่องทาง ให้เกิดการบริการในทุกระดับ ตั้งแต่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ
- 2) ลงทุนด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นสากล
- 3) ผลักดันให้เกิดการใช้งานข้อมูลและระบบในระดับปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดสรรน้ำ การรายงานสถานการณ์น้ำรายสัปดาห์ รายเดือน
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและหน่วยงานร่วมกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานวิชาการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้มีศักยภาพในการใช้และวิเคราะห์ข้อมูลและระบบ
- 5) จัดตั้งคณะทำงานที่มีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 30 หน่วยงาน เพื่อร่วมวิเคราะห์ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท และเสนอทางเลือกในการบริหารจัดการร่วมกัน
- 6) มุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลรอบด้านสำหรับผู้บริหาร และพร้อมปรับเปลี่ยนแผนตามสถานการณ์

การออกแบบโครงสร้างระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ วิเคราะห์จากข้อเท็จจริงและปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการน้ำในอดีต สถานะของข้อมูลพื้นฐานและระบบในปัจจุบัน รวมถึงการประเมินความต้องการเทคโนโลยีในอนาคต เพื่อรองรับสถานการณ์น้ำที่เปลี่ยนไปเนื่องจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นระบบจะต้องมีความยืดหยุ่น และพร้อมสนับสนุนการตัดสินใจตามสถานการณ์น้ำของประเทศที่เปลี่ยนไป คือ

- 1) รองรับข้อมูลที่ผันแปรเชิงเวลา-พื้นที่มากขึ้น และมีจำนวนข้อมูลมากขึ้น
- 2) รองรับการบริหารจัดการ

โครงสร้างพื้นฐานที่มีจำนวนมากขึ้น และ 3) สอดคล้องกับโครงข่ายการจราจรน้ำ-กระจายน้ำ-ระบายน้ำที่ซับซ้อนมากขึ้น

ผลลัพธ์ที่ต้องการหลังจากพัฒนาระบบข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูล และใช้งานคือ **เกิดการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นเอกภาพ** ซึ่งจะนำไปสู่ 1) การลดความเสียหายจากภัยพิบัติทุกภาคส่วน ทั้งพื้นที่ในเขตชลประทาน นอกเขตชลประทาน ภาคอุตสาหกรรม และชุมชนเมืองจนถึงเทศบาล 2) มีน้ำสำรองเก็บไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน พร้อมรับมือความไม่แน่นอนของสภาพอากาศ ซึ่งมีแนวโน้มแปรปรวนมากขึ้น และ 3) **เกิดการจัดสรรน้ำอย่างทั่วถึง** ที่สุดแล้วคือสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่

ตามที่กล่าวข้างต้น หัวใจของการกลั่นกรองแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ตามแผนแม่บทฉบับนี้ คือ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้รับทราบภารกิจของหน่วยงานอื่น เห็นภาพรวมและความเชื่อมโยงของโครงการทั้งหมด ลดปัญหาความซ้ำซ้อนของโครงการ เกิดการใช้ข้อมูลร่วมกัน และได้แผนงานพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจที่จำเป็น เกิดประโยชน์สูง ตรงตามหลักเทคนิค ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยประหยัด มีประสิทธิภาพสูง และใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

การกลั่นกรองแผนงาน โครงการ และงบประมาณ เริ่มต้นจากที่หน่วยงานต่าง ๆ เสนอแผนงานโครงการครั้งแรก จำนวน 59 โครงการ งบประมาณรวม 12,711.99 ล้านบาท ต่อมาคณะทำงานพิจารณากลั่นกรองรวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยการกลั่นกรองครั้งที่ 1 พิจารณาแบบรายหน่วยงาน วิเคราะห์ความสอดคล้องกับกรอบการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจและภารกิจของหน่วยงาน ข้อมูลเชิงเทคนิค ความพร้อม และแผนงานและงบประมาณ การกลั่นกรองครั้งที่ 2 เน้นพิจารณาตามลักษณะงาน แบ่งเป็น 5 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มโทรมาตร กลุ่มแบบจำลอง กลุ่มแผนที่ กลุ่มการจัดการภัย และกลุ่มงานวิจัย หน่วยงานในแต่ละกลุ่มร่วมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเทคนิค รายละเอียดงบประมาณ และความสอดคล้องกับภารกิจ การกลั่นกรองครั้งที่ 3 เน้นความคุ้มค่าในการลงทุนเป็นหลัก พร้อมทั้งพิจารณาถึงความซ้ำซ้อนของโครงการ ความเหมาะสมของเทคโนโลยี และความสอดคล้องกับแผนงานและภารกิจของหน่วยงาน ผลจากการกลั่นกรองทำให้จำนวนโครงการลดลง 10 โครงการ งบประมาลดลง 4,516.26 ล้านบาท และครั้งสุดท้าย สรุปเป็นจำนวนโครงการทั้งสิ้น 46 โครงการ งบประมาณรวม 7,259.67 ล้านบาท¹ ระยะเวลาดำเนินการตามแผนงานนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2560 โดยมีการใช้จ่ายงบประมาณต่อเนื่องถึงปี พ.ศ. 2562

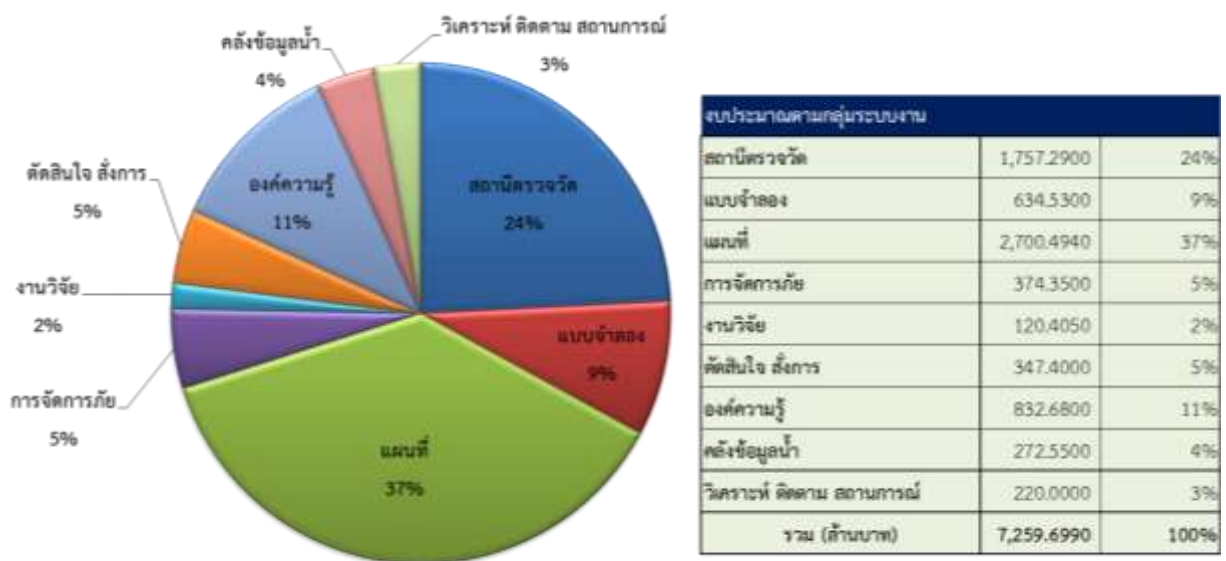
องค์ประกอบของงบประมาณตามแผนงานนี้มีนัยสำคัญ คือ เป็นสัดส่วนงบประมาณการบริหารจัดการในภาวะปกติ ภาวะวิกฤต และวางแผนพัฒนา ร้อยละ 17 โดยให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลในการติดตามเฝ้าระวัง วิเคราะห์สถานการณ์ และบริหารจัดการภัยในองค์กรวม ซึ่งมีคุณค่ามากและสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจ และสัดส่วนงบประมาณการลงทุนทางโครงสร้างพื้นฐานคิดเป็นร้อยละ 83 ต่างจากแผนงานในอดีตที่เน้นแต่การลงทุนทางโครงสร้างพื้นฐานถึงเกือบร้อยละ 100 ดังภาพที่ 2 (ก)

¹ * เพื่อให้การบริหารจัดการงบประมาณของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โครงการบางส่วนดำเนินการโดยใช้งบประมาณจากแหล่งเงินกู้ จึงทำให้โครงการภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากคณะรัฐมนตรีอีกหลายวาระ และได้ข้อสรุป ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2558 ดังนี้

- โครงการภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจมีจำนวนทั้งสิ้น 37 โครงการ งบประมาณรวม 4,430.9285 ล้านบาท
- โครงการจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ตามแหล่งงบประมาณ ได้แก่ 1) โครงการที่ใช้งบประมาณจากแหล่งเงินกู้ของรัฐบาล จำนวน 28 โครงการ งบประมาณรวม 3,926.1285 ล้านบาท 2) โครงการที่ใช้งบประมาณจากงบประมาณปี 2558 (เพิ่มเติม) จำนวน 7 โครงการ งบประมาณรวม 467.8000 ล้านบาท และ 3) โครงการที่ สวทช. ได้รับอนุมัติงบเพิ่มเติมจากงบประมาณที่กักไว้ของ สวทช. จำนวน 2 โครงการ งบประมาณรวม 37.0000 ล้านบาท

(ก) สัดส่วนงบประมาณ จำแนกตามแผนยุทธศาสตร์ย่อย

(ข) สัดส่วนงบประมาณ จำแนกตามกลุ่มระบบงาน

รูปที่ 4-2 สัดส่วนงบประมาณตามแผนงานระบบสนับสนุนการตัดสินใจ ปี พ.ศ. 2558-2561

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของงบประมาณเชิงกลุ่มระบบงาน พบว่า งบประมาณ 3 อันดับแรก ได้แก่ งบลงทุนด้านแผนที่ สถานีตรวจวัด และองค์ความรู้ ดังรูปที่ 2 (ข) ซึ่งจำเป็นมากสำหรับการบริหารจัดการน้ำบนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ และบุคลากรและหน่วยงานที่มีศักยภาพสูง โดยมีรายละเอียดของระบบงาน ดังนี้

1) ระบบงานแผนที่ : ปัจจุบันข้อมูลค่าระดับมีค่าความถูกต้องในระดับเมตร ทำให้การบริหารจัดการน้ำท่วมและน้ำหลากไม่ได้ผลดีโดยเฉพาะในพื้นที่ราบลุ่ม และมีข้อจำกัดในการสำรวจพื้นที่และรายงานสภาพปัญหาแบบ Real time ทำให้ไม่สามารถวางแผนแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานมีความสะดวกและต่อเนื่องโดยเฉพาะในภาวะวิกฤต จึงมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีการสำรวจ ของโครงข่ายสถานีรังวัดสัญญาณดาวเทียม GNSS (Global Navigation Satellite System) ประกอบกับการพัฒนาแบบจำลองย็อยด์ความละเอียดสูงของประเทศไทย (Thailand Geoid Model) เพื่อสนับสนุนงานสำรวจให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีค่าความคลาดเคลื่อนในแนวตั้งไม่เกิน 30 เซนติเมตรในทุกพื้นที่

แผนงานนี้มีการลงทุนขยายโครงข่ายสถานีรังวัดสัญญาณดาวเทียม GNSS จำนวน 80 สถานี และปรับปรุงสถานีเดิมของกรมโยธาธิการและผังเมืองจากระบบ GPS เป็น GNSS จำนวน 9 สถานี พร้อมทั้งปรับปรุงแผนที่ฐานให้มีความละเอียดและแม่นยำมากขึ้น รวมทั้งพัฒนาระบบจัดเก็บและให้บริการข้อมูลด้านภูมิสารสนเทศแบบออนไลน์ รวมเป็นงบประมาณทั้งสิ้น 2,700.46 ล้านบาท

2) ระบบงานสถานีตรวจวัด : โครงการด้านระบบงานสถานีตรวจวัด เป็นการลงทุนปรับปรุงและติดตั้ง โทรมาตรใหม่แทนของเก่าที่หมดอายุการใช้งาน โดยส่วนหนึ่งจะเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีตรวจวัดแบบใช้คลื่นสะท้อน (Radar) ช่วยให้ตรวจวัดได้แม่นยำขึ้น มีความคลาดเคลื่อนในระดับ ± 2 มิลลิเมตร ตลอดย่านการวัด ลดความถี่และค่าใช้จ่ายด้านการซ่อมบำรุง งบประมาณโดยรวมต่อสถานีจากเดิม 500,000-3,000,000 บาทต่อสถานี เหลือประมาณ 250,000 บาทต่อสถานี นอกจากนี้จะมีการติดตั้งระบบตรวจวัดคุณภาพน้ำทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้มีสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติที่ใช้การได้เพิ่มจาก 116 สถานี เป็น 319 สถานี งบประมาณรวมทั้งสิ้น 1,757.29 ล้านบาท

3) ระบบงานคลังข้อมูลน้ำ : ขยายการเชื่อมโยงข้อมูลจาก 13 หน่วยงาน เป็น 30 หน่วยงาน และขยายการให้บริการข้อมูลให้ครบทุกรูปแบบ ทั้งการแสดงผลบนเว็บไซต์ อุปกรณ์เคลื่อนที่ และเครือข่ายการเชื่อมโยงข้อมูล รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพของระบบและการบำรุงรักษา โดยมี สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะพัฒนาเป็นฐานข้อมูลน้ำของประเทศต่อไป

4) ระบบงานแบบจำลอง: ประกอบด้วย แบบจำลองคาดการณ์สภาพอากาศ และแบบจำลองคาดการณ์สถานการณ์น้ำ (ปริมาณน้ำท่า-น้ำท่วม) และคุณภาพน้ำ

4.1) แบบจำลองคาดการณ์สภาพอากาศ แผนแม่บทนี้มีการลงทุนด้านระบบคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูงที่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับคาดการณ์สภาพอากาศทั้งระยะสั้น ระยะยาว สามารถคาดการณ์ฝนด้วยความละเอียดเชิงพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 3×3 ตารางกิโลเมตร เพิ่มประสิทธิภาพในการเฝ้าติดตามและพยากรณ์อากาศให้มีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น และสามารถพยากรณ์อากาศล่วงหน้าได้นานขึ้น

4.2) แบบจำลองคาดการณ์สถานการณ์น้ำ (ปริมาณน้ำท่า-น้ำท่วม) และคุณภาพน้ำ ปัจจุบันครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำหลัก แต่ยังไม่ครอบคลุมลุ่มน้ำก ก สาละวิน ป่าสัก แม่กลอง โตนเลสาบ และพื้นที่บางส่วนของภาคใต้ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปัตตานี และชายฝั่งทะเลตะวันตก

ในส่วนของแบบจำลองคุณภาพน้ำ ยังไม่สามารถคาดการณ์คุณภาพน้ำแบบ Real-time ได้ ทั้งนี้ ควรปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ให้เป็นปัจจุบัน เชื่อมโยงข้อมูลจากการตรวจวัด และผลลัพธ์จากแบบจำลองเข้าสู่ศูนย์กลาง เพื่อให้สามารถใช้งานแบบจำลองเพื่อบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตที่ต้องมีการติดตามและประเมินสถานการณ์ล่วงหน้า การจัดทำสถานการณ์ทางเลือก (Scenarios) จะสนับสนุนการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์

ในแผนแม่บทฉบับนี้มีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพแบบจำลองสถานการณ์น้ำ และแบบจำลองคุณภาพน้ำ เพิ่มความแม่นยำ บูรณาการผลลัพธ์จากแบบจำลอง เชื่อมโยงผลระหว่างแบบจำลอง และขยายพื้นที่ครอบคลุมทั่วประเทศ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 634.53 ล้านบาท

5) ระบบงานวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ : เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพระบบติดตามวิเคราะห์ และรายงานสถานการณ์น้ำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการตั้งศูนย์ปฏิบัติการพยากรณ์อากาศ เพื่อเฝ้าระวังและติดตามสภาวะอากาศตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีรูปแบบการนำเสนอที่ได้มาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ ปรับปรุงศูนย์ป้องกันระบบน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ให้เป็นต้นแบบของศูนย์บริหารจัดการน้ำในเขตเมือง งบประมาณรวมทั้งสิ้น 220.00 ล้านบาท

6) ระบบงานจัดการภัย : เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามหลักการบริหารภาวะวิกฤต สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติต่างๆ โดยเฉพาะภัยเรื่องน้ำท่วม-น้ำแล้ง เตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัย แจ้งเตือนภัยล่วงหน้าให้กับประชาชน และสามารถจัดส่งเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์เครื่องมือเข้าเผชิญเหตุและรับมือภัยพิบัติได้ การดำเนินงานในแผนปฏิบัติการประกอบด้วย การตั้ง War Room เชื่อมโยงข้อมูลจากทุกมิติภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ประสานเครือข่ายเตือนภัยให้สามารถแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ การจัดทำระบบเตือนภัยที่ใช้ระบบการสื่อสารที่ครอบคลุมทั่วถึง การรวบรวมข้อมูลภัยระดับพื้นที่เพื่อความถูกต้องแม่นยำและประเมินสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ครบถ้วน ระบบช่วยวิเคราะห์ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสิ่งของสำรองจ่ายเพื่อจัดระบบเครื่องมืออุปกรณ์และเจ้าหน้าที่ที่เข้าให้ความช่วยเหลือได้อย่างตรงต่อสถานการณ์ งบประมาณรวมทั้งสิ้น 374.35 ล้านบาท

7) ระบบงานการตัดสินใจ สั่งการ : ปัจจุบันการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารระดับสูง อาศัยข้อมูลจากระบบย่อย ๆ หลายระบบที่ไม่ได้มีการบูรณาการร่วมกัน จึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือช่วยในการจัดการและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ แบบรวมศูนย์ ในลักษณะของ Business Intelligence และ Decision Support System ที่สามารถจัดชุดข้อมูลแยกตามสถานการณ์จำลอง ครอบคลุมทุกเหตุการณ์ที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดขึ้น พร้อมทั้งข้อมูลพื้นฐานอื่นๆ ที่อยู่โดยรอบพื้นที่นั้นๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ ตัดสินใจเตือนภัย แก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที งบประมาณรวมทั้งสิ้น 347.40 ล้านบาท

8) ระบบงานองค์ความรู้ : เป็นการรวบรวมข้อมูลกฎระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านน้ำ จัดทำดัชนีเชิงระบบและเชิงพื้นที่ และสามารถเพิ่มเติมองค์ความรู้อื่นๆ ได้ไม่จำกัด รวมทั้งเชื่อมโยงผลลัพธ์จากงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งสามารถเรียกใช้งาน ค้นหาข้อมูลรอบด้านได้อย่างรวดเร็ว และนำไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ และวางแผนด้านเศรษฐกิจสังคมได้อีกด้วย งบประมาณรวมทั้งสิ้น 832.68 ล้านบาท

9) ระบบงานงานวิจัย : เป็นกระบวนการวิเคราะห์ วิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐาน ทั้งระบบโทรมาตร ระบบสื่อสาร ระบบรับ-ส่งข้อมูล และการจัดการข้อมูล โดยเน้นเรื่องมาตรฐานความสามารถของอุปกรณ์และมาตรฐานการเก็บข้อมูล ให้เป็นรูปแบบที่สามารถใช้งานร่วมกัน รวมทั้งมีระดับอ้างอิงที่เป็นค่าระดับมาตรฐานเดียวกัน เพื่อการประเมินสถานการณ์ในภาวะปกติและภาวะวิกฤต งบประมาณรวมทั้งสิ้น 120.40 ล้านบาท

เมื่อประมวลผลโครงการต่างๆ สามารถสรุปเป็นผังบูรณาการแผนงาน/โครงการ แผนที่น่าสนใจทางด้านระบบและด้านข้อมูลดังรูปที่ 3, 4 และ 5

นอกจากโครงการข้างต้นแล้ว มีหน่วยงานนำเสนอโครงการตามกรอบยุทธศาสตร์ย่อยภายใต้แผนงานการพัฒนาาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยใช้งบประมาณของหน่วยงานเองหรือแหล่งงบประมาณอื่น เข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานนี้ ทำให้องค์ประกอบของระบบสมบูรณ์ครบถ้วน รวม 8 หน่วยงาน 10 โครงการ ดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 โครงการด้านระบบข้อมูล ที่ใช้งบประมาณของหน่วยงาน

ลำดับ	หน่วยงานที่นำเสนอแผนงาน/โครงการ	จำนวนโครงการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ			
1	โครงการระบบรับส่งข้อมูล และ ติดต่อประสานงานในภาวะวิกฤต	1	2,200.00
กรมเจ้าท่า			
2	โครงการงานสำรวจจัดทำแผนที่ทางอุทกศาสตร์	2	127.924
3	โครงการงานเก็บข้อมูลระดับน้ำ		4.05
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย			
4	โครงการการพัฒนาแบบจำลองการจัดการน้ำที่เชื่อมโยงกับแบบจำลองด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย	2	ไม่ระบุ
5	โครงการสมุดปกขาวด้านการจัดการน้ำประจำปีของประเทศไทย		ไม่ระบุ
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย			
6	โครงการระบบโทรมาตรของเขื่อน กฟผ. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1	15.00
การประปานครหลวง			
7	โครงการติดตั้งเครื่องวัดคุณภาพน้ำทางไกลอัตโนมัติเพิ่มเติม ในแม่น้ำเจ้าพระยา	1	5.80
กระทรวงคมนาคม			
8	แผนการจัดทำระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้านคมนาคมแบบบูรณาการ	1	ไม่ระบุ
สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร			
9	โครงการศูนย์ความเป็นเลิศด้านระบบบริหารจัดการน้ำ (Center of Excellence on Water Management Systems)	1	ไม่ระบุ
สำนักงานสถิติแห่งชาติ			
10	โครงการสำรวจประชากรแฝง	1	ไม่ระบุ
รวม		10	2,387.77

	ปีที่ 0 (ปัจจุบัน)	ปีที่ 1 (2558)	ปีที่ 2 (2559)	ปีที่ 3 (2560)
ระบบตัดสินใจ/สั่งการ	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยตัวคนบนจอ • ระบบ CCTV ในศูนย์เจ้าพระยา 	<ul style="list-style-type: none"> • สถานการณ์จำลอง Data Mart 	<ul style="list-style-type: none"> • สถานการณ์จำลอง ระบบ BI และ DSS 	<ul style="list-style-type: none"> • สถานการณ์จำลองบนระบบ BIR/DSS
ระบบจัดการภัย	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบรายงานสถานการณ์ฉุกเฉินด้วยตัวคนบนจอ • ระบบ CCTV ในศูนย์เจ้าพระยา 	<ul style="list-style-type: none"> • Warroom ประสานเครือข่ายเตือนภัย • ระบบแจ้งเตือนภัยใช้การกู้ภัย • ระบบถ่ายทอดสัญญาณภาพระยะไกล 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบแจ้งเตือนภัยผ่าน CCTV • ระบบแจ้งเตือนภัยใช้การกู้ภัย Rescue Alert • ระบบ E-Stock 	<ul style="list-style-type: none"> • คลังข้อมูลสถานการณ์ภัย • ระบบบริหารจัดการทรัพยากรด้านคนตามแบบแผนจัดการ
ระบบการวิเคราะห์/ติดตามสถานการณ์	<ul style="list-style-type: none"> • ศูนย์ปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ • เ็นไปรษณีย์ของแสงและหน่วยงาน • ระบบ CCTV ในศูนย์เจ้าพระยา • Media Box 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบรายงานสถานการณ์ผ่านเว็บไซต์ • Warroom อุตฯ, ทน., ปก. • ระบบ GIS ทน. • ศูนย์เจ้าพระยาเตือนภัยน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบประเมินความเสี่ยงทางน้ำเข้าสู่ DSS • ศูนย์เจ้าพระยาเตือนภัย ทน. • ระบบติดตามสถานการณ์น้ำตามจุด 	
แบบจำลอง	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบพยากรณ์อากาศระยะสั้น 7 วัน • แบบจำลองความเสี่ยงน้ำท่วม • ระบบคาดการณ์น้ำท่วม (ภาคตะวันออก) • แบบจำลองคุณภาพน้ำ (เจ้าพระยา, ทาจีน, อี) 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มประสิทธิภาพระบบพยากรณ์ระยะสั้น 7 วัน • ระบบคาดการณ์น้ำท่วม (ภาคตะวันออก) • แบบจำลองคุณภาพน้ำ (เจ้าพระยา, ทาจีน, อี) 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบพยากรณ์อากาศระยะปานกลาง • ระบบคาดการณ์น้ำท่วม (ภาคใต้) • แบบจำลองคุณภาพน้ำ (แม่กลอง, บางปะกง, มูล) 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบพยากรณ์อากาศรายฤดูกาล (ระยะยาว) ระบบบริหารจัดการอ่างเก็บน้ำและระบบระบบพยากรณ์ • ระบบแบบจำลองสมมติ 25 สุ่มน้ำ • ระบบคาดการณ์น้ำท่วม (รวมทั้งประเทศ) • แบบจำลองคุณภาพน้ำ (ปอ, ไร่, ยม, น่าน)
ระบบคลังข้อมูลน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบเชื่อมโยงข้อมูล 13 หน่วยงาน • เ็นไปรษณีย์ส่งข้อมูล • NHC Mobile Application • ระบบปฏิบัติการข้อมูล ระยะที่ 1 • Mobile Data Center 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบเชื่อมโยงข้อมูล 30 หน่วยงาน • Data Warehouse 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบปฏิบัติการเชื่อมโยงระบบ (อุปกรณ์เคลื่อนที่, เว็บไซต์, เครื่องมือ การเชื่อมโยงข้อมูล) 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มประสิทธิภาพการแสดงผล และบำรุงรักษา
ระบบตรวจวัด	<ul style="list-style-type: none"> • โทรมอเตอร์รับน้ำและน้ำฟ้า 1,218 สถานี • โทรมอเตอร์รับ 2,548 สถานี • สถานีวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ 116 สถานี • เซ็นเซอร์อากาศ 14 สถานี • เซ็นเซอร์น้ำดื่ม 15/09/2557 	<ul style="list-style-type: none"> • โทรมอเตอร์รับน้ำและน้ำฟ้า 1,668 สถานี • โทรมอเตอร์รับ 2,548 สถานี • สถานีวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ 116 สถานี • เซ็นเซอร์อากาศ 14 สถานี 	<ul style="list-style-type: none"> • โทรมอเตอร์รับน้ำและน้ำฟ้า 1,916 สถานี • โทรมอเตอร์รับ 3,352 สถานี • สถานีวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ 116 สถานี • เซ็นเซอร์อากาศ 14 สถานี 	<ul style="list-style-type: none"> • โทรมอเตอร์รับน้ำและน้ำฟ้า 2,082 สถานี • โทรมอเตอร์รับ 3,352 สถานี • สถานีวัดคุณภาพน้ำอัตโนมัติ 116 สถานี • เซ็นเซอร์อากาศ 14 สถานี • เครื่องมือสำรวจปริมาณน้ำอัตโนมัติ 238 ตัว • ระบบตรวจวัดพฤติกรรมการเชื่อมโยงประเทศไทย
ระบบแผนที่	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการสถานีรับวัด GNSS 17 สถานี • Thailand Geoid Model • WMS ของแต่ละหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการสถานีรับวัด GNSS 42 สถานี • ระบบ WMS ของกัน 90 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการสถานีรับวัด GNSS 77 สถานี • ระบบจัดทำแบบบริการข้อมูล (พท.) • ระบบ WMS ของกัน 110 แห่ง 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการสถานีรับวัด GNSS 112 สถานีทั่วประเทศ • Thailand Geoid Model ตามและเปิดใช้งาน • ระบบ WMS กลาง • ระบบ WMS ของกัน 120+140 แห่ง
องค์ความรู้	<ul style="list-style-type: none"> • Wiki คำนำ และข้อมูลพื้นฐาน 25 สุ่มน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบข้อมูลคุณภาพน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> • การใช้ข้อมูลเพื่อจัดการภัย • ระบบ KBMS 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบการจัดการองค์ความรู้ (KM)
งานวิจัย	<ul style="list-style-type: none"> • การคาดการณ์ระยะกลาง-ยาว 	<ul style="list-style-type: none"> • Center of Excellence on Water Management Systems 	<ul style="list-style-type: none"> • ระบบพยากรณ์การกักเก็บน้ำดื่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง • นวัตกรรมระบบโทรมาตรไทย • นวัตกรรมสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย 	<ul style="list-style-type: none"> • นวัตกรรมวิเคราะห์/ประเมินภัย(SOPs)

รูปที่ 4-4 แผนที่มาทางด้านการระบบ ปี พ.ศ. 2558-2560

	ปีที่ 0 (ปัจจุบัน)	ปีที่ 1-3 (2558-2560)	ปีที่ 5	>5 ปี
ข้อมูลน้ำ	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทุก-เชื่อม-คุณภาพน้ำของหน่วยงาน เชื่อมโยงข้อมูล 13 หน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลทุก-เชื่อม-คุณภาพน้ำ (Real-time) ทั่วประเทศ ข้อมูลการใช้น้ำอุปโภค (Crowdsourcing) 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลแหล่งน้ำชุมชน ข้อมูลการใช้น้ำอุปโภค (Real-time) 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลแหล่งน้ำทั่วประเทศ ข้อมูลน้ำ (Hydrological cycle)
ข้อมูลสภาพอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> ภาพเรดาร์ ข้อมูลพยากรณ์ระยะสั้น ข้อมูลวิเคราะห์ของหน่วยงาน ข้อมูลวิเคราะห์จากต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลสภาพอากาศ (Real-time) ทั่วประเทศ ข้อมูลตั้งจากสาธารณชน (Crowdsourcing) ข้อมูลพยากรณ์ระยะสั้นและยาว พยากรณ์เส้นทางพายุ 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลพยากรณ์ระยะสั้นและยาว รายละเอียดสูง ข้อมูลเรดาร์สำหรับการพยากรณ์น้ำ ผลกระทบจาก climate change 	
แผนที่ฐาน	<ul style="list-style-type: none"> สถานี GNSS 17 สถานี 	<ul style="list-style-type: none"> สถานี GNSS ทั่วประเทศ ข้อมูล DEM +/-20 ซม. พื้นที่น้ำท่วม 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูล DEM +/-20 ซม. ทั่วประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูล DEM +/-5 ซม. ในเขตเมือง ข้อมูล DEM +/-10 ซม. พื้นที่เกษตร
แผนที่ขั้นข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> แผนที่ทางกายภาพผังเมือง 1:50000 	<ul style="list-style-type: none"> แผนที่ทางกายภาพผังเมือง 1:4000 ข้อมูลระดับความสูงถนน+คันกั้นน้ำ Lidar DEM พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก แผนที่น้ำหลาก-ความเสี่ยง 	<ul style="list-style-type: none"> แผนที่ทางกายภาพผังเมือง 1:1000 ในพื้นที่เมือง แผนที่น้ำหลาก-ความเสี่ยงทั่วประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> แผนที่ทางกายภาพผังเมือง 1:1000 ทั่วประเทศ
ภัยพิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> คลังข้อมูลภัย 	<ul style="list-style-type: none"> คลังข้อมูลภัย E-Stock SOPs 		
ดัชนีชี้วัด	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานระดับพื้นที่ด้านเศรษฐกิจ-สังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานระดับพื้นที่ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ - Volume of consumption - Consumption pattern 	<ul style="list-style-type: none"> Growth conditions Water use efficiency 	<ul style="list-style-type: none"> Water footprint
เศรษฐกิจ/การลงทุน/โครงการ	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลโครงการด้านน้ำ ตามหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลโครงการด้านน้ำ ทั่วประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลการประเมินผลโครงการด้านน้ำ 	
เครื่องมือ	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลของหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลเครื่องมือ อุปกรณ์ 		
มาตรฐาน/กฎระเบียบ/เกณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> กฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> กฎหมายด้านน้ำ ค่าตัวระดับอ้างอิงประเทศจาก Geoid model มาตรฐานอุปกรณ์โทรมาตร 		

รูปที่ 4-5 แผนที่นำทางด้านข้อมูล ปี พ.ศ. 2558-2560 และระยะยาว

คณะกรรมการ ฯ มีข้อเสนอแนะเพื่อให้การพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจสัมฤทธิ์ผลดังนี้

- 1) การบริหารจัดการแผนงาน และงบประมาณ
 - ให้มีคณะกรรมการด้าน ICT ของระบบสนับสนุนการตัดสินใจด้านน้ำ เพื่อจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์/ ระบบที่เสนอในโครงการโดยเฉพาะ แยกจากคณะกรรมการจัดการระบบคอมพิวเตอร์ของรัฐ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว
 - ให้มีคณะกรรมการเพื่อบริหาร ประเมิน และติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานระบบและเป้าหมายในแผนที่นำทางด้านระบบ และแผนที่นำทางด้านข้อมูล
 - ให้มีองค์กรจัดทำมาตรฐาน และให้หน่วยงานอ้างอิงมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เช่น มาตรฐานโทรมาตร แผนที่ เกณฑ์เตือนภัย เป็นต้น
- 2) การพัฒนาบุคลากรและความร่วมมือ
 - มีแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อดูแลระบบหลักที่จัดตั้งทั้ง 4 ระบบ
 - ให้มีความร่วมมือกับองค์กรวิชาการต่างๆ ทำงานแบบเครือข่าย เพื่อสร้างฐานความรู้ และงานวิจัยให้กับบุคลากร และเก็บความรู้ไว้กับหน่วยงาน/กรม ตลอดจนผลักดันงานวิจัยพัฒนาสนับสนุนการวางแผน ยุทธศาสตร์ บริหารจัดการน้ำทั้งด้านเทคนิคและการจัดการ รวมทั้งการสร้างบุคลากรเฉพาะทางขั้นสูงอย่างต่อเนื่อง
- 3) การพัฒนาแผนอื่นๆ ให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผน
 - สนับสนุนการพัฒนาแผนงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แผน GIS ของประเทศ, ผังเมือง, โซนนิ่งอุตสาหกรรม, การใช้ประโยชน์ที่ดิน เป็นต้น
 - ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ระบบควบคุมประตูน้ำระยะไกล โดยเสนอพื้นที่ใช้งาน 3 บริเวณหลัก ได้แก่
 - พื้นที่รอบกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องใช้เพื่อควบคุมการผลักดันน้ำเค็มเนื่องจากระดับน้ำขึ้น-น้ำลง
 - พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ประโยชน์ด้านความปลอดภัย
 - พื้นที่ชลประทานที่มีโครงข่ายซับซ้อน เช่น ผังตะวันออกที่มีพื้นที่แก้มลิงเชื่อมโยงหลายแห่ง

บทที่ 5

การจัตองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

5.1 ข้อเท็จจริง ขอบเขตการทำงาน สถานการณ์ปัจจุบัน และประเด็นปัญหา

1) ข้อเท็จจริง

1.1) สภาพปัญหา

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งการอุปโภคบริโภค การทำเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ และการคมนาคมขนส่งทางน้ำ อีกทั้งทรัพยากรน้ำยังมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสัตว์และการรักษาระบบนิเวศทั้งสภาพนิเวศป่าและนิเวศลำนน้ำ ให้มีความอุดมสมบูรณ์ประเทศไทยซึ่งเคยมีน้ำให้ใช้อย่างไม่จำกัด แต่สถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการใช้น้ำมีมากขึ้น ขณะที่การทำลายป่าต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งดูดซับน้ำตามธรรมชาติยังเป็นไปอย่างต่อเนื่องรุนแรง ได้ส่งผลกระทบต่อการชะล้างพังทลายของดิน แหล่งน้ำตื้นเขินเก็บกักได้น้อยลง ตลอดจนสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงและแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ จึงนำไปสู่ปัญหาน้ำหลากท่วมในฤดูฝนและการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งเป็นประจำทุกปี ประกอบกับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เป็นไปตามศักยภาพของพื้นที่จนเกิดปัญหาการขวางทางไหลของน้ำ และการขาดความตระหนักของคนในการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า ประหยัด และดูแลคุณภาพน้ำ ทำให้เกิดการขาดแคลนทรัพยากรน้ำและมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ทำให้ปัญหาทรัพยากรน้ำมีความหลากหลายมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

1.2) เหตุผลความจำเป็นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเศมีมติที่จำเป็นต้องคำนึงจำนวน 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ เส้นทางน้ำ ปริมาณน้ำ (น้ำท่วม น้ำแล้ง) และคุณภาพน้ำซึ่งยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำโดยการเร่งรัดการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ การปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำ และการพัฒนาและส่งเสริมให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมากการบริหารจัดการน้ำของประเศยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจาก

1.2.1) หน่วยงานที่มีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าวมีเป็นจำนวนมาก กระจายอยู่ตามกระทรวงต่างๆ เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น รวมทั้งกลไกในการบริหารจัดการน้ำขาดความคล่องตัวในการทำงานและด้อยประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงการทำงานขององค์กรต่างๆ เหล่านี้ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

1.2.2) กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำก็มีจำนวนหลายฉบับ และต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้ที่แตกต่างกันเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่ ทำให้ข้อกำหนดในกฎหมายบางส่วนมีความซ้ำซ้อน ขัดแย้ง และไม่เชื่อมโยงกัน อีกทั้งกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ ที่มีอยู่ยังคงมีช่องว่างและไม่ครอบคลุมการปฏิบัติการที่จำเป็นทั้งหมดในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำรวมทั้งขาดการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3) จากสถานการณ์ด้านกลไกองค์กรและกฎหมายถูกระเบียบดังกล่าว ส่งผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาขาดเอกภาพและทิศทางที่ชัดเจน อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การแก้ปัญหา ด้านทรัพยากรน้ำยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เพื่อให้การแก้ปัญหาทรัพยากร น้ำในระยะต่อไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ขอบเขตการทำงานของคณะอนุกรรมการฯ

2.1) ศึกษาวิเคราะห์การจัดองค์กร ข้อกำหนด กฎหมายต่าง ๆ และการจัดทำงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในปัจจุบันทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินในทุกพื้นที่ และ ครอบคลุมประเด็นทั้งในด้านการบริหารจัดการน้ำท่วม น้ำแล้ง และคุณภาพน้ำ เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ ต้องเร่งดำเนินการแก้ไข

2.2) ศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงการจัดองค์กร ข้อกำหนด กฎหมายต่าง ๆ และการจัดทำงบประมาณ ที่เกี่ยวข้องโดยมีเป้าหมายเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ของประเทศมีเอกภาพและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน

2.3) จัดทำข้อเสนอแผนงาน/โครงการในการปรับปรุงองค์กร ข้อกำหนด กฎหมาย และการ จัดทำงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พร้อมทั้งการจัดลำดับความเร่งด่วนของการ แก้ปัญหา โดยแบ่งเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาว เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ กำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

3) องค์กรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน

3.1) องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปัจจุบัน การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำมีกลไกการขับเคลื่อนทั้งในระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

3.1.1) คณะกรรมการ ประกอบด้วยคณะกรรมการระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ ได้แก่

(1) คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จัดตั้งขึ้น ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 85/2557 โดยมีพลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ รองหัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นประธาน เจ้ากรมการทหารช่างเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่กำหนดกรอบ นโยบายและแผนงานเสนอแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ปัญหาลุ่มน้ำ กายแล้งและคุณภาพน้ำ ตลอดจนจสนับสนุนการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนของ ประเทศและบูรณาการการสั่งงานด้านการบริหารจัดการน้ำเพื่อให้การบริหาร ทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(2) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2550 โดยมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรม ทรัพยากรน้ำเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบาย แผนงาน และกรอบงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี ดำเนินการจัดหา การใช้ ประโยชน์ การบำรุงรักษา การพัฒนา การป้องกัน การแก้ไขปัญหา การอนุรักษ์

การฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ และพิจารณาหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำตามที่คณะกรรมการลุ่มน้ำนำเสนอ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ไม่ได้มีการประชุมและขับเคลื่อนการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอีก

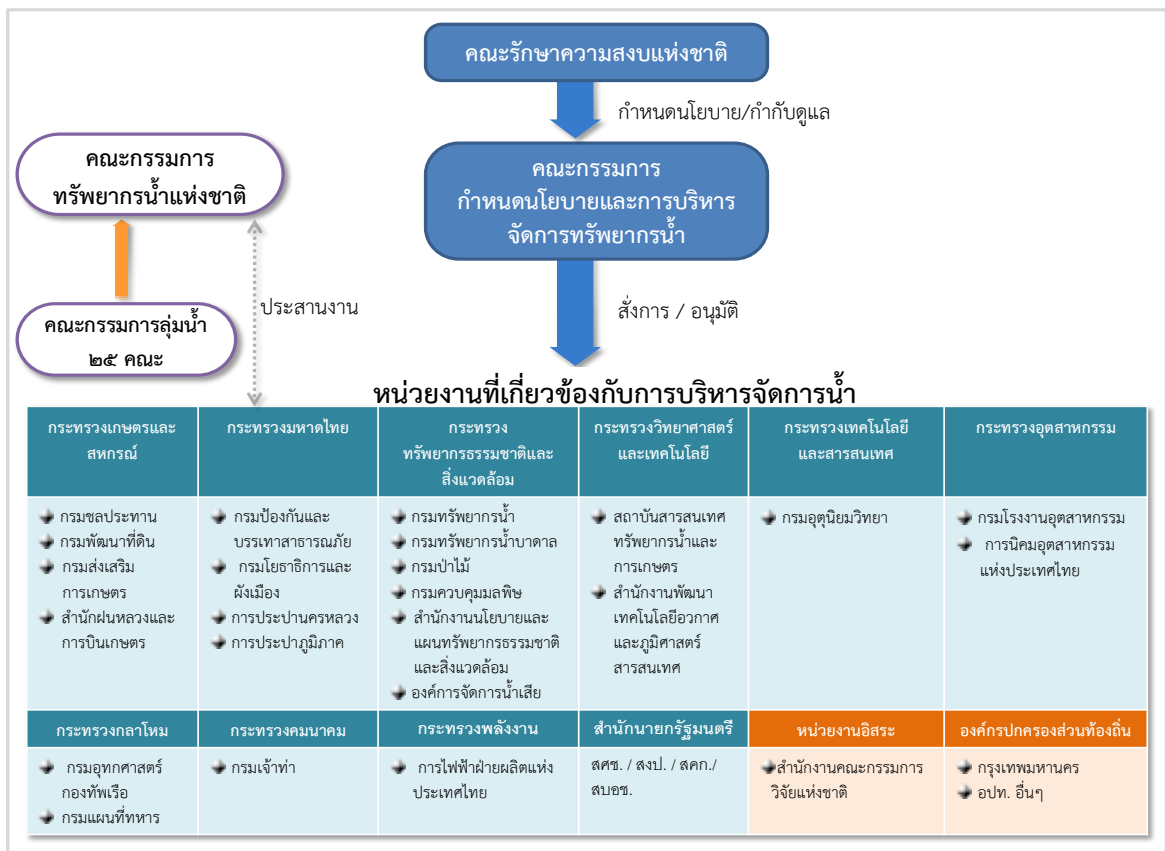
สำหรับคณะกรรมการลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำซึ่งตั้งขึ้นภายใต้ระเบียบฉบับเดียวกันนี้ โดยมีกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำ และผู้ทรงคุณวุฒิและมีผู้อำนวยการสำนักงาน ทรัพยากรน้ำภาคซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ เป็นกรรมการและ เลขาธิการปัจจุบันยังมีการดำเนินการอยู่ โดยปรับปรุงให้มีหน้าที่เสนอความเห็น ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการ จัดทำแผนการบริหารทรัพยากรน้ำใน พื้นที่ลุ่มน้ำ ประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณ และติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

3.1.2) หน่วยงานที่มีภารกิจด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งอยู่ภายใต้ 10 กระทรวง รวมกว่า 30 หน่วยงาน จำแนกตามการดำเนินการกิจที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ดังนี้

- (1) **พื้นที่ต้นน้ำ** หน่วยงานดำเนินงานในพื้นที่ต้นน้ำมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการหวน้ำ การฟื้นฟู บำรุงรักษา อนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ และพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งเก็บกักน้ำฝนและรักษาความชื้นตามธรรมชาติ ร่วมกับการพัฒนาเขื่อน/อ่างกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ฝายน้ำรวมทั้งการจัดการกับผู้บุกรุก พื้นที่ต้นน้ำ ประกอบด้วยหน่วยงานคือ กรมป่าไม้ กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมอุตุนิยมวิทยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น
- (2) **พื้นที่กลางน้ำ** หน่วยงานดำเนินงานในพื้นที่กลางน้ำมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูระบบนิเวศแม่น้ำ ลำคลอง การจัดการกับผู้บุกรุกลำน้ำ การจัดการและปรับปรุงพื้นที่เกษตรทั้งในและนอกเขตชลประทาน พื้นที่แก้มลิง ประกอบด้วย หน่วยงานดำเนินการที่เกี่ยวข้อง คือ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมเจ้าท่า กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
- (3) **พื้นที่ปลายน้ำ** หน่วยงานดำเนินงานในพื้นที่ปลายน้ำมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ การขุดลอกปากแม่น้ำและการเร่งผลักดันมวลน้ำ ให้ระบายลงสู่ทะเล และการดูแลคุณภาพน้ำในลำน้ำรวมทั้งการจัดการกับผู้บุกรุก ลำน้ำ ประกอบด้วยหน่วยงานดำเนินการที่เกี่ยวข้อง คือ กรมเจ้าท่า กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กรมโรงงานอุตสาหกรรม องค์กรจัดการน้ำเสีย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น
- (4) **องค์กรสนับสนุน** เป็นหน่วยงานและองค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการน้ำให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของ ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถประสานการดำเนินงานระหว่าง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างราบรื่น ประกอบด้วยหน่วยงานดำเนินการที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี เช่น สำนักนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่มีภารกิจในการพิจารณาอนุมัติรายงานการศึกษาการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) ของโครงการขนาดใหญ่ด้านทรัพยากรน้ำ

รูปที่ 5-1 กลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน

ตารางที่ 5-1 แสดงหน่วยงานที่มีภารกิจด้านบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ภารกิจ		กระทรวง									หน่วยงาน อื่นๆ
		เกษตรและ สหกรณ์	มหาดไทย	ทรัพยากร ธรรมชาติ	วิทยา ศาสตร์	เทคโนโลยี	กลาโหม	คมนาคม	พลังงาน	อุตสาหกรรม	
ต้นน้ำ	อนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ	ทค.	ยผ.	อช. ปม.							
	พัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำ / จัดหาน้ำ	ชป. ทค. ผล		ทน. ทบ.					กฟผ.		อปท.
	ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ลำน้ำ	ชป.	ยผ. ทค.					จท.			อปท.
กลางน้ำ	บูรณะฟื้นฟูแหล่งน้ำ	ชป. ทค.	ปค.	ทน.				จท.			อปท.
	ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ลำน้ำ	ชป.	ยผ. ทค.					จท.			อปท.
	ก่อสร้างระบบป้องกันพื้นที่ชุมชน/เศรษฐกิจ	ชป.	ยผ.								กนอ.
	พัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำ / จัดหาน้ำ	ชป. ทค. ผล		ทน. ทบ.					กฟผ.		อปท.
ปลายน้ำ	ขุดลอกระบายน้ำ	ชป.	ปภ.	ทน.				จท.			กทม. อปท. อื่นๆ
	ก่อสร้างระบบป้องกันพื้นที่ชุมชน/เศรษฐกิจ	ชป.	ยผ.								กทม. อปท. อื่นๆ กนอ.
	จัดการ/ควบคุมน้ำเสีย			คพ. อจน.				จท.	รง. กนอ.		กทม. อปท. อื่นๆ
	พัฒนาและบริหารจัดการแหล่งเก็บกักน้ำ / จัดหาน้ำ	ชป. ทค. ผล		ทน. ทบ.							กทม. อปท. อื่นๆ
สนับสนุน	จัดการภัย		ปภ.								จังหวัด อปท.
	จัดทำระบบฐานข้อมูลภูมิสารสนเทศ	ทค.	ทค.		GISTDA สสนก.		กรมแผนที่ทหาร				กทม.
	จัดทำระบบเตือนภัย	ชป. ทค.	ปภ.	ทน.	สสนก. สวทช.	อต.	อส.				กทม.
	พิจารณาและจัดทำแผนงาน/ปรับปรุงกฎระเบียบ/ประสานงาน			กก.วล.							สศช. สงป. สบอช. สกก. วช.

โดยสรุป การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีจำนวนมาก ทั้งหน่วยงานราชการในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ซึ่งแต่ละหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของต้นสังกัดที่มีกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้การดำเนินงานทั้งในภาวะปกติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะฉุกเฉิน มักประสบปัญหาด้านความไม่มีเอกภาพ และขาดการบูรณาการ

โดยไม่มีผู้รับผิดชอบหลักและการบังคับบัญชาให้เกิดการดำเนินการที่ชัดเจน รวมทั้งการจัดลำดับความสำคัญ ก่อนหลัง ทำให้การดำเนินงานมีความล่าช้า ซ้ำซ้อน ไม่สามารถผลักดันการดำเนินงานด้านการพัฒนาทรัพยากร น้ำของประเทศให้ก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วเท่าที่ควร

3.2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีเป็นจำนวนมาก โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ ได้ดังนี้¹

3.2.1) น้ำ

- (1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำ สาธารณประโยชน์ที่ต้นเขิน พ.ศ. 2547 โดยมีกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยมีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำเนื่องจาก น้ำมัน พ.ศ. 2547 โดยมีกระทรวงคมนาคม เป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมี กระทรวงคมนาคม เป็นผู้รับผิดชอบ

3.2.2) ชลประทาน

- (1) พระราชบัญญัติคันและคูน้ำ พ.ศ. 2505 โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมีกรมชลประทาน เป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมี กรมชลประทาน เป็นผู้รับผิดชอบ

3.2.3) เกษตร ป่าไม้ และประมง

- (1) พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 โดยมีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2517 โดยมีคณะกรรมการจัดรูปที่ดินกลาง เป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยมีคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตประมงไทย พ.ศ. 2482 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมีกรมประมง เป็นผู้รับผิดชอบ
- (5) พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยมีกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ
- (6) พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 โดยมีกรมประมง เป็นผู้รับผิดชอบ
- (7) พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 โดยมีกรมป่าไม้ เป็นผู้รับผิดชอบ

¹ ปรับจากหนังสือ “รายงานการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.” จัดทำโดย คณะทำงานยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ ในคณะกรรมการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

3.2.4) คลองและทางน้ำ

- (1) พระราชบัญญัติรักษาคลอง พ.ศ. 2445 โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีกรมเจ้าท่า เป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 โดยมีกรมการปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 โดยมีกรุงเทพมหานคร เป็นผู้รับผิดชอบ

3.2.5) พลังงานและการประปา

- (1) พระราชบัญญัติอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 โดยมีคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) พระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยมีคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) พระราชบัญญัติการพัฒนาและการส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 โดยมีกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) พระราชบัญญัติการไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. 2501 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีคณะกรรมการการไฟฟ้านครหลวง เป็นผู้รับผิดชอบ
- (5) พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 โดยมีคณะกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นผู้รับผิดชอบ
- (6) พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 โดยมีคณะกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบ
- (7) พระราชบัญญัติการประปานครหลวง พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีคณะกรรมการการประปานครหลวง เป็นผู้รับผิดชอบ
- (8) พระราชบัญญัติการประปาส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2522 โดยมีคณะกรรมการการประปาส่วนภูมิภาค เป็นผู้รับผิดชอบ
- (9) พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526 โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบ
- (10) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการกำหนดนโยบายและกำกับดูแลกิจการประปาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547 โดยมีคณะกรรมการกำหนดนโยบายและกำกับดูแลกิจการประปาแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ
- (11) ประกาศคณะปฏิวัติที่ 58 ข้อ 3 กิจการดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค (5) การประปา โดยมี กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเศรษฐการ เป็นผู้รับผิดชอบ

3.2.6) สิ่งแวดล้อม น้ำบาดาล แผ่นดิน และอสังหาริมทรัพย์

- (1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 โดยมีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ

- (2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2550 โดยมีคณะกรรมการว่าด้วยการประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบ
- (3) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมีคณะกรรมการน้ำบาดาล เป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 โดยมีคณะกรรมการที่ราชพัสดุ เป็นผู้รับผิดชอบ

3.2.7) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

- (1) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยมีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ
- (2) ประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน – บทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้น้ำ

4) ประเด็นปัญหาของการจัดองค์กรข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบัน

4.1) ปัญหาด้านการจัดองค์กร อาทิจ

4.1.1) กลไกในการทำงานระหว่างหน่วยงานยังไม่เป็นระบบและมีเอกภาพเท่าที่ควร ส่งผลให้การดำเนินงานมีความซ้ำซ้อน ขาดการประสานและการบูรณาการการทำงานตามภารกิจ อาทิจ การเตือนภัย การพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การบูรณะขุดลอกฟื้นฟูแหล่งน้ำ การจัดระบบป้องกันน้ำท่วม การจัดหาสูบน้ำอุปโภคบริโภค และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น

4.1.2) กลไกคณะกรรมการระดับนโยบายที่มีอยู่ไม่สามารถผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลไกของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ซึ่งเป็นกลไกที่ตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 มีองค์ประกอบที่ค่อนข้างใหญ่ขาดความคล่องตัวในการทำงาน และมีอำนาจหน้าที่ไม่ได้ครอบคลุมภารกิจสำคัญ เช่น ไม่ได้กำหนดให้เป็นหน่วยงานที่พิจารณาอนุมัติแผนงาน/โครงการ และงบประมาณอย่างบูรณาการ ที่เกี่ยวกับน้ำก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ทำให้การผลักดันแผนนโยบายการบริหารจัดการน้ำไปสู่การปฏิบัติไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.3) กลไกคณะกรรมการในระดับพื้นที่ไม่สามารถผลักดันให้มีแผนงาน/โครงการในพื้นที่ (Bottom up) ได้ โดยคณะกรรมการลุ่มน้ำที่เป็นกลไกภายใต้ กนช. ได้รับงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัด และมีอำนาจหน้าที่เพียงประสานการจัดทำแผนและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท). ทำให้ไม่สามารถผลักดันแผนงานที่สอดคล้องกับนโยบายบริหารจัดการน้ำของท้องถิ่นและของประเทศได้

4.1.4) ปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำเชิงพื้นที่และท้องถิ่น เนื่องจาก อปท. มีหลายประเภทและหลายขนาด ซึ่งมีศักยภาพที่แตกต่างกัน แต่ในการถ่าย

โอนภารกิจ ไม่ได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างของศักยภาพดังกล่าวเท่าที่ควร ทำให้ปัญหาในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ

(1) อปท. บางแห่ง โดยเฉพาะ อปท. ขนาดเล็ก ขาดความพร้อมและศักยภาพ

ในการดำเนินการภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอน โดย อปท. บางแห่งขาดศักยภาพในการดำเนินการกล่าวคือ มีความไม่พร้อมทั้งในเรื่องบุคลากร องค์ความรู้และงบประมาณที่มีอยู่จำกัด แต่ในขณะเดียวกัน โครงสร้างพื้นฐานบางอย่างที่ อปท. ได้รับถ่ายโอนอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน รวมทั้งหน่วยงานผู้ถ่ายโอนไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมให้ กับ อปท. ในการบริหารงานที่ได้รับการถ่ายโอนส่งผลให้ อปท. บางแห่งไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น (1) โครงการชลประทานขนาดเล็กและบ่อบาดาล ที่มีการถ่ายโอนให้ อปท. ดูแลรับผิดชอบ แต่พบว่า อปท. จำนวนมาก โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีศักยภาพในการดูแลรักษา ทำให้โครงการชลประทานขนาดเล็กและบ่อบาดาลส่วนหนึ่งมีสภาพทรุดโทรม และ (2) อปท. มีหน้าที่ดูแลระบบบำบัดน้ำเสียแต่กลับพบว่าระบบบำบัดน้ำเสียส่วนใหญ่ไม่สามารถเดินระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัญหาการขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่โดยตรงในการดูแลและควบคุมระบบ รวมทั้งบุคลากรที่รับหน้าที่ดูแล มักจะมีปัญหาไม่มีความรู้และทักษะด้านการจัดการน้ำเสียและควบคุมดำเนินงานระบบฯ

(2) อปท. ขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อม ไม่สามารถจัดการเชิงพื้นที่ได้อย่างมี

เอกภาพเท่าที่ควรเนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น อปท. ที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำ แต่ยังไม่ได้รับมอบพื้นที่ส่วนหนึ่ง เช่น พื้นที่คลองฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งยังไม่ได้รับมอบลำน้ำบางส่วนจากกรมชลประทาน ทำให้การเข้าไปดูแลหรือปรับปรุงลำน้ำของกรุงเทพมหานครในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อป้องกันปัญหาอุทกภัย ต้องทำเรื่องขออนุญาตจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของคลองหรือลำน้ำก่อนดำเนินการทำให้เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการลำน้ำในภาพรวมของกรุงเทพมหานคร

4.1.5) ข้อมูลเพื่อบริหารจัดการน้ำยังไม่มีบูรณาการอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร

ข้อมูลประกอบการพิจารณาการบริหารจัดการน้ำยังมีความแตกต่างกันตามแหล่งข้อมูล ซึ่งมีหลายหน่วยงานจัดทำ ประกอบกับยังไม่มีศูนย์กลางข้อมูลด้านน้ำเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากแต่ละหน่วยงาน จึงส่งผลให้ขาดข้อมูลที่ครบถ้วนสำหรับรัฐบาลนำไปในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นในการผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมทั้งจัดตั้งศูนย์กลางข้อมูลด้านน้ำเพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ เช่น ข้อมูลสภาพน้ำในลำน้ำ ข้อมูลด้านการชลประทาน ข้อมูลด้านเกษตร ป่าไม้ และประมง ข้อมูลน้ำใต้ดิน ข้อมูลด้านพลังงาน ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น

4.1.6) กลไกการบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤต ต้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าการจัดการสาธารณสุขของประเทศจะได้นำพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาใช้ร่วมกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกลไกการจัดการในภาวะวิกฤตที่เกี่ยวข้องมาโดยตลอด แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การจัดการสาธารณสุขและอุทกภัยในภาวะวิกฤต ไม่มีเอกภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การจัดทำกฎหมายแม่บทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงต้องคำนึงถึงการบูรณาการการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตซึ่งมีอยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ด้วยแล้ว

4.2) ปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง อาทิ

4.2.1) การขาดกฎหมายแม่บทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดกฎหมายแม่บทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่จะกำหนดแนวทางการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม พร้อมทั้งการแบ่งอำนาจหน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องไม่ให้ทับซ้อนและเชื่อมโยงกันที่ชัดเจน ซึ่งขณะนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องทรัพยากรน้ำมีจำนวนมากกว่า 30 หน่วยงาน ใน 10 กระทรวง และการบริหารจัดการยังขาดความเป็นเอกภาพ เช่น พ.ร.บ. น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะใช้ควบคุมเฉพาะในเขตที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศเป็นเขตน้ำบาดาลเท่านั้น ขณะที่ พ.ร.บ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 คุ้มครองและบังคับใช้เฉพาะแหล่งน้ำที่เป็นทางน้ำชลประทานในเขตชลประทานเท่านั้น เป็นต้น ทำให้การใช้ การดูแลรักษา และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำโดยรวมของประเทศ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในท้องที่ต่าง ๆ เนื่องจากไม่มีกฎหมายแม่บทที่ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีความพยายามผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ..... เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการเชื่อมโยงองค์กรและภารกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำให้เกิดเอกภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาแล้วจำนวน 5 ครั้ง แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

4.2.2) กฎหมายบางส่วนล้าสมัย กฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่ยังมีผลบังคับบางฉบับใช้นานกว่า 50-60 ปี โดยมีได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับเช่น

(1) พระราชบัญญัติชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 ที่อนุญาตให้มีการทำการชลประทานส่วนบุคคลและชลประทานส่วนราษฎร์ได้ แต่เนื่องจากที่ผ่านมา การจัดหาหน้าโดยภาครัฐสามารถดำเนินการได้ครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งประเทศ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำในไร่นา และการจัดรูปที่ดิน โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดทำแหล่งน้ำชุมชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทั้งการลงทุน

ก่อสร้างจัดหาแหล่งน้ำโดยภาคเอกชนเองมีต้นทุนที่สูง จึงไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ทำให้ปัจจุบันพระราชบัญญัติชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 ในทางปฏิบัติ ไม่ได้มีการนำไปใช้แล้ว แต่ยังไม่มีการประกาศยกเลิก

ทั้งนี้ แม้จะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 แล้ว (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทที่จะมีการเสนอให้จัดทำต่อไป จะครอบคลุมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบโดยจะรองรับบทบาทของภาคประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ โดยไม่จำกัดเพียงการจัดทำระบบชลประทาน

อย่างไรก็ตาม ในคราวการประชุมคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ครั้งที่ 8/2557 ได้เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติที่ควรเร่งรัดให้มีผลใช้บังคับตามนโยบาย คสช. ตามที่ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเสนอ ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) พิจารณาต่อไปรวม 12 ฉบับ ซึ่งหนึ่งใน 12 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 โดยมีสาระสำคัญคือเนื่องจากไม่มีการใช้บังคับ โดยสภาพอันเป็นผลจากการดำเนินงานของกรมชลประทาน ตามพระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อประกาศยกเลิกต่อไป

(2) **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์** ประชาชนทั่วไปมีสิทธิในการใช้น้ำเท่าเทียมกัน เพราะเป็นของสาธารณะ การใช้น้ำจึงไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากราชการ จึงก่อให้เกิดปัญหาการแย่งน้ำในช่วงฤดูแล้งระหว่างผู้ใช้น้ำที่อยู่ต้นน้ำและปลายน้ำได้

(3) **พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518** ที่กำหนดให้ผังเมืองที่ประกาศใช้มีอายุ 5 ปี แต่เมื่อผังเมืองหมดอายุแล้ว ไม่สามารถประกาศใช้ฉบับใหม่ได้ทันที ทำให้เกิดช่องว่างของช่วงเวลาที่ไม่มีการผังเมืองบังคับใช้ เป็นต้น

4.2.3) กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการขาดข้อมูลที่ชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐ และการบังคับใช้กฎหมายจะต้องใช้ระยะเวลา เช่น กรณีการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างรุกล้ำลำน้ำในกรุงเทพมหานคร พบว่าหน่วยงานราชการมีข้อมูลการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างรุกล้ำลำน้ำที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากผู้ที่รุกล้ำลำน้ำไม่ได้ขออนุญาตจากฝ่ายโยธาธิการและผังเมืองของกรุงเทพมหานคร ทำให้กรุงเทพมหานครไม่สามารถการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 หรือหากสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำน้ำที่ก่อสร้างมานานแล้ว โดยเฉพาะบ้านเรือนและอาคารพาณิชย์จะใช้เวลาที่นานมากในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 โดยจะต้องฟ้องขับไล่รื้อถอน ซึ่งจะต้องเผชิญกับปัญหามวลชนที่ไม่ยอมรื้อถอน รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่ก่อนนานแล้ว ได้มีบ้านเลขที่ และได้รับบริการน้ำประปาและไฟฟ้าจากภาครัฐ การรื้อถอนจึงต้องใช้ระยะเวลา หรือในกรณีการผลักดันผู้ที่บุกรุกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือพื้นที่ชลประทานออกจากพื้นที่ที่มีปัญหาในทำนองเดียวกัน

นอกจากนี้ การใช้อำนาจรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง หรือถนนในกรณีเกิดภัยพิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีบทบัญญัติ

คุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ จากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจดังกล่าวนั้น ยังต้องเผยแพร่ให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ และเข้าใจในบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมากขึ้น เนื่องจากเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

4.2.4) การไม่นำบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นประโยชน์ไปปฏิบัติกล่าวคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์ที่ต้นเงิน พ.ศ. 2547 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และการใช้ที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 อนุญาตให้สามารถนำกรวด หิน ดิน ททรายที่ขุดลอกที่ขุดลอกได้จากแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์และที่ราชพัสดุที่เป็นทางน้ำชลประทาน ตามลำดับ ไปตีราคาเป็นค่าจ้างในการขุดลอกได้ ซึ่งช่วยให้ประหยัดงบประมาณในการขุดลอกแต่หน่วยงานผู้ปฏิบัติยังไม่นำบทบัญญัติส่วนนี้ไปใช้เท่าที่ควร

4.2.5) กระบวนการในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการบริหารจัดการน้ำ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 47 กำหนดให้หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจผู้รับผิดชอบโครงการ เป็นผู้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ทำให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากผู้รับจ้างจัดทำรายงานฯ มักจัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของโครงการ ที่ต้องการให้โครงการผ่านการพิจารณา ทำให้ผลการศึกษาของรายงาน EIA อาจไม่สามารถสะท้อนผลประโยชน์และต้นทุนที่แท้จริงของโครงการ เช่น อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ที่คำนวณได้สูงเกินกว่าความเป็นจริง หรือเนื้อหา รายงานไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่สำคัญบางประการ เป็นต้น

5.2 แผนปรับปรุงการจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ผลจากการวิเคราะห์ถึงประเด็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบัน คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎหมาย จึงได้จัดทำแผนปรับปรุงการจัดองค์กร ข้อกำหนด และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขึ้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1) แนวคิดและหลักการ

- 1.1) สร้างเอกภาพและทิศทางที่ชัดเจนทั้งในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ครอบคลุมทั้ง 3 มิติของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คือ เส้นทางน้ำ ปริมาณน้ำ และคุณภาพน้ำ
- 1.2) ลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานและระหว่างพื้นที่ โดยมีหน่วยงานกำกับดูแลที่ชัดเจน เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ
- 1.3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการติดตามประเมินผลรวมทั้งสนับสนุนให้มีความเป็นธรรมในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของทุกภาคส่วน โดยให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งน้ำทั้งในเชิงปริมาณและต้นทุน

- 1.4) มุ่งเน้นการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ทั้งในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขและข้อจำกัดแต่ละพื้นที่

2) วัตถุประสงค์

- 2.1) เพื่อให้มีกลไกองค์กรที่มีเอกภาพในการกำกับดูแล และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 2.2) เพื่อปรับปรุงกลไกการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและระหว่างพื้นที่เพื่อลดความซ้ำซ้อน และให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เท่าเทียมและเป็นธรรมรวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 2.3) เพื่อผลักดันการประกาศใช้ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ให้ทันสมัย ลดความซ้ำซ้อน และบังคับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

3) สาระสำคัญของแผน

จากการสังเคราะห์ข้อเท็จจริงและสถานการณ์ ตลอดจนปัญหาและข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน พบประเด็นการดำเนินงานที่ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปรับปรุงกลไก องค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนากฎหมายแม่บทด้านน้ำ และกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศได้ โดยสามารถจำแนกการดำเนินงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 แผนงานหลัก ได้แก่ (1) แผนงานปรับปรุงองค์กรการบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต (2) แผนงานผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (3) แผนงานปรับปรุงข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน และ (4) แผนงานปรับปรุงการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1) แผนงานที่ 1 : แผนงานปรับปรุงองค์กรการบริหารจัดการน้ำในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต

เป็นแผนงานในการปรับปรุงองค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้มีเอกภาพทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต โดยมีวัตถุประสงค์และแนวทางดำเนินงานในแต่ละระยะ ดังนี้

(1) วัตถุประสงค์

- (1.1) เพื่อปรับปรุงกลไกกำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันให้สามารถกำหนดทิศทาง นโยบาย แผนงาน/โครงการ ได้อย่างมีเอกภาพ
- (1.2) เพื่อให้มีกลไกในการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศใน 3 มิติ คือ เส้นทางน้ำ ปริมาณน้ำ และคุณภาพน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) แนวทางดำเนินการ

การปรับปรุงกลไกกำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศ มีองค์กรหลักในการดูแลบริหารจัดการและสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีเอกภาพการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศดำเนินไปในทิศทางเดียวกันภายใต้กรอบแนวคิดในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ยึดแนวพระราชดำริ และแนวนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตลอดจน ยึดความสอดคล้องกับการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการ เพื่อสร้างความเป็น

เอกภาพ และการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในภาวะปกติ และภาวะวิกฤต มีขั้นตอนที่ชัดเจนแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ 3 ขั้นตอน รวมระยะเวลาดำเนินงานประมาณ 6 เดือน ดังนี้

(2.1) ระดับการดำเนินงาน ประกอบด้วยการดำเนินงานในระดับชาติ และระดับลุ่มน้ำ ดังนี้

(2.1.1) ระดับชาติ โดยดำเนินการปรับองค์การการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชาติให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในภาวะวิกฤติและในภาวะปกติ ด้วยการปรับองค์ประกอบของ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ที่จะดำเนินการปรับปรุง ให้สามารถทำหน้าที่เป็น National Water Board ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีกลไกรองรับการปฏิบัติงานเพื่อผลักดันการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับพื้นที่ในรูปแบบของคณะกรรมการลุ่มน้ำและกรรมการลุ่มน้ำสาขาที่มีขีดความสามารถสูง

(2.1.2) ระดับลุ่มน้ำ โดยปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ และ/หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา สามารถเป็นกลไกที่สะท้อนความต้องการของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำภายในลุ่มน้ำของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำซึ่งอยู่ในรูปของคณะกรรมการลุ่มน้ำนั้น อาจไม่จำเป็นต้องมีจำนวน 25 ลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของ กนช. ที่จะดำเนินการปรับปรุงและจัดตั้งขึ้นเป็นผู้พิจารณา

(2.2) ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 6 เดือน เพื่อเปลี่ยนผ่านอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ จากคณะกรรมการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่แต่งตั้งโดยคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ไปสู่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) พร้อมทั้งดำเนินการยกร่างและจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. และดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการกานโยบายน้ำแห่งชาติ มีหลักการดำเนินงาน ดังนี้

(2.2.1) ปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) และคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อให้ กนช. เป็น National Water Board ซึ่งมีความเป็นเอกภาพและสามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งคัดเลือกและแต่งตั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนผู้ใช้น้ำเพื่อเป็นกลไกรองรับการปฏิบัติงาน ให้ กนช. ต่อไป โดยมอบหมายให้กรมทรัพยากรน้ำ ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการดำเนินการจัดประชุมและจัดเตรียมสารัตถะไปพลางก่อน ร่วมกับการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการลุ่มน้ำโดยการปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ กนช. จะสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายใน 30 วัน ในขณะที่การปรับสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลายาวนานมากกว่า เนื่องจากจะต้องมีการสรรหาผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ จำนวนมาก โดยคาดว่าจะสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายใน 2 เดือน โดยเมื่อสามารถสรรหา

หาองค์ประกอบของ กนช. ได้ครบถ้วนแล้ว ให้กรมทรัพยากรน้ำ ในฐานะ เลขาธิการ กนช. ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านดำเนินการจัดประชุม กนช. ตาม ระเบียบ สนร. ว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ฉบับปรับปรุง เพื่อพิจารณาขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เห็นชอบ และเร่งจัดทำรายละเอียด ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. และ ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ให้มีความเป็นเอกภาพ สามารถบริหารจัดการน้ำได้อย่างยั่งยืน ตามลำดับต่อไป ทั้งนี้ ประเด็นการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหาร ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญหลัก ดังนี้

(1) การปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ (กนช.) ดังนี้

(1.1) องค์ประกอบของ กนช. ให้มีคณะกรรมการฯ รวมไม่เกิน 20 คน ประกอบด้วย การปรับปรุงผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ สัดส่วน องค์ประกอบของคณะกรรมการฯ และบทบาทหน้าที่ของฝ่ายเลขานุการฯ เพื่อให้ กนช. มีบทบาทเป็น National Water Board ที่สามารถบริหารจัดการ และสั่งการหน่วยงานด้านทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็น เอกภาพ ดังนี้

รายชื่อ	ตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี	ประธาน
ข้าราชการระดับสูง 6 คน (ปลัดฯ กษ. ทส. มท. คค. ผอ.สงป. และเลขาธิการ สศช.)	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ
ผู้แทนผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำ ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ
กรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการและเลขานุการฯ

(1.1.1) ประธาน กนช. ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้เปิดโอกาสให้ นายกรัฐมนตรีสามารถมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการได้ ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งประธาน กนช. ในหลายรัฐบาลที่ ผ่านมา จึงมีตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้ประธานฯ ไม่ สามารถสั่งการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เนื่องจากในองค์ประกอบคณะกรรมการมีผู้แทนส่วนราชการที่อยู่ นอกเหนือการบังคับบัญชาอยู่ ทำให้มีอุปสรรคในการผลักดันการ ดำเนินนโยบายด้านน้ำให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างเป็นรูปธรรม การปรับ องค์ประกอบของ กนช. โดยระบุให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการ กนช. นั้น มีเป้าหมายเพื่อให้การสั่งการและกำกับดูแล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีเอกภาพและ

สามารถบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(1.1.2) สัดส่วนคณะกรรมการ กนช. ภายใต้ข้อเสนอการปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ระบุให้คณะกรรมการฯ มีจำนวนรวมไม่เกิน 20 คน นั้น มีเป้าหมายเพื่อให้คณะกรรมการมีความคล่องตัว รวดเร็ว ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เนื่องจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ไม่ได้กำหนดสัดส่วนขององค์ประกอบของผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ในรัฐบาลที่ผ่านมา จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ซึ่งมีสัดส่วนของผู้แทนจากภาคการเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในสัดส่วนที่แตกต่างกันไป ส่งผลให้องค์ประกอบของกรรมการในบางสมัยมีจำนวนมากเกินไป และไม่มีความสมดุลระหว่างผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ หรือขาดองค์ประกอบของผู้แทนที่จะสามารถสะท้อนประเด็นปัญหาอุปสรรคและความต้องการของภาคส่วนในพื้นที่/ลุ่มน้ำได้ กล่าวคือ

(1) รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ คณะกรรมการ กนช. มีจำนวนทั้งสิ้น 26 คน โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง 3 คน ภาครัฐระดับปลัดกระทรวง และอธิบดี 11 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน โดยมีอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นกรรมการและเลขานุการ และรองอธิบดีกรมชลประทาน รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(2) รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คณะกรรมการ กนช. มีจำนวนทั้งสิ้น 40 คน โดยยังคงกรรมการทั้ง 26 คน ที่แต่งตั้งในรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ไว้ดังเดิม และเพิ่มกรรมการภาครัฐระดับปลัดกระทรวงอีก 2 คน ร่วมกับเพิ่มผู้แทนจากท้องถิ่น 3 คน และผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ 9 คน ตามลำดับ

การปรับปรุง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ให้ กนช. มีองค์ประกอบคณะกรรมการรวมไม่เกิน 20 คน นอกจากจะช่วยขจัดปัญหาเรื่องจำนวนกรรมการที่มีขนาดใหญ่แล้ว ยังคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสัดส่วนของผู้แทนภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย ภาคการเมือง ภาคราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับสัดส่วนของผู้แทนภาคส่วนอื่น ๆ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการน้ำของประเทศ และสามารถสะท้อนความคิดเห็นตลอดจนข้อเท็จจริงและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อ

ประกอบการจัดทำแผนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรน้ำให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง และได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีข้อโต้แย้งถึงอิทธิพลของการเมืองข้าราชการประจำหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งในการกำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

(1.1.3) ที่มาของคณะกรรมการนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จำนวน 20 คน มีที่มาจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ดังนี้

(1) ข้าราชการระดับสูง ให้มีผู้แทนที่เป็นข้าราชการระดับสูง จากหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงคมนาคม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเสนอแนะให้เห็น และข้อเท็จจริงในเชิงนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ เพื่อเสนอแนะให้เห็น และข้อเท็จจริงในเชิงนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

(2) ผู้แทนลุ่มน้ำ ให้มีผู้แทนลุ่มน้ำ จำนวน 6 คน โดยให้แต่ละกลุ่มลุ่มน้ำจัดกระบวนการคัดเลือกกันเองภายใน เพื่อเป็นตัวแทนจากระดับลุ่มน้ำในการสะท้อนประเด็นปัญหาและความต้องการที่แท้จริงจากพื้นที่และร่วมผลักดันการดำเนินนโยบายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในพื้นที่ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(3) ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ กนช. จำนวน 6 คน โดยให้ประธานกรรมการ เป็นผู้แต่งตั้ง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งในมิติด้านเทคนิค การบริหารจัดการและการบูรณาการงานในเชิงนโยบาย มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกันซึ่งเป็นมาตรฐานปฏิบัติปกติ เช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

(4) ฝ่ายเลขานุการ กนช. กำหนดให้กรมทรัพยากรน้ำ เป็นฝ่ายเลขานุการ ไปพลางก่อนภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่มีการปรับปรุงใหม่ โดยประสานการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ในการปฏิบัติหน้าที่ฝ่าย

เลขานุการให้มีความเบ็ดเสร็จ และครอบคลุมประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ สามารถนำเสนอประเด็นเชิงนโยบายที่มีมิติกว้างขวางและเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถสะท้อนความคิดเห็น ตลอดจนข้อเท็จจริงและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่เพื่อประกอบการจัดทำแนวนโยบายการพัฒนาทรัพยากรน้ำให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริง และได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีข้อโต้แย้งถึงอิทธิพลของการเมือง ข้าราชการประจำหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งในการกำหนดทิศทางการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

ทั้งนี้ ในการให้กรมทรัพยากรน้ำ ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการให้กับ กนช. ไปพลางก่อน โดยใช้สำนักงานและงบประมาณที่กรมทรัพยากรน้ำได้จัดตั้งไว้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยอาจพิจารณาเยี่ยมตัวข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมา ปฏิบัติงานเต็มเวลาได้ตามความเหมาะสม โดยมีสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ร่วมสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำ ในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ ให้มีความเบ็ดเสร็จ และครอบคลุมประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ สามารถนำเสนอประเด็นเชิงนโยบายที่มีมิติกว้างขวางและเชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็นระบบ

(1.2) การปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ กนช.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ข้อ 10 ระบุให้ กนช. มีอำนาจหน้าที่เพียงการให้ข้อเสนอแนะด้านแผนงานแผนปฏิบัติการ และกรอบงบประมาณเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำต่อคณะรัฐมนตรี ร่วมกับประสานงานกับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือคณะกรรมการอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งด้วยอำนาจหน้าที่ดังกล่าวทำให้ กนช. ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ รวมถึง ไม่มีอำนาจในการสั่งการและกำกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต เป็นผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในระยะที่ผ่านมา มีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้การใช้งบประมาณของแผ่นดินไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ กนช. ให้สามารถสั่งการและกำกับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมี

เอกภาพและสามารถแก้ไขปัญหาน้ำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพได้อย่าง
ทันต่อเหตุการณ์ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความ
ต้องการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยอำนาจ
หน้าที่ของ กนช. ที่ปรับปรุงใหม่ประกอบด้วย

- (1.2.1) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้
หน่วยงานภาครัฐและคณะกรรมการลุ่มน้ำนำไปปฏิบัติ
- (1.2.2) กลั่นกรองแผนงานโครงการและงบประมาณของหน่วยงานและ
คณะกรรมการลุ่มน้ำ ก่อนนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี
รวมทั้งการสั่งการและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของส่วน
ราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ
- (1.2.3) จัดทำแผนพัฒนาน้ำแห่งชาติ(National Water Development
Plan) และให้ความเห็นชอบแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำใน
เขตลุ่มน้ำที่คณะกรรมการลุ่มน้ำเสนอ รวมทั้งผลักดันให้มีการจัดทำ
แผนเตรียมความพร้อมรองรับภัยพิบัติ (Business Continuity
Plan : BCP) ในพื้นที่เฉพาะ เช่น นิคม/เขต/สวนอุตสาหกรรม หรือ
เขตธุรกิจสำคัญ ๆ รวมทั้งให้มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ
- (1.2.4) ให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการบริหารทรัพยากรน้ำ
ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (1.2.5) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดสรรน้ำข้ามลุ่มน้ำ
- (1.2.6) สั่งการให้หน่วยงานของรัฐและคณะกรรมการลุ่มน้ำดำเนินการ
อย่างหนึ่งอย่างใดในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (1.2.7) อำนาจการ ควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการ
ปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำ
- (1.2.8) ออกระเบียบ ประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (1.2.9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้หรือตามที่
นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ตารางที่ 5-2 ตารางเปรียบเทียบองค์ประกอบคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ ภายใต้การบริหารประเทศของรัฐบาลยุคต่าง ๆ

รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	ข้อเสนอในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	ตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	นายกรัฐมนตรี	ประธาน
-	-		รองประธาน
รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์		กรรมการ
รมว. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รมว. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		กรรมการ
-	-		กรรมการ
รมว. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	รมว. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	-	กรรมการ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
ปลัดกระทรวงคมนาคม	ปลัดกระทรวงคมนาคม	ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
-	ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	-	กรรมการ
ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	-	กรรมการ
ปลัดกระทรวงพลังงาน	ปลัดกระทรวงพลังงาน		กรรมการ
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม		กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
อธิบดีกรมชลประทาน	อธิบดีกรมชลประทาน	-	กรรมการ
อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	-	กรรมการ
-	อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	-	กรรมการ
-	ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ 9 คน	ผู้แทนคณะกรรมการลุ่มน้ำ 6 คน	กรรมการ
-	อปท. (จังหวัด/ตำบล/เทศบาล) 3 คน	-	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน	ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน	ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน	กรรมการ
อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการและเลขานุการ

รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์	รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	ข้อเสนอในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	ตำแหน่ง
-	-	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
-	-	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
-	-	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
รองอธิบดีกรมชลประทาน	รองอธิบดีกรมชลประทาน	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
ผอ. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำ กรม ทรัพยากรน้ำ	ผอ. สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรน้ำ กรม ทรัพยากรน้ำ	-	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
รวม 26 คน	รวม 40 คน	รวม 20 คน	

(2) ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ เพื่อให้เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสะท้อนความต้องการของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ และสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำภายในลุ่มน้ำของประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

(2.1) องค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

เดิมองค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ระบุเพียงให้มีกรรมการจำนวนไม่เกิน 35 คน โดยไม่ได้ระบุสัดส่วนที่ชัดเจนของผู้แทนส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรผู้ใช้น้ำ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพียงแต่ระบุให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่ หรืออาศัยอยู่ในลุ่มน้ำนั้น โดยคำนึงถึงจำนวนกรรมการ ซึ่งเป็นผู้แทนจากภาครัฐและเอกชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้องค์ประกอบของกรรมการในแต่ละลุ่มน้ำแตกต่างกันออกไป ซึ่งบางส่วนอาจไม่มีความสมดุลระหว่างผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ หรือขาดองค์ประกอบของผู้แทนที่จะสามารถสะท้อนประเด็นปัญหาอุปสรรค และความต้องการของภาคส่วนในพื้นที่/ลุ่มน้ำได้

เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ จึงควรปรับสัดส่วนของคณะกรรมการลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างผู้แทนภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย ภาคราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับภาคีการพัฒนาอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยให้มีคณะกรรมการฯ จำนวนรวมไม่เกิน 30 คน โดยให้ กนช. ออกประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาผู้แทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ประกอบด้วย

รายชื่อ	ตำแหน่ง
เลือก 1 คนจากกรรมการ	ประธาน
เลือก 2 คนจากกรรมการ	รองประธาน
ผู้แทนส่วนราชการ (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
อปท. (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
ผู้แทนผู้ใช้น้ำ (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ (ไม่เกิน 5 คน)	กรรมการ
ผอ. สำนักงานคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ ระดับภาค/ลุ่มน้ำ	กรรมการและเลขานุการฯ

ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติระดับภาค/ลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับลุ่มน้ำ/ภาค ภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายน้ำแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการฯ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ และให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของฝ่ายเลขานุการ กนช.

(2.2) ที่มาของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

(2.2.1) **ประธานกรรมการ** ให้ประธานกรรมการมาจากการเลือกตั้งของกรรมการในลุ่มน้ำนั้นๆ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและได้รับการยอมรับจากภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำ

(2.2.2) **คณะกรรมการ** ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวนไม่เกิน 30 คน โดยให้ กนช. ออกประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการในการสรรหาผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

(2.2.3) **ผู้แทนส่วนราชการ** ให้มีผู้แทนส่วนราชการจากหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมจำนวน 8 คน (รวมฝ่ายเลขานุการฯ) เพื่อเสนอแนะให้ความเห็นและข้อเท็จจริงในเชิงนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของพื้นที่

(2.2.4) **ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** รวมจำนวน 8 คน

(2.2.5) **ผู้แทนภาคประชาชน** เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ใช้น้ำในส่วนของภาคประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ตามสัดส่วนของพื้นที่ ทั้งที่อยู่ในเขตและนอกเขตชลประทานจำนวน 8 คน

(2.2.6) **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำจำนวนไม่เกิน 5 คน ซึ่งคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านทรัพยากรน้ำ ทั้งในมิติด้านเทคนิค การบริหารจัดการและการบูรณาการงานในเชิงนโยบายระดับพื้นที่/ลุ่มน้ำมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน ซึ่งเป็นมาตรฐานปฏิบัติปกติ เช่นเดียวกับกฎหมายฉบับอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

(2.2.7) **ฝ่ายเลขานุการ** ให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ให้การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายเลขานุการฯ ใช้สำนักงานและงบประมาณที่สำนักงานทรัพยากรน้ำภาคกรมทรัพยากรน้ำไปพลางก่อนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายเลขานุการ รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับฝ่ายเลขานุการของ กนช. ที่ปรับปรุงใหม่ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในแต่ละลุ่มน้ำมีความครอบคลุมมิติการพัฒนาในทุกด้านอย่างสมดุลกัน โดยผ่านความเห็นชอบของ กนช. ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ มีอำนาจ หน้าที่โดยสังเขป ดังนี้

(1) รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และประสานงานกับสำนักงานเลขานุการ กนช. และสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการลุ่มน้ำต่าง ๆ

- (2) รวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอเทศ เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำเสนอคณะกรรมการลุ่มน้ำ สำหรับใช้จัดทำแผนและแก้ไขปัญหาการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (3) รวบรวมแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณของส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อเสนอคณะกรรมการลุ่มน้ำในการจัดทำแผนการบริหารทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (4) พัฒนา เสริมสร้างขีดความสามารถ รวมทั้งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. หรือคณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย

(2.3) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ ที่ระบุไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ระบุให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ มีอำนาจหน้าที่เพียงประสานการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำ และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำเท่านั้นซึ่งบทบาทดังกล่าวไม่ได้ให้อำนาจคณะกรรมการลุ่มน้ำในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ แนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ละเลย และไม่เห็นถึงความสำคัญของคณะกรรมการลุ่มน้ำในฐานะที่เป็นกลไกการพัฒนาในพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงมิติการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชั้นสู่เวทีนโยบายในระดับชาติเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินแผนงานโครงการ และแก้ไขประเด็นปัญหาในเชิงโครงสร้างและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้

เพื่อให้คณะกรรมการลุ่มน้ำมีบทบาทและอำนาจหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงควรปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำให้ครอบคลุมมิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (2.3.1) **จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และแผนแม่บท** การบริหารจัดการลุ่มน้ำ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ (โดยเชื่อมโยงพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550) นำเสนอต่อ กนช. เพื่อพิจารณาอนุมัติ
- (2.3.2) **จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ** เพื่อเสนอต่อ กนช. ให้ความเห็นชอบ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับภัยพิบัติ (BCP) ในพื้นที่เฉพาะในกรณีที่เกิด

ภาวะวิกฤติในระดับลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำดำเนินการตาม
แผนภาวะวิกฤติที่วางไว้

- (2.3.3) กำหนดแผนการใช้น้ำ การจัดสรรน้ำ การจัดลำดับความสำคัญ
ของการใช้น้ำ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการใช้น้ำ
และจัดสรรน้ำภายในเขตลุ่มน้ำ
 - (2.3.4) กลั่นกรองแผนงาน/โครงการในระดับลุ่มน้ำ ก่อนเสนอต่อ กนช.
 - (2.3.5) กำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติ
ตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
 - (2.3.6) เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากร
น้ำมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสาร
หลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ลุ่มน้ำ
 - (2.3.7) แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้
น้ำและการผันน้ำในเขตลุ่มน้ำ
 - (2.3.8) ประสานการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำ
กับคณะกรรมการลุ่มน้ำอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - (2.3.9) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจ
กับประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
 - (2.3.10) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตาม
คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย
 - (2.3.11) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กนช. มอบหมาย
- (2.2.2) นำ ร่าง พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ไปจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นใน
วงกว้าง เมื่อได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ กนช. และ
คณะกรรมการลุ่มน้ำที่จะบรรจุอยู่ใน พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. แล้วในเดือนที่ 2
กนช. โดยการประสานความร่วมมือกับ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการจัดการ
ทรัพยากรน้ำ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ดำเนินการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นใน
วงกว้าง จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณา ให้ความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะต่อ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น
ด้านโครงสร้างองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งในส่วนที่
เป็นคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการลุ่มน้ำ รวมถึง
ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละระดับ ตลอดจนการจัดตั้งกองทุน
เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการบริหาร
จัดการน้ำ ทั้งในยามปกติและยามวิกฤติ ที่ครอบคลุมถึงสาระสำคัญ วัตถุประสงค์
เป้าหมาย ตลอดจนแหล่งที่มาของเงินกองทุน
- (2.2.3) จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ภายหลังจาก พ.ร.บ.
ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ได้รับความเห็นชอบจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และจะ
มีผลบังคับใช้ เห็นควรมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ พิจารณาจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สนับสนุนการดำเนินงานของ กนช. ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน โดยมีสาระการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) **ปรับเปลี่ยนฝ่ายเลขานุการ กนช. และเลขานุการคณะกรรมการลุ่มน้ำ** ให้มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และมีขีดความสามารถในการสนับสนุนการดำเนินงานของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ ทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการประมวล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อประกอบการนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อเสนอ กนช. และ คกก.ลุ่มน้ำ โดยยกระดับฝ่ายเลขานุการฯ จากเดิมที่เป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกรมทรัพยากรน้ำ ไปเป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สำนักงาน กนช.) ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ สนับสนุนการดำเนินงานของ กนช. รวมทั้งจะมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงาน กนช. ในลุ่มน้ำที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือกลุ่มลุ่มน้ำขึ้น เพื่อปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการและสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยพิจารณาผนวก สบอช. และหน่วยงานด้านข้อมูลเข้าไว้ในสำนักเลขาธิการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักเลขานุการ กนช. มีความเบ็ดเสร็จและครอบคลุมประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ
- (2) **จัดโครงสร้างสำนักงาน กนช. และสำนักงาน กนช. ระดับลุ่มน้ำ** เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายเลขานุการ กนช. มีความเบ็ดเสร็จ และครอบคลุมประเด็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ ซึ่งครอบคลุมถึงการบริหารกำลังบุคลากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน กนช. และสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ให้มีขีดความสามารถและมีเอกภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศได้ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ.บริหารจัดการน้ำ

(3) การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานในอนาคต

เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมีรูปแบบ กลไก กระบวนการในการบริหารจัดการที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แม้จะได้มีการดำเนินการจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. และปรับปรุงกลไกการบริหารที่สำคัญแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ควรมีการติดตามประเมินผลประสิทธิภาพการดำเนินงานของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ ที่ได้ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ฉบับปรับปรุง ตลอดจนประเด็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำข้อเท็จจริงมาประกอบการวิเคราะห์ ตัดสินใจในการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. และรูปแบบ กลไก กระบวนการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ในทุกมิติภายใต้บทบาทของ กนช. และอำนาจตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะทางดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงานปฏิบัติ ควรเป็นการศึกษาในเชิงลึกเพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อดี ข้อด้อยของรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและนำเสนอทางเลือก ในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานปฏิบัติ

ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของภารกิจที่มีอยู่ และให้หน่วยงานปฏิบัติต่างๆ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นกลไกหลักในระดับนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความมีเอกภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยการศึกษาควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง 2 ทางเลือก คือ

(3.1) ให้หน่วยงานต่างๆ ยังคงอยู่ต่างกระทรวงกันแต่ปรับปรุงภารกิจเพื่อลดความซ้ำซ้อน โดยอาจมีการควมรวมภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนเข้าด้วยกันเพื่อลดภาระด้านงบประมาณ และเพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว คล่องตัวและบูรณาการกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการให้หน่วยงานต่างๆ ยังคงอยู่ต่างกระทรวงกัน มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่ควรพิจารณา ดังนี้

(3.1.1) ข้อดี ได้แก่ ไม่เป็นภาระกับงบประมาณของประเทศ

(3.1.2) ข้อเสีย ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติอาจไม่สามารถกำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่ เนื่องจากการดำเนินงานอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการ ซึ่งมีการประชุมร่วมกันเป็นครั้งคราวเท่านั้น

(3.2) จัดตั้งกระทรวงน้ำ โดยรวบรวมหน่วยงานและภารกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งหมดมาอยู่ในกระทรวงเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความมีเอกภาพของหน่วยงานปฏิบัติ ทั้งจากหน่วยงานระดับกรม องค์การมหาชนและรัฐวิสาหกิจ แล้วจัดโครงสร้างใหม่ด้วยการแบ่งองค์กรตามภารกิจหลักของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรน้ำในระยะต่อไป กนช. จะยังคงมีความจำเป็น เนื่องจากทรัพยากรน้ำมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่น เช่น ป่าไม้ และที่ดิน อีกทั้งยังเป็นทรัพยากรที่เคลื่อนที่ได้ โดยการเคลื่อนที่ของทรัพยากรน้ำจะทำให้ผลกระทบที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ กนช. จึงเป็นกลไกที่จะบูรณาการกับคณะกรรมการลุ่มน้ำ และทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ บทบาทของ กนช. และกระทรวงทรัพยากรน้ำจะไม่ซ้ำซ้อนกัน โดย กนช. จะเป็นกลไกในระดับนโยบาย ที่กำหนดทิศทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการน้ำในภาพรวมทั้งประเทศ ในขณะที่กระทรวงทรัพยากรน้ำเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติ ซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายที่ กนช. กำหนดขึ้น

(3.3) การศึกษาที่เกี่ยวข้อง ที่ผ่านมาได้เคยมีการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกระทรวงน้ำไว้เมื่อปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2552 โดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ตามลำดับ โดยมีสาระสำคัญการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

(3.3.1) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้ดำเนินการศึกษา เรื่อง การกำหนดทิศทางของนโยบายและแผนหลักการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศและการวิจัยเพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ปี พ.ศ. 2557 ซึ่งผลการศึกษาได้เสนอโครงสร้างกระทรวงทรัพยากรน้ำ จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญน้ำภาครัฐและเอกชน โดยแนวคิดดังกล่าว ได้แบ่งองค์กรออกเป็นส่วนต่างๆ ตามภารกิจได้แก่ การจัดการต้นน้ำ การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ การจัดการและการจัดสรรน้ำ งานด้านวิชาการและองค์ความรู้ และงานบริหารส่วนกลาง ตามลำดับ ซึ่งแนวคิดการจัดแบ่งโครงสร้างกระทรวงทรัพยากรน้ำ ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานหน่วยงานที่มีอยู่เดิมเป็นสำคัญ โดยไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการกำเนิดองค์กรใหม่ซึ่งมีรายละเอียด และลักษณะเด่นของโครงสร้างดังนี้

ต่อเนื่องอย่างสนิท ไม่เกิดช่องว่าง หรือความซ้ำซ้อนขึ้นระหว่างงานตามภารกิจของแต่ละองค์ประกอบ โดยได้นำเสนอโครงสร้างที่มีความเหมาะสมตามประเด็นพิจารณาดังกล่าว 2 รูปแบบ คือ

(1) โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำ ระยะที่ 1 โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำ มีลักษณะเป็นกระทรวง กล่าวคือ มีสำนักงานปลัดกระทรวงเป็นหน่วยประสานงานและสนับสนุน หน่วยงานภายในกระทรวงอื่นๆ และยังประกอบด้วยหน่วยงานในสายบังคับบัญชา 3 สายงาน ซึ่งมีรายละเอียด และลักษณะเด่นของโครงสร้าง ดังนี้

(1.1) สายงานประกอบด้วยสายงานนโยบายและแผนน้ำ สายงานโครงสร้างพื้นฐานน้ำ และสายงานบริหารน้ำดังนี้

(1.1.1) สายงานนโยบายและแผนน้ำ มีลักษณะเป็นสำนักงานนโยบายและแผนน้ำ ประกอบด้วยหน่วยงานองค์ประกอบด้านนโยบายและแผน การกำกับ ดูแล และการประเมินผล หน่วยงานองค์ประกอบการประสานงานภาคเอกชน และหน่วยงานสนับสนุน ทั้งนี้ หน่วยงานองค์ประกอบด้านนโยบายและแผน การกำกับ ดูแล และการประเมินผล ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนในภาพรวมแบบบูรณาการทั้งประเทศ กำกับ ควบคุม ดูแล และประเมินผล การดำเนินการภารกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิต เฉพาะด้านของหน่วยงานในกระทรวงต่างๆ

(1.1.2) สายงานโครงสร้างน้ำพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 หน่วยงาน คือ (1) หน่วยงานองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ ซึ่งรองรับความต้องการด้านต่าง ๆ (2) หน่วยงานองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการควบคุมน้ำ ในลักษณะเอนกประสงค์ (3) หน่วยงานองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการบรรเทาภัยจากน้ำ (4) หน่วยงานองค์ประกอบด้านระบบประปา และ (5) หน่วยงานองค์ประกอบด้านระบบน้ำบาดาล ในการจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค

(1.1.3) สายงานการบริหารน้ำ ประกอบด้วย 2 หน่วยงานคือ (1) หน่วยงานองค์ประกอบการจัดการน้ำ มีหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการน้ำระดับท้องถิ่นในสังกัด และ (2) หน่วยงานองค์ประกอบการจัดการภัย มีหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการภัยระดับท้องถิ่นในสังกัด นอกจากนี้ หน่วยงานองค์ประกอบด้านการบริหารน้ำ ยังประกอบไปด้วย หน่วยงานองค์ประกอบสนับสนุนอีก 2 หน่วยงาน คือ หน่วยงานองค์ประกอบในการดำเนินการผันทลวง และหน่วยงานองค์ประกอบในการควบคุมคุณภาพน้ำ

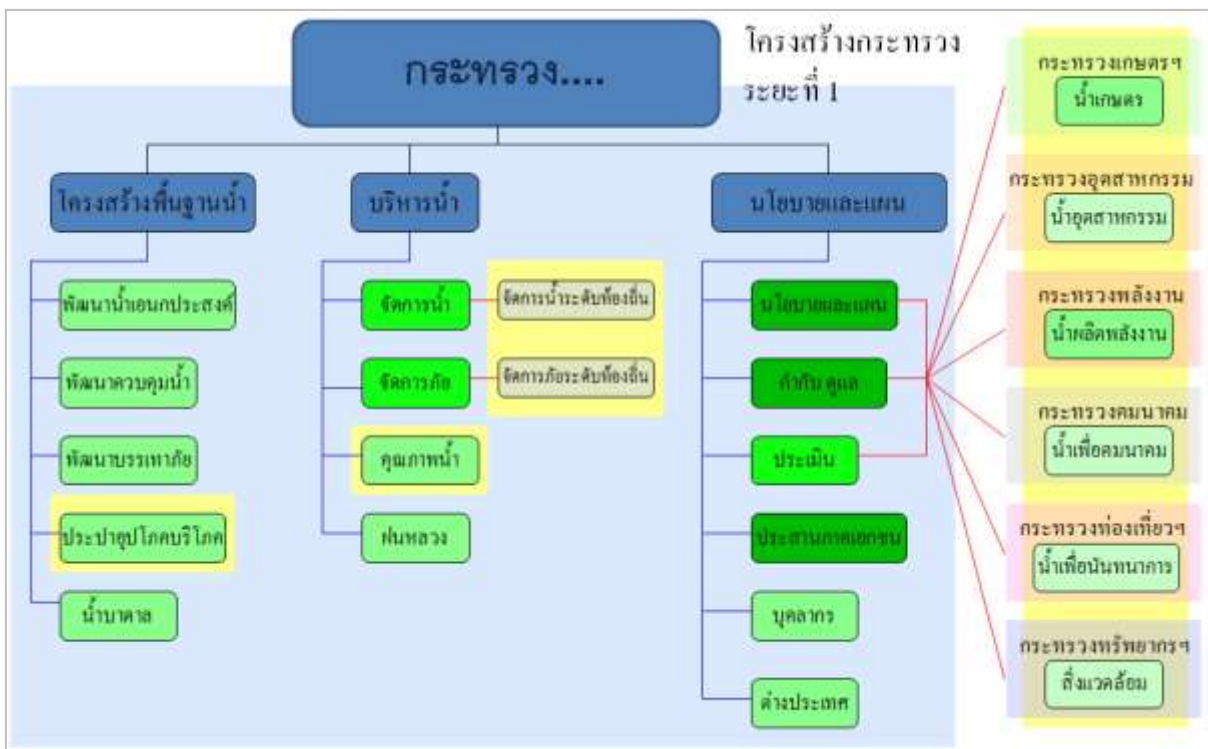
(1.2) ลักษณะเด่น

โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำในระยะที่ 1 ของสำนักงาน ก.พ.ร. มีการปรับบทบาท รวมภารกิจด้านนโยบายและแผน และการ

ดำเนินการด้านทรัพยากรน้ำที่มีลักษณะเป็นกลาง และบูรณาการด้านทรัพยากรน้ำอย่างเบ็ดเสร็จ ตั้งแต่การพัฒนา บริหารจัดการ จนถึงการควบคุม บรรเทาผลกระทบ มาสังกัดที่กระทรวงซึ่งเป็นระบบบริหารราชการหลักด้านทรัพยากรน้ำ โดยที่ภารกิจการจัดหาน้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตเฉพาะด้านยังคงไว้ที่สังกัดเดิม ซึ่งการปรับโครงสร้างในระยะที่ 1 สามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ในระดับที่มีความจำเป็นและเป็นที่ยอมรับได้ในระยะแรก

อย่างไรก็ตามโครงสร้างในลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องมีระบบบริหารเฉพาะที่จะสามารถเชื่อมโยงกระทรวง เข้ากับหน่วยงานที่ดำเนินการภารกิจการจัดหาน้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตเฉพาะด้าน ที่ยังคงสังกัดอยู่ตามกระทรวงอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม

รูปที่ 5-3 แผนภาพแสดง ผังกระทรวง... ระยะที่ 1 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

(2) โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำ ระยะที่ 2 มีลักษณะที่ใช้หน่วยงานระดับกระทรวงเต็มรูปแบบเพื่อเป็นหน่วยงานบังคับบัญชาสูงสุด โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวง เป็นหน่วยงานประสานงานและสนับสนุนหน่วยงานภายในกระทรวงอื่นๆ และยังประกอบด้วยสายงานหลัก 5 สายงาน และลักษณะเด่นของระบบ ดังนี้

(2.1) สายงาน ประกอบด้วย

(2.1.1) สายงานนโยบายและแผนน้ำ ประกอบด้วยหน่วยงานองค์ประกอบด้านนโยบายและแผน การกำกับ ดูแล และการประเมินผล ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผน กำกับ ควบคุม ดูแล และประเมินผล ใน

ภาพรวมแบบบูรณาการทั้งประเทศ หน่วยงานองค์ประกอบการ
ประสานงานภาคเอกชน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกับคณะกรรมการลุ่ม
น้ำ องค์กรอิสระ และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยัง
ประกอบด้วยหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ หน่วยงานองค์ประกอบ
บุคลากร และหน่วยงานองค์ประกอบประสานงานต่างประเทศ

(2.1.2) สายงานโครงสร้างน้ำพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 หน่วยงาน คือ (1)
หน่วยงานองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ
ซึ่งรองรับความต้องการด้านต่างๆ (2) หน่วยงานองค์ประกอบการ
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการควบคุมน้ำ ในลักษณะเอนกประสงค์ (3)
หน่วยงานองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการบรรเทาภัย
จากน้ำ (4) หน่วยงานองค์ประกอบด้านระบบประปา และ (5)
หน่วยงานองค์ประกอบด้านระบบน้ำบาดาลในการจัดหาน้ำเพื่อการ
อุปโภค บริโภค

(2.1.3) สายงานด้านการจัดหาน้ำเป็นปัจจัยการผลิต มีการดำเนินการภารกิจ
ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำที่เป็นปัจจัยการผลิตเฉพาะด้าน โดยมีการ
ประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงต่างๆ ได้แก่
หน่วยงานองค์ประกอบด้านการจัดหาน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการ
อุตสาหกรรมเพื่อผลิตพลังงานเพื่อการคมนาคมและขนส่งทางน้ำ

(2.1.4) สายงานการบริหารน้ำ ประกอบด้วย 2 หน่วยงานคือ (1) หน่วยงาน
องค์ประกอบการจัดการน้ำ มีหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการน้ำระดับ
ท้องถิ่นในสังกัด และ (2) หน่วยงานองค์ประกอบการจัดการภัย มี
หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการภัยระดับท้องถิ่นในสังกัด นอกจากนี้
หน่วยงานองค์ประกอบด้านการบริหารน้ำ ยังประกอบไปด้วย
หน่วยงานองค์ประกอบสนับสนุนอีก 2 หน่วยงาน คือ หน่วยงาน
องค์ประกอบในการดำเนินการฝนหลวง และ หน่วยงานองค์ประกอบ
ด้านการจัดหาน้ำเพื่อการนันทนาการ ซึ่งมีภารกิจที่เกี่ยวข้องกับความ
ต้องการใช้น้ำในภาคการท่องเที่ยว ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ
กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา

(2.1.5) สายงานด้านน้ำสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 2 หน่วยงานคือ ได้แก่
(1) หน่วยงานองค์ประกอบด้านการควบคุมคุณภาพน้ำเพื่อ
สภาพแวดล้อม และ (2) หน่วยงานองค์ประกอบด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาสภาพน้ำ ซึ่งทั้งสององค์ประกอบนี้มีภารกิจที่
เกี่ยวข้องกับภารกิจของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2.2) ลักษณะเด่น

โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำระยะที่ 2 เป็นการรวม
ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในทุกด้านมาไว้ด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ
ตั้งแต่การพัฒนา การบริหารจัดการ ไปจนถึงการควบคุมบรรเทาผลกระทบ
โดยจัดระบบโครงสร้างการบริหารในรูปแบบการบริหารงานราชการระดับ

กระทรวง ในขณะที่ภารกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในสังกัด กระทรวงอื่นๆ มีบทบาทในการเสนอแผน ความต้องการใช้น้ำ และร่วมพิจารณาให้ความเห็นในด้านที่เกี่ยวข้อง นับเป็นโครงสร้างที่สามารถดำเนินการภารกิจที่เกี่ยวข้องได้อย่างเบ็ดเสร็จ มีเอกภาพ ควบคุมทิศทางการพัฒนาและดำเนินการด้านทรัพยากรน้ำได้อย่างเต็มรูปแบบ ปิดช่องว่างเรื่องหน่วยงานซ้ำซ้อน เนื่องจากมีผู้รับผิดชอบโดยตรงชัดเจน

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างในระยะที่ 2 นี้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำในปัจจุบันค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในภารกิจการจัดหาน้ำเพื่อปัจจัยการผลิตเฉพาะด้านต่างๆ ที่มีภารกิจการผลิตหลักอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเป็นการยากต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน นอกจากนี้ในการประสานงานกับหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำด้านต่างๆ ที่อยู่ในสังกัดกระทรวงอื่น ตลอดจนเงื่อนไขการถ่ายโอนภารกิจสู่ภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น จำเป็นต้องมีระบบเครือข่ายความเชื่อมโยงที่มีขอบเขตของ บทบาท อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเพิ่มเติม ซึ่งอาจดำเนินการในด้านระบบองค์กรและกฎหมายรองรับต่อไป

(4) ขั้นตอนต่อไป

โครงสร้างระบบบริหารราชการด้านทรัพยากรน้ำ จะมีรูปแบบการจัดโครงสร้างในลักษณะใดที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์กรด้านการบริหารจัดการน้ำของประเทศ เพื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนอย่างถี่ถ้วน ซึ่ง กนช. ในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการบริหาร จัดการ กำกับดูแลทรัพยากรน้ำของประเทศทั้งระบบ จะต้องพิจารณาทางเลือกของความเป็นไปได้ จากข้อมูลการเปรียบเทียบแนวคิด ข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนผลประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับจากแนวทางการปรับปรุงองค์กรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เพื่อเสนอต่อรัฐบาลเพื่อเป็นผู้พิจารณาตัดสินใจเชิงนโยบายต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในทุกมิติ มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ภาคส่วนต่างๆ ในทุกพื้นที่ลุ่มน้ำได้อย่างเท่าเทียมเป็นธรรม จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการศึกษา ติดตามประเมินผลการดำเนินงานเพื่อทบทวนรูปแบบ กลไกที่ดำเนินงานในแต่ละระยะภายใต้บทบาทของ กนช.และอำนาจตาม พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. รวมถึง การปรับปรุงภารกิจของหน่วยงานต่างๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน โดยลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน เพื่อให้การแก้ไขประเด็นปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีประเด็นการศึกษาที่ควรให้ความสำคัญ อาทิ การศึกษาการจัดโครงสร้างองค์กรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำการติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการ 25 ลุ่มน้ำการจัดทำร่างพระราชบัญญัติบริหารจัดการน้ำ พ.ศ. และรับฟังความคิดเห็นจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลางและภูมิภาคในระดับลุ่มน้ำ เป็นต้น

3.2) แผนงานที่ 2 : แผนงานหลักต้น (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศต้องคำนึงถึงทั้งเรื่องเส้นทางน้ำ ปริมาณน้ำ (น้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำ) และคุณภาพน้ำ แต่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศที่ผ่านมา ยังเป็นการทำงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่มีมากกว่า 30 หน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินงานมีความซ้ำซ้อนไม่เป็นระบบ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดเอกภาพ ขาดการประสานและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายแม่บทที่ทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะในภาวะวิกฤต จึงสมควรให้มีกฎหมายแม่บทด้านน้ำให้ครอบคลุมการดูแลและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ วางหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ

1) หลักการและเหตุผล

ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวม มีความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำขาดแคลน น้ำท่วม การใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย การก่อให้เกิดมลพิษทางน้ำ การสูญเสียพื้นที่ชุ่มน้ำ การเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ การบุกรุกแหล่งน้ำสาธารณะ ความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำในฤดูแล้งและการระบายน้ำเมื่อเกิดอุทกภัย และการสูญเสียความสมดุลของน้ำในระบบนิเวศแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นต้น การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้กระทำโดยหลายหน่วยงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับเช่น พ.ร.บ. น้ำบาดาล พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม จะใช้ควบคุมเฉพาะในเขตที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศเป็นเขตน้ำบาดาลเท่านั้น ขณะที่ พ.ร.บ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 คุ้มครองและบังคับใช้เฉพาะแหล่งน้ำที่เป็นทางน้ำชลประทานในเขตชลประทานเท่านั้น เป็นต้น ทำให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาขาดความเป็นเอกภาพ ประกอบกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมแหล่งน้ำทุกพื้นที่ ทั้งในเขตชลประทาน นอกเขตชลประทาน น้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง รวมถึงทรัพยากรน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมและโครงการบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้บางกิจกรรมหรือบางโครงการส่งผลอย่างร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอีกด้วย

ดังนั้น จึงสมควรให้มีกฎหมายแม่บทด้านทรัพยากรน้ำให้ครอบคลุมการควบคุมดูแล และการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพใน 3 มิติ คือ เส้นทางน้ำ ปริมาณน้ำ และคุณภาพน้ำ เพื่อวางหลักเกณฑ์และมาตรการในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงน้ำ การควบคุมการใช้น้ำ การบริหารจัดการน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การอนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำ การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นที่มีศักยภาพ และการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในลุ่มน้ำ ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำทั้งในระดับชาติและระดับลุ่มน้ำ

2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีกฎหมายแม่บทด้านทรัพยากรน้ำ สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ มีเอกภาพมีประสิทธิภาพและบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

3) กระบวนการดำเนินการ

3.1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ ที่นำมาศึกษา คณะอนุกรรมการฯ ได้นำ (ร่าง)

พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่มีหลายหน่วยงานได้จัดทำไว้แล้วรวม 5 ฉบับ มาศึกษาเปรียบเทียบ คือ

- 3.1.1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 ของกรมทรัพยากรน้ำ
- 3.1.2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ ในกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550)
- 3.1.3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรมการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554)
- 3.1.4) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี พ.ศ. 2556 และมีการไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน
- 3.1.5) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี พ.ศ. 2556
- 3.2) โครงสร้างของร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ** จากการศึกษาและเปรียบเทียบ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ ทั้ง 5 ฉบับ โดยสรุปพบว่า มีโครงสร้างของร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ ไปในทิศทางเดียวกัน คือ
- 3.2.1) บททั่วไป** เป็นรายละเอียดทั่วไป เช่น ชื่อ พ.ร.บ. วัน เดือน ปี ที่ พ.ร.บ. มีผลบังคับใช้ ขอบเขตของ พ.ร.บ. นิยามศัพท์ และผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. ซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.2) แหล่งน้ำของรัฐ แหล่งน้ำสาธารณะ ทรัพยากรน้ำสาธารณะ** เป็นเพียงการรองรับอำนาจรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แต่การที่รัฐจะใช้อำนาจดังกล่าว รัฐต้องดำเนินการตามกระบวนการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้เอง และที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้น้ำและการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับคุณภาพของทรัพยากรน้ำด้วย ทั้งนี้ ใน 5 ฉบับมี 3 ฉบับ ได้บัญญัติไว้ คือ
- (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 ได้กำหนดเกี่ยวกับแหล่งน้ำของรัฐ
 - (2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรมการผู้แทนราษฎร ปี 2554) ได้กำหนดเกี่ยวกับแหล่งน้ำสาธารณะ
 - (3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี 2556 และมีการไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ได้กำหนดเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำสาธารณะ
- 3.2.3) สิทธิในน้ำ** เป็นการกำหนดให้ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวม สิทธิในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การใช้น้ำตามจารีตประเพณี และน้ำเพื่อระบบนิเวศ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนสิทธิชุมชน เป็นต้น ซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.4) องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ** เป็นการกำหนด องค์กรประกอบ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ องค์กรประกอบ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และองค์กรผู้ใช้น้ำ ซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.5) กองทุนทรัพยากรน้ำ** เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ ที่มาของเงินกองทุน การใช้จ่ายเงินของกองทุนทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้ ใน 5 ฉบับมี 3 ฉบับ ได้บัญญัติไว้ คือ
- (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ขึ้นในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - (2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรมการผู้แทนราษฎร ปี 2554) กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ขึ้นในกระทรวงการคลัง

- (3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำพ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี 2556 กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนทรัพยากรน้ำ” ขึ้นในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีฐานะนิติบุคคล และมีผู้จัดการกองทุนซึ่งคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้แต่งตั้งตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ กนช. กำหนด
- 3.2.6) **นโยบายทรัพยากรน้ำ** เป็นส่วนที่กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำและติดตามประเมินผลนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ทั้งนี้ ใน 5 ฉบับมี 2 ฉบับ ได้บัญญัติไว้ คือ
- (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำ ในกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550) กำหนดให้ กนช. มีอำนาจกำหนดนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บรรจุนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรรมาธิการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554) กำหนดให้ กนช. จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศทุก 5 ปี
- 3.2.7) **การจัดสรรและการใช้น้ำ** เป็นการกำหนดให้มีการจำแนกประเภทผู้ใช้น้ำตามปริมาณการใช้น้ำซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.8) **การบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต** เป็นส่วนที่กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในการบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต(น้ำท่วมและการขาดแคลนน้ำ) ซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.9) **การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ** เป็นส่วนที่กล่าวถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ อำนาจในการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีเขตติดต่อ หรืออาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.10) **การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ** เป็นการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตรา สืบรวจ หรือเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการใช้น้ำและคุณภาพทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ ใน 5 ฉบับมี 4 ฉบับ ได้บัญญัติไว้ในแนวทางเดียวกัน คือ (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 (2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรรมาธิการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554) (3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี พ.ศ. 2556 และมีการไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และ (4) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำพ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี พ.ศ. 2556
- 3.2.11) **ความรับผิดชอบทางแพ่ง** เป็นการกำหนดความรับผิดชอบทางละเมิดซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.12) **บทลงโทษ** เป็นการกำหนดโทษทางอาญาต่อผู้ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ
- 3.2.13) **บทเฉพาะกาล** เป็นเป็นการกล่าวถึงการดำเนินการระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้พระราชบัญญัติซึ่งมีครบทั้ง 5 ฉบับ

3.3) ประเด็นความแตกต่าง ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ ทั้ง 5 ฉบับ มีประเด็นที่แตกต่างกันในรายละเอียด ได้แก่

3.3.1) สิทธิในน้ำมีประเด็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

- (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 ได้กำหนดให้น้ำเป็นของส่วนรวม
- (2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับคณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ ในกรรมาธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550) ได้กำหนดให้ทรัพยากรน้ำเป็นของประชาชน
- (3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรรมาธิการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554) ได้กำหนดให้ทรัพยากรน้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และสิทธิในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรกรรมหรือการปศุสัตว์เพื่อการยังชีพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน
- (4) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี พ.ศ. 2556 และมีการปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนได้กล่าวถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะ และกำหนดให้ทรัพยากรน้ำสาธารณะเป็นของส่วนรวม
- (5) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี พ.ศ. 2556 ได้กำหนดให้ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวมสิทธิในการใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรกรรมหรือการเลี้ยงสัตว์รายย่อย การใช้น้ำตามจารีตประเพณี และน้ำเพื่อระบบนิเวศ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การรองรับสิทธิชุมชน และการจัดทำนโยบายการบริหารจัดการน้ำต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นต้น

3.3.2) องค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีประเด็นเรื่ององค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่แตกต่างกัน คือ

- (1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ 670/2550 ได้กำหนดองค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ● ประธาน คือ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประธาน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ● รองประธาน คือ รมต. ทส. 	<ul style="list-style-type: none"> ● รองประธาน 2 คน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการที่เป็น รมต. ไม่มี 	
<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการภาคราชการ จำนวน 8 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการภาคราชการ จำนวน 10 คน
<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการผู้แทนกรรมการลุ่มน้ำ จำนวน 6 คน (องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทน อปท. และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนละ 2 คน) 	<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการจากผู้แทน อปท. ในเขตลุ่มน้ำ 3 คน องค์กรผู้ใช้น้ำ 7 คน
<ul style="list-style-type: none"> ● กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน 3 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ คือ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค
<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเลขานุการ กนช. คือ กรมทรัพยากรน้ำ 	

(2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำ ในกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550) ได้กำหนดองค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ประธาน คือ นายกรัฐมนตรี 	ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน
<ul style="list-style-type: none"> รองประธาน 3 คน คือ รมต. กษ. รมต. ทส. และ รมต. มท. 	
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการที่เป็น รมต. ไม่มี 	
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการภาคราชการ จำนวน 10 คน 	
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้แทนกรรมการลุ่มน้ำ จำนวน 10 คน (ผู้ใช้น้ำ ผู้แทนลุ่มน้ำ และผู้แทน อปท. ส่วนละ 3 คน และผู้แทนองค์กรเอกชน 1 คน) 	ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน 4 คน 	
<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 	
<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเลขานุการ กนช. คือ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 	

(3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรรมการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554) ได้กำหนดองค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ประธาน คือ นายกรัฐมนตรี 	<ul style="list-style-type: none"> ประธาน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> รองประธาน ไม่มี 	<ul style="list-style-type: none"> รองประธาน 2 คน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการที่เป็น รมต. จำนวน 7 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง
<ul style="list-style-type: none"> และจากภาคราชการ จำนวน 8 คน 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการภาคราชการ จำนวน 12 คน
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้แทนกรรมการลุ่มน้ำ ไม่เกิน 9 คน 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการจากผู้แทน อปท. ในเขตลุ่มน้ำ 7 คน องค์กรผู้ใช้น้ำ ไม่เกิน 8 คน
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง ไม่เกิน 6 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 4 คน

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ คือ เลขานุการ กนช. 	<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ ให้เลขานุการ กนช. แต่งตั้ง
<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเลขานุการ กนช. คือ สำนักงาน กนช. ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี 	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นหน่วยงานภายในสังกัด สำนักงาน กนช.
<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มคณะกรรมการอำนวยการทรัพยากรน้ำ ที่มีเลขานุการ กนช. เป็นประธาน ส่วนราชการ 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ กนช. แต่งตั้งไม่เกิน 10 คน 	-

(4) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี 2556 และมีการปรับปรุงความคิดเห็นจากประชาชนได้กล่าวถึงทรัพยากรน้ำสาธารณะได้ กำหนดองค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> ประธาน คือ นายกรัฐมนตรี 	<ul style="list-style-type: none"> ประธาน มาจากการเลือกตั้งของ กรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> รองประธาน 2 คน คือ รองนายกรัฐมนตรีที่ นายกรัฐมนตรีมอบหมาย และ รมต. ทส. 	<ul style="list-style-type: none"> รองประธาน 2 คน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการที่เป็น รมต. ไม่มี 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ว่าราชการจังหวัดที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำ
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการภาคราชการ จำนวน 17 คน 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการภาคราชการ จำนวน 10 คน
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้แทนกรรมการลุ่มน้ำ จำนวน 6 คน (องค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้แทน อปท. และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิส่วนละ 2 คน) 	<ul style="list-style-type: none"> กรรมการจากผู้แทน อปท. ใน เขตลุ่มน้ำจังหวัดละ 1 คน องค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำนั้น ที่มาจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาค พาณิชยกรรม ภาคละ 4 คน
<ul style="list-style-type: none"> กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน 3 คน 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน
<ul style="list-style-type: none"> ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และประธานสภาเกษตรกร แห่งชาติ รวม 4 คน 	
<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> เลขานุการ คือ ผู้อำนวยการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค
<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานเลขานุการ กนช. คือ กรม ทรัพยากรน้ำ 	

(5) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำพ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี พ.ศ. 2556 ได้กำหนดองค์ประกอบขององค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

กนช.	กรรมการลุ่มน้ำ
● ประธาน คือ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	● ประธาน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
● รองประธาน 3 คน คือ รมต. กษ. รมต. ทส. และ รมต. มท.	● รองประธาน 2 คน มาจากการเลือกตั้งของกรรมการลุ่มน้ำ
● กรรมการที่เป็น รมต. ไม่มี	● ผู้ว่าราชการจังหวัด
● กรรมการภาคราชการ จำนวน 8 คน	● กรรมการภาคราชการ จำนวน 8 คน
● กรรมการผู้แทนภาคประชาชน จำนวน 16 คน (ผู้แทนกรรมการลุ่มน้ำและองค์กรผู้ใช้น้ำ ส่วนละ 5 คน ผู้แทนอปท. และผู้แทนจากองค์กรเอกชนซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่มีไข้แสวงหาผลกำไรและดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ ส่วนละ 3 คน)	● กรรมการจากผู้แทน อปท. ในเขตลุ่มน้ำไม่เกิน 8 คน องค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำไม่เกิน 8 คน โดยให้มีผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำที่เป็นเกษตรกรอย่างน้อยกึ่งหนึ่ง
● กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กนช. และกรรมการ ร่วมพิจารณาเสนอ คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ไม่เกิน 5 คน	● ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 4 คน
● เลขานุการร่วม อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ และอธิบดีกรมชลประทาน	● ให้เลขาธิการ กนช. แต่งตั้ง
● สำนักงานเลขานุการ กนช. คือ กรมทรัพยากรน้ำ	

3.3.3) การจัดสรรน้ำ มีประเด็นเรื่องการแบ่งประเภทผู้ใช้น้ำที่แตกต่างกัน คือ

(1) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฎหมาย เรื่องเสร็จ 670/2550 ได้แบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 3 ประเภท คือ (1) การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์ เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือนและการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อย (2) การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา และกิจการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำสาธารณะนั้นตั้งอยู่และ (3) การใช้น้ำในแหล่งน้ำสาธารณะเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของ กนช.

(2) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับคณะอนุกรรมการบริหารทรัพยากรน้ำ ในกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550) ได้แบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 3 ประเภท ในทำนองเดียวกับ ร่าง พ.ร.บ.

ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฎหมาย เรื่องเสร็จ 670/2550 แต่มีประเด็นแตกต่างตรงที่การใช้น้ำประเภทที่ 2 และ 3 ต้องได้รับอนุญาตจาก กนช.

- (3) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับกรมการผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2554) ได้แบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 2 ประเภท คือ (1) การใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรกรรม การปศุสัตว์ หรือกิจการขนาดเล็ก รวมทั้งการใช้น้ำตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นและ (2) การใช้น้ำเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก เช่น การเกษตรกรรมหรือการปศุสัตว์เพื่อการพาณิชย์ขนาดใหญ่ การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปา หรือการใช้น้ำอันอาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง ตามประเภทและขนาดที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือ กนช.
- (4) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. โดยกรมทรัพยากรน้ำ เมื่อปี พ.ศ. 2556 และมีการไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ได้แบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 3 ประเภท ในทำนองเดียวกับ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ฉบับกฎหมาย เรื่องเสร็จ 670/2550 แต่มีประเด็นแตกต่างตรงที่การใช้น้ำประเภทที่ 2 และ 3 ต้องได้รับอนุญาตจาก กนช.
- (5) ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. (ฉบับประชาชนเข้าชื่อ) เมื่อปี พ.ศ. 2556 ได้แบ่งผู้ใช้น้ำเป็น 5 ประเภท คือ (1) การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพอุปโภคบริโภคในครัวเรือน (2) การใช้น้ำเพื่อการเกษตรรายย่อยการอุตสาหกรรมในครัวเรือน (3) การใช้น้ำเพื่อจารีตประเพณีรักษาระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (4) การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อการพาณิชย์การอุตสาหกรรมบริการ การท่องเที่ยวการผลิตพลังงานไฟฟ้าการประปาและกิจการอื่นตามที่ กนช. กำหนด ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่แหล่งน้ำนั้นตั้งอยู่ และ (5) การใช้น้ำเพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมากอาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามลุ่มน้ำหรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวางและกิจการอื่นตามที่ กนช. กำหนดซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความเห็นชอบของ กนช.

4) ข้อเสนอเค้าโครงของ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

จากการศึกษารายละเอียดโครงสร้างของร่างกฎหมายที่ได้มีการยกร่างไว้ คณะอนุกรรมการฯ มีข้อเสนอเกี่ยวกับเค้าโครงของ ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ดังนี้

4.1) หมวด 1 บททั่วไป

เป็นหมวดที่กำหนดให้ทรัพยากรน้ำในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ที่อยู่ในเขตชลประทาน นอกเขตชลประทาน รวมถึงทรัพยากรน้ำที่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วยให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติในกฎหมายเฉพาะไว้เป็นอย่างอื่น และบทบัญญัติในกฎหมายเฉพาะดังกล่าวนี้ มีหลักเกณฑ์หรือแนวทางที่ไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์หรือแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้น

4.2) หมวด 2 สิทธิในน้ำ

เป็นหมวดที่กำหนดให้ทรัพยากรน้ำเป็นของส่วนรวม และทุกคนมีสิทธิใช้น้ำเท่าที่จำเป็นที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น รวมทั้งกำหนดสิทธิการใช้น้ำทั้งการใช้น้ำการดำรงชีพ การใช้น้ำตามจารีตประเพณี และน้ำเพื่อระบบนิเวศ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนสิทธิชุมชนเป็นต้น นอกจากนี้ กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานรัฐในการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายหรือแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ การเปิดเผยข้อมูล การชี้แจงต่อประชาชน การจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการจัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นต้น ซึ่งบุคคลหรือชุมชนมีสิทธิฟ้องหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติตามด้วย

4.3) หมวด 3 องค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

4.3.1) ส่วนที่ 1 คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) องค์ประกอบ กนช. มีคณะกรรมการฯ รวมไม่เกิน 20 คน ดังนี้

(1.1) นายกรัฐมนตรี	ประธาน
(1.2) ข้าราชการระดับสูง 6 คน
(ปลัดฯ กษ. ทส. มท. คค. ผอ.สงป. และเลขาธิการ สศช.)	กรรมการ
(1.3) ผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ
(1.4) ผู้แทนผู้ใช้น้ำลุ่มน้ำ ไม่เกิน 6 คน	กรรมการ
(1.5) เลขาธิการ กนช.	กรรมการและเลขานุการฯ

(2) อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ มีหน้าที่ดังนี้

- (2.1) กำหนดนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติ (โดยเชื่อมโยงพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550) และเสนอให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ
- (2.2) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และให้คำแนะนำการดำเนินการตามนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤติ
- (2.3) กำกับ ติดตามและตรวจสอบแผนการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ
- (2.4) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตรากฎหมาย และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและการจัดการน้ำระหว่างประเทศ
- (2.5) ติดตามประเมินผล แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทั้งในภาวะปกติและในภาวะวิกฤติ และรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ
- (2.6) ศึกษาเรื่องกองทุนทรัพยากรน้ำ และเรื่องการปรับปรุงองค์กรบริหารจัดการด้านน้ำของรัฐ ในบทเฉพาะกาลของ ร่าง พ.ร.บ.

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ส. กนช.) มีเลขาธิการ กนช. เป็นผู้บังคับบัญชา เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ กนช. รวมทั้งประสานงานกับส่วนราชการเพื่อ

จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ
เสนอ กนช. เป็นต้น

4.3.2) ส่วนที่ 2 กลุ่มน้ำและคณะกรรมการกลุ่มน้ำ เป็นกลไกหรือเครื่องมือในการบริหาร
จัดการทรัพยากรน้ำโดยทั่วไปในเขตลุ่มน้ำ โดยมีองค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) **องค์ประกอบ** คณะกรรมการลุ่มน้ำ ภายใต้ พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ต้องมี
ความสมดุลระหว่างผู้แทนภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย ภาคราชการ และองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กับภาคีการพัฒนาอื่นๆ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาค
ส่วนในพื้นที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยสัดส่วนของคณะ
กรรมการฯ ควรมีจำนวนรวมไม่เกิน 30 คนประกอบด้วย

(1.1) เลือก 1 คนจากกรรมการ	ประธาน
(1.2) เลือก 2 คนจากกรรมการ	รองประธาน
(1.3) ผู้แทนส่วนราชการ (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
(1.4) อปท. (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
(1.5) ผู้แทนผู้ใช้ น้ำ (ไม่เกิน 8 คน)	กรรมการ
(1.6) ผู้ทรงคุณวุฒิ (ไม่เกิน 5 คน)	กรรมการ
(1.7) ผอ. สำนักงานนโยบายน้ำแห่งชาติ
ระดับภาค/ลุ่มน้ำ	กรรมการและเลขานุการ

การกำหนดให้ประธานกรรมการมาจากการเลือกตั้งของกรรมการในลุ่มน้ำนั้นๆ
เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและสร้างการยอมรับจากภาคีการพัฒนาทุกภาค
ส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งการกำหนดสัดส่วนคณะกรรมการลุ่มน้ำ ให้มีจำนวน
รวมไม่เกิน 30 คน มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสัดส่วนของผู้แทน
ภาคราชการ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับ
สัดส่วนของผู้แทนภาคส่วนอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วย ภาคประชาชน ภาคเอกชน และ
ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ และกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค
เป็นกรรมการและเลขานุการฯ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่าย
เลขานุการ และให้สอดคล้องกับฝ่ายเลขานุการของ กนช.

นอกจากนี้ การกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการลุ่มน้ำ ในสังกัด สำนักงาน
กนช. ในทุกพื้นที่ลุ่มน้ำ มีเป้าประสงค์เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของของ
คณะกรรมการลุ่มน้ำ รวมถึงดำเนินงานด้านการรวบรวม วิเคราะห์ และ
ประมวลผลข้อมูลในพื้นที่ลุ่มน้ำที่รับผิดชอบ เพื่อประกอบการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ตลอดจนจัดเตรียม/ศึกษาแผนงาน โครงการภายในพื้นที่
และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(2) **อำนาจหน้าที่** กำหนดให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ มีหน้าที่ดังนี้

(2.1) **จัดทำแผนยุทธศาสตร์** และแผนแม่บท การบริหารจัดการลุ่มน้ำ ทั้งในภาวะ
ปกติและภาวะวิกฤติ (โดยเชื่อมโยงพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสา
ธารณภัย พ.ศ. 2550) นำเสนอต่อ กนช. เพื่อพิจารณาอนุมัติ

- (2.2) **จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ** เพื่อเสนอต่อ กนช. ให้ความเห็นชอบ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับภัยพิบัติ (BCP) ในพื้นที่เฉพาะในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤติในระดับลุ่มน้ำ ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำ ดำเนินการตามแผนภาวะวิกฤติที่วางไว้
- (2.3) **กำหนดแผนการใช้น้ำ** การจัดสรรน้ำ การจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการใช้น้ำและจัดสรรน้ำภายในเขตลุ่มน้ำ
- (2.4) **กลั่นกรองแผนงาน/โครงการ** ในระดับลุ่มน้ำ ก่อนเสนอต่อ กนช.
- (2.5) **กำกับดูแล ติดตาม ประเมินผล** และแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (2.6) **เชิญบุคคลหรือองค์กร** ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาให้ ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (2.7) **แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง** และไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับการใช้น้ำและการผันน้ำในเขตลุ่มน้ำ
- (2.8) **ประสานการปฏิบัติงาน** เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำกับคณะกรรมการลุ่มน้ำอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (2.9) **เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์** รับฟังความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (2.10) **แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน** เพื่อดำเนินการตามที่ คณะกรรมการลุ่มน้ำมอบหมาย
- (2.11) **ปฏิบัติการอื่นใด** ตามที่ กนช. มอบหมาย
- 4.3.3) ส่วนที่ 3 ภาคประชาชน** เป็นส่วนที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่มีกฎหมายหรือภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำทำหน้าที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของภาคประชาชนผู้ใช้น้ำ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กำหนด เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการใช้น้ำ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ ของประชาชน ผู้ใช้น้ำในวัตถุประสงค์ต่าง ๆ
- ทั้งนี้ อนุกรรมการฯ ชุดที่ 4 ได้มีการหารือร่วมกับ กรมทรัพยากรน้ำ (โดยอธิบดี กรมทรัพยากรน้ำ) คณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) (โดยอาจารย์ ปราโมทย์ ไหม้กลัด) เกี่ยวกับองค์ประกอบของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ รวมถึงขอบเขตอำนาจหน้าที่ เมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2558 ซึ่งทั้ง 3 ฝ่าย มีมติให้ความเห็นชอบต่อรายละเอียดด้านจำนวน สัดส่วน และขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่เสนอข้างต้น

4.4) หมวด 4 กองทุนทรัพยากรน้ำ ตั้งขึ้นเพื่อให้การสนับสนุนและส่งเสริมการคุ้มครองฟื้นฟู อนุรักษ์แหล่งน้ำและทรัพยากรน้ำ ส่งเสริมการศึกษาวิจัย การสร้างจิตสำนึก ตลอดจนช่วยเหลือสวัสดิการของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เป็นต้น ซึ่งในเบื้องต้นแหล่งงบประมาณของกองทุนฯ จะมาจากทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรร เงินอุดหนุนจากรัฐบาล เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากภาคเอกชน/รัฐบาลต่างประเทศ/องค์การระหว่างประเทศ ดอกผลหรือรายได้จากทรัพย์สินของกองทุน เป็นต้นนอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารเงินกองทุนมีประสิทธิภาพ ได้กำหนดให้มี**คณะกรรมการบริหารกองทุนทรัพยากรน้ำ** เพื่อควบคุมการจ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือ**องค์กรผู้ใช้น้ำ**

4.5) หมวด 5 นโยบายทรัพยากรน้ำ เป็นหมวดที่เชื่อมโยงกับหน้าที่ของ กนช. ในหมวดที่ 3 ซึ่งได้แก่หน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ที่จะต้องมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อน นอกจากนี้ กำหนดให้ กนช. ต้องติดตามและประเมินผล และพิจารณาทบทวนนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และรายงานคณะรัฐมนตรีทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินโครงการเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด

4.6) หมวด 6 การจัดสรรและการใช้น้ำ เป็นหมวดที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นธรรมในการบริหารจัดการน้ำแก่ส่วนรวม ซึ่งได้กำหนดให้มีการจำแนกประเภทลักษณะการใช้น้ำออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ การใช้น้ำเพื่อการดำรงชีพ การใช้น้ำเพื่อการเกษตรหรือเลี้ยงสัตว์ และการใช้น้ำเพื่อกิจการขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานในแต่ละประเภทให้เหมาะสม

4.7) หมวด 7 การบริหารจัดการน้ำในภาวะวิกฤต เป็นหมวดที่เกี่ยวข้องกับการให้อำนาจหน้าที่ของกลไกที่มีอยู่ อาทิ คณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ในการบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต ทั้งนี้ได้กำหนดหน้าที่ที่จะต้องดำเนินงานจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต โดยต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และประชาชน

4.8) หมวด 8 การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ เป็นหมวดที่เกี่ยวกับการให้อำนาจแก่ กนช. การรักษาพื้นที่ที่สำคัญที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และจำเป็นต้องมีการสงวนหรืออนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้ จะมีการกำหนดข้อห้ามไว้อย่างชัดเจนและต้องปฏิบัติตาม เพื่อมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำ

4.9) หมวด 9 การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ เป็นการกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในที่ดินของบุคคลใด เพื่อตรวจตรา สํารวจ หรือเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการใช้น้ำและคุณภาพทรัพยากรน้ำ จากแหล่งน้ำสาธารณะเท่าที่จำเป็น

4.10) หมวด 10 การติดตามและประเมินผล เป็นการกำหนดให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทุกปี เพื่อใช้ในการกำหนด ทบทวนนโยบายทรัพยากรน้ำ รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาทุกสิ้นปีงบประมาณ

4.11) ความรับผิดชอบทางแพ่ง เป็นการกำหนดความรับผิดชอบละเมิดในกรณีที่มีการทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรน้ำ

4.12) หมวด 11 บทกำหนดโทษ เป็นการกำหนดโทษทางอาญาต่อผู้ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ

4.13) บทเฉพาะกาล เป็นการกล่าวถึงการดำเนินการระหว่างการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้พระราชบัญญัติ

ตารางที่ 5-3 ตารางเปรียบเทียบ (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่มีการจัดทำไว้แล้ว

หมวด	กรมทรัพยากรน้ำ กรม.เห็นชอบ 20 มค. 58	เค้าโครง ร่าง พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ ของ อนุฯ 4	คณะกรรมการปฏิรูป กฎหมาย
แหล่งน้ำของรัฐ/สาธารณะ	√	√	x
สิทธิในน้ำ	√	√	√
องค์การบริหารจัดการน้ำ	√	√	√
กองทุนทรัพยากรน้ำ	x	√	√
นโยบายทรัพยากรน้ำ	√	√	x
การจัดสรรและการใช้น้ำ	√	√	√
การบริหารจัดการน้ำในสภาวะวิกฤต	√	√	√
การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำ	√	√	√
การบริหารจัดการน้ำท้องถิ่น	x	x	x
การให้บริการน้ำ	x	x	x
การควบคุมและตรวจตราทรัพยากรน้ำ	√	√	√
ความรับผิดชอบทางแพ่ง	√	√	√
การประเมินและติดตาม	x	√	x
บทกำหนดโทษ	√	√	√

5) ขั้นตอนต่อไป

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ จะต้องทำการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ที่เป็นกฎหมายแม่บทรายมาตรา และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่น เพื่อนำไปดำเนินการจัดเวทีรับฟังข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือกับ คณะกรรมาธิการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สปช. และเสนอคณะรัฐมนตรีตามขั้นตอนต่อไป

3.3) แผนงานที่ 3 : แผนงานปรับปรุงข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน

1) หลักการและเหตุผล

คณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำจำนวนทั้งสิ้น 29 ฉบับแล้ว พบว่ากฎหมายที่บังคับใช้ยังมีประเด็นปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ (1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลทางน้ำและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและยังมีความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้ ก่อให้เกิดปัญหาการรुकูล้ำน้ำ และสิ่งก่อสร้างที่ขวางทางน้ำ ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ที่มีปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้ เมื่อผังเมืองรวมหมดอายุและพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 ที่ยังไม่มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดเขตควบคุมทางน้ำทำให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบยังไม่สามารถป้องกันการบุกรุกพื้นที่ทางน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการพัฒนาจากแหล่งน้ำ มีความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรน้ำบาดาล เป็นต้น (3) แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีศักยภาพไม่เพียงพอในการดำเนินการ (4) ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กโดยเฉพาะการไม่จ่ายเงินชดเชยค่าที่ดินในการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กแต่ให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้บริจาคที่ดินยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเท่าที่ควร (5) ปัญหาด้านความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรและเกิดความขัดแย้งในการทำงานระหว่างหน่วยงาน

ทั้งนี้ ที่มาของประเด็นกฎหมายที่คณะอนุกรรมการฯ นำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอปรับแก้หรือเพิ่มเติม ประกอบด้วย (1) ข้อเสนอจากหน่วยงานผู้รักษาการตามกฎหมายโดยหน่วยงานฯ ได้จัดทำร่างฉบับปรับปรุงไว้แล้ว (2) ความเห็นจากอนุกรรมการฯ และ (3) ความเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาในเวทีต่าง ๆ

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2.2) เพื่อลดปัญหาในการบังคับใช้และการนำไปปฏิบัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

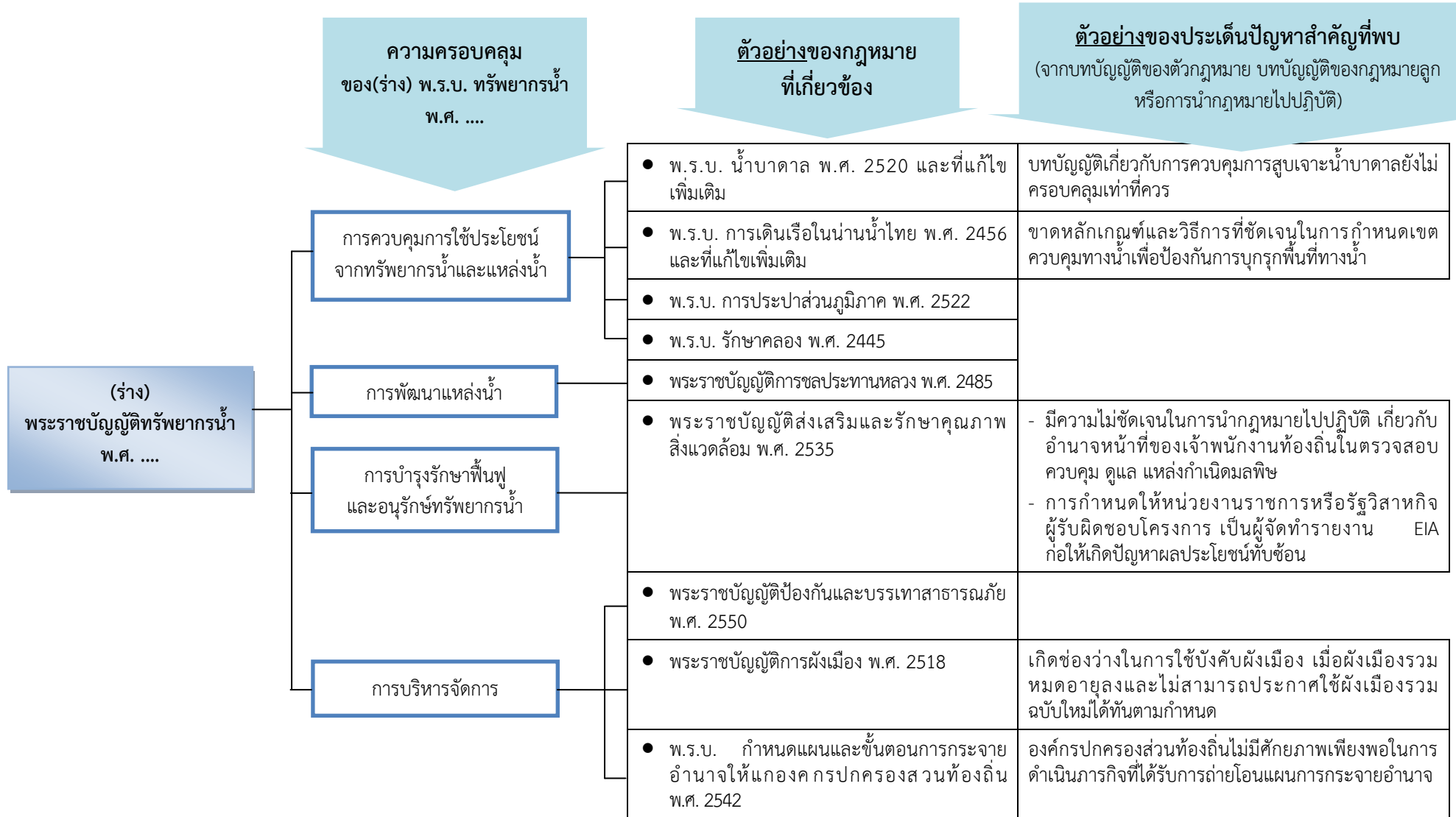
รูปที่ 5-4 ผังแสดงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ที่มา : ปรับปรุงจาก “รายงานการศึกษาร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.” จัดทำโดย คณะทำงานยกร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำ ในคณะกรรมการธิการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รูปที่ 5-5 ผังแสดงความเชื่อมโยงระหว่าง (ร่าง) พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. กับตัวอย่างของประเด็นปัญหาทางด้านกฎหมายที่เสนอปรับแก้

3) แนวทางการดำเนินงาน

คณะอนุกรรมการฯ ได้จัดให้มีการหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน โดยข้อสรุปที่ได้แบ่งตามหมวดหมู่ของกฎหมายได้ดังต่อไปนี้

3.1) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลทางน้ำและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

3.1.1) การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม ได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

(1) ประเด็นปัญหาในปัจจุบันได้แก่ กฎหมายกำหนดให้ผังเมืองรวมบังคับใช้ได้ไม่เกินห้าปี และต่อได้ครั้งละ 1 ปี ไม่เกิน 2 ครั้ง (5 ปี+ (1+1))ทำให้เกิดช่องว่างในการใช้บังคับผังเมือง เมื่อผังเมืองรวมหมดอายุลงและไม่สามารถประกาศใช้ผังเมืองรวมฉบับใหม่ได้ทันตามกำหนด รวมถึงประเด็นอื่นๆ เช่น ข้อกำหนดเกี่ยวกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนสถาบัน องค์การอิสระและบุคคลอื่น ในคณะกรรมการผังเมืองยังไม่ชัดเจน และยังขาดรายละเอียดของข้อกำหนดเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ และวิธีดำเนินการเพื่อปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม เป็นต้น

(2) แนวทางในการแก้ไขกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ยกร่างพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยมีประเด็นหลักที่ปรับแก้จำนวน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) ให้กฎกระทรวงบังคับใช้ผังเมืองรวม ไม่มีระยะเวลาการใช้บังคับ เพื่อให้การใช้บังคับผังเมืองรวมเป็นไปโดยต่อเนื่องไม่เกิดช่องว่างของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการผังเมืองสามารถปรับแก้เมื่อใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร (2) ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการผังเมือง เพื่อให้มีบุคคลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการผังเมืองร่วมเป็นกรรมการ และเข้ามามีส่วนในการพิจารณาและอนุมัติผังเมือง และ (3) ให้ผังเมืองรวมมีข้อกำหนดที่จะให้ปฏิบัติ หรือไม่ให้ปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม เช่น ประเภทและลักษณะของอาคาร เป็นต้น

ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ได้เคยผ่านความเห็นชอบในหลักการจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2555 อย่างไรก็ตาม ต่อมากรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ปรับแก้ร่างพระราชบัญญัติฯ ในประเด็นองค์ประกอบและอายุของผังเมืองรวม จึงได้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมคณะที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของ คสช. ซึ่งมี ศ. วิษณุ เครืองาม เป็นประธานในที่ประชุม เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 และที่ประชุมฯ มีความเห็นว่า การปรับแก้ดังกล่าวมีนัยสำคัญและกระทบต่อสิทธิของประชาชน จึงมีมติให้กรมฯ ส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา และปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติฯ อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อแล้วเสร็จจะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

(3) ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ ที่สำคัญคือ การแก้ปัญหาช่องว่างของการบังคับใช้ผังเมือง ที่มีสาเหตุจากการที่ไม่สามารถประกาศใช้ผังเมืองฉบับใหม่ได้ทันเมื่อผังเมืองฉบับเก่าหมดอายุซึ่งจะช่วยป้องกันปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขัดขวางทางน้ำได้

3.1.2) การตรากฎหมายเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา ได้แก่

(1) การจัดทำร่างกฎกระทรวงการปักหลักเขตควบคุมทางน้ำ พ.ศ. ภายใต้พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550

- (1.1) **ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน** เนื่องจากในปัจจุบันมีการบุกรุกพื้นที่ที่เป็นทางน้ำเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเดินทางและการสัญจรทางน้ำของประชาชน และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยเพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีการกำหนดเขตควบคุมทางน้ำให้มีความเหมาะสมเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ทางน้ำ ประกอบกับมาตรา 120/1 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2556 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย(ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2550 บัญญัติให้กรมเจ้าท่ามีอำนาจปักเขตควบคุมทางน้ำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
- (1.2) **แนวทางในการแก้ไข** กรมเจ้าท่าได้จัดทำร่างกฎกระทรวงการปักหลักเขตควบคุมทางน้ำ พ.ศ. เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปักหลักเขตควบคุมทางน้ำของกรมเจ้าท่า
- ทั้งนี้ ปัจจุบันกรมเจ้าท่าอยู่ระหว่างการนำเสนอร่างกฎกระทรวงฯ ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาและเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป
- (1.3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** ร่างกฎกระทรวงฯ จะสร้างความชัดเจนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการปักหลักเขตควบคุมทางน้ำ โดยหลักเขตดังกล่าวจะเป็นหลักฐานแสดงเขตควบคุมทางน้ำ ซึ่งกรมเจ้าท่ามีอำนาจในการดูแล อันจะส่งผลให้การแก้ไขปัญหามลพิษการรุกล้ำลำน้ำของกรมเจ้าท่ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- (2) **การศึกษาความจำเป็นในการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขการรุกล้ำที่สาธารณะ** เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขการรุกล้ำที่สาธารณะซึ่งหมายรวมถึงลำน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ ของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- (2.1) **ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน** ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2502 ที่บังคับใช้อยู่และมีบทบัญญัติเกี่ยวข้องแก้ไขการรุกล้ำที่สาธารณะเป็นกฎหมายที่ก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากให้อำนาจแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการออกคำสั่งรื้อถอนอาคารได้โดยไม่ผ่านกระบวนการทางศาล
- (2.2) **แนวทางแก้ไข** ควรมีการศึกษาความจำเป็นในการยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว และความจำเป็นในการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการแก้ไขการรุกล้ำที่สาธารณะ ซึ่งให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขการรุกล้ำที่สาธารณะ และให้ความคุ้มครองแก่เจ้าพนักงานกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการไล่อื้อ โดยที่ไม่ก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพอันพึงมีของประชาชนพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลที่สาธารณะเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม
- (2.3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** ได้แก่ การมีแนวทางในการดำเนินการแก้ปัญหามลพิษการรุกล้ำลำน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะ ที่ไม่ก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ในขณะเดียวกันก็เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามกฎหมายของเจ้าพนักงาน

3.2) การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการพัฒนาแหล่งน้ำ

3.2.1) พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ.2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(1) ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน กฎหมายเดิมมีความไม่ชัดเจนในหลายประเด็น เช่น มาตรา 4 ขาดความชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการน้ำบาดาล ได้แก่ การสำรวจ การศึกษา หรือการวิจัยเกี่ยวกับน้ำบาดาล และการอุปโภคหรือบริโภค หรือเกษตรกรรมสำหรับประชาชน และมาตรา 5 มีประกาศเฉพาะเขตห้ามสูบน้ำบาดาล แต่ยังไม่รวมถึงการเจาะด้วย เป็นต้น

(2) แนวทางการแก้ไขกรมทรัพยากรน้ำบาดาลได้ยกร่างพระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยเสนอปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติน้ำบาดาลฯ ใน 7 มาตรา คือ (1) มาตรา 4 เพื่อเพิ่มความชัดเจนในการปฏิบัติงานของกรมฯ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแล (2) มาตรา 5 เพื่อห้ามให้มีทั้งการสูบและเจาะน้ำบาดาลในเขตห้ามสูบน้ำบาดาล (3) มาตรา 7 เพื่อเพิ่มอำนาจให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาน้ำบาดาล ในการแต่งตั้งคณะกรรมการ (4) มาตรา 8 เพื่อมิให้มีอุปสรรคเรื่องเงินค่าธรรมเนียมในการถ่ายโอนบ่อฯ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นที่ต้องรับมอบบ่อจากกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (5) มาตรา 20 เพื่อให้เป็นการนับอายุใบอนุญาตได้อย่างต่อเนื่องและสามารถจัดเก็บค่าใช้น้ำบาดาลหรือค่านูร์กษน้ำบาดาลหลังจากใบอนุญาตสิ้นอายุแล้วได้ (6) มาตรา 32 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ (7) มาตรา 36 ทวิ เพื่อกำหนดบทลงโทษสำหรับบุคคลที่เจาะหรือใช้น้ำบาดาลโดยไม่ได้รับอนุญาต และเพิ่มอัตราโทษสำหรับการเจาะหรือใช้น้ำบาดาลเพื่อการอุตสาหกรรมให้สูงขึ้น

ทั้งนี้ ปัจจุบัน ร่างพระราชบัญญัติน้ำบาดาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. อยู่ระหว่างการนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไป

(3) ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ การแก้ไขอุปสรรคของในการปฏิบัติงานของกรมทรัพยากรน้ำบาดาลในประเด็นต่างๆ เช่น การควบคุมการสูบและเจาะน้ำบาดาลในเขตห้ามสูบน้ำบาดาล เป็นต้น

(3.2.2) การศึกษาความเหมาะสมในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(1) ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน ได้แก่ การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment-EIA) ตามพระราชบัญญัติฯ มาตรา 47 กำหนดให้หน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้จัดทำรายงาน EIA ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากผู้รับจ้างจัดทำรายงานฯ มักจัดทำให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของโครงการ

อย่างไรก็ตาม หากจะกำหนดให้มีหน่วยงานกลางเป็นผู้จัดทำรายงาน EIA ก็จำเป็นต้องมีการหาหรือจัดตั้งหน่วยงานกลางที่เหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติให้เกิดความโปร่งใสซึ่งต้องมีการศึกษาในรายละเอียดต่อไป

(2) **แนวทางแก้ไข**ควรมีการศึกษาความเหมาะสมในการกำหนดให้หน่วยงานกลาง ซึ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ดำเนินการจัดทำรายงาน EIA หรือแนวทางการลดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนโดยวิธีอื่น เพื่อให้รายงานฯ มีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับได้ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** ได้แก่ การปรับปรุงแนวทางการจัดทำรายงาน EIA เพื่อลดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน

3.3) การปรับปรุงแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3.1) **ประเด็นปัญหา** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีศักยภาพเพียงพอทั้งในด้านบุคลากร องค์ความรู้และงบประมาณในการดำเนินการกิจที่ได้รับการถ่ายโอน ตัวอย่างเช่น การจัดทำผังเมืองรวม การดูแลรักษาโครงการชลประทานขนาดเล็ก และการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน โครงสร้างพื้นฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนไปบางส่วนก็ไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

3.3.2) **แนวทางแก้ไข** ควรมีการศึกษาความจำเป็นในการแก้ไขปรับปรุงภารกิจการถ่ายโอนตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงการกำหนดให้มีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงแนวทางการจัดสรรงบประมาณ และการสร้างศักยภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านบุคลากรและองค์ความรู้

3.3.3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** ได้แก่ การทบทวนความเหมาะสมในการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการกิจที่ได้รับการถ่ายโอน เช่น การจัดทำผังเมืองรวม การดูแลรักษาโครงการชลประทานขนาดเล็ก และการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

3.4) การปรับปรุงข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก: การห้ามให้มีจ่ายเงินชดเชยค่าที่ดินในการก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็ก

3.4.1) **ประเด็นปัญหา** ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2532 กำหนดค่านิยมของ “แหล่งน้ำขนาดเล็ก” ว่าเป็น แหล่งน้ำประเภทอ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ หนองบึง สระน้ำ บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล ภาชนะเก็บกักน้ำ และอื่นๆ ซึ่งใช้เวลาในการก่อสร้างไม่เกิน 1 ปี และไม่มี การจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน แม้ต่อมาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับดังกล่าวจะถูกยกเลิกโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ ฉบับ พ.ศ. 2550 ไม่มีข้อความว่า “ไม่มี การจ่ายค่าชดเชยสำหรับที่ดิน” ในค่านิยมของแหล่งน้ำขนาดเล็กก็ตาม แต่กรมชลประทานยังคงถือแนวปฏิบัติตามเดิม คือ ไม่มีการจ่ายค่าชดเชยที่ดินสำหรับโครงการชลประทานขนาดเล็ก แต่ให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้บริจาคที่ดิน เนื่องจากหากจะเปลี่ยนแปลงให้มีการจ่ายค่าชดเชยค่าที่ดินให้กับ

โครงการขนาดเล็กในปัจจุบัน อาจมีผลกระทบต่อโครงการที่ดำเนินการมาแล้วในอดีต โดยประชาชนในพื้นที่โครงการอาจเรียกเก็บเงินชดเชยย้อนหลังได้

อย่างไรก็ดี เนื่องจากในภาวะปัจจุบัน ที่ดินมีราคาสูง ประชาชนจึงไม่ประสงค์ที่จะบริจาคที่ดินเพื่อการก่อสร้างโครงการชลประทาน ทำให้โครงการชลประทานขนาดเล็กเกิดขึ้นได้ยาก

3.4.2) แนวทางการแก้ไข ควรมีการศึกษาข้อดีและข้อเสียในการจ่ายค่าชดเชยค่าที่ดินให้กับโครงการขนาดเล็ก พร้อมทั้งศึกษาความเหมาะสมในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการขนาดเล็ก

3.4.3) ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการก่อสร้างโครงการขนาดเล็กและเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการโครงการ

3.5) การแก้ไขปัญหาด้านความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายและการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.5.1) การป้องกันปัญหาการรुकล้ำน้ำเพิ่มเติม

(1) **ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน** พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 34 กำหนดให้ทุกบ้านมีเลขประจำบ้าน และมาตรา 36 กำหนดให้นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจัดทำทะเบียนบ้านไว้ทุกบ้าน นายทะเบียนจึงมีหน้าที่ต้องออกทะเบียนบ้านให้แก่ทุกบ้านที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ไม่ว่าเจ้าของบ้านจะมีสิทธิในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของบ้านหรือไม่ ทำให้มีการออกทะเบียนบ้านชั่วคราวให้กับบ้านที่ก่อสร้างโดยรुकล้ำน้ำด้วย และแม้ว่าทะเบียนบ้านที่ออกให้ที่อยู่อาศัยเหล่านี้จะเป็นทะเบียนบ้านชั่วคราว แต่เนื่องจากในพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้กำหนดอายุให้กับทะเบียนบ้านชั่วคราว และเจ้าบ้านสามารถนำทะเบียนบ้านดังกล่าวไปดำเนินการขอใช้สาธารณูปโภค ทั้งไฟฟ้าและน้ำประปาได้ต่อไป ส่งผลให้ผู้ที่มีที่อยู่อาศัยในพื้นที่บุกรุก สามารถอยู่อาศัยในที่ดังกล่าวได้เป็นการถาวร และยากต่อการไล่รื้อ

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายโดยห้ามมิให้นายทะเบียนออกทะเบียนบ้านชั่วคราวให้แก่บ้านที่ปลูกสร้างในเขตที่ดินของรัฐทุกประเภท โดยไม่มีหลักฐานการเป็นเจ้าของที่ดินหรือหนังสือแสดงการยอมรับจากเจ้าของที่ดินที่แท้จริงมาแสดง อาจทำให้เกิดผลกระทบหลายประการตามมา ทั้งทางปัญหาทางการปกครองและทางด้านการเมือง ปัญหามวลชน และปัญหาสิทธิมนุษยชน เป็นต้น²

² สรุปลความจากประเด็นอภิปรายของที่ประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 6 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2545จากหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0503/5138 เรื่อง การออกเลขที่บ้านชั่วคราวให้กับผู้บุกรุกในเขตที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2546 ว่า (1) การแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐเป็นหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินอยู่ในความครอบครอง จะต้องหมั่นตรวจสอบดูแลที่ดินของตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนการดำเนินการใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินดังกล่าวขึ้น (2) เพื่อเป็นการช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐอีกทางหนึ่ง ให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการด้านต่างๆ แก่ประชาชน ที่มีผลกระทบหรือเกี่ยวโยงกับที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น ถือเป็นหลักปฏิบัติโดยเคร่งครัดว่า กรณีประชาชนผู้ได้รับทะเบียนบ้านชั่วคราวมาขออนุญาตใช้บริการต่างๆ ดังกล่าว จะอนุญาตได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่บ้านในทะเบียนบ้านชั่วคราวนั้นๆ ตั้งอยู่

นอกจากนี้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ซึ่งครอบคลุมที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทุกประเภท เช่น ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่สงวนหวงห้ามของรัฐ ที่สาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุ เป็นต้น โดย กบร. มีรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และมีรองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่รับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ (1) เสนออนโยบายหรือแผนงานในการแก้ไขปัญหา และป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อคณะรัฐมนตรี (2) กำหนดมาตรการในการแก้ไขปัญหา และมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ และ (3) กำกับ ติดตาม ดูแล และตรวจสอบให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน มาตรการในการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการป้องกันการบุกรุกที่ดินของรัฐ

(2) แนวทางแก้ไข ประกอบด้วย

(2.1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินอยู่ในความครอบครอง รวมทั้งส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน ควรถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2546 โดยเคร่งครัด

(2.2) กบร. ควรเป็นเจ้าภาพในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำ ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดย กบร. ควรกำหนดพื้นที่ลำน้ำที่มีความสำคัญและมีปัญหาการบุกรุกสูง เพื่อดำเนินการสำรวจข้อมูลการบุกรุก พร้อมทั้งกำหนดมาตรการการเจรจากับผู้บุกรุกและการเยียวยาที่เหมาะสม และมาตรการในการป้องกันการบุกรุกเพิ่มเติม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ ควรกำกับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดและให้บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

(2.3) ควรมีการพัฒนาศักยภาพในการเจรจาไกล่เกลี่ยให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการเจรจาไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำ อีกทั้งที่ต้องอาศัยทักษะสูง และมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

(3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกลำน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันและป้องกันการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่รุกล้ำลำน้ำเพิ่มเติมอันจะเป็นการรักษาประสิทธิภาพในการระบายน้ำของลำน้ำ

3.5.2) การดำเนินคดีการบุกรุกที่สาธารณะ

(1) **ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน** มาตรา 18 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยกเว้นมิให้พนักงานปกครองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ในบทบัญญัติตามกฎหมายคือ ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี) มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่อื่น ส่งผลให้ที่ผ่านมา การดำเนินคดีการบุกรุกที่สาธารณะ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ริมลำน้ำ มีความล่าช้า

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะส่งผลกระทบต่อมาตราอื่นๆ จำนวนมากในประมวลกฎหมาย อีกทั้งจะกระทบต่อระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) **แนวทางแก้ไข** กรุงเทพมหานครควรหารือกับ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อหาแนวทางให้การดำเนินคดีการบุกรุกที่สาธารณะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานอื่น ๆ

(3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** เพื่อให้การดำเนินคดีการบุกรุกที่สาธารณะ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ริมลำน้ำ ในกรุงเทพมหานคร มีความรวดเร็วและคล่องตัวขึ้น

3.5.3) การก่อสร้างทางหลวงที่กระทบกับทางระบายน้ำ

(1) **ประเด็นปัญหาในปัจจุบัน** มาตรา 32 ของพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 ให้อำนาจผู้อำนวยการทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการทางหลวง มีอำนาจทำหรือแก้ทางระบายน้ำที่ไหลผ่านทางหลวงในระยะ 200 เมตรจากเขตทางหลวงได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบก่อสร้างให้เจ้าของที่ดินทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ บางครั้งไม่มีการประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลพื้นที่นั้นๆ ส่งผลให้การก่อสร้างถนนเกิดปัญหาในการระบายน้ำ

(2) **แนวทางแก้ไข** กระทรวงคมนาคมควรปฏิบัติตามมาตรา 32 ของพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 โดยเคร่งครัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่สามารถพิจารณาความเหมาะสมของแบบการก่อสร้างทางหลวงได้

(3) **ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ** การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพิจารณารูปแบบก่อสร้างทางหลวงในพื้นที่ที่รับผิดชอบได้ จะช่วยบรรเทาปัญหาการก่อสร้างถนนที่มีผลกระทบต่อทางระบายน้ำได้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่และมีภารกิจในการจัดทำผังเมือง

3.5.4) อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

(1) ประเด็นปัญหาในปัจจุบันจากประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ยกเลิกการแต่งตั้งพนักงานควบคุมมลพิษ ลงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2545 ได้ยกเลิกไม่ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ เนื่องจากเดิมเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ มีบทบาทที่ทับซ้อนในคนเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ประกาศฉบับดังกล่าวส่งผลให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนในการปฏิบัติ ว่าแนวทางในการการตรวจสอบ ควบคุม ดูแล แหล่งกำเนิดมลพิษ ให้มีประสิทธิภาพจะเป็นอย่างไร

(2) แนวทางแก้ไขกรมควบคุมมลพิษควรจัดทำข้อชี้แจงในการปฏิบัติงานหรือคู่มือการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

(3) ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ การสร้างความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตรวจสอบ ควบคุม ดูแล แหล่งกำเนิดมลพิษ จะช่วยให้การแก้ปัญหาคุณภาพน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.5.5) การนำมรดกดินที่ขุดลอกแหล่งน้ำไปตีราคาเป็นค่าจ้างในการขุดลอก

(1) ประเด็นปัญหา แม้ว่าระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ต้นเขิน พ.ศ. 2547 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา และการใช้ที่ราชพัสดุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 จะอนุญาตให้มีการนำกรวด หิน ดิน ทราายที่ขุดลอกได้จากแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ และที่ราชพัสดุที่เป็นทางน้ำชลประทาน ไปตีราคาเป็นค่าจ้างในการขุดลอกได้ ซึ่งช่วยให้ประหยัดงบประมาณในการขุดลอกแหล่งน้ำ แต่ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่ดำเนินการขุดลอกยังมีได้นำไปปฏิบัติเท่าที่ควร

(2) แนวทางแก้ไข หน่วยงานที่ดำเนินโครงการขุดลอกแหล่งน้ำ ควรพิจารณานำกรวด หิน ดิน ทราาย ที่ได้จากการขุดลอกไปตีราคาเป็นค่าจ้าง เพื่อให้เกิดการประหยัดงบประมาณ

(3) ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ (1) การใช้งบประมาณในการขุดลอกแหล่งน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (2) การดำเนินการขุดลอกแหล่งน้ำมีความคล่องตัวและดำเนินการได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากไม่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

4) ขั้นตอนต่อไป

ควรมีการศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นดังนี้ (1) รูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและ (2) การศึกษาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาน้ำแห่งชาติ (National Water Development Plan) (3) การพัฒนาเครื่องมือและมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการน้ำภายใต้ต้นนโยบายการจัดการน้ำของประเทศ (4) การศึกษาเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาลุ่มน้ำ และ (5) การติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และ

คณะกรรมการลุ่มน้ำแล้วนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกฎหมายและข้อกำหนด หรือการตรา
กฎหมายและข้อกำหนดขึ้นใหม่ แล้วดำเนินการตามขั้นตอนของการเสนอกฎหมายต่อไป

3.4) แผนงานที่ 4 : แผนงานปรับปรุงการบริหารจัดการ

1) หลักการและเหตุผล

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศมีหลายหน่วยงาน และหลายองค์กรเข้ามา
เกี่ยวข้อง ประกอบกับรูปแบบกระบวนการดำเนินการของการบริหารจัดการที่มีความแตกต่างกัน ในภาวการณ์
ที่ต่างกัน ดังนั้น กลไก และกระบวนการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะต้องมีความชัดเจน และมีความ
เป็นเอกภาพอย่างบูรณาการ บนพื้นฐานของระบบข้อมูลที่มีความครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะปกติ ให้มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่
ระดับประเทศจนถึงระดับลุ่มน้ำ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ในระดับพื้นที่

2.2) เพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะวิกฤตให้มีแนวทางที่ชัดเจน และ
มีความสอดคล้องกันระหว่างกลไกของ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ กับกลไกตาม
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

3) แนวทางการดำเนินการ

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล จำเป็นต้องมีความชัดเจน
ทั้งองค์กร และกลไกที่ใช้ในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ภายใต้ภาวะปกติ และภาวะวิกฤต

3.1) การบริหารจัดการในภาวะปกติ ควรมีการกำหนดขอบเขตของอำนาจหน้าที่ในการ
บริหารที่ชัดเจน ระหว่าง กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดย

3.1.1) กนช. ควรจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศใน
รูปแบบแผนพัฒนาน้ำแห่งชาติ (National Water Development Plan) ระยะ
ยาว 20 ปี ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ เพื่อให้หน่วยงานนำไป
ปฏิบัติ พร้อมทั้ง กนช. ควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานให้
เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน

3.1.2) คณะกรรมการลุ่มน้ำควรจัดทำแผนแม่บทลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และ
กติกาในการบริหารจัดการน้ำภายในลุ่มน้ำ ที่ครอบคลุมการใช้ในทุกระดับ
ได้แก่ อุปโภคบริโภค การเกษตร อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง สันทนาการ
การรักษาระบบนิเวศและการป้องกันและฟื้นฟูคุณภาพน้ำโดยเฉพาะในลุ่มน้ำที่มีอยู่
ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก เช่น ลุ่มน้ำท่าจีน เป็นต้น รวมถึงการ
จัดลำดับความสำคัญของการจัดสรรน้ำภายในลุ่มน้ำ ทั้งนี้ ลุ่มน้ำที่มีความเชื่อมโยง
กันอาจจัดทำแผนแม่บทร่วมกันได้ แล้วเสนอให้ กนช. ให้ความเห็นชอบ

คณะกรรมการลุ่มน้ำควรจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการ
พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กหรือการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนรวมทั้งรวบรวม
แผนงานโครงการที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการ เพื่อ
นำเสนอให้ กนช. พิจารณา

กรณีที่มีพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องมีกลไกการบริหารจัดการเป็นการเฉพาะ เช่น เขตอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำนำเสนอกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้ กนช. พิจารณา

3.2) การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตเพื่อให้การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กนช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำควรดำเนินการ ดังนี้

3.2.1) กนช. ต้องผลักดันให้มีการจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับภัยพิบัติ (BCP) ในพื้นที่เฉพาะ เช่น ย่านอุตสาหกรรม หรือย่านธุรกิจสำคัญๆ รวมทั้งให้มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

3.2.2) กนช. ต้องมีระบบประสานกับคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อจัดทำหลักเกณฑ์และกระบวนการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางน้ำ ทั้งในช่วงก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่มีความเสี่ยงอุทกภัยและภัยแล้งสูง และภัยที่มีความรุนแรงถึงระดับ 3 และระดับ 4 เพื่อให้การบริหารจัดการภัยพิบัติทางน้ำสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.3) คณะกรรมการลุ่มน้ำต้องประสานกับศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เพื่อนำหลักเกณฑ์และกระบวนการดำเนินงานในการบริหารจัดการภัยพิบัติทางน้ำ ที่ กนช. จัดทำขึ้น ไปดำเนินการซักซ้อมและทำความเข้าใจในพื้นที่

รูปที่ 5-6 แผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการในภาวะปกติและภาวะวิกฤต

ทั้งนี้ ตามรูปที่ 6 เมื่อเกิดภัยในระดับความรุนแรงระดับ 3-4 ซึ่งเป็นระดับที่เกินกว่าความสามารถของระดับอำเภอ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจังหวัดกนช. จะเข้าไปมีบทบาทในการบริหารจัดการ โดยจะประสานงานกับคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์อำนวยการร่วมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ(ศอร.ปภ.ช.) ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่ปรากฏใน พ.ร.บ. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557

อย่างไรก็ดี ปัจจัยที่จะทำให้การบริหารจัดการในภาวะวิกฤตประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วย ระบบข้อมูลที่มีความรวดเร็ว แม่นยำ และการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ทั้งในแนวราบและแนวตั้ง มีการสั่งการที่เป็นไปอย่างรวดเร็วเฉียบขาดและไม่ซ้ำซ้อน เป็นต้น

บทที่ 6

แผนประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

6.1 สถานการณ์และสภาพปัญหา

คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมี พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ เป็นประธาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม มีหน้าที่ในการกำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการ ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวม พร้อมจัดทำแผนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาวะปกติและไม่ปกติผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในเจตนารมณ์ของภาครัฐอย่างกว้างขวางและถูกต้อง โดยมุ่งเน้นประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นกับประชาชน และความเชื่อมั่นต่อนโยบายภาครัฐที่ต้องการเข้ามาบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม โดยยึดแนวคิด “ความต้องการของประชาชน” เป็นหลักในการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างความปรองดองในการดำเนินงาน สร้างความเข้าใจ ลดความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมุ่งเน้นแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอันดับแรก

6.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย จุดมุ่งหมายในการทำงานของรัฐบาล คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มุ่งจะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อันเกิดจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยเน้นที่ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก
- 2) เพื่อประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันอนุรักษ์น้ำ สิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐดำเนินการ
- 3) เพื่อประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- 4) เพื่อประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้เกิดเป็นค่านิยมในการร่วมกันรักษ์ “น้ำ” “สิ่งแวดล้อม” อย่างยั่งยืน

6.3 เป้าหมาย

ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และเผยแพร่ข้อมูลการดำเนินงานของรัฐบาล ภาครัฐ ให้แพร่หลาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายดังนี้

- ประชาชนทั่วประเทศ เน้นพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
- ผู้นำชุมชน/ กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน
- สื่อมวลชน
- ชาวต่างประเทศทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ

6.4 เนื้อหาในการประชาสัมพันธ์

- 1) แนวคิด (Theme) ในการประชาสัมพันธ์
: น้ำคือชีวิต ชีวิตจบเมื่อหมดน้ำ
- 2) กรอบแนวคิดในการประชาสัมพันธ์ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6-1 ดังนี้

ตารางที่ 6-1 กรอบแนวคิดในการประชาสัมพันธ์

ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป
<p>1. ประชาสัมพันธ์เน้นเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ - ประโยชน์ / ความจำเป็น ที่ต้องดำเนินการ - ผลกระทบต่อประชาชน - ความพยายามของภาครัฐที่ต้องแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และมุ่งเน้นดำเนินงานตามความต้องการของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง - ยุทธศาสตร์น้ำ 12 ปี 	<p>1. รมรณรงค์ให้ภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น และประชาชน ร่วมกันจัดทำแผนบูรณาการ การใช้ทรัพยากรน้ำ</p>
<p>2. รมรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ</p>	<p>2. รมรณรงค์ให้มีการบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวกับบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเคร่งครัดทุกภาคส่วน</p>
<p>3. รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานด้านน้ำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพื่อสร้างความเข้าใจ และลดการตื่นตระหนก การเตรียมงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตามแผนยุทธศาสตร์เรื่องน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ - เพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานของภาครัฐเร่งประชาสัมพันธ์โครงการหลักตามยุทธศาสตร์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความพร้อมของการดำเนินงาน 	<p>3. ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของหน่วยงานด้านน้ำตามยุทธศาสตร์ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน ฯลฯ</p>
<p>4. สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทุกภาคส่วนถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการบริหารทรัพยากรน้ำ</p>	<p>4. สร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ช่วยกันอนุรักษ์น้ำและรักษาสิ่งแวดล้อม</p>
<p>5. ประชาสัมพันธ์แนวทางการผลักดันองค์การดูแลเรื่องน้ำ กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ</p>	
<p>6. กระตุ้นและสร้างจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม</p>	
<p>7. รมรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต</p>	
<p>8. ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม</p>	
<p>9. ให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง</p>	

6.5 กรอบการดำเนินงาน แยกเป็น 2 ระยะ

1) **ระยะเร่งด่วน** เป็นการคัดเลือกโครงการเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

การประชาสัมพันธ์ตามสถานการณ์เร่งด่วน แก้ปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนของประชาชน โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ Social Media ของอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม อาทิ ข่าวการขุดคลอง / เจาะบ่อน้ำบาดาลช่วยประชาชนที่ขาดแคลนน้ำ จัดรายการพิเศษ รายงานสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวของหน่วยงานด้านน้ำที่เร่งช่วยประชาชน

2) **ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป** เริ่มโครงการหลักสำคัญ ๆ ได้แก่

- (1) นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ข้อ 9 การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ข้อ 9.4 “บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงคุณภาพ..... โดยจัดตั้งหรือกำหนดกลไกในการบริหารจัดการน้ำพร้อมทั้งมีการนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในระบบงานของการบริหารจัดการน้ำและการเตือนภัย”
- (2) Road Map เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (3) ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คณะอนุกรรมการ 5 คณะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำ
- (4) ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ
- (5) รายงานสถานการณ์น้ำ การเตรียมพร้อมรับสถานการณ์
- (6) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่นำมาปรับใช้กับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (7) ประโยชน์ของน้ำ ต้นไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ การดูแลรักษา ฯลฯ
- (8) แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

รายละเอียดแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์แสดงในตารางที่ 6-2

6.6 ช่องทางในการเผยแพร่

ขอความร่วมมือสื่อต่าง ๆ ในคณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมเผยแพร่กิจกรรม สื่อประชาสัมพันธ์ อาทิ

- 1) สื่อภาครัฐ (วิทยุ /โทรทัศน์ /สิ่งพิมพ์ /Website/สื่อบุคคล)
- 2) สื่อภาคเอกชน
- 3) สื่อกิจกรรม
- 4) สื่อสิ่งพิมพ์ /สื่อสมัยใหม่

6.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1) กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบข้อมูล ความรู้ และเข้าใจเจตนาของภาครัฐในการดำเนินงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่มุ่งแก้ไขปัญหาระยะ “น้ำ” โดยวางรากฐานบนความต้องการของประชาชน

2) กลุ่มเป้าหมายเกิดความเชื่อมั่นในการทำงานของรัฐบาลและภาครัฐ และให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐดำเนินการ และสนับสนุนการทำงานของภาครัฐ

3) กลุ่มเป้าหมายเกิดความรักและร่วมอนุรักษ์น้ำ รักษาสิ่งแวดล้อม

4) กลุ่มเป้าหมายนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 6-2 แผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
		เนื้อหาการประชาสัมพันธ์	ประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องบริหารจัดการน้ำ/รายงานความเคลื่อนไหวของคณะกรรมการหน่วยงานต่าง ๆ/สร้างความเชื่อมั่นกระตุ้นจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม/รณรงค์การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ /รายงานความคืบหน้าการดำเนินงานของหน่วยงานน้ำ/รณรงค์นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	รณรงค์ให้ร่วมจัดทำแผนบูรณาการการใช้ทรัพยากรน้ำ รณรงค์การใช้กฎหมายเกี่ยวกับน้ำ /สร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม		ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งให้ฝ่ายเลขานุการ เพื่อจัดส่งให้คณะอนุกรรมการฯ
1.	สื่อวิทยุกระจายเสียง					
	1.1 สปอต ความยาว 30 - 45 วินาที (เผยแพร่ต้นชั่วโมง/ข่าวภาคบังคับ)	ส่วนกลาง : ภาษาไทย 2 สปอต : ภาษาต่างประเทศ 5 สปอต ภูมิภาค : ภาษาถิ่นตามจำนวนชนเผ่า 10 สปอต รวม 17 สปอต	- เผยแพร่อย่างน้อยวันละ 10 ครั้ง - ขอความร่วมมือวิทยุสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ /วิทยุชุมชนเผยแพร่	- เผยแพร่อย่างน้อยวันละ 10 ครั้ง - ขอความร่วมมือวิทยุสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ /วิทยุชุมชนเผยแพร่	กรมประชาสัมพันธ์	
	1.2 ผลิตรายการพิเศษ “น้ำคือชีวิต”	จำนวน 2,530 ตอน/ปี (ใน/นอกสถานที่) กรมประชาสัมพันธ์ผลิต	กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ส่วนกลาง 40 ตอน - ภูมิภาค 83 สถานี ๆ ละ 30 ตอน	กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ส่วนกลาง 40 ตอน - ภูมิภาค 83 สถานี ๆ ละ 30 ตอน	กรมประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือเผยแพร่	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
	1.3 ถ่ายทอดสด นอกสถานที่	ตามที่ได้รับมอบหมาย (ปีละ 2 ครั้ง)	ขอความร่วมมือถ่ายทอดสด	สถานีฯ สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมถ่ายทอดสด	- กรม ประชาสัมพันธ์ เป็นแม่ข่าย - ขอความร่วมมือ ถ่ายทอดสด	
	1.4 ข้อความค้นรายการ / เชิญชวนอนุรักษ์ต้นน้ำ / สร้างความเชื่อมั่นในการ ทำงานของภาครัฐ	อย่างน้อยวันละ 7 ครั้ง/ สถานี	- แทรกต้นชั่วโมง /ข่าวภาคบังคับ - จัดทำข้อมูลส่งให้สถานีวิทยุในสังกัด ทั่วประเทศ	- แทรกต้นชั่วโมง /ข่าวภาคบังคับ - จัดทำข้อมูลส่งให้สถานีวิทยุในสังกัดทั่ว ประเทศ	ฝ่ายเลขานุการ ขอความร่วมมือ อนุกรรมการฯ	
	1.5 ทำข่าว / ข่าวประกอบ เสียง	ตามสถานการณ์	ขอความร่วมมือวิทยุสังกัดหน่วยงาน ต่าง ๆ/วิทยุชุมชนจัดทำข่าวเผยแพร่	ขอความร่วมมือวิทยุสังกัดหน่วยงาน ต่าง ๆ/วิทยุชุมชนจัดทำข่าวเผยแพร่	กรม ประชาสัมพันธ์	
	1.6 รายงานพิเศษ/สื่อบุ พิเศษ	จำนวน 385 ตอน - ส่วนกลาง /ภูมิภาค 76 จังหวัด รวม 77 แห่ง ๆ ละ 5 ตอน	เผยแพร่ข่าวภาคบังคับ	เผยแพร่ข่าวภาคบังคับ	ขอความร่วมมือ อนุกรรมการฯ	
	1.7 แทรกในรายการ ต่าง ๆ (ข้อมูล /ตอบ คำถาม /เกมส์)	- ประชาสัมพันธ์เรื่องน้ำ - รายงานความคืบหน้า ฯ	ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่าง ๆ	ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่าง ๆ	ฝ่ายเลขานุการ	
	1.8 บทความ ปชส.น้ำ	เดือนละ 10 บทความ	- กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่างๆ	- กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่างๆ	ฝ่ายเลขานุการ	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
2.	สื่อวิทยุโทรทัศน์					
	2.1 สปอต ความยาว 30 - 45 วินาที	- ส่วนกลาง 3 สปอต - ภูมิภาค / ภาษาถิ่น 12 สปอต	ขอความร่วมมือเผยแพร่	ขอความร่วมมือเผยแพร่	NBT	
	2.2 ผลิตรายการพิเศษ “น้ำคือชีวิต” - รายงานความคืบหน้าการทำงาน - เปิดโอกาสให้ประชาชน แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ	- จำนวน 48 ตอน/ปี (ใน/ นอกสถานที่) - กรมประชาสัมพันธ์ ผลิต ส่วนกลาง 12 ตอน ภูมิภาค 12 สถานี ๆ ละ 3 ตอน = 36 ตอน รวม 48 ตอน - ส่งส่วนกลางร้อยเรียง เทปรายการในภาพรวม และนำ Rerun ใหม่	- กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ขอความร่วมมือหน่วยงานเผยแพร่	- กรมประชาสัมพันธ์ผลิต - ขอความร่วมมือหน่วยงานเผยแพร่	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	2.3 สัมภาษณ์พิเศษใน รายการที่มีชื่อเสียงของ แต่ละสถานี เชิญชวน ประชาชนแสดงความ ความคิดเห็น	ตามสถานการณ์ อาทิ เรื่องเด่นเย็นนี้ ปายนี้มี คำตอบ สนามข่าว 7 สี ฯลฯ	เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมรายการ ให้สัมภาษณ์รายละเอียดกิจกรรมตาม สถานการณ์	เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมรายการ ให้สัมภาษณ์รายละเอียดกิจกรรมตาม สถานการณ์	ขอความร่วมมือ อนุกรรมการฯ	
	2.4 อักษรวิง / เชิญชวน ร่วมกิจกรรม ฯลฯ	อย่างน้อยวันละ 10 ครั้ง	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่างๆ - ฝ่ายเลขานุการฯจัดทำข้อความ	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่างๆ - ฝ่ายเลขานุการฯจัดทำข้อความ	ฝ่ายเลขานุการฯ	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
	2.5 Vox pop	ตามความเหมาะสม	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ผลิตและ สัมภาษณ์จากบุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ผลิตและ สัมภาษณ์จากบุคคลที่มีชื่อเสียง ดารา	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	2.6 ข่าว /รายงานความ เคลื่อนไหว	ตามความเหมาะสม	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	2.7 รายงานพิเศษความ คืบหน้า /เตรียมพร้อม ของหน่วยงานต่าง ๆ	ตามความเหมาะสม	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	2.8 แทรกในรายการต่าง ๆ (ข้อมูล /ตอบคำถาม / เกมส์) In Program	ตามความเหมาะสม	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่าง ๆ	- ขอความร่วมมือทุกสถานี ประชาสัมพันธ์ในรายการต่าง ๆ	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	2.9 ถ่ายทอดสดกิจกรรม เกี่ยวกับการบริหาร จัดการน้ำ	ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง	NBT ดำเนินการ	NBT ดำเนินการ	NBT	TV Pool ร่วม ถ่ายทอดสด
	2.10 สารคดีสั้น “น้ำ หัวใจแห่งการพัฒนา”	ปีละ 15 ตอน ความยาวตอนละ 5 นาที	- แก้ปัญหาความเดือดร้อนของ ประชาชน - ยุทธศาสตร์น้ำ - สร้างความเข้าใจเรื่องความสำคัญของ น้ำ - สร้างความเชื่อมั่นในรัฐบาล การ พัฒนากฎหมาย องค์กร	- ความสำคัญของน้ำ - การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต - รักษาสิ่งแวดล้อม - แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน	ฝ่ายเลขานุการฯ	- กรมประชาสัมพันธ์ ผลิต - ขอความร่วมมือ สถานีโทรทัศน์ เคเบิล ทีวี และ โรงเรียน เผยแพร่
3.	สื่อสิ่งพิมพ์					
	3.1 ป้าย Cut-Out	ติดตั้งในจุดสำคัญ	- เข้าพื้นที่ประชาสัมพันธ์ 4 จุด สนามบิน/ทางด่วน	- เข้าพื้นที่ประชาสัมพันธ์ 4 จุด สนามบิน/ทางด่วน	ฝ่ายเลขานุการฯ	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
			- จัดทำป้าย ณ หน่วยงานกรม ประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ 80 แห่ง (กทม. 4 /จังหวัด 76)	- จัดทำป้าย ณ หน่วยงานกรม ประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ 80 แห่ง (กทม. 4 /จังหวัด 76)		
	3.2 เอกสารประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับน้ำ	- บทความประชาสัมพันธ์ ในวารสาร/หนังสือของ หน่วยงาน - แผ่นพับประชาสัมพันธ์	แผ่นพับประชาสัมพันธ์	แผ่นพับประชาสัมพันธ์	ฝ่ายเลขานุการฯ	ขอความร่วมมือ หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการ
4.	สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
	4.1 ป้ายไฟ	ประชาสัมพันธ์ตามความ เหมาะสม	ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการ	ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการ	ฝ่ายเลขานุการฯ	
5.	สื่อสมัยใหม่					
	5.1 เว็บไซต์	- รายงานความคืบหน้า ตามความเหมาะสม - แบนเนอร์หน้าเว็บไซต์ - ลิงค์เข้าเว็บไซต์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการ	ขอความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการ	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	5.2 ข้อความผ่าน โทรศัพท์เคลื่อนที่	ผู้ใช้บริการของ True Dtac และ AIS	ประสานขอความร่วมมือ	ประสานขอความร่วมมือ	ฝ่ายเลขานุการฯ	
	5.3 ตั้งกลุ่มสำหรับรายงาน ความเคลื่อนไหว	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ประสานขอความร่วมมือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ประสานขอความร่วมมือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ฝ่ายเลขานุการฯ	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
6.	สื่อกิจกรรม					
	6.1 สื่อมวลชนสัญจร เยี่ยมชมโครงการที่ ดำเนินการบริหารจัดการ จัดการทรัพยากรน้ำ	ปีละ 2 ครั้ง ๆ ละ 2 รุ่น	นำคณะสื่อมวลชนเยี่ยมชมโครงการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ / ความ คืบหน้าการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ปีละ 2 ครั้ง	นำคณะสื่อมวลชนเยี่ยมชมโครงการ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ / ความ คืบหน้าการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ปีละ 2 ครั้ง	กรมประชาสัมพันธ์	
	6.2 สัมมนาเชิงปฏิบัติ เครือข่ายประชาสัมพันธ์	ปีละ 9 ครั้ง สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1. ขอนแก่น / 2. อุบลราชธานี 3. เชียงใหม่ / 4. พิษณุโลก 5. สุราษฎร์ธานี / 6. สงขลา 7. จันทบุรี / 8. กาญจนบุรี ส่วนกลาง กทม.	ขยายผลการประชาสัมพันธ์เรื่องการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีละ 9 ครั้ง พื้นที่ตั้งสำนักประชาสัมพันธ์เขต 1-8 และส่วนกลาง ครั้งละ 70	ขยายผลการประชาสัมพันธ์เรื่องการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีละ 9 ครั้ง พื้นที่ตั้งสำนักประชาสัมพันธ์เขต 1-8 และส่วนกลาง ครั้งละ 70	กรมประชาสัมพันธ์	
	6.3 แลกง้าว การดำเนิน งานของรัฐบาล/เปิดตัว งานยุทธศาสตร์น้ำ/ สรุปผลงานดำเนินงาน	ปีละอย่างน้อย 1 ครั้ง	เรียนเชิญสื่อร่วมงานเชิญหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม	เรียนเชิญสื่อร่วมงานเชิญหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเข้าร่วมกิจกรรม	กรมประชาสัมพันธ์	
	6.4 จัดกิจกรรมส่งเสริม การรักษาสิ่งแวดล้อม * นำสื่อมวลชนปลูกป่า ต้นน้ำ * Rally อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ * บวชต้นไม้ เพาะกล้า สร้างฝายป่า	ปีละ 1 กิจกรรม	ขอความร่วมมือทุกหน่วยงานดำเนินการ	ขอความร่วมมือทุกหน่วยงานดำเนินการ	กรม ประชาสัมพันธ์ ร่วมกับ กรม ชลประทาน และ กรมทรัพยากรน้ำ ฯลฯ	

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย/หน่วยนับ	การดำเนินงาน		ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
			ระยะเร่งด่วน พ.ศ. 2558-2559	พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป		
	6.5 จัดประกวดการทำ Infographic เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีแนวทางในการดำเนินงานอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุด	1 ครั้ง	เชิญชวนนักศึกษาเข้าร่วมประกวด	ต่อยอดการจัดกิจกรรม		
7.	การบริหารจัดการโครงการ					
	7.1 การจัดประชุม คณะอนุกรรมการ ฯ	ปีละ 4 ครั้ง	ปีละ 4 ครั้ง	ปีละ 4 ครั้ง	ฝ่ายเลขานุการ	
	7.2 ประเมินผลโครงการ	ปีละ 1 ครั้ง	จัดจ้าง Third Party ประเมินผล การประชาสัมพันธ์	จัดจ้าง Third Party ประเมินผล การประชาสัมพันธ์	ฝ่ายเลขานุการ	
	7.3 สรุปผลและติดตามงาน	- รายงานประจำเดือน - รายงานทุก 3 เดือน - จัดทำสรุปรายงานประจำปี			ฝ่ายเลขานุการ	

บทที่ 7

แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ข้อเสนอแนะ และบทสรุป

7.1 แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผน ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นที่จะต้อง มีกระบวนการประสานเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังรูปที่ 7-1 และการเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่การปฏิบัติ ดังรูปที่ 7-2 ดังนี้

7.1.1 กลไกในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

1) **ระดับประเทศ** คือ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือ บุคคลที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ องค์กรประกอบของคณะกรรมการ นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ แต่งตั้ง ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของทุกกลุ่มน้ำทั่วประเทศ และให้ความ เห็นชอบพร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้เกิดการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

2) **ระดับลุ่มน้ำ** ได้แก่ คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการและ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำสาขา จัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ ที่สอดคล้องกับ ศักยภาพ ข้อจำกัด และการยอมรับในพื้นที่ ตามความจำเป็นเร่งด่วน และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ด้านทรัพยากรน้ำที่เปลี่ยนแปลงในพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยให้เชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ และแปลงไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการในลุ่มน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพตามกำหนดเวลาของแผน พร้อมทั้งพิจารณานำเข้าสู่แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และประสานแผนปฏิบัติการกับหน่วยงานราชการ ดำเนินการที่เป็นภารกิจในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

3) **ระดับท้องถิ่น** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดประเด็นและแนวทางแก้ไขปัญหา ตอบสนองความต้องการของชุมชน

7.1.2 การสร้างความความรู้ความเข้าใจในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

1) **ระดับประเทศ** คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงกลาโหม รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชนที่ เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) **ระดับภูมิภาค/จังหวัด** หน่วยงานราชการที่มีภารกิจในภูมิภาค และจังหวัด

3) **ระดับลุ่มน้ำ** คณะกรรมการลุ่มน้ำ คณะอนุกรรมการลุ่มน้ำสาขา คณะอนุกรรมการ วิชาการ คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์ คณะทำงานอื่น ๆ

4) **ระดับท้องถิ่น** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/กลุ่มเครือข่ายประชาชน

7.1.3 จัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำและแผนปฏิบัติการ

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ได้กำหนดกรอบนโยบายการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำของทุกกลุ่มน้ำทั่วประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อเป็น กรอบให้คณะกรรมการลุ่มน้ำดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำ และแผนปฏิบัติการ พร้อมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนแม่บทของหน่วยงานราชการตาม ภารกิจ และจัดทำแผนปฏิบัติการราชการของหน่วยงานราชการที่สอดคล้องเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำ รวมทั้งจังหวัดจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด/กลุ่มจังหวัด โดยแผนยุทธศาสตร์ของลุ่มน้ำและของหน่วยงาน

ราชการ จะเชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อเป็นการบูรณาการแผนฯทั้งในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำ ภูมิภาคและในส่วนกลาง

7.1.4 จัดทำยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการ

การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดแผน ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยการบูรณาการหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และงบประมาณให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนฯ โดย

1) คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จัดทำกรอบนโยบายการจัดทำแผน งบประมาณแบบบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กำหนดเป้าหมาย ลำดับความสำคัญของกิจกรรม แผนงาน/โครงการ และพื้นที่เป้าหมายสำคัญ รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอของประชาชนและ กรรมการลุ่มน้ำเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับจังหวัด ระดับลุ่มน้ำ และของหน่วยงาน ราชการ

2) สำนักงบประมาณ หรือร่วมกับหน่วยงานราชการเจ้าภาพและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ใน การบูรณาการสาระสำคัญของแผนยุทธศาสตร์ และการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกัน รวมทั้งแนวทางการ จัดทำแผนงาน/โครงการ ทั้งในระดับภาพรวม ระดับพื้นที่ และแผนงาน/โครงการที่สำคัญเป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณาอนุมัติงบประมาณต่อไป

3) สำนักงบประมาณ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางสนับสนุน แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และท้องถิ่นภายใต้แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยสร้าง กระบวนการให้ทุกกระทรวง จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจความเชื่อมโยงของแผน รวมทั้งการ จัดสรรงบประมาณรายกระทรวงและมิติพื้นที่

7.1.5 การเตรียมความพร้อมการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้ การดำเนินการจะต้องพิจารณา ดังนี้

1) ความพร้อมด้านมิติทางสังคม/จารีต/ประเพณี ว่ามีผลกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชน จารีต ประเพณีที่มีอยู่ดั้งเดิม โดยทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพิจารณาการดำเนินการ พร้อมทั้งเห็นชอบให้สามารถดำเนินการได้

2) ความพร้อมด้านความเหมาะสม มีความเหมาะสมกับพื้นที่และมีความเป็นไปได้ทางอุทกศาสตร์ และวิศวกรรม

3) ความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อม สามารถแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ และเป็นไปตามกฎ/ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4) ความพร้อมด้านเศรษฐกิจ เหมาะสม คำนวณกับการลงทุน โดยเกิดประโยชน์สูงสุดกับ ประเทศและประชาชน

5) ความพร้อมด้านที่ดิน สามารถจัดหาที่ดิน การขออนุญาต ตามกฎ/ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

7.1.6 การติดตามประเมินผล

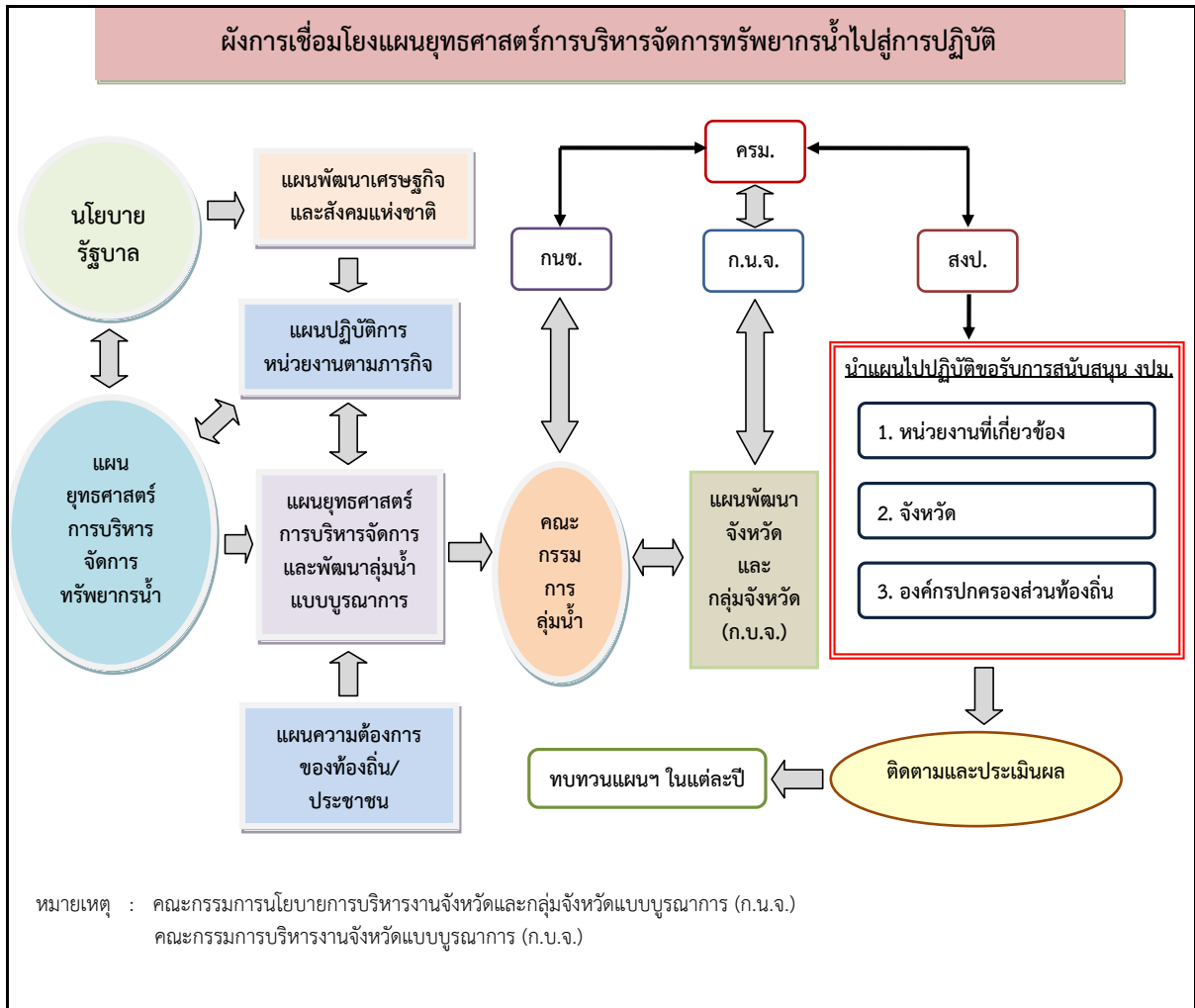
เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ให้ทำการติดตาม ประเมินผล โดยมีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลสำเร็จ และผลกระทบของการ ดำเนินงาน ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อจัดทำรายงานเสนอรัฐบาลทราบการดำเนินงานเป็นไปตาม เป้าหมายผลิต/ผลสัมฤทธิ์ ต่อไป

2) จัดตั้งคณะกรรมการติดตามผล เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน ตามประเด็นยุทธศาสตร์ โดยมีผู้แทนจากรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

รูปที่ 7-1 แสดงแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

รูปที่ 7-2 แสดงผังการเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่การปฏิบัติ

7.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) กลไกการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติในระดับชาติ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติมีความสำคัญ ต้องสามารถเป็นหน่วยหลักในการขับเคลื่อน กำกับ และประสานการดำเนินการ ดังนั้นรัฐบาลต้องให้ความสำคัญทั้งองค์ประกอบ อำนาจ หน้าที่ และสำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติที่ทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลไกในการดำเนินการร่วมกันกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งประสานและดำเนินการให้แผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้ในทุกรัฐบาล โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในส่วนกลไกระดับภูมิภาค/พื้นที่ โดยคณะกรรมการลุ่มน้ำ ต้องมีกระบวนการสรรหาที่เหมาะสม และมีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ และที่สำคัญเช่นเดียวกับระดับชาติ คือสำนักงานเลขาฯ คณะกรรมการลุ่มน้ำที่เข้มแข็งเป็นกลาง จึงจะทำให้แผนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศและผลักดันแผนในพื้นที่ไปสู่การปฏิบัติต่อไปได้

2) นอกจากกลไกในแต่ละระดับแล้ว รัฐบาลต้องผลักดันให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องนำแผนยุทธศาสตร์แปลงไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนงานระดับกระทรวง/กรม ภูมิภาค/จังหวัด และท้องถิ่น โดย

กระทรวง/กรม ที่มีหน่วยงานราชการในภูมิภาคดำเนินการบูรณาการแผนงาน/โครงการร่วมกับแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแผนงาน/โครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายภายใต้กฎหมายของท้องถิ่น หากโครงการที่เกินขีดความสามารถของท้องถิ่น ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นภายในจังหวัด

3) แผนงานโครงการ ที่จะดำเนินการต่อไปตามยุทธศาสตร์นี้ จะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

4) ต้องมีการจัดหาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการอุปโภคบริโภคพร้อมกับแผนการพัฒนาด้านการเกษตร โดยพิจารณาศักยภาพของแหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน ตามลำดับ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ระบบประปาหมู่บ้านในระยะต่อไป รวมทั้งต้องกำหนดแนวทางการบำรุงรักษาและปรับปรุงระบบประปาอย่างต่อเนื่อง

5) การพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำตามศักยภาพให้สอดคล้องกับภูมิสังคมและต้องวางแผน การผลิตพืชที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและนโยบายการปรับโครงสร้างภาคเกษตร

6) สนับสนุนให้มีการศึกษาเตรียมความพร้อมล่วงหน้าในการผันน้ำจากภายนอกหรือลุ่มน้ำที่ไหลออกนอกประเทศ เนื่องจากเป็นโครงการที่มีมูลค่าการลงทุนสูงมาก และมีประโยชน์ที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของน้ำต้นทุนในระยะยาวได้

7) การพัฒนาเพื่อเสริมความต้องการนอกเขตชลประทานที่ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาควรพัฒนาระบบเกษตรน้ำบาดาลและเกษตรน้ำฝนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

8) การปรับระบบปลูกพืชและการกำหนดนโยบายการจัดการพื้นที่เกษตร (Zoning) ควรดำเนินการทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน โดยเริ่มในพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ที่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำสูง พื้นที่ที่พืชมีปัญหาด้านการตลาด เป็นต้น

9) ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมตามเป้าหมายจะต้องจัดหาน้ำให้พื้นที่อุตสาหกรรมหลัก 3 ประเภทซึ่งปัจจุบันยังไม่ชัดเจนในการดำเนินการ ได้แก่

- (1) กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเลียมและปิโตรเคมี
- (2) กลุ่มอุตสาหกรรมต้นน้ำ
- (3) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

10) การจัดสรรน้ำระหว่างกิจกรรม หรือระดับลุ่มน้ำ มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างกลไกเพื่อให้มีการจัดสรรน้ำที่เป็นธรรม ลดข้อขัดแย้งในกรณีที่เกิดสภาวะแล้งรุนแรง

11) การจัดทำแผนและควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำหรือเขตที่มีความลาดชันสูง เพื่อให้มีความสมดุลของน้ำท่าในช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง

12) การลดผลกระทบอุทกภัย ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและบังคับใช้ผังเมือง ร่วมกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้รุกร้าทางน้ำสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อลดขนาดความรุนแรงและการขยายพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย และลดความจำเป็นในการก่อสร้างระบบป้องกันที่ต้องใช้งบประมาณสูง

13) ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลส่วนกลาง โดยการบูรณาการข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์จากหน่วยงานราชการเจ้าของข้อมูล และมีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งปันและนำข้อมูล มาใช้ได้ทันสถานการณ์

14) ให้ความสำคัญกับงบประมาณในการเตรียมความพร้อมของโครงการ เช่น การศึกษาสำรวจ ออกแบบ การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน

15) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและแก้ไขปัญหาได้ทุกมิติ ควรเพิ่มงบประมาณในส่วนของการซ่อมแซม บำรุงรักษา การปรับปรุงประสิทธิภาพโครงการเดิมให้มีสัดส่วนที่มากขึ้น

16) สร้างระบบคาดการณ์ภูมิอากาศที่สามารถคาดการณ์ได้แม่นยำทั้งตำแหน่งและระยะเวลา การคาดการณ์ระยะยาว เพื่อการบริหารจัดการที่แม่นยำ รวมทั้งการติดตั้งระบบเฝ้าระวังสถานการณ์ต่าง ๆ

ให้กระจายโดยทั่วถึงทุกพื้นที่ เพื่อความสามารถในการสร้างระบบจำลองสถานการณ์และระบบเตือนภัย เพื่อรองรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

17) การแก้ไขปัญหาด้านอุทกภัย ควรนำมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ อาทิ การอุดหนุนภาคเอกชน ภาษีป้องกันน้ำท่วม และการประกันภัย มาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการ

18) การจัดการด้านคุณภาพน้ำด้วยระบบบำบัดน้ำเสียรวม ยังไม่สามารถครอบคลุมน้ำเสียจากทุกแหล่งได้ จึงควรดำเนินการในเชิงรุกโดยส่งเสริมให้มีการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด เช่น บ้านเรือนอุตสาหกรรมขนาดเล็ก พื้นที่การเกษตร

19) ปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

20) แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศฉบับนี้จะต้องเป็นพลวัตร คือเมื่อเวลาและสถานการณ์หรือเหตุการณ์ ความต้องการเปลี่ยนไป แผนนี้จะต้องมีการทบทวนสถานการณ์ และแนวทางการดำเนินงานในทุก 5 ปี หรือตามความจำเป็น

7.3 บทสรุป

4.3.1 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2558-2569) แนวคิดและกระบวนการวางแผนได้ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทในปัจจุบัน ได้แก่ แนวทางในการพัฒนา การใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ที่มีความสมดุล แนวทางการบูรณาการภายใต้เป้าหมายเดียวกัน และที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาในอนาคต ซึ่งจะต้องพัฒนาแนวคิดการพัฒนาจากบนลงล่าง และล่างขึ้นบน ให้สามารถมีจุดเชื่อมโยงเป้าหมาย ความต้องการในการพัฒนา ในระดับประเทศและในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบูรณาการ ทั้งในด้านความจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ และระดับพื้นที่รวมทั้งภูมิสังคม และข้อจำกัดของพื้นที่

4.3.2 แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องกำหนดให้มีการบูรณาการในนโยบายรัฐบาล ร่วมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำและใช้ทรัพยากรน้ำสนับสนุนการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแนวทางการจัดการอย่างสมดุลและยั่งยืน แล้วถ่ายทอดสู่หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสนอแผนจากหน่วยงานปฏิบัติ ผ่านการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระดับลุ่มน้ำ และระดับจังหวัด (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด) ซึ่งจะเป็นแผนเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงาน จังหวัด และท้องถิ่นต่อไป

4.3.3 การเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ภายใต้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการมีerkกำกับในเชิงนโยบายจากโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำที่จะเกิดขึ้นในรูปแบบของคณะกรรมการนโยบายน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ หรือคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไปสู่ระดับลุ่มน้ำและระดับพื้นที่ โดยแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะเป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำ ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารทรัพยากรน้ำ (หรือตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำในอนาคต) ทั้งนี้ คณะกรรมการลุ่มน้ำจะต้องบูรณาการแผนปฏิบัติการของหน่วยงานราชการส่วนกลางให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งความต้องการของประชาชนในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2555. แนวทางการบริหารจัดการน้ำ. สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำ. 2558. แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2558. กระบวนการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำ. 2543. นโยบายน้ำแห่งชาติ. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำ. 2550. แผนการบรรเทาอุทกภัยระยะกลางและระยะยาว. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2550. แผนพัฒนาพื้นที่ชลประทาน 60 ล้านไร่. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2554. กรอบน้ำ 60 ล้านไร่. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ. 2555. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำ. 2558. แผนที่แสดงขอบเขต 25 ลุ่มน้ำหลัก. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ. 2557. ข้อมูลพื้นฐานด้านอุตุนิยมวิทยาและอุทกวิทยา. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2557. ศักยภาพในการพัฒนาน้ำบาดาลมาใช้เพิ่มเติม. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2557. แผนที่แสดงปริมาณและคุณภาพน้ำบาดาลในประเทศไทย. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. ข้อมูลพื้นฐานด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2557. ปริมาณน้ำท่ารายปีเฉลี่ยต่อประชากรของกลุ่มน้ำในประเทศไทย. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2557. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีความจุอ่างเก็บน้ำมากกว่า 100 ล้าน ลูกบาศก์เมตร. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2557. แผนที่แสดงอ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทานในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.

- กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ. 2557. ความต้องการใช้น้ำอุปโภคบริโภคและการท่องเที่ยวปัจจุบันและอนาคต. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน. 2557. ความต้องการน้ำใช้น้ำภาคอุตสาหกรรมปัจจุบันและอนาคต. กรมชลประทาน. กรุงเทพฯ.
- กรมชลประทาน และกรมทรัพยากรน้ำ. 2557. ปริมาณน้ำต้นทุน น้ำที่ควบคุมได้ และน้ำที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2557. ผลการวิเคราะห์พื้นที่แล้งซ้ำซากด้านเกษตรกรรมทั่วประเทศ. กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2557. จำนวนหมู่บ้านที่ไม่มีระบบประปาซ้ำซากรายภาค. กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. 2557. พื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วมซ้ำซากจำแนกตามการจัดกลุ่มเมือง. สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรธรณี. 2555. พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดดินถล่มในประเทศไทยแบ่งตามระดับความเสี่ยง. กรมทรัพยากรธรณี. กรุงเทพฯ.
- กรมควบคุมมลพิษ. 2557. คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำผิวดินที่ทำการตรวจวัด ปี 2556. กรมควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ.
- กรมควบคุมมลพิษ. 2557. แนวโน้มสถานการณ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน ในช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2556. กรมควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ.
- กรมควบคุมมลพิษ. 2557. คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2556. กรมควบคุมมลพิษ. กรุงเทพฯ.
- กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2557. พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่น ๆ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์. กรมป่าไม้. กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับการจัดการองค์กร และการออกกฎ. 2558. กลไกการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน. คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับการจัดการองค์กร และการออกกฎ. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำ. 2558. แสดงการแบ่งกลุ่มลุ่มน้ำ. กรมทรัพยากรน้ำ. กรุงเทพฯ.
- กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2557. แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน. กองสนับสนุนวิทยาลัยกองทัพบก. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2558. ร่างนโยบายและแผนบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พ.ศ. 2558-2564. สำนักงานนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2557. แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.

กรมโยธาธิการและผังเมือง. พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน. 2535. กรม
โยธาธิการและผังเมือง. กรุงเทพฯ.

คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ที่ ๓๕ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ตามที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติได้ประกาศเข้าควบคุมอำนาจในการปกครองประเทศ ตามประกาศ ฉบับที่ ๑/๒๕๕๗ ตั้งแต่วันที่ ๒๒ เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น

เพื่อให้การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วม รวมทั้งป้องกันภัยพิบัติให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงออกคำสั่ง ดังนี้

ข้อ ๑ ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ๓ ฉบับ ได้แก่

๑.๑ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูและสร้างอนาคตประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๒ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๓ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ แต่ให้คง สำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ให้เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ในการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลสภาพภูมิอากาศ สภาพน้ำในลุ่มน้ำและเขื่อนหรือที่กักเก็บน้ำ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอต่อคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ข้อ ๒ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย

๒.๑	พลเอกฉัตรชัย สาริกัลยะ รองหัวหน้าฝ่ายเศรษฐกิจ	ประธานกรรมการ
๒.๒	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	รองประธานกรรมการ
๒.๓	พลโทศุภกร สงวนชาติศรไกร	กรรมการ
๒.๔	ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๒.๕	ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๒.๖	ปลัดกระทรวงคมนาคม	กรรมการ
๒.๗	ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
๒.๘	ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	กรรมการ
๒.๙	ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	กรรมการ
๒.๑๐	ปลัดกระทรวงพลังงาน	กรรมการ
๒.๑๑	ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ

๒.๑๒	เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
๒.๑๓	เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
๒.๑๔	ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๒.๑๕	เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารบก	กรรมการ
๒.๑๖	เลขาธิการคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	กรรมการ
๒.๑๗	ผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ	กรรมการ
๒.๑๘	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	กรรมการ
๒.๑๙	ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร	กรรมการ
๒.๒๐	นายวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	กรรมการ
๒.๒๑	เจ้ากรมการทหารช่าง	กรรมการและเลขานุการ
๒.๒๒	อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๓	อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๔	อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒.๒๕	อธิบดีกรมเจ้าท่า	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๓ ให้คณะกรรมการตามข้อ ๒ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๓.๑ กำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้งและคุณภาพน้ำของประเทศ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ

๓.๒ เสนอแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป

๓.๓ สนับสนุนการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

๓.๔ บูรณาการการสั่งงานด้านการบริหารจัดการน้ำ โดยสั่งการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามวิกฤติให้มีการประสานกับคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภช.) ซึ่งสามารถใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐

๓.๕ ติดตาม กำกับ ดูแลการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการที่อนุมัติ

๓.๖ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการคณะทำงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๗ เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

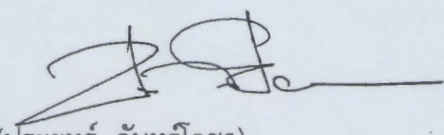
๓.๘ ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

๓.๙ รายงานผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่หัวหน้าคณะรักษา
ความสงบแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

คำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ที่ ๑๑๑/๒๕๕๗

เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อให้การจัดประชุมคณะกรรมการนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับการประชุมคณะกรรมการโดยทั่วไป คณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

ให้เพิ่มความต่อไปนี้อย่างข้อ ๓.๙ ของคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

“สำหรับการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ฯ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบทางราชการ โดยให้เบิกจ่ายจากสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ”

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

หัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝศท.คสช. (โทร.ทพ.๘๗๑๓๐๐-๒๒๘๒-๔๗๕๐)

ที่ ฝศท.คสช.๒ (บริหารจัดการน้ำ) ๑๖๗ วันที่ ๗ ก.ค.๕๗

เรื่อง คำสั่งแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เรียน รอง หน.ฝ่ายเศรษฐกิจ คสช./ประธานกรรมการกำหนดนโยบายฯ

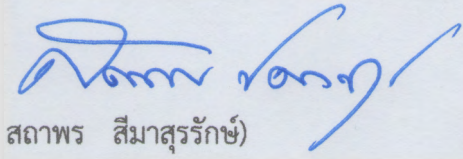
๑. ตามที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๘๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ป้องกันและบรรเทาปัญหาน้ำแล้ง น้ำท่วม รวมทั้งสามารถป้องกันภัยพิบัติให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง นั้น

๒. เพื่อให้การพัฒนา และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ เป็นไปด้วยความรอบคอบ มีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชน จึงเห็นควรแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

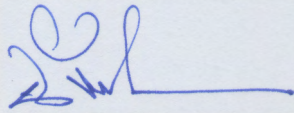
๓. ข้อเสนอ เห็นควรแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามข้อพิจารณาในข้อ ๒

จึงเรียนมาเพื่อกรุณาพิจารณา หากเห็นเป็นการสมควรกรุณาอนุมัติตามเสนอในข้อ ๓ และลงนามในร่างคำสั่งที่แนบ

— อหุ้มติงตามเสนอในข้อ ๓
— สงหวามแล้ว

พล.ท.
(สถาพร สีมานุรักษ์)
จก.กช./กรรมการและเลขานุการ

พส.อ.

รอง หน.ฝศท.คสช./ประธานกรรมการฯ

๗ ก.ค. ๕๗

คำสั่ง คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ที่ ๒๗ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

.....

ตามที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ ๘๕/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แล้วนั้น

เพื่อให้การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย เป็นไปด้วยความรอบคอบ มีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชน จึงออกคำสั่งดังนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งประกอบด้วย

- ๑.๑ นายปราโมทย์ ไ้มักลัด
- ๑.๒ นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา
- ๑.๓ นายทองฉัตร หงส์ลดารมภ์
- ๑.๔ นายสุวัฒนา จิตตลดากร
- ๑.๕ นายอาณัติ อาภาภิรม
- ๑.๖ นายวีระ วงศ์แสงนาค
- ๑.๗ นายชวลิต จันทรรัตน์
- ๑.๘ นายศิริพงศ์ หังสพฤกษ์

ข้อ ๒ ให้คณะที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามข้อ ๑ มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๒.๑ ให้คำปรึกษาและเสนอคำแนะนำแก่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามที่คณะกรรมการร้องขอ หรือตามที่คณะที่ปรึกษาเห็นสมควร

๒.๒ ปฏิบัติภารกิจ ตามที่ ประธานคณะกรรมการ กำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

พลเอก

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ฝศก.คสช.(๒) (โทร.ทน. ๙๘๓๘๕)

ที่ ฝศก.คสช.๒ (บริหารจัดการน้ำ) / ๕๑๕ วันที่ ๑๑ ก.ย.๕๗

เรื่อง ขอลาออกจากที่ปรึกษา

เรียน รอง ทน.ฝศก.คสช.

- เพื่อกฎหมาย

พล.ท.

(สถาพร สีมานุรักษ์)

จก.กช./กรรมการและเลขานุการฯ

- ทราบ

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

รอง ทน.ฝศก.คสช.

๑๑ ก.ย.๕๗

๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอลาออกจากเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
เรียน พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

- อ้างถึง ๑. หนังสือที่ คสช (ฝศก) บริหารจัดการน้ำ/ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗
๒. หนังสือตอบรับลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗

ตามที่ท่านได้กรุณาแต่งตั้งกระผมเป็นที่ปรึกษา ตามอ้างถึง ๑ และ กระผมได้ตอบรับที่
เป็นที่ปรึกษาตามคำเชิญตามอ้างถึง ๒ นั้น กระผมรู้สึกเป็นเกียรติ และมีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มี
โอกาส ได้ใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ทั้งของตนเอง และ คณะทำงานที่มีประสบการณ์ ในการ
วิเคราะห์ให้ความเห็น ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการ
กำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่จะนำไปพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ นั้น กระผมใคร่ขอเรียนว่า เนื่องด้วย
ภารกิจจากการเริ่มขยายกิจการไปในต่างประเทศ ทำให้กระผมจำเป็นต้องเดินทางไปติดตามงานใน
ต่างประเทศอยู่เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นเหตุให้ไม่สามารถสนับสนุนงานของคณะกรรมการฯ ได้อย่าง
เต็มประสิทธิภาพ และขาดการต่อเนื่อง ดังนั้นกระผมจึงใคร่ขอลาออกจากการเป็นที่ปรึกษา
คณะกรรมการฯ ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวมาข้างต้น

อย่างไรก็ตามกระผมมีความยินดีที่จะยังคงให้ความคิดเห็น รวมทั้งสนับสนุนงานของคณะ
กรรมการฯ อย่างไม่เป็นทางการ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านวิชาการที่ต้องการความคิดเห็น หรือผลการวิเคราะห์
เฉพาะด้าน เป็นกรณีๆ ไป ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำตามที่คณะกรรมการฯ
ต้องการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้
เกียรติและให้ความไว้วางใจ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายชวลิต จันทรรัตน์)

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ที่ ๘ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก

ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้วนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ยกเลิก คำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่ ๓/๒๕๕๗ ลง ๒๔ ก.ค.๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก

ข้อ ๒ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ประกอบด้วย

(๑) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานอนุกรรมการ
(๒) รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานอนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรมเจ้าท่า	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมทางหลวง	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ

/(๑๖) ผู้แทนสมาคมวิศวกรรมสถาน ...

(๑๖) ผู้แทนสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
(๑๗) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการ
(๑๘) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	อนุกรรมการ
(๑๙) ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ	อนุกรรมการ
(๒๐) ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
(๒๑) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
(๒๒) ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	อนุกรรมการ
(๒๓) ผู้แทนกรมการปกครอง	อนุกรรมการ
(๒๔) พันเอก ปวัน บุญบันดาล	อนุกรรมการ
(๒๕) พันเอก เสรี วงศ์ขุ่มโจ	อนุกรรมการ
(๒๖) อธิบดีกรมชลประทาน	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๒๗) รองอธิบดีกรมชลประทาน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๘) ผู้อำนวยการสำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๙) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำ และอุทกภัยแห่งชาติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๐) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๓ ให้คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ
ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามข้อ ๒ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนงานและโครงการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคเหนือ
ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) เสนอแนะแนวทางการดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหา และวิธีการดำเนินการ พร้อมทั้ง
ผลกระทบที่จะได้รับจากการดำเนินการ รวมทั้งให้จัดลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา

(๓) เสนอแนะโครงการที่จะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งจัดลำดับความเร่งด่วน
และผลกระทบที่จะได้รับจากโครงการ

(๔) เสนองบประมาณโดยสังเขป ตามความเร่งด่วน พร้อมส่วนราชการที่รับผิดชอบ

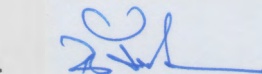
(๕) เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้ง
ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(๖) ปฏิบัติงานอื่นใด ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

คำสั่ง คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ที่ ๕ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้วนั้น เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ของประเทศไทย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ประกอบด้วย

(๑) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ประธานอนุกรรมการ
(๒) รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รองประธานอนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนสำนักงานประมง	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรมเจ้าท่า	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมทางหลวง	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนกรมทางหลวงชนบท	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	อนุกรรมการ
(๑๗) ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ	อนุกรรมการ

(๑๘) ผู้แทนกรมป่าไม้	อนุกรรมการ
(๑๙) ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช	อนุกรรมการ
(๒๐) ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	อนุกรรมการ
(๒๑) ผู้แทนกรมการปกครอง	อนุกรรมการ
(๒๒) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
(๒๓) พันเอก นิธิพัทธ์ อ่อนสนิท	อนุกรรมการ
(๒๔) พันโท กิตติพงษ์ กำธรเจริญ	อนุกรรมการ
(๒๕) อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ/เลขานุการ
(๒๖) รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๗) ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน กรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๘) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๙) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำ และอุทกภัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒ ให้คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามข้อ ๑ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนงานและโครงการในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) เสนอแนะแนวทางการดำเนินการ เพื่อแก้ไขปัญหา และวิธีการดำเนินการ พร้อมทั้งผลกระทบที่จะได้รับการดำเนินการ รวมทั้งให้จัดลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา

(๓) เสนอแนะโครงการที่จะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งจัดลำดับความเร่งด่วน และผลกระทบที่จะได้รับการโครงการ

(๔) เสนอบประมาณโดยสังเขป ตามความเร่งด่วน พร้อมส่วนราชการที่รับผิดชอบ

(๕) เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(๖) ปฏิบัติงานอื่นใด ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ที่ ๕ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามคำสั่ง ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้วนั้น เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำของประเทศไทย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการบูรณาการการปฏิบัติการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ประกอบด้วย

(๑) ผู้อำนวยการสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร
(องค์การมหาชน)	ประธานอนุกรรมการ
(๒) นายสุทัศน์ วิสกุล	รองประธานอนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนกระทรวงคมนาคม	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนสำนักงานสถิติแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ
(องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนกรมอุตุนิยมวิทยา	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนกรมเจ้าท่า	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	อนุกรรมการ
(๑๗) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	อนุกรรมการ
(๑๘) ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี	อนุกรรมการ
(๑๙) ผู้แทนสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์	อนุกรรมการ
(๒๐) ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ

(๒๑) ผู้แทนกรมแผนที่ทหาร	อนุกรรมการ
(๒๒) ผู้แทนกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ	อนุกรรมการ
(๒๓) ผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ	อนุกรรมการ
(๒๔) ผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๒๕) ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
(๒๖) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๒๗) ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	อนุกรรมการ
(๒๘) ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
(๒๙) ผู้แทนวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
(๓๐) นายปิยวุฒิ ศรีชัยกุล	อนุกรรมการ
(๓๑) นายบุญเลิศ อาชีวะระจับโรค	อนุกรรมการ
(๓๒) พันเอก จินตมัย ชีกว้าง	อนุกรรมการ
(๓๓) นายสุรเจตส์ บุญญาอรุณเนตร	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๓๔) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๕) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๖) ผู้แทนกรมอุตุนิยมวิทยา	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๗) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำ และอุทกภัยแห่งชาติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๘) ร้อยเอก ภิขานันท์ วงศ์ขาวจันท์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒ ให้คณะอนุกรรมการจัดการระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ตามข้อ ๑ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนงานและโครงการพัฒนาระบบข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยให้รวมถึงข้อมูล แผนงาน โครงการ และงบประมาณเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(๓) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ที่ ๖ /๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎ

ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้วนั้น เพื่อให้การพัฒนาและบริหารเกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารทรัพยากรน้ำ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎ ประกอบด้วย

(๑) เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	ประธานอนุกรรมการ
(๒) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
(๓) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	อนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกรมเจ้าท่า	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนกระทรวงคมนาคม	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนกรมที่ดิน	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนสำนักงานพระธรรมมัญญพินัยการ	อนุกรรมการ
(๑๗) นายเจษฎา แก้วกัลยา	อนุกรรมการ
(๑๘) นายอำนาจ วงศ์บัณฑิต	อนุกรรมการ

(๑๙) ผู้แทนสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร
(องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๒๐) พันเอก ปพน ไชยเศรษฐ	อนุกรรมการ
(๒๑) พันตรี ไพโรจน์ พิจารย์	อนุกรรมการ
(๒๒) รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ/เลขานุการ
(๒๓) ผู้แทนสำนักนโยบายและบริหารจัดการน้ำ
และอุทกภัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ/ผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒ ให้คณะอนุกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและการออกกฎ ตามข้อ ๑ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(๒) จัดทำข้อเสนอแผนงานและโครงการ ในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พร้อมทั้งจัดลำดับความเร่งด่วนของการแก้ปัญหา โดยแบ่งเป็นระยะเร่งด่วนและระยะยาว เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีเอกภาพและบูรณาการ

(๓) จัดทำข้อเสนอแนวทางในการบูรณาการเกี่ยวกับการสั่งการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในยามปกติและยามวิกฤต เพื่อให้การบริหารจัดการสถานการณ์เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(๔) เพื่อให้การดำเนินการมีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคม เห็นควรกำหนดให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้วย

(๕) เชิญบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ

(๖) รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
ที่ ๕ / ๒๕๕๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

ตามที่ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามคำสั่ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๘๕/๒๕๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการน้ำ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗ เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแผนงาน การบริหารจัดการน้ำ การป้องกันและแก้ปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ประชาชน อันจะทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุด และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ ได้รับการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย และทั่วถึงมากที่สุด รวมทั้งการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดกับประชาชน และรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่ ๗/๒๕๕๗ ลง ๒๔ ก.ค.๕๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม

ข้อ ๒ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

(๑) อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	ประธานอนุกรรมการ
(๒) รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	รองประธานอนุกรรมการ
(๓) เลขาธิการโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย	รองประธานอนุกรรมการ
(๔) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม	รองประธานอนุกรรมการ
(๕) ผู้แทนกรมกิจการพลเรือนทหารบก	อนุกรรมการ
(๖) ผู้แทนกรมกิจการพลเรือนทหารเรือ	อนุกรรมการ
(๗) ผู้แทนกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ	อนุกรรมการ
(๘) ผู้แทนกรมชลประทาน	อนุกรรมการ
(๙) ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำ	อนุกรรมการ
(๑๐) ผู้แทนสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓	อนุกรรมการ
(๑๑) ผู้แทนสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก	อนุกรรมการ
(๑๒) ผู้แทนสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๗	อนุกรรมการ
(๑๓) ผู้แทนสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ทีวี	อนุกรรมการ
(๑๔) ผู้แทนสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๑๕) ผู้แทนสถานีวิทยุไทยพีบีเอส	อนุกรรมการ
(๑๖) ผู้แทนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๑๗) ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการ
(๑๘) ผู้แทนสำนักข่าวไทย	อนุกรรมการ

(๑๙) ผู้แทนสำนักงานนโยบายและบริหารจัดการน้ำ และอุทกภัยแห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๒๐) ผู้แทนสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร (องค์การมหาชน)	อนุกรรมการ
(๒๑) ผู้แทนวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๒๒) ผู้แทนสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๒๓) ผู้แทนหนังสือพิมพ์แห่งชาติ	อนุกรรมการ
(๒๔) ผู้แทนสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย	อนุกรรมการ
(๒๕) ผู้แทนสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(๒๖) เลขาธิการคณะอนุกรรมการกลุ่มพื้นที่ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก	อนุกรรมการ
(๒๗) เลขาธิการคณะอนุกรรมการกลุ่มพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้	อนุกรรมการ
(๒๘) เลขาธิการคณะอนุกรรมการจัดการระบบ ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ	อนุกรรมการ
(๒๙) เลขาธิการคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับการจัดองค์กร และการออกกฎ	อนุกรรมการ
(๓๐) พันเอก ธเนศ กาลพฤกษ์	อนุกรรมการ
(๓๑) พันเอก ฐิติรัชต์ สมบัติศิริ	อนุกรรมการ
(๓๒) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๓๓) ผู้อำนวยการส่วนการประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๔) ผู้อำนวยการส่วนประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๕) หัวหน้าฝ่ายแผนงานและบูรณาการประชาสัมพันธ์ สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๓ ให้คณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ตามข้อ ๒ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดแนวทาง รูปแบบ วิธีการในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมที่คณะอนุกรรมการ ๔ คณะ ในคณะกรรมการกำหนดนโยบาย และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำดำเนินการ

(๒) จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤต

(๓) เกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างแพร่หลาย และทั่วถึงมากที่สุด

(๔) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

(๕) รายงานผลการดำเนินงานตามกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำกำหนด
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พล.อ.

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/ ๑๕๖๓

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๙)

เรียน พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ

ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ด่วนมาก ที่ คสช (ศก) บริหารจัดการน้ำ/๘๗ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย

๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๙๐๗/๙๖๓๙ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ กษ ๐๓๐๗/๑๕๙๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๘
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๕/๐๘๕๖๗ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๘
๔. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๑/๗๖๓ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๘
๕. สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๙/๕๒๙ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘
๖. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๔/๒๒๖๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๘

ตามที่ได้เสนอเรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๙) ไปเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

๑. ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๙) ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศต่อไป

๒. พิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) นำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๙) ไปปฏิบัติ ตลอดจนเร่งรัดดำเนินการตามข้อเสนอแผนการปรับปรุงองค์กร เพื่อให้มีบทบาทเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศ (National Water Board) ที่สามารถบริหารจัดการและสั่งการหน่วยงานด้านทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็นเอกภาพ และปรับปรุงให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสะท้อนความต้องการของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ และสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำภายในลุ่มน้ำของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

/คณะรัฐมนตรี ...

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ลงมติว่า

๑. เห็นชอบทั้ง ๒ ข้อ ตามที่ พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ ประธานกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ โดยให้คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไปพิจารณาดำเนินการด้วย

๒. ให้คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานความก้าวหน้าของโครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โดยระบุผลสัมฤทธิ์เทียบกับเป้าหมายตามด้านต่าง ๆ ในแผนยุทธศาสตร์ เช่น การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค การสร้างความมั่นคงน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย การจัดการคุณภาพน้ำ รวมทั้งรายงานกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการในระยะต่อไปในแต่ละไตรมาส เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ ให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เช่น การจัดหาแหล่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตร เป็นต้น รวมทั้งแผนการดำเนินงานในอนาคตด้วย

๓. เมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) เพื่อทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมี พลเอก ฉัตรชัย สาริกัลยะ เป็นประธานกรรมการ ติดตามการขับเคลื่อนโครงการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของ กนช. ตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรายงานความคืบหน้าให้คณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทราบเป็นระยะต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระพงษ์ วงศ์ศิวัชวิลาส)

ที่ปรึกษาประจำสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สำนักพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๖ (สกล), ๔๔๑ (ทรัพย์สิน)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖

www.cabinet.thaigov.go.th

บัญชีรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
(ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ให้ทราบ ดังนี้

๑. รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ)
ประธานกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๖. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
๗. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
๘. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

ที่ กค ๐๙๐๓/ ๙๖๓๗

กระทรวงการคลัง

ถนนพระรามที่ ๖ กทม. ๑๐๕๐๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้ขอให้กระทรวงการคลังเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ในเรื่องที่ยกคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้เสนอร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๙) ความละเอียดปรากฏตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

กระทรวงการคลังได้พิจารณาแล้วและมีความเห็น ดังนี้

๑. เห็นชอบในหลักการแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๙) ตามที่คณะกรรมการฯ เสนอ โดยให้หน่วยงานเจ้าของโครงการเร่งรัดดำเนินการเตรียมความพร้อมตามขั้นตอนของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เห็นควรให้คณะกรรมการฯ เร่งรัดจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action plan) ที่มีรายละเอียดของแผนงาน/โครงการและวงเงินลงทุนที่ชัดเจน ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ฯ ที่ได้เสนอ เพื่อประกอบการพิจารณาจัดหางบประมาณและเงินลงทุนที่เหมาะสมต่อไป

๒. โครงการภายใต้แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการน้ำขนาดใหญ่ เป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง จึงเห็นควรให้หน่วยงานเจ้าของโครงการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบในการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด รวมทั้งรับฟังความเห็นของประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการที่ได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะสามารถกำหนดมาตรการแก้ไขและเยียวยาผลกระทบ และปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ในการเสนอแผนงาน/โครงการเพื่อขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเห็นควรให้หน่วยงานเจ้าของโครงการเสนอคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นรายแผนงาน/โครงการก่อน เพื่อเป็นไปตามพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิสุทธิ ศรีสุพรรณ)

รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ รักษาการแทน
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

สำนักงานลูกจ้าง

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

สำนักบริหารการระดมทุนโครงการลงทุนภาครัฐ

(นางเนตรสุดาภรณ์ นิลประสิทธิ์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ที่ กษ ๐๓๐๓/๑๕๙๗

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๒๙ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ส่วนที่สุต ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าเนื่องจากร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการปรับระบบการเพาะปลูก การจัดแบ่งเขตพื้นที่การเกษตร อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรน้ำ จึงเห็นด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการ ฯ ทั้ง ๒ ข้อ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์เห็นผลเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมชลประทาน

กองแผนงาน

โทร. ๐ ๒๒๔๑ ๕๐๖๙

โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๖๙๑๗

ตำแหน่งผู้ต้อง

(นางสาวสุภาวดี เลิศสถิตย์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๑๑.๕/๐๕๕๖๗

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒๗ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

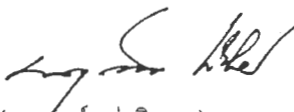
อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามที่ขอให้กระทรวงมหาดไทยเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า เพื่อให้มีแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ จึงเห็นด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก
(อนันท์พงษ์ เผ่าจินดา)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสุภาวดี เว็สสิณิกย์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

สำนักงานปลัดกระทรวง

สำนักนโยบายและแผน

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๔๑๖๐

กฤษฎีกา
ที่ นร ๐๕๐๑/๗๕๓

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๓๐ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘
ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่าร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยในช่วงสิบปีข้างหน้า อันเป็นเรื่องทางนโยบาย ไม่มีปัญหาข้อกฎหมาย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบได้ตามความเหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดิศทัต โทตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขาธิการ

โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖-๙ ต่อ ๑๒๑๔ (นางฐานัญญา)

โทรสาร ๐ ๒๒๒๐ ๗๖๓๔

www.krisdika.go.th

www.lawreform.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสุภาวดี เดิสรสิทธิ์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๗๐๘/๕๒๙

สำนักงบประมาณ

ถนนพระรามที่ ๖ กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘
ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงบประมาณเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กรณีคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ดังนี้

๑. เห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ตามความเห็นคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศต่อไป

๒. พิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาตินำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ไปปฏิบัติ ตลอดจนเร่งรัดดำเนินการตามข้อเสนอแผนการปรับปรุงองค์กร เพื่อให้มีบทบาทเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับประเทศ (National Water Board) ที่สามารถบริหารจัดการและสั่งการหน่วยงานด้านทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็นเอกภาพ และปรับปรุงให้คณะกรรมการลุ่มน้ำเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสะท้อนความต้องการของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ และสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายในลุ่มน้ำของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

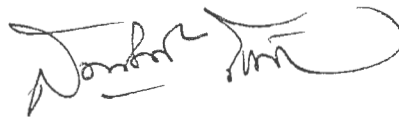
สำนักงบประมาณพิจารณาแล้วขอเรียนว่า แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรน้ำของทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสม และสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำตามศักยภาพลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

/รวมถึง...

รวมถึงใช้เป็นกรอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยมีการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในการกำหนดแผนงาน/โครงการ
มาตรการ และแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ตลอดจนลดการดำเนินงานที่มีความซ้ำซ้อน จึงเห็นสมควรที่คณะรัฐมนตรี
จะพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙)
และมอบหมายให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาตินำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
(ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๙) ไปปฏิบัติและเร่งรัดดำเนินการตามข้อเสนอแผนการปรับปรุงองค์กร เพื่อให้มีบทบาท
เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับประเทศ (National Water Board) ต่อไป
ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ โชติรัตนะศิริ)

ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ

สำนักจัดหางบประมาณด้านเศรษฐกิจ ๒

โทร. ๐ ๒๒๖๕ ๒๑๘๘

โทรสาร ๐ ๒๒๗๓ ๙๓๔๐

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสุภาวดี เลิศสุวานิชย์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

คำสั่ง

ที่นร ๑๑๑๔/๒๖๖๐

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๖ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปีพ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการรัฐมนตรี ส่วนที่ ๓๖๖/ว(ล) ๑๓๐๐๘ ลงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี ได้ส่งเรื่องร่างแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปีพ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙) มาให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแล้ว นั้น

สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้วมีความเห็น ดังนี้

๑. เห็นสมควรให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปีพ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙) ตามที่คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเสนอ เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมการบริหารจัดการน้ำอย่างครบมิติ ทั้งในเชิงปริมาณ คือการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ การป้องกันการพังทลายของดิน รวมทั้งการจัดการอุทกภัย ภัยแล้ง และในเชิงคุณภาพ คือการจัดการคุณภาพน้ำ เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นเอกภาพ ต่อไป

๒. เห็นสมควรให้ความเห็นชอบในการมอบหมายให้คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาตินำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (ปีพ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๙) ไปปฏิบัติ ตลอดจนเร่งรัดดำเนินการตามข้อเสนอแผนการปรับปรุงองค์กร เพื่อให้มีบทบาทเป็นหน่วยงานรับผิดชอบระดับนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับประเทศ (National Water Board) ที่สามารถบริหารจัดการและสั่งการหน่วยงานด้านทรัพยากรน้ำของประเทศได้อย่างเป็นเอกภาพ โดยพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๒.๑. ปรับปรุงอำนาจหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา ให้เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการสะท้อนความต้องการของภาคีการพัฒนาในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเอกภาพในการบริหารจัดการน้ำภายในลุ่มน้ำของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒. พิจารณาจัดตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สำหรับใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ และคณะกรรมการลุ่มน้ำสาขา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนและศึกษาแนวทางในการปรับปรุงองค์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของภาครัฐ เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานทั้งในยามปกติและยามวิกฤติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ)

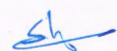
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

โทร. ๐๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๒๕๐๕

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๐๘๙๒

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวสุภาวดี เลิศสมิตย์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

